สาธุชนานุสรณ์

งานพระราชทานเพลิงศพ

นายล้วน ว่องวานิช ป.ม.

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

เจ้าภาพ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงแด่ท่านที่เคารพ
ที่ได้ให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพ
นายล้วน ว่องวานิช
หากมีสิ่งบกพร่องหรือความไม่เรียบร้อยประการใด
ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

สารบาญ

คำนำ

เจ้าภาพได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงผู้มีพระคุณที่ได้ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อเป็นธรรมบรรณาการแก่บรรดาญาติมิตร ดังนั้นจึงมีเรื่องหลายเรื่องผสมผสานกันอยู่ แต่ก็มั่นใจว่า จะเป็นหนังสือที่มีคุณค่าอีกเล่มหนึ่ง ที่สมควรแก่การศึกษาเพื่อประดับสติปัญญา

ในหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะมีเรื่องประวัติของผู้ล่วงลับ คำระลึกถึงของลูกหลานญาติมิตรและท่านผู้ทรงเกียรติแล้ว ยังมีบทความต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังนี้ :—

เจ้าภาพได้นำเอา *"ปัจฉิมโอวาท"* ของสมเด็จพระบรมศาสดาของเรา *"คติทางเดินมีสอง"* ของสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ "ปัจฉิมโอวาท" ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ญาณวรเถระ) และโอวาทของท่านธรรมวิตักโกภิกขุ (พระยานรรัตนราชมานิตร) มาลงไว้อีกครั้งหนึ่ง เพราะเห็นว่าเป็นคติธรรมสั้น ๆ ที่มีคุณประโยชน์ล้นเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่โลกของเราอยู่กลางกลียุคเช่นนี้

บทความเรื่อง *"อบรมกุลบุตรกุลธิดา"* ซึ่งผู้ล่วงลับได้รจนาไว้ก่อนมรณะกรรมประมาณ 5 ปี คณะผู้จัดทำหนังสือได้อ่านพบและเห็นว่า เป็นบทความที่น่าสนใจและมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่พ่อแม่ทั้งหลายมัวยุ่งอยู่กับงานอาชีพเพื่อหาเงินมายกระดับการครองชีพของครอบครัวให้เทียมเท่ากับต่างประเทศ และไม่มีเวลาจะอบรมลูกหลานของตน เมื่อวันเวลาผ่านไป บทความเช่นนี้จะหาอ่านได้ยากยิ่งขึ้น คุณค่าของบทความนี้ก็จะทวีมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ผู้เป็นพ่อแม่ควรอ่านและนำไปถ่ายทอดอบรมลูกหลานของตนสืบต่อไป ส่วนผู้เป็นลูกหลานก็ควรจะอ่านและจดจำนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อความ สุข ความ เจริญของตน เอง สืบ ต่อไปเช่นกัน

บทความเรื่อง *"เที่ยวกัมมัฏฐาน"* ของพระอาจารย์บุญนาค เป็นบทความที่เคยตีพิมพ์ในหนังสือ *"สาธุธนานุสรณ์"* ของผู้ล่วงลับมาครั้งหนึ่งแล้ว

เมื่อปี 2508 แต่โดยเหตุที่เป็นบทความที่เกี่ยวกับการเที่ยวภพภูมิฐานที่แปลกประหลาดไม่ซ้ำแบบใคร เป็นเรื่องจริงที่น่าสนใจศึกษาในยุคอวกาศ เช่นปัจจุบันนี้จะหาเรื่องเช่นนี้อ่านได้ยาก ด้วยการเรียกร้องของญาติมิตรสหาย และเพื่อไม่ให้เรื่องจริงที่มีคุณค่าเช่นนี้สูญหายไป คณะเจ้าภาพจึงได้นำมาตีพิมพ์ไว้อีกครั้งหนึ่ง

การเบียดเบียนชีวิตสัตว์ก่อให้เกิดอกุศลวิบากกรรมติดตามสนองแก่ผู้นั้น ทำให้เจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เสมอ ๆ และการละเว้นจากการเบียดเบียนสัตว์จะทำให้ผู้นั้นมีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคาพยาธิ มีผู้คำนวณว่า อาหารมื้อหนึ่ง ๆ เราฆ่าชีวิตสัตว์ที่เรารับประทานโดยทางอ้อมประมาณ 7 ชีวิต ถ้าคิดเป็นปีจะตกราว ๆ 7,665 ชีวิต ถ้าเรา ทานอาหารเนื้อสัตว์ในชั่วชีวิตของเรา (ถ้ามีอายุ 70 ปี) เราจะฆ่าชีวิตสัตว์ประมาณ 536,550 ชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าคิด ในยามที่อาหารเนื้อสัตว์ต่าง ๆ มีราคาแพงขึ้นเรื่อย ๆ เราน่าจะคิดถึงอาหารที่ปราศจากเนื้อสัตว์ หรือที่เรียกว่า อาหารมังสวิรัติ ซึ่งเป็นอาหารที่ประกอบด้วยพืชผักที่มีราคาถูกกว่า นอกจากจะช่วยป้องกันโรคไขมันในโลหิตสูงและโรคหัวใจได้แล้ว ยังเป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตสัตว์อีกด้วย ด้วยเจตนาอันเป็นกุศลอย่างนี้ เจ้าภาพจึงได้นำเอาบทความที่เป็นข้อคิดเกี่ยวกับการละเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ เขียนโดย*อาจารย์พันธุ์เลิศ บูรณศิลปิน* ซึ่งปัจจุบันเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร-สหกรณ์ มาลงไว้พร้อมกับตำราอาหารมังสวิรัติหลายตำรับ มากพอสำหรับผู้ที่อยากจะทดลองทำรับประทานดู สำหรับปัญหาที่เกรงว่าอาหารมังสวิรัติจะไม่มีคุณค่าของอาหารเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายนั้น ถ้าเราไปคิดดูถึงชาวอินเดียกว่า 400 ล้านคน ซึ่งทานอาหารมังสวิรัติ และนักบวชในนิกายมหายานอีกเป็นจำนวนมาก เราจะเห็นว่าเขาเหล่านั้น ต่างมีสุขภาพแข็งแรงดี ความกลัวของเราจึงเป็นความกลัวที่คิดกลัวไปเองเจ้าภาพขอเชิญชวนผู้สนใจเริ่มต้นทดลองดู ท่านอาจจะพอใจทานอาหารมังสวิรัติตลอดไปก็ได้ ซึ่งจะเป็นกุศลแก่ตัวของท่านเอง

อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ "*พระพุทธทำนาย*" เจ้าภาพได้อ่านพบและเกิดความประหลาดใจเป็นอย่างมาก ที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันนี้เป็นเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงกับพระพุทธทำนายเป็นอย่างมาก เป็นคำทำนายที่เป็นปริศนาตามแบบ

แห่งยุคในอดีต ประกอบด้วยการแปลจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ทำให้อ่านค่อนข้างยาก แต่ถ้าผู้สนใจอ่านด้วยความพินิจพิจารณาแล้ว จะเกิดปัญญาความแจ่มแจ้งขึ้นอย่างประหลาด ยิ่งอ่านยิ่งสว่าง จึงนำมาตีพิมพ์ฝากไว้ให้ท่านอ่านและคิดเป็นการบ้าน

ในประวัติศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนาของเรา มีพระสงฆ์ที่ทรงคุณธรรมและน่าเคารพบูชาเป็นจำนวนมาก จากจำนวนดังกล่าว พระสงฆ์ที่เด่นที่สุด 2 องค์ แรกคือ *สมเด็จพระสังฆราชคูรูปาจารย์* หรือที่เรียกกันว่า *"หลวงปู่ทวด"* (เหยียบน้ำทะเลจืด) หรือ *"หลวงปู่ทวดวัดช้างให้"* และองค์ที่สองคือ *หลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี* หลวงปู่ทวดท่านมีสังขารอยู่ในยุคของกรุงศรีอโยธยา สมัยพระราชบุตรของพระเจ้าอู่ทองขึ้นครองราชย์ ท่านมีพระชนม์ชีพอยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2125 – 2224 พวกเราในยุคปัจจุบันนี้รู้จักท่านดีในพระเครื่องหลวงปู่ทวดวัดช้างให้ ส่วนหลวงพ่อสมเด็จพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษีนั้น ไม่จำต้องอธิบายเลยว่าท่านเป็นใคร เกิดในยุคไหน มีประวัติอย่างไร เกือบจะเรียกได้ว่าคนไหนไม่รู้จักท่าน คนนั้นไม่ใช่คนไทย พระสมเด็จที่ท่านสร้างไว้เมื่อสมัยร้อยปีเศษ เป็นพระเครื่องที่มีความขลังที่สุด มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดมีผู้นิยมแสวงหาไว้เคารพบูชาป้องกันภัยมากที่สุด และมีมูลค่าสูงที่สุด คณะผู้จัดทำได้นำเอาคติพจน์ของท่านทั้งสองและบทความบางบทที่น่าสนใจมาลงไว้เพื่ออ่านประกอบสติปัญญา ถ้าเห็นว่าดีและมีประโยชน์ก็ขอให้นำเอาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองสืบต่อไป

เจ้าภาพขอกราบขอบพระทัย และกราบขอบพระคุณผู้ใหญ่ผู้ทรงเกียรติที่ได้กรุณาเขียนคำระลึกถึง ทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเจ้าภาพและลูกหลานรู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูง

เจ้าภาพหวังใจว่าหนังสือเล่มนี้ คงจะสามารถนำความทรงจำเก่า ๆ ที่สุขสดชื่นที่เกี่ยวกับผู้ล่วงลับไปแล้ว กลับมาสู่ท่านผู้อ่านอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเราระลึกถึง

สิ่งที่ดีงาม จิตใจเราก็เกิดความปีติสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวประวัติของท่านผู้ล่วงลับ มีคติที่น่าสนใจและอาจจะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับอนุชนรุ่นหลัง

หากหนังสือเล่มนี้มีประโยชน์และก่อให้เกิดกุศลกรรมใด ๆ ขึ้น เจ้าภาพขออุทิศกุศลทั้งหมดนี้บูชาพระคุณของท่านผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

เจ้าภาพ

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ　　นามโคตฺตํ น ชีรติ

พฤษภกาสร　　อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง　　สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย　　มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี　　ประดับไว้ในโลกา

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

นายล้วน ว่องวานิช

ชาตะ พ.ศ. 2434

มรณะ วันอังคารที่ 20 ตุลาคม 2507

สิริรวมอายุ 73 ปี

คติธรรม

ทำบุญ คุณงาม ความดี ทับที ละน้อย ค่อยเสริม
ทั้งกาย วาจา มโนรมย์ ย่อมอุดม สมศักดิ์ อัครชาติ.
เศรษฐา กายา ล้อมจ้อม มาผ่อน เงินตรา สามารถ
หาได้ ภายหลัง เก็บกวาด ขยัน หมั่นหาว จึงรวย.
ทรัพย์สิน ไร่นา เรือกสวน เกิดล้วน จากเพียร เพิ่มช่วย
รู้จัก รักษา ตกล้วย จับจ่าย สมควร ร่านะ,
มากมิตร สหาย ชาวเกลอ ต่างเกร่อ กัลยาณ์ วิรามะ
อยู่เอิ่ม เป็นสุข ทุกระยะ งามประ โยชน์ปัว จุนม.

ยิ่งดี หากมี ความเชื่อ เหตุผล ลันเหลือ กวดขัน
ทั้งบาป บุญกรรม ส่ำดัด จิตมั่น หมั่นอัด ประพฤติตน.
สำรวม ส่วนกาย วาจา กิริยา มารยาท ขาดหยาม
เหมาะเจาะ หมดจด งดงาม ห่อตาม รักใคร่ ไม่ผยม.
มากมี น้ำใจ แผ่เผื่อ เอื้อเฟื้อ อารี ประสม
อนุเคราะห์ สงเคราะห์ ปรารมภ์ ระดม ช่วยเหลือ เจือจาน.
อีกเปี่ยม ปรีชา ฉลาด สามารถ บดบาป หยาบฉาน
อบรม แต่บุญ สุนทาน ลงงาม ชีวิต ประสิทธิ์.

ครบต่อ ประโยชน์ ปัจจุบัน ตั้งมั่น หลักฐาน สุขี
ควบคุม ธรรมคุ้ม ชีวี ภายหน้า ทวี อาภรณ์.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

ระลึกถึง

คุณหมอ[illegible] [illegible] เป็นผู้ที่
เป็นที่ควรนับถือของพวกเราทั้งหลาย เพราะท่าน
เป็นผู้มี[illegible] และ[illegible]
ตลอดมา และเป็นผู้[illegible]ในพระพุทธศาสนา.
ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ก่อตั้ง ยุวพุทธิก-
สมาคมแห่งประเทศไทย และเป็นผู้[illegible]
ผู้[illegible]ทั้งทางกำลังปัญญา และกำลัง
ทรัพย์ - คุณหมอ[illegible] [illegible]
[illegible]ท่าน ได้เป็น[illegible]
ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ แต่ปีแรก.
คุณหมอ[illegible] เป็นกรรมการ[illegible]
พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ตั้งแต่[illegible]
มาจนถึงปัจจุบัน
[illegible]
เรื่อง [illegible] "[illegible]"
[illegible]ที่ท่าน
ได้[illegible]ในพระพุทธศาสนา
[illegible]ท่าน "[illegible]" คุณหมอ[illegible]
[illegible]
และ[illegible] ตลอดไป

[illegible signature]

([illegible])

ระลึกถึงคุณพร้อม
ของอาสิ.

ข้าพเจ้าได้รู้จักกันเคย กับคุณพร้อม ค่อนข้างมาก เมื่อเป็นสมาชิกพุทธสมาคมไทย ด้วยกัน. ซึ่งนานวันก็ยิ่งเกิดความนิยมนับถือคุณพร้อมอย่างไม่ทันเฉลา. เพราะรู้สึกแน่ใจว่า คุณพร้อมเป็นพุทธศาสนิกอย่างแท้จริง เสียสละ และเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่มารีบหนีจากเพื่อนพุทธไปเสียเร็ว. แต่ก็แน่ว่า คุณพร้อมจะไปที่ไหนก็จะเจริญเป็นที่สุด ไม่มีภัยพิบัติและมีแต่สุขสันติตลอดกาล ซึ่งเราเรียกกันว่า — พระนิพพาน

พูนพิศมัย. ดิศกุล
วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ระลึกถึงป๋าล้วน ว่องวานิช

ข้าพเจ้ารู้จักป๋าล้วน ในฐานะที่เป็นบิดาคุณบุญยง ว่องวานิช ซึ่งข้าพเจ้าได้รู้จักเป็นครั้งแรกในปี ๒๔๙๒ เมื่อเราร่วมกันตั้งกลุ่มยุวพุทธที่วัดกันมาตุยาราม ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ข้าพเจ้าจำได้ว่า เมื่อสิบกว่าปีมาแล้ว เมื่อสถานีไทยโทรทัศน์ได้จัดรายการแนะนำบุคคลที่สมควรเป็นตัวอย่าง ป๋าล้วนเป็นบุคคลแรกที่สถานีไทยโทรทัศน์นำมาออกรายการ ข้าพเจ้ายังได้ชมรายการนี้ด้วยความชื่นชมยินดี

ป๋าล้วนเป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ได้ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตและในการประกอบธุรกิจ จนกิจการค้าเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า สามารถสร้างตนเองจนเป็นเจ้าของกิจการบริษัทห้างขายยาอังกฤษตรางูที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ยังได้ช่วยทนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธ ศาสนาและส่งเสริมงานของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย จนเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า

แม้ป๋าล้วนจะจากพวกเราไปแล้วเป็นเวลากว่าสิบปี แต่คุณความดีของป๋าล้วนก็ยังอยู่ความทรงจำของพวกเราอยู่เสมอ ขอให้เกียรติประวัติและคุณความดีของป๋าล้วนได้เป็นแบบฉบับที่ดีแก่พวกเราและอนุชนรุ่นต่อไป.

สมพร เทพสิทธา
อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
ประธานสภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์

คุณพ่อล้วนกับยุวพุทธิกสมาคมฯ

โดย

พันโท ประสาร ทองภักดี

รองอธิบดีกรมการศาสนา

ย้อนหลังไปสมัยเมื่อยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ เริ่มก่อตั้งและเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ นั้น นึกดูแล้วก็เหมือนเด็กเกิดใหม่ เริ่มหัดเดิน พึ่งตัวเองไม่ได้ พ่อแม่ยังต้องประคับประคอง พวกเราชาวยุวพุทธรู้สึกอย่างนั้น และสมัยนั้น เมื่อมีผู้ใหญ่มาสนับสนุนยุวพุทธ พวกเราจึงรู้สึกว่าเป็นผู้ให้ความอบอุ่นเหมือนพ่อแม่ และผู้ใหญ่ที่ให้ความอบอุ่นใจพวกเรามากที่สุดในยุคนั้นไม่มีใครเหนือกว่า คุณพ่อล้วน ว่องวานิช ซึ่งพวกเราเรียกกันติดปากว่า "ป๋า" นึกขึ้นมาทีไร ภาพนั้นปรากฏชัดเจน เหตุการณ์ในอดีตยุคนั้นผุดขึ้นในความทรงจำเหมือนมีอยู่ เป็นอยู่บัดเดี๋ยวนี้ไม่เลือนลาง

สมัยนั้น ยุวพุทธิกสมาคมฯ จัดกิจกรรมปาฐกถาธรรมที่วัดกันมาตุยารามเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ คุณพ่อล้วนมักจะมากับลูกหลาน เพื่อร่วมกิจกรรมกับพวกเรา ท่านคุยเก่ง คุยสนุก และน่าฟัง และสิ่งที่พวกเราชอบที่สุดก็คือนิทานที่ท่านเล่าได้ฟังตามลีลาของท่าน มันเป็นนิทานคติสอนให้เห็นคุณค่าของกตัญญูกตเวทิตาธรรม โดยเฉพาะในพ่อแม่บังเกิดเกล้า นิทานที่เล่ามักจะไม่ซ้ำกัน พวกเราเห็นว่าท่านเป็นเอนไซโคลปีเดียทางนิทาน จึงเชิญท่านมาแสดงปาฐกถาและท่านก็แสดงได้ดี และเล่านิทานแปลก ๆ ใหม่ ๆ สนุกสนานไม่แพ้นิทานในวงสนทนากับพวกเรา

จากการฟังนิทานของท่าน ทำให้ผมเห็นบุคคลิกดีเด่นอันสำคัญของท่านอย่างหนึ่ง คือ วิธีถ่ายทอดคุณธรรมให้ลูก ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ผมเชื่อเหลือเกินว่า ลูกชายของท่านซึ่งเราถือว่าเป็นแก้วดวงหนึ่ง และดวงแรกของยุวพุทธ คือ คุณบุญยง ว่องวานิช นั้นคงได้รับการถ่ายทอดคุณธรรมโดยวิธีนี้ ถึงได้มีจิตใจเสียสละ มองเห็นการณ์ไกล เริ่มคิด และชวนพวกเราก่อตั้งยุวพุทธิกสมาคมจนสำเร็จดังที่ปรากฏอยู่นี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณพ่อล้วนเป็นผู้มีส่วนบันดาลให้ยุวพุทธิกสมาคมได้ถือกำเนิดขึ้น ในโลก มา ตั้งแต่คุณบุญยงยังไม่ เกิดแล้ว

ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นผู้บ้อนข้าว บ้อนน้ำยุวพุทธิกสมาคมเมื่อแรกเริ่มสอนเดิน และประคับประคองสนับสนุนสมาคมเรื่อยมาตลอดอายุขัยของท่าน เหตุการณ์ที่ผ่านมา จึงสดชื่นอยู่ในความทรงจำของพวกเราจนกระทั่งวันนี้

คุณความดีของท่านที่กล่าวถึงนั้น เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับยุวพุทธิกสมาคมเท่านั้น อันที่จริงคุณความดีของท่านมีมากกว่าที่กระดาษแผ่นน้อยนี้จะบรรจุไว้ได้หมด แต่ก็ได้ปรากฏอยู่ในดวงใจของญาติมิตรสหายทุกคน และในบันทึกเอกสารขององค์การสมาคมต่าง ๆ อีกมากมายที่ท่านให้การสนับสนุนตลอดถึงการทำบุญในพระศาสนา จึงเป็นที่แน่เหลือเกินว่า คุณความดีที่ท่านได้บำเพ็ญตลอดอายุขัยนั้น ต้องเป็นพลวปัจจัยนำท่านให้ได้เสวยสันติสุขในสัมปรายภพเป็นแน่นอน คติชีวิตที่ท่านให้ไว้นอกจากนิทานแล้ว ก็ทำให้เราซาบซึ้งในพุทธวจนะที่ว่า

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ

พฤษภกาษร อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

ระลึกถึง คุณหมอ ล้วน ว่องวานิช

ในโอกาสที่คุณบุญยง ว่องวานิช เพื่อนรักของข้าพเจ้าร่วมกับพี่น้องและญาติ จะได้ประกอบการพระราชทานเพลิงศพคุณหมอ ล้วน ว่องวานิช ตามคำสั่งของท่านผู้เป็นบิดา เมื่อท่านได้วายชนม์ไปแล้วเป็นเวลา ๑๐ ปี ซึ่งกำหนดในวันพุธที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คุณหมอ ล้วน ว่องวานิช ผู้วายชนม์ ซึ่งคุณบุญยง ว่องวานิช บุตรชาย ได้ให้เกียรติแก่ข้าพเจ้าเขียนบทความระลึกถึงท่านด้วย

คุณหมอ ล้วน ว่องวานิช ดำรงตนเป็นผู้ประกอบกิจการค้าประเภทยารวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์ จนถึงแก่กรรมติดต่อกันมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปี ท่านเป็นผู้ที่เคารพนับถือของคนโดยทั่วไปให้ความเป็นกันเองไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้ร่ำรวยหรือยากจน และท่านก็ไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชนผู้มีหน้าที่ต้องการซื้อยาหรือเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อนำไปบำบัดการเจ็บไข้ได้ป่วยไม่ว่าจะด้วยในกรณีใด จากการเป็นผู้มีอัธยาศัยอันงดงามและเพรียบพร้อมด้วยคุณธรรมของคุณหมอ ล้วน ว่องวานิช ที่มีต่อสาธารณชนด้วยจิตใจบริสุทธิ์ตามที่ได้กล่าวมานี้ ผลจึงปรากฏว่าชื่อร้านที่ท่านประกอบกิจการค้าอยู่ซึ่งบุคคลทั่วๆ ไปจะได้เห็นและได้ยินชื่อเมื่อ ๔๐ ปีที่ผ่านมาคือ "ห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู)" (ปัจจุบันได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดมีชื่อว่า บริษัทห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) จำกัด) เจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

ในส่วนตัวข้าพเจ้านั้น นอกจากจะนับถือคุณหมอ ล้วน ว่องวานิช ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมต่อสถาบันซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยประโยชน์ต่อผู้ประกอบการค้าเป็นส่วนรวม เช่น หอการค้าไทยและ เภสัชพาณิชย์สมาคม โดยยินดีเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสถาบันดังกล่าวด้วยความเต็มใจอย่างยิ่งแล้ว ข้าพเจ้ายังให้ความเคารพท่านในฐานะที่เป็นบิดาของเพื่อนมาเป็นเวลาช้านานอีกด้วย

จากคุณงามความดีที่ท่านได้สรรสร้างไว้เมื่อครั้งยังดำรงชีวิตอยู่ และได้มอบหมายให้บุตรหลานรับมาดำเนินการสืบแทนจนประสบ ผล เป็นที่น่า ชื่น ชม และ ประจักษ์ แก่ทุกท่านอยู่แล้วในขณะนี้ จึงขอวิญญาณของคุณหมอ ถ้วน ว่องวานิช ได้โปรดรับทราบความสำนึกระลึกถึงของข้าพเจ้าซึ่งมีทั้งความนับถือและความเคารพดังที่ได้แสดงไว้แล้ว เพื่อบังเกิดความปรีดาปราโมทย์ในกุศลผลบุญราศีที่บุตรหลานและญาติมิตรได้บำเพ็ญให้จงเป็นพลวปัจจัย อำนวยให้คุณหมอ ถ้วน ว่องวานิช ประสบแต่อิฐวิบูลมนุญผลสมควร แก่สุคติทิพยสถานในสัมปรายภพทุกประการเทอญ.

(อบ วสุรัตน)

ประธานกรรมการหอการค้าไทย

4 พฤศจิกายน 2517

ฐ

คำไว้อาลัย
ของ
นายอัมพร บูลภักดิ์
ประธานคณะกรรมการหอการค้าจีน

คุณล้วน ว่องวานิช กับข้าพเจ้า ได้รู้จักชอบพอกันมานานแล้ว ด้วยการมีนิสัยต้องกัน ความรักและความนับถือระหว่างครอบครัวจึงเสมือนเป็นญาติกัน ข้าพเจ้าขอให้ความยกย่องในคุณงามความดีของคุณล้วน ว่องวานิช ได้อย่างเต็มภาคภูมิว่า

(๑) เป็นบุคคลที่มีความวิริยะอุตสาหะ ในการสร้างตนและครอบครัวได้อย่างดีเยี่ยม

(๒) เป็นบุคคลที่มีอัธยาศรัยโอบอ้อมอารีและเปิดเผย เป็นที่เคารพรักของมิตรสหายทั่วไป

(๓) เป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความสุภาพอ่อนโยนแก่บุคคลทั่วไป และฝักใฝ่ในด้านการกุศลสาธารณะ

(๔) เป็นบุคคลที่มั่นในธรรมะของผู้ครองเรือน โดยให้การศึกษาและอบรมบ่มนิสัยของลูกหลานให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และประกอบสัมมาอาชีพเจริญรอยตามพาณิชยกิจที่ได้วางรากฐานไว้ให้ตามภูมิปัญญาของบุตรหลานแต่ละคน

(๕) กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของบุตรหลานและญาติมิตรทั่วไป โดยให้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นที่เคารพสักการะ

การมรณกรรมของ คุณล้วน ว่องวานิช นอกจากข้าพเจ้าและภรรยา บุตร ธิดา ทุก ๆ คนได้รับความอาลัยและเศร้าสลดแล้ว เชื่อว่าบรรดาญาติมิตรและบุคคลอื่น ๆ ที่คุ้นเคยสนิทสนมก็พลอยเศร้าสลดไปด้วย เพราะคุณงามความดีของคุณล้วน ว่องวานิช นั่นเอง และด้วยกุศลผลบุญที่ คุณล้วน ว่องวานิช ได้สร้างสมไว้ในขณะที่มีชีวิตอยู่ ย่อมเป็นแรงดลให้ดวงวิญญาณได้ไปสู่สุขคติวิสัยในสัมปรายภพ สมตามปณิธานของข้าพเจ้าและภรรยา บุตร ธิดา ทุก ๆ คนตลอดกาลนานเทอญ.

5. N. C. 2517

泰國海南會館用箋

HAINAN ASSOCIATION OF THAILAND
324, SURIWONGSE ROAD,
BANGKOK, THAILAND. TEL. 32308

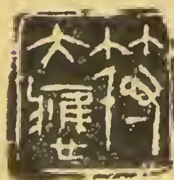
สมาคมไหหนำแห่งประเทศไทย
๓๒๔ ถนนสุริวงศ์ นครหลวงฯ
โทร. ๓๒๓๐๘

泰京素里翁路門牌三二四號電話：三二三零八號

本館故副理事長
黃有鸞先生荼毘大典

仁心濟世惠及人群
功在國族德業永貽

泰國海南會館
理事長 符大應

คำระลึกถึง

คุณล้วน ว่องวานิช เป็นบุคคลที่ได้อุทิศตนเพื่อรับใช้สังคมประชาชาติทั้งไทย–จีน อย่างสูงผู้หนึ่งในตลอดชีวิตของท่าน จึงนับว่าเป็นบุคคลที่มีเกียรติ ได้รับความนับถือจากวงสังคมทั่วไปเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะชนชาวไหหลำ เพราะในอดีตท่านเคยดำรงตำแหน่งรองนายกสมาคมไหหนำแห่งประเทศไทย และเป็นผู้บุกเบิกที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับร้านขายยา ชื่อ "ร้านขายยาอังกฤษตรางู" เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว ซึ่งอาจจะนับได้ว่าเป็นร้านขายยาที่มีชื่อเสียงที่สุดเป็นแห่งแรกในประเทศไทยก็ว่าได้

ฉนั้น ในวาระที่ท่าน ได้ รับ พระ มหา กรุณาธิคุณ พระราช ทาน เพลิงศพในครั้งนี้ ข้าพเจ้าจึงขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลพิภพ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่าน จงไปสู่สุขติภพเถิด.

ด้วยความเคารพและอาลัยยิ่ง

(นายเอนก ผู้สันติ)
นายกสมาคมไหหนำแห่งประเทศไทย
๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ระลึกถึงพระคุณของคุณป๋าคุณปู่

โดย

ลูกหลาน

วันและเวลาได้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว เป็นเวลากว่า 10 ปีแล้วที่คุณป๋าคุณปู่ได้จากพวกเราลูกหลานไป แต่ระยะเวลาอันยาวนานนี้ไม่ทำให้พวกเราลูกหลานลืมท่านได้เลย เพราะไม่ว่าเราไปที่ไหนจะต้องได้ยินคนพูดถึงคุณป๋าคุณปู่อยู่เสมอ บางคนบอกว่า **"ท่านเป็นคนไม่ถือตัว"** พวกเราเป็นเด็กเป็นเล็ก เมื่อท่านเห็นท่านจะทักทายเราอย่างสนิทสนม

"ท่านใจดี เวลาไปหาที่ห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) ท่านจะกุลีกุจอเอาเครื่องสำอางต่าง ๆ มาห่อให้ห่อใหญ่

"ท่านเป็นคนคุยสนุก ท่านเข้ากลุ่มไหนจะต้องได้ยินเสียงเฮ ๆ จากกลุ่มนั้น"

"ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่หวังดี ท่านชอบเล่านิทานที่มีคติสอนให้เราเป็นคนดี"

"ท่านเป็นคนใจบุญ ท่านประกอบการกุศลมาก ท่านสงสารคนยากจน ถ้าเห็นคนแก่หาบอะไรมาขาย ท่านจะต้องเหมาหมดหาบเลย"

คำบอกเล่าสรรเสริญเหล่านี้ ทำให้พวกเราลูกหลานรู้สึกว่า คุณป๋าคุณปู่ยังคงอยู่ ยังไม่ได้จากเราไป คือท่านยังคงอยู่ในความทรงจำของคนทั้งหลาย เป็นความทรงจำที่ดีทำให้ลูกหลานรู้สึกภาคภูมิใจ นอกจากจะเป็นการเตือนสติไม่ให้พวกเราลูกหลานประกอบกรรมทำชั่วแล้ว ยังเป็นกำลังใจให้พวกเราประกอบคุณงามความดี พยายามรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวงศ์สกุลอีกด้วย

คุณแม่คุณย่าได้เล่าให้เราฟังว่า สมัยคุณป๋าคุณปู่ยังมีชีวิตอยู่ได้สั่งไว้ว่า **"เมื่อฉันตายขอให้บรรจุร่างฉันไว้ในฮวงซุ้ยก่อน เมื่อครบ 10 ปีแล้วจึงค่อยเผา ถ้าบรรจุร่างฉันไว้ที่วัดอโศการามก็จะดี เพราะจะได้อยู่ใกล้ ๆ ท่านพ่อลี"** ด้วยคำปรารภดังกล่าว พวกเราจึงได้สร้างศาลา **"ล้วน ว่องวานิช"** ถวายวัดอโศการาม เพื่อใช้เป็นศาลาเพื่อประกอบศาสนกิจของวัด ส่วนด้านหลังของศาลาเราสร้างที่บรรจุร่างท่านไว้ บัดนี้ครบ 10 ปีแล้ว พวกเราจึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพลิงจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ซึ่งได้กำหนดวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 หลังจากนั้นจะได้บรรจุอัฐิของท่านไว้ ณ เจดีย์ที่พวกเราได้สร้างขึ้นไว้ในบริเวณ "สำนักปฏิบัติจิตล้วน ว่องวานิช" ในความอุปถัมภ์ของสำนักปู่สวรรค์ ณ หมู่บ้านพัฒนาสุข ถนนเทพารักษ์ ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ สำนักปฏิบัติจิตนี้จะเป็นหน่วยเผยแพร่ธรรมและโปรดสัตว์โลกให้พ้นทุกข์ และจะเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดีของต้นตระกูลว่องวานิช จะเตือนสติลูกหลานให้ประพฤติตนเป็นคนดี เจริญรอยตามบรรพบุรุษสืบต่อไป

พวกเราลูกหลานนอกจากไม่เคยลืมคุณป๋าคุณปู่แล้ว เรายังระลึกถึงพระคุณของท่านอยู่เป็นนิจ ท่านเป็นลูกกำพร้าพ่อแม่เมื่ออายุเพียง 9 ขวบ ชีวิตที่ปราศจากผู้อุปถัมภ์ค้ำชูชีวิตเริ่มต้นด้วยความยากจนและทุกข์ยาก แต่ด้วยคุณธรรมอันดี ด้วยความมานะบากบั่นท่านก็ได้สร้างฐานะและชื่อเสียงขึ้นมาได้ด้วยหยาดเหงื่อ พวกเราลูกหลานจึงเป็นผู้มีโชคดีที่เกิดมามิได้ประสบกับสภาพทุกข์ยากเหล่านั้น พระคุณของท่านนี้ยิ่งใหญ่นัก พวกเราจะจาถึกไว้ตราบชั่วชีวิต

อีกครั้งหนึ่ง พวกเราลูกหลานทั้งหลาย ขอตั้งจิตอันเป็นสมาธินี้ ขออัญเชิญอานุภาพของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระโพธิสัตว์ทุก ๆ พระองค์ พระอรหันต์ทุก ๆ พระองค์ และผู้สำเร็จทุก ๆ พระองค์ อีกทั้งอานุภาพของบุญกุศลที่พวกเราทุกคนได้สร้างสมมาแล้วในอดีตทุกชาติและชาติปัจจุบัน ขอให้รวมกันเป็นพละปัจจัยเป็นพลังและอำนาจอุดหนุนค้ำชูคุณป๋าคุณปู่ที่เคารพรักของเรา ให้ประสบแต่ความสุขความสำเร็จ บำเพ็ญจิตบรรลุถึงสวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติด้วยเทอญ.

กาลามสูตร

หลักพิจารณาธรรมด้วยการสงสัยไว้ก่อน เป็นแนวปฏิบัติ

ไม่ให้งมงายมีอยู่ ๑๐ ประการ คือ

๑. ควรสงสัยในความรู้ที่มีมาแต่โบราณ

๒. ควรสงสัยในความรู้ที่ได้จากผู้อื่น

๓. ควรสงสัยในความรู้ที่เล่าลือบอกกล่าวต่อ ๆ กันมา

๔. ควรสงสัยในข่าวที่แม้จะได้มาจากผู้ที่เคยเชื่อถือมาก่อน

๕. ควรสงสัยในความรู้จากครูบาอาจารย์ของเราเอง

๖. ควรสงสัยในความรู้จากตำรา

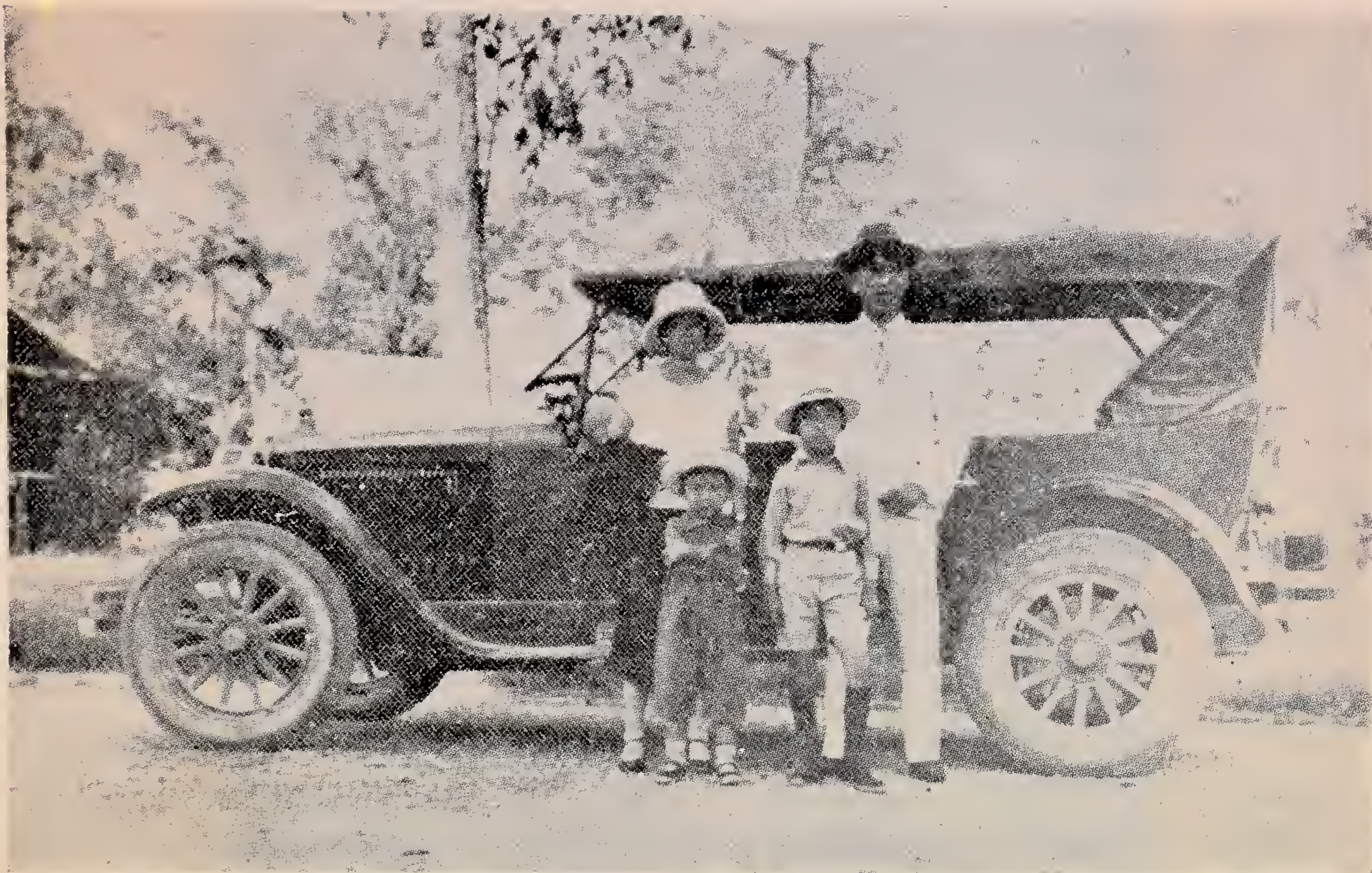
๗. ควรสงสัยความรู้แม้ของตัวเอง ที่ได้มาจากการเดาหรือคาดคะเน

๘. ควรสงสัยแม้ความรู้ของตัวเอง ที่ได้มาจากการเก็งความจริง

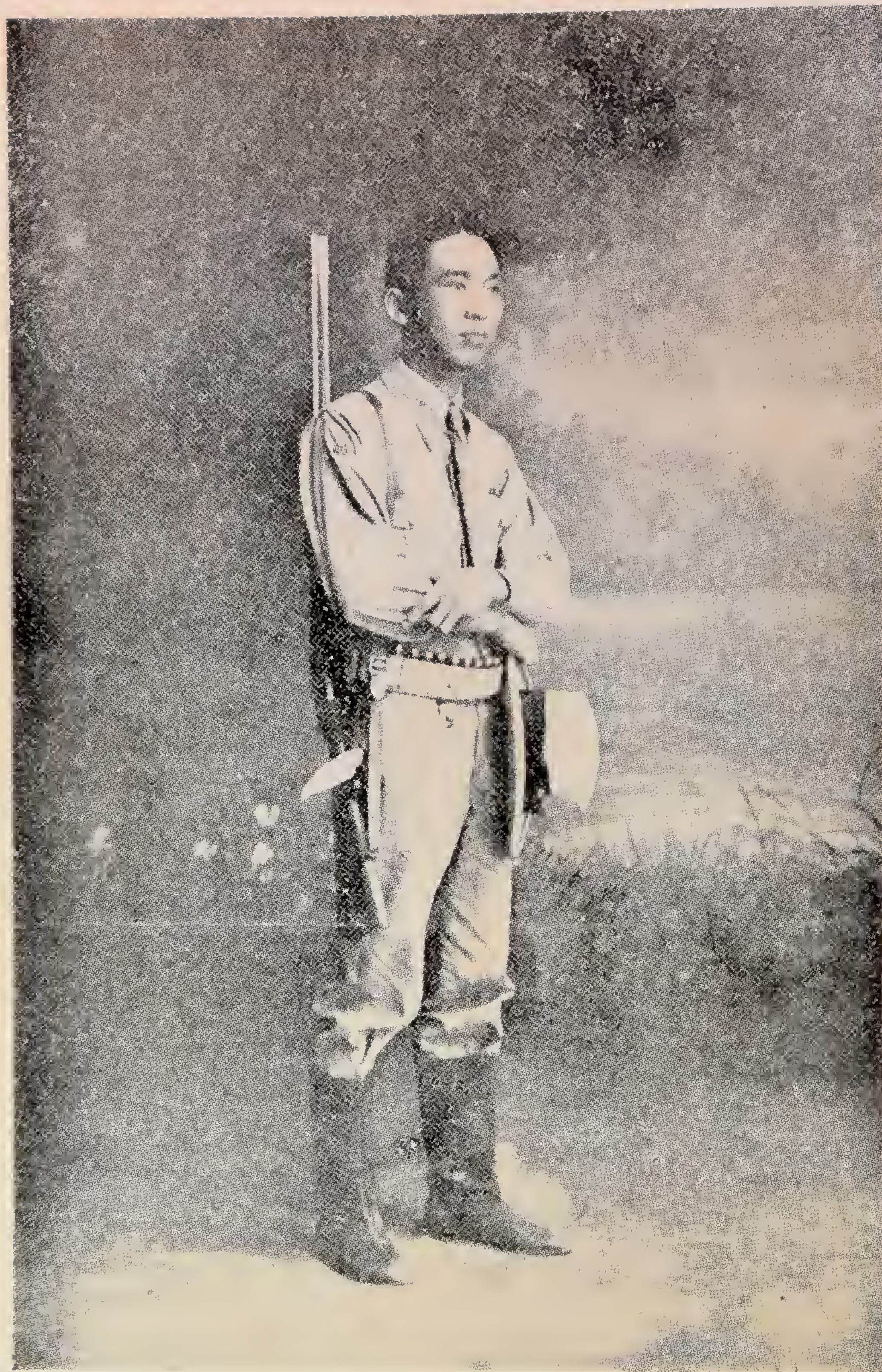
๙. ควรสงสัยแม้ความรู้ของตัวเอง ที่ได้มาจากการคิดพิจารณาจากพยานหลักฐาน (....................)

๑๐. ควรสงสัยความรู้แม้ที่ตัวเองแน่แก่ใจ

เมื่อท่านปฏิบัติตามนี้ได้แล้ว ท่านจะพบสัจจธรรมที่แท้จริงได้

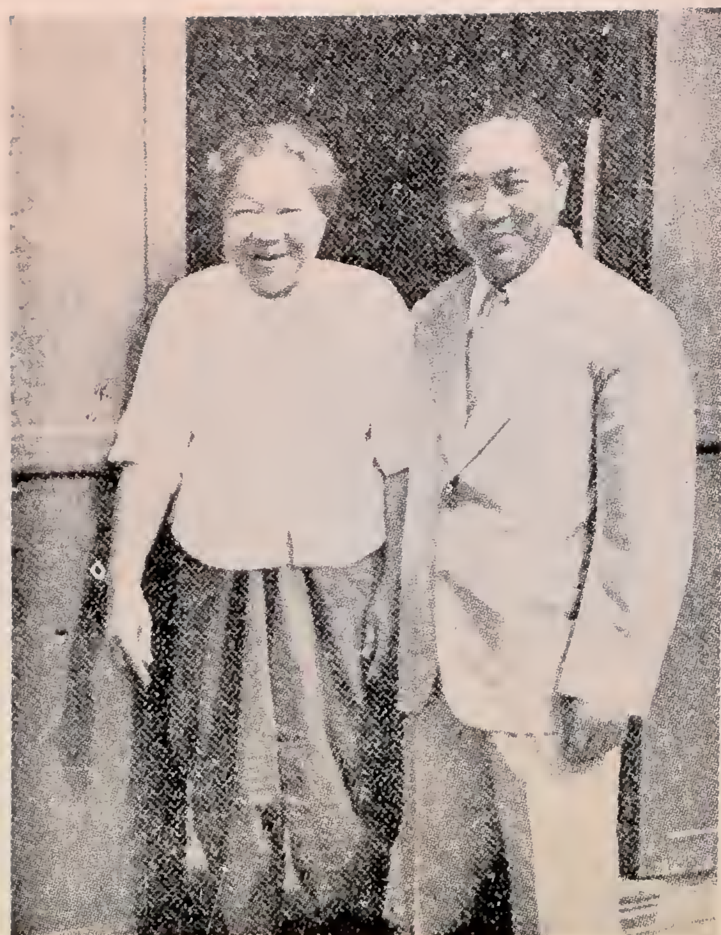
ภาพประวัติศาสตร์
คุณหมอล้วน ว่องวานิช คุณนายเพิ่มพูล ว่องวานิช
น.พ. บุญชิต กับ นายบุญยง ว่องวานิช
ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2471

หมอล้วน ว่องวานิช
เมื่อเป็นนักนิยมไพร พ.ศ. 2471

หมอล้วน ว่องวานิช
ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2475

ถ่ายร่วมกับคุณป้าอู๊ด วยาจุก
ผู้ที่คุณหมอล้วน เคารพรักเหมือนพี่สาว เพราะได้ร่วมงานกันมากว่า 45 ปี

คุณหมอล้วน ว่องวานิช ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2504 (อายุ 70 ปี)
กำลังอุ้มหลานสาว ด.ญ. อัญญา

คุณหมอล้วน และคุณนายเพิ่มพูล
ถวายเครื่องอัฐบริขาร แก่ ถิรปุญฺโญ ภิกฺขุ (บุญยง ว่องวานิช)
ซึ่งอุปสมบท ณ วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อ พ.ศ. 2500

คุณหมอล้วน ได้ทำการอุปสมบทนายบุญศรี ว่องวานิช บุตรชาย
(แถวที่สององค์กลาง) ณ วัดแก้วแจ่มฟ้า

คุณป๋าของลูก ๆ

"ความเจ็บปวดนั้นเปรียบได้กับพระยามัจจุราชมากระชากเอาดวงใจไป" ประโยคนี้ลูกๆ ได้เคยอ่านและจำได้มาตั้งแต่ลูกๆ ยังเป็นเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ แต่ลูกๆ ต้องยอมสารภาพว่าลูก ๆ ไม่เคยคิดเลยว่าคำพูดประโยคนี้มีความหมายลึกซึ้งเพียงใด จนกระทั่งเมื่อวันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ เวลา ๑๐.๒๕ น. เมื่อคุณป๋าจากลูกๆ ไป ลูก ๆ ทุกคนรู้สึกถึงพิษสงของคำพูดประโยคนั้นเป็นอย่างดี มันกระเทือนลึกเข้าไปในหัวใจสุดที่จะบรรยายได้เป็นคำพูด

"การเกิดแก่ เจ็บ ตาย เป็นของธรรมดา" ลูกๆ ก็รู้ "วันหนึ่งเราจะต้องจากสิ่งที่รักที่ชอบใจทั้งสิ้น" ลูก ๆ ก็ทราบดี "ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา" ลูก ๆ ก็แจ่มแจ้ง แต่ในวินาทีที่คุณป๋ามาจากลูกๆไปนั้น ความอาลัยรักและเศร้าโศกมันท่วมท้นสุดที่จะพรรณนาได้ ถึงแม้จะพยายามที่จะสะกดใจไว้ให้เป็นปกติ ขบกรามไว้แน่น สกัดน้ำตาไว้มิให้ไหล แต่ในที่สุดความอ่อนแอทั้งหลายทั้งปวงก็ประทุออกมาจนได้แม้แต่หลานของคุณป๋าตัวเล็กๆ อายุยังไม่ครบ ๕ ขวบ และยังไม่ประสีประสาอะไร ต่อความเป็นความตายก็ยังร้องห่มร้องไห้อาลัยรักคุณป๋าของแกอย่างเป็นวรรคเป็นเวร

คุณป๋าของลูกเริ่มป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมาประมาณ ๓ ปี ความดันโลหิตสูงนั้นร้ายแรงเพียงไรลูกทราบดี เป็นสัญญาณเตือนลูก ๆ ทุกคนว่าอันตรายได้ใกล้เข้ามาแล้ว เมื่อวันเสาร์ที่ ๕ กันยายน ๒๕๐๗ คุณป๋าถูก Heart Attack และล้มป่วยหนักอย่างกระทันหัน หลังจากนั้นคุณป๋าก็ถูก Attack เรื่อยมาเป็นเวลาถึง ๔๕ วัน จึงได้จากลูกไปอย่างสงบ ๔๕ วันแห่งการต่อสู้อย่างหนักระหว่างพญามัจจุราชฝ่ายหนึ่งกับพวกลูก ๆ ซึ่งมีคุณแม่ ญาติพี่น้องและมิตรสหายอีกฝ่ายหนึ่ง วิชาแพทย์ศาสตร์, พุทธศาสตร์, จิตศาสตร์และไสยศาสตร์ได้ถูกนำมาใช้จนสุดความสามารถ ทุกคนต่างทำในสิ่งที่ตนถนัดด้วยความหวังว่าจะช่วยยังชีวิตคุณป๋าให้อยู่กับพวกเราต่อไปอีก ในที่สุดก็เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ สมจริงดังพระพุทธพจน์ที่ว่า "เมื่อมีการเกิดแล้วย่อมมีการตายเป็นของธรรมดา" ถึงแม้ลูกๆ จะทราบดีและได้เตรียมใจไว้ก่อนแล้วก็ตาม แต่เมื่อถึงคราวเข้าจริงๆ ลูก ๆ ก็ไม่อาจที่จะสะกดความเศร้าโศกอาดูรไว้ได้

หวนระลึกถึงชีวิตของคุณป๋าแต่หนหลัง คุณป๋าต้องสูญคุณย่าเมื่ออายุ ๗ ขวบ และสูญคุณปู่เมื่ออายุ ๘ ขวบ กำพร้าทั้งพ่อและแม่เมื่ออายุเพียง ๘ ขวบเท่านั้น น่าเวทนาเสียจริง ๆ ต่อมาเมื่ออายุได้ ๑๒ ขวบ คุณอาซึ่งเป็นน้องชายของคุณป๋าแต่เพียงคนเดียว และคุณป้าซึ่งเป็นพี่สาวแต่เพียงคนเดียวก็จากคุณป๋าไปอีก คุณป๋าต้องอยู่ในโลกนี้อย่างโดดเดี่ยว ต่อสู้กับชีวิตแต่ลำพังคนเดียวตั้งแต่อายุได้เพียง ๑๒ ขวบเท่านั้น คุณป๋าของลูกคงว้าเหว่และลำบากมากในขณะนั้นลูกจำได้ว่าเมื่อคุณป๋าเล่าชีวิตตอนนี้ให้ลูกฟังคราวไร น้ำเสียงของคุณป๋าเศร้าและในเบ้าตาของคุณป๋ามีน้ำตาคลออยู่ ลูก ๆ เคยคิดว่าในสภาพเช่นนั้นจะมีเด็กสักกี่คนที่สามารถเอาชีวิตรอดจากความโหดเหี้ยมของโลกได้ แต่คุณป๋าของลูกก็ได้ผ่านพ้นอุปสรรคและความยากลำบากต่าง ๆ รอดมาได้เป็นอย่างดี เมื่อเติบใหญ่ได้ประสบกับชีวิตรุ่งโรจน์ในวงการค้าและในวงสังคมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จนกระทั่งเมื่ออายุได้ ๗๓ ปี จึงจบชีวิตลงพร้อมด้วยความสำเร็จ เกียรติยศและชื่อเสียง ลูกรู้สึกอัศจรรย์ใจ คุณป๋าของลูกเป็นยอดนักสู้ที่ทรหดอดทนจริงๆ ลูกรู้สึกภูมิใจในตัวคุณป๋าเป็นอย่างยิ่ง

ในด้านการศึกษา คุณป๋าของลูกได้รับความยากลำบาก มาก เพราะ ปราศจากผู้อุปการะ คุณป๋าเคยเล่าให้ลูกฟังและลูกยังจำได้ว่า เมื่อคุณป๋า ไปโรงเรียนอัสสัมชัญนั้นคุณป๋าต้องเดินจากคลองมอญไปบางรัก และไม่มีแม้แต่ค่าอาหารกลางวัน บางวันคุณป๋ามีเงินพอที่จะซื้อกล้วยหอมได้หนึ่งลูก คุณป๋าก็รับประทานกล้วยหอมนั้นกับน้ำประปาแทนอาหารกลางวัน ลูกฟังแล้วรู้สึกสงสารคุณป๋าอย่างจับใจ แต่คุณป๋าก็ได้ขวนขวายเรียนจนกระทั่งได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงสาธารณสุขเป็นนายแพทย์ชั้นสอง และเป็นเภสัชกรชั้นสอง ซึ่งนับว่าเป็นเกียรติอย่างสูงสำหรับคนในสมัยนั้นๆ ในด้านอักษรศาสตร์ และภาษาศาสตร์ คุณป๋าอ่าน เขียน และพูดได้ดีถึง ๓ ภาษา คือภาษาไทย, จีนและอังกฤษ เฉพาะภาษาจีนนั้น คุณป๋าพูดได้ ดีถึง ๔ ภาษา คือ ไหหลำ, แต้จิ๋ว, กวางตุ้ง และภาษาแมนดาริน เรื่องภาษาพูดนี้ลูกทุกคนถึงแม้จะโชคดีได้รับการศึกษามามากแต่ก็ยังสู้คุณป๋าไม่ได้สักคน นอกจากนี้คุณป๋ายังพูดภาษาฝรั่งเศส,แขก มะลายู และญี่ปุ่น ได้เล็กน้อยพอที่จะล้อเลียนเพื่อนชาวต่างประเทศเหล่านั้นได้ คุณป๋าสนใจและได้ศึกษาปรัชญาของจีนและมักจะยกเอาหลักปรัชญาหล่านั้นมาสั่งสอนลูกอยู่เนืองๆ พุทธปรัชญาคุณป๋าก็สนใจศึกษาเหมือนกัน ได้เคยเขียนบทความทางธรรมะไว้หลายบท คุณป๋าเป็นผู้มีใจฝักใฝ่ในทางธรรมและได้เสียสละกำลังกายและ กำลังทรัพย์ทะนุบำรุงพระ

พุทธศาสนาเป็นอันมาก ลูกจำได้ว่าคุณป๋าเคยดำรงตำแหน่งกรรมการที่ปรึกษาของพุทธสมาคม, ยุวพุทธิกสมาคม, กรรมการอุปการะโรงพยาบาลสงฆ์ กรรมการก่อสร้างวัดอโศการาม และกรรมการโรงพยาบาลเทียนฮั้ว คุณป๋าของลูกได้สร้างกุศลไว้เป็นอันมาก

ในด้านการประกอบอาชีพ คุณป๋าของลูกเริ่มจากการรับจ้างเป็นพนักงานของบริษัทค้าขาย ต่อมาก็เข้าหุ้นส่วนทำการค้ากับเพื่อนๆ โดยคุณป๋าของลูกเป็นทั้งผู้จัดการและเป็นแพทย์ประจำห้าง ในที่สุดคุณป๋าของลูกก็ได้ดำเนินการค้าที่เป็นของคุณป๋าแต่ผู้เดียว คุณป๋าของลูกตั้งตัวได้เมื่ออายุเพียง ๒๖ ปีเท่านั้น นับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถมากผู้หนึ่ง ในบั้นปลายของชีวิตชื่อเสียงและเกียรติคุณของคุณป๋าก็ได้ขจรไปทั้งในและนอกประเทศ เมื่อคุณป๋าจากลูกไปแล้วลูกได้ทราบข่าวว่าชื่อและประวัติของคุณป๋าจะถูกบันทึกไว้ในทำเนียบประวัติศาสตร์แห่งประเทศจีน ลูกๆทุกคนรู้สึกยินดีและภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะน้อยคนนักที่จะได้รับเกียรติเช่นนี้ นอกจากเป็นเกียรติต่อวงศ์ตระกูลแล้วยังเป็นเครื่องยืนยันถึงความสามารถและความดีเด่นของคุณป๋าอีกด้วย สิ่งที่ลูกทราบดีอีกประการหนึ่งก็คือ ในการประกอบอาชีพของคุณป๋าของลูกนั้น คุณป๋าได้ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยยึดหลักสัมมาอาชีวะของพระบรมศาสดา เงินทุกบาททุกสตางค์ที่คุณป๋าได้รับมาจากอาชีพเป็นเงินที่สะอาดและบริสุทธิ์แท้จริง เป็นเรื่องที่ลูกรู้สึกเคารพในตัวคุณป๋ามากยิ่งขึ้น

ในด้านชีวิตครอบครัว คุณป๋าของลูกได้ดำรงตนเป็นสามีที่ดีของภรรยา และเป็นพ่อที่ดีของลูก ๆ คุณป๋ารักคุณแม่มาก เคยพูดให้ลูกๆฟังเสมอว่าคุณแม่เป็นคนดีและน่ารัก ถ้ามีใครเอาทองคำหนักเท่าตัวของคุณแม่มาเพื่อขอแลกกับคุณแม่ ป๋าก็ไม่ยอมแลก ตอนที่คุณป๋าป่วยและใกล้ที่จะจากเราไป คุณป๋าเคยปรารภว่าเป็นห่วงคุณแม่และขอร้องให้ลูก ๆ ทุกคนรักและดูแลรักษาคุณแม่เป็นอย่างดีด้วย พวกเราเรียนให้คุณป๋าทราบว่าความตายนั้น สามารถจะพรากคุณป๋าและคุณแม่จากกันได้ก็เพียงชั่วคราวเท่านั้น ในชาติต่อไปคุณป๋าและคุณแม่ก็จะได้พบกันอีกอย่างแน่นอนปราศจากข้อสงสัย ปรากฏว่าคุณป๋ามีสีหน้าพอใจและแช่มชื่น คุณป๋ากล่าวว่า "ป๋าชอบใจที่เองพูดมานี่" ลูกๆแน่ใจอย่างยิ่งว่าคุณป๋าและคุณแม่จะต้องได้พบกันอีกในชาติต่อไป คุณป๋ากับคุณแม่ได้อยู่ร่วมกันมาอย่างราบรื่นเป็นเวลากว่า ๕๐ ปี มีใจจดจ่อกันอย่างแนบแน่น นั่นแหละเป็นเหตุที่จะเกิดเป็นผลคือการจะได้พบกันอีกในชาติต่อไปตามหลักพระพุทธศาสดา ปัจจุบันนี้ถึงคุณป๋าจะจากเราไปเป็นเวลากว่าปีแล้วก็ตาม ทุกวัน

คุณแม่จะต้องนำถาดอาหารไปวางไว้หน้าหีบศพของคุณป๋าวันละ ๓ เวลาโดยไม่เคยขาดแม้แต่เวลาเดียว อย่างที่คุณแม่เคยปฏิบัติต่อคุณป๋าเป็นประจำมาในอดีตอันยาวนาน คุณป๋าจะได้รับประทานอาหารนั้นหรือไม่ก็ตาม ลูกๆทุกคนสนับสนุนการกระทำของคุณแม่ เพราะนั่นเป็นความเคยชินและเป็นความสุขของคุณแม่ ชีวิตสมรสของคุณป๋าและคุณแม่ราบรื่นและเป็นตัวอย่างอันดีแก่ลูก ๆ และลูก ๆ รู้สึกเคารพในความประพฤติที่ดีของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ในด้านความเป็นพ่อของลูก คุณป๋าเป็นพระพรหมของลูกๆ อย่างแท้จริง คุณป๋าถึงพร้อมซึ่งพรหมวิหาร ๔ อันมี เมตตา, กรุณา, มุทิตาและอุเบกขา และเป็นบุรพาจารย์ของลูก คุณป๋าได้สอนลูกในวิชาร้อยแปดพันประการนับตั้งแต่การค้าขาย, การต่อยมวย มาจนกระทั่งการวางตัวในสังคม ประการสุดท้ายนี้ลูก ๆ ยังจำได้ว่าตอนหนึ่งคุณป๋าได้สอนไว้ว่า "อย่าได้เอาเปรียบคนอื่น เพราะคนที่เสียเปรียบเขาจะเกลียดเอา ถ้าเรายอมเสียเปรียบบ้างเล็กๆ น้อยๆ คนที่ได้เปรียบเขาจะรักเรา วันหลังเขาจะช่วยเราเองโดยไม่ต้องขอร้อง" คำสอนข้อนี้ลูกๆ ลองนำไปปฏิบัติแล้วได้ผลดี คุณป๋าเป็น "อาหุเนยบุคคล" ของลูก คือควรเคารพบูชา ทั้งนี้เพราะคุณป๋าสั่งสอนให้ลูกกระทำแต่ความดี ห้ามมิให้ลูกทำชั่ว และประพฤติตัวของคุณป๋าเองดีเป็นแบบฉบับให้ลูกเห็นก่อน

พระคุณของคุณป๋าสุดที่ลูกจะพรรณนาไว้ ลูกทราบดีว่าหน้าที่ของลูกที่ดีนั้น มีอยู่ ๕ ประการด้วยกันคือ

๑. ท่านเลี้ยงมาแล้วเลี้ยงท่านตอบ ไม่ทอดทิ้งเมื่อท่านชราลง

๒. ช่วยทำกิจของท่านตามความสามารถของแต่ละคน

๓. ช่วยดำรงวงศ์ตระกูลให้เจริญรุ่งเรือง

๔. ปฏิบัติตนสมควรรับทรัพย์มรดก

๕. ทำบุญอุทิศให้เมื่อท่านล่วงลับไป

พระบรมศาสดาตรัสไว้ว่า ถ้าบุตรคนใดได้ปฏิบัติตนตามหลัก ๕ ประการข้างต้นจะเป็นมงคลอันสูงแก่บุตรผู้นั้นเอง ลูก ๆ ขอปฏิญาณว่าจะ ประ พฤติ ปฏิ บัติตนตามหลัก ๕ ประการข้างต้นอย่างจริงใจ

บัดนี้คุณป๋าของลูกๆ ได้จากลูกๆ ไปแล้ว เหลืออยู่แต่ประวัติอันสูงส่งและพระคุณอันท่วมท้น ลูกๆ ทุกคนขอตั้งสัตย์อธิษฐาน ขอให้ลูกได้เกิดเป็นลูกของคุณป๋าอีกในชาติต่อๆ

ไปและขอตั้งจิตอันเป็นสมาธินี้แผ่ส่วนบุญกุศลที่ลูก ๆ ได้ กระ ทำ มา ทั้งในอดีตชาติและในชาติปัจจุบันนี้ทั้งในเพศพบรรพชิตและในเพศคฤหัสถ์ ให้แก่คุณป๋าที่เคารพรัก หากคุณป๋าสิงสถิตอยู่ ณ ภพใด ขอจงโปรดทราบ ถ้าไม่ทราบขอเทพเจ้าทั้งหลายได้โปรดมีความเมตตา แจ้งให้ทราบด้วยเถิด เมื่อคุณป๋าทราบแล้วขอได้โปรดอนุโมทนาในส่วนกุศลนี้ ขอให้ส่วนกุศลนี้จงเป็นปัจจัยเป็นพลัง และเป็นอำนาจดลบันดาลให้คุณป๋าจงสิงสถิตอยู่ ณ สุคติภพ มีความเกษมสุขสำราญ มีความสุขกายสุขใจ คิดสิ่งใดขอให้สมความปรารถนาทุกประการและขอให้คุณป๋าจงมีดวงตาเห็นธรรมขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาศากยมุนีพระองค์นั้น ได้ศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมมีความสุขความเจริญจากการปฏิบัตินั้นๆ ตราบจนกระทั่งบรรลุมรรคผลนิพพานด้วยเทอญ

จากลูกทุกคนของคุณป๋า

๖ ธันวาคม ๒๕๐๘

กราบป๋าที่เคารพรัก

นับเป็นเวลานานมากแล้วที่หนูไม่ได้เขียนคุยกับป๋าอีกเลย ความจริงก็นับแต่ที่หนูเรียนจบกลับมาบ้านนั่นแหละค่ะ แต่ครั้งหลังนี้ป๋าเป็นฝ่ายจากพวกเราไปนะคะ โดยไม่ได้ส่งข่าวคราวถึงพวกเราเลย นี่หนูไม่ได้ต่อว่าป๋าหรอกนะคะ แต่พวกเราคิดถึงป๋าค่ะ บางทีพวกเราก็สงสัยว่าป๋ากำลังทำอะไรอยู่แล้วก็เดากันไปต่าง ๆ นา ๆ เช่นว่า ป๋าอาจจะเปิดคลีนิครักษาคนไข้อยู่ เพราะแม่เคยฝันอย่างนั้นนี่คะ หรือป๋าอาจจะเปิดสาขาห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) อีกแห่งก็ได้ ไว้รอรับพวกเราไงคะ เพราะไม่ว่าป๋าไปอยู่ที่ใด ป๋าก็มักจะสร้างหลักฐานเตรียมไว้สำหรับลูก ๆ เสมอ หลักฐานนั้นป๋าพอจะเตรียมให้เราได้ แต่ความดีนั้น ป๋าเคยบอกว่าเราต้องเตรียมของเราเอง ป๋าแนะได้ก็แต่แนวทางเท่านั้น แต่ไม่ว่าป๋าจะทำอะไรอยู่ก็ตาม หนูแน่ใจว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ดีงาม เพราะว่านั่นคือป๋าของหนูละ ที่จริงหนูก็ไม่เป็นห่วงเป็นใยป๋าเท่าไรนักหรอกค่ะ ป๋าอย่าเพิ่งร้อง "เอะ ไอ้ลูกคนนี้มันยังไง" นะคะ ตลอดชีวิตของป๋านั้น ป๋าได้สร้างแต่ความดี ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ แม้ในยามที่ป๋าเองทุกข์ยากก็ตาม ป๋าไม่เคยสร้างศัตรู ไม่เคยผูกใจเจ็บใคร อย่างนี้แล้วหนูจะต้องเป็นห่วงป๋าทำไมคะ เป็นห่วงก็แต่ตัวหนูเท่านั้น ที่ไม่ทราบว่าจะสร้างคุณความดีได้พอที่จะตามไปอยู่กับป๋าในวันหนึ่งข้างหน้าหรือไม่ ถ้าอย่างป๋าไม่เป็นสุขแล้ว ก็ไม่ทราบว่าจะมีสักกี่คนที่จะมีความสุขในสัมปรายภพได้ ป๋าเป็นยอดของความภาคภูมิใจของพวกลูก ๆ ทุกคน จะมีใครสักกี่คนที่เริ่มต้นชีวิตด้วยเลขศูนย์ แล้วบากบั่นเพียรพยายามจนก้าวมาสู่ฐานะเช่นป๋าได้ด้วยความบริสุทธิ์จริงๆ ชีวประวัติของป๋านั้น เป็นชีวประวัติที่ขาวสะอาดหมดจด ไม่ว่าช่วงใดตอนใดก็ตาม คงจะเป็นเพราะเหตุนี้เองที่ป๋ามี Clean conscience ป๋าถึงคุยสนุก และร้องเพลงได้เสมอ

พวกเราทางบ้านทุกคน นับแต่คุณแม่ พี่ ๆ หลาน ๆ และตัวหนูเอง สบายดีค่ะ ป๋าคงทราบอยู่แล้วนะคะ จึงไม่ต้องเป็นห่วงพวกเราเลย หลาน ๆ โตเป็นหนุ่มเป็นสาวกันเกือบหมดแล้ว พี่ยงเคยถามหลาน ๆ ว่า มีใครจำคุณปู่ได้บ้าง หลาน ๆ แทบทุกคนยืนยันว่าจำคุณปู่ได้ดี แม้แต่แม่เกิล ซึ่งเมื่อตอนที่ป๋า

จากไป ยังอยู่ในครรภ์แม่ของแกแท้ ๆ ก็ยืนยันว่าจำคุณปู่ได้ ขำไหมคะ แต่แกก็เห็นรูปคุณปู่อยู่ทุกวัน และได้ยินได้ฟังเรื่องราวของคุณปู่มากมาย จนหนูแน่ใจว่าแกรู้จักคุณปู่ และเมื่อเติบโตขึ้นแกก็จะมีความภาคภูมิใจในคุณปู่ของแกไม่แพ้หลานคนอื่น ๆ เลย

ขอให้ป๋าสบายใจเถอะค่ะ ว่าพวกเราทุกคนจะพยายามอย่างที่สุดที่จะดำเนินชีวิตตามแบบฉบับอันเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมความดีที่ป๋าวางไว้ให้ หนูเองก็จะเพียรสร้างบุญบารมีให้เพียงพอที่จะส่งหนูไปเกิดเป็นลูกของป๋าและแม่อีก ไม่ว่าจะในชาติใดภพใด หนูจะไม่ขอมีพ่อแม่อื่นใดอีกเลย นอกจากป๋าและแม่ของหนูนี้เท่านั้น

ลูกของป๋าเสมอค่ะ

ชีวประวัติโดยย่อ

ของ

คุณหมอล้วน ว่องวานิช

คุณหมอล้วน ได้ถือกำเนิดมาในตระกูล "ว่อง" เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๕ บิดาชื่อตันหยุ่น มารดาชื่อบ่างตี้ บิดามารดามีทรัพย์สมบัติอยู่เพียงเล็กน้อยคือบ้านหนึ่งหลัง นาผืนเล็ก ๆ หนึ่งผืน และสัตว์เลี้ยงพอสมควร เมื่ออายุได้ ๗ ขวบ มารดาก็สิ้นลง และ ๘ ขวบ บิดาก็สิ้นลงเช่นเดียวกัน เมื่อปราศจากผู้ใหญ่ คุณหมอล้วนต้องผจญชีวิตโดยลำพังกับน้องชายเล็ก ๆ คนหนึ่งซึ่งมีอายุเพียง ๖ ขวบ ชีวิตของการต่อสู้ได้เริ่มต้นด้วยอายุอันน้อยเพียง ๘ ขวบเท่านั้น

คุณหมอล้วนและน้องชายมีพี่สาวอยู่คนหนึ่งซึ่งได้ออกเรือนไปแล้วและอยู่คนละตำบล พี่สาวคนนี้ได้อุตส่าห์เดินทางไกลมาหาเสมอเพื่อช่วยตำข้าวและหุงหาอาหารทิ้งไว้ให้ เวลาผ่านไป พี่สาวคนเดียวที่คอยช่วยเหลือตลอดมาก็ได้ถึงแก่กรรม แต่ก่อนที่จะถึงแก่กรรมได้ฝากฝังไว้กับนายห่าน หงคุ่น ซึ่งเป็นพี่เขยและแม่เม้น ซึ่งต่อมาก็ได้รับคุณหมอล้วนมาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม น้องชายมิได้มาอยู่ด้วยเพราะถึงแก่กรรมลงในเวลาไล่เลี่ยกับพี่สาว คุณหมอล้วนได้ช่วยทำงานอยู่ในโรงงานน้ำอัดลมของพี่เขย และแม่เม้น โรงงานนี้ตั้งอยู่ที่เชิงสะพานมอญสี่กั๊กพระยาศรี ต่อมาได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนอัสสัมชัญและเมื่อพี่เขยถึงแก่กรรมก็ออกมาทำงานอยู่เป็นแห่งแรกที่ห้างขายยาตราบัว ซึ่งสมัยนั้นตั้งอยู่ที่ถนนเจริญกรุงปากตรอกโรงภาษีเก่า มีหน้าที่ช่วยเหลือเภสัชกรในห้องผสมยา ด้วยความขยันขันแข็งจึงเป็นที่รักใคร่ของผู้ร่วมงานและเภสัชกร คุณหมอล้วนเริ่มสนใจในการผสมยาจึงหาตำรับตำรามาเรียนด้วยตนเอง และตอนกลางคืนก็ได้ไปเรียนต่อที่โรงเรียนของท่านเจ้าคุณโทณวนิกมนตรี และคุณพระชาญวิธีเวช จากห้างขายยาตราบัว คุณหมอล้วนได้ไปทำงานอยู่ที่ห้างขายยาอังกฤษ(ตรางู) และต่อมาได้ไปเป็นผู้ช่วยเภสัชกรของห้างขายยาบางกอกดิสเปนซารี (ตราช้าง) ในตำแหน่งใหม่นี้นอกจากจะได้ฝึกการผสมยาจนมีความชำนาญมากยิ่งขึ้นแล้ว คุณหมอล้วนยังได้มีโอกาส

อยู่ใกล้ชิดกับนายแพทย์ โอ. ชไนเดอร์ (ชาวเยอรมัน) ซึ่งเป็นนายแพทย์ประจำห้างขายยาบางกอกดิสเปนซารี่ และเป็นอาจารย์สอนวิชาแพทย์ ในมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ดร. ชไนเดอร์เป็นแพทย์ที่มีชื่อเสียงมากในยุคนั้น ด้วยความเฉลียวฉลาดและความอ่อนน้อม นายแพทย์ชไนเดอร์จึงมีความเอ็นดูและได้ถ่ายเทความรู้ทางวิชาแพทย์ให้เป็นอันมาก

จากห้างขายยาบางกอกดิสเปนซารี่ คุณหมอถ้วนได้มาทำงานอยู่กับห้างขายยาเยาวราชในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการและผู้ช่วยแพทย์ ได้อยู่ใกล้ชิดกับนายแพทย์ การ์เอ็ดดี้ (ชาวอิตาเลี่ยน) ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชาแพทย์ในมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์เช่นเดียวกัน นอกจากจะได้เรียนรู้วิชาแพทย์เพิ่มเติมแล้วใน พ.ศ. ๒๔๕๘ คุณหมอถ้วนยังได้ออกสนามต่อสู้กับการระบาดของกาฬโรคครั้งสำคัญในกรุงเทพฯ กาฬโรคระบาดครั้งนั้นมีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ดร. คาทิว(ชาวอังกฤษ) ซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาอายุรเวช ได้ขอร้องให้คุณหมอถ้วนออกช่วยเหลือท่านต่อสู้กับโรคร้ายนี้เป็นเวลาหลายเดือน โรคร้ายจึงได้สงบลง

คุณหมอถ้วนได้ประจำอยู่ห้างขายยาเยาวราชเป็นเวลาประมาณ ๔ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๒ เมื่ออายุได้ ๒๖ ปี จึงได้ออกมาตั้งห้างขายยาสมิทฟาร์มาซีขึ้นที่สี่แยกวัดตึก โดยเข้าหุ้นกับเพื่อนอีกสองคน คือนายเม่งกิด (ถึงแก่กรรมแล้ว) และนายบีแอลฮั่ว (ต่อมาเป็นเจ้าของห้างขายยา บี.แอล.ฮั่ว.) คุณหมอถ้วนได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการและเป็นแพทย์ประจำ (ตอนนี้ได้รับประกาศนียบัตรเป็นเภสัชกรและนายแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุขแล้ว)

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เมื่อหมอถ้วน ว่องวานิช มีอายุ ได้ ๓๗ ปี ได้รับซื้อกิจการทั้งหมดของห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) จากชาวอังกฤษกลุ่มหนึ่ง และได้แยกออกมาจากห้างขายยาสมิทฟามาซี มาดำเนินงานแต่แห่งเดียวเวลาได้ผ่านไป คุณหมอถ้วนได้เปิดสาขาขึ้นอีกสามแห่ง สาขาหนึ่งอยู่ที่มุมถนนเสือป่าและเจริญกรุง สาขาสองอยู่ที่บางกะปิ และแห่งที่สามเป็นโรงงานผลิตยาและเครื่องสำอางชื่อบริษัท แอล.พี. แสตนดาร์ด แลบบอราทอรี่ส์ จำกัด ตั้งอยู่ที่ซอยศาลเจ้าเจ็ด ถนนเจริญกรุง ตำบลสี่พระยา กิจการทั้ง ๔ แห่งได้ดำเนินมาด้วยความราบรื่นจนตราบเท่าทุกวันนี้

หลักธรรมที่คุณหมอถ้วน ว่องวานิช ได้ยึดถือประจำใจและได้นำผลสำเร็จสู่ชีวิตธุรกิจก็คือ "อัตตาหิ อัตตาโนนาโถ" ตนเองเป็นที่พึ่งของตน "สัมมากัมมันตะ" การประกอบการงานชอบ "สัมมาอาชีวะ" การเลี้ยงชีวิตชอบ คุณหมอถ้วนมิได้มีประวัติเสียหายหรือ

ทะเลาะวิวาทกับผู้ใดและเป็นที่เชื่อถือในด้านความซื่อสัตย์สุจริต จากวงการค้าและวงสังคมเป็นอย่างสูง

หลักธรรมอีกข้อหนึ่งที่คุณหมอถ้วน ว่องวานิช ยึดถือและน่าจะนำมากล่าวก็คือ "มัชฌิมาปฏิปทา" การดำเนินชีวิตตามทางสายกลางคุณหมอถ้วนเป็นบุคคลที่ไม่ตึง ไม่หย่อน ถึงแม้จะตรากตรำทำงานหนักในการสร้างตนเองมาเป็นเวลาหลายสิบปี คุณหมอถ้วนก็ยังมีสุขภาพสมบูรณ์ สายตาดี ฟันดี ผมดำ ผิวไม่เหี่ยวย่น ร่างกายอ้วนท้วนสมบูรณ์และหน้าตาอิ่มเอิบอยู่เสมอ ผู้ที่ไม่คุ้นเคยมักจะทายอายุผิด โดยทายอ่อนกว่าความจริง ๑๐—๒๐ ปี ท่านเล่าให้ฟังว่าการดำเนินชีวิตตามทางสายกลางนั่นแหละเป็นเคล็ดแห่ง ความ เป็น หนุ่มและความมีสุขภาพดีของท่าน ท่านไม่เคยตรากตรำร่างกายในทางที่ผิด เช่นเที่ยวกลางคืนหามรุ่งหามค่ำ ไม่เคยติดเหล้าหรือติดบุหรี่ จะดื่มจะสูบก็เฉพาะเมื่อเข้าสังคมเท่านั้น ไม่ชอบหรือเคยเล่นการพนันแม้แต่น้อย เคล็ดสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การพักผ่อนหลังอาหารกลางวัน ท่านอธิบายว่าหากทำได้เป็นกิจวัตรก็จะทำให้สุขภาพดีและมีอายุยืนกว่าปกติ นอกจากนั้นท่านยังสนใจในยาบำรุงต่างๆ และรับประทานเป็นประจำอีกด้วย

ในด้านของชีวิตครอบครัว คุณหมอถ้วนได้แต่งงานกับ คุณนาย เพิ่มพูล (กิมเอง) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้มีบุตรธิดาด้วยกัน ๖ คนคือ

๑. นายแพทย์บุญชิต ว่องวานิช
๒. นายบุญยง ว่องวานิช
๓. นางวรรณา วานิชขจร
๔. นายบุญศรี ว่องวานิช (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๕. นางสาววลัย ว่องวานิช
๖. นางสาววิไลพันธุ์ ว่องวานิช

มีหลานปู่หลานย่าจากนายแพทย์บุญชิต ว่องวานิช ๓ คน คือ

๑. ร.ต.อ. เอนก ว่องวานิช
๒. นางสุภาพันธุ์ หิตตราวัฒน์
๓. นางสาวศรีนิตย์ ว่องวานิช

มีหลานปู่หลานย่าจากนายบุญยง ว่องวานิช ๔ คน คือ

๑. เด็กหญิงอัญญา ว่องวานิช
๒. เด็กชายอนุรุธ ว่องวานิช
๓. เด็กชายล้วนชาย ว่องวานิช
๔. เด็กหญิงเพิ่มหญิง ว่องวานิช

หลานปู่หลานย่าจากนายบุญศรี ว่องวานิช ๕ คน คือ

๑. นางสาวก่องแก้ว ว่องวานิช
๒. นายอนุชิต ว่องวานิช
๓. นายนิตยพร ว่องวานิช
๔. นายเกรียงไกร ว่องวานิช
๕. นางสาวศิริวรรณ ว่องวานิช

หลานตาหลานยายจากนางวรรณา วานิชขจร ๑ คน คือ

เด็กชายพร วานิชขจร

ชีวิตในด้านสังคม คุณหมอล้วนได้เคยเป็นกรรมการและนายกสมาคมของสมาคมต่าง ๆ ทั้งด้านธุรกิจและด้านสังคมสงเคราะห์หลายแห่งได้บริจาคเงินและทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ต่อสังคมทั้งในประเทศและนอกประเทศเป็นจำนวนมากสุดที่จะบันทึกไว้ได้หมด ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ คุณหมอล้วนได้เดินทางไปประเทศจีน และได้สมัครเป็นแพทย์อยู่กับ Dr. Chu Yoon Sim ที่เมืองลิ่ว ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของสภากาชาดประจำมณฑลกวางสี ก่อนที่สงครามจะสิ้นสุดลงรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐจีนได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงจีนแห่งภาคโพ้นทะเล (Oversea Chinese Commissioner) สำหรับในประเทศไทย คุณหมอล้วนเคยดำรงตำแหน่ง

นายกสมาคมสหกรรมกรชาวจีนแห่งประเทศไทย
กรรมการเภสัชพานิชสมาคมแห่งประเทศไทย
กรรมการพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
กรรมการอุปการะโรงพยาบาลสงฆ์
กรรมการที่ปรึกษายุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
กรรมการสมาคมพานิชจีนแห่งประเทศไทย
กรรมการโรงพยาบาลเทียนฮั้ว
กรรมการสร้างวัดอโศการาม

ด้วยคุณความดีที่ได้ปฏิบัติต่อประเทศไทย คุณหมอถ้วนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

ในด้านการกีฬา คุณหมอถ้วนเล่นกีฬาได้เกือบทุกชนิด เช่น เทนนิส แบดมินตัน ฟุตบอล และว่ายน้ำเป็นต้น ที่ชอบมากก็คือ กีฬามวย เมื่อยังเป็นเด็กรุ่นหนุ่ม ได้สังกัดอยู่ในค่ายทวีสิทธิ์ของครูกิมเส็ง ทวีสิทธิ์ ครูกิมเส็ง ทวีสิทธิ์ ผู้นี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นบูรพาจารย์ของกีฬามวยในประเทศไทยก็ได้ เพราะปัจจุบันนี้มีลูกศิษย์ของครูกิมเส็ง ทวีสิทธิ์ เป็นจำนวนมากเป็นครูมวยของค่ายต่างๆเช่นครูช้อน ทวีสิทธิ์ และครูสง่า กล้าศึก เป็นต้น นักกีฬามวยรุ่นเก่ายังคงจะจำได้ว่าคุณหมอถ้วนเคยเลี้ยงและฝึกนักมวยคนหนึ่งขึ้นชกในสังเวียนจนมีชื่อเสียงมาก นักมวยผู้นั้นคือ "จีนไก่" และเคยตั้งคณะเพาะกายที่สโมสรเช่งต่าว

คุณหมอถ้วนมีร่างกายแข็งแรง ผมดำ สายตาดี ฟันดี ท่าทางกระฉับกระเฉง เป็นคนมีอารมณ์ขันชอบคุยและคุยได้สนุก ชอบเล่านิทาน โดยเฉพาะนิทานโบราณคดีของจีน ท่านเข้าไปสนทนาที่กลุ่มไหนจะได้ยินเสียงของท่านดังกว่าคนอื่น และมักจะมีเสียงฮาครืนจากกลุ่มนั้นเสมอ เพราะเหตุที่มีนิสัยร่าเริง คุณหมอถ้วนจึงดูอ่อนกว่าวัยไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี

เมื่อคุณหมอถ้วนอายุย่างเข้า ๗๐ ปี ท่านเริ่มป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง บ่อยครั้งความดันสูงวัดได้ถึง ๒๔๐ ท่านจึงต้องใช้ชีวิตส่วนใหญ่พักผ่อนอยู่กับบ้าน ต้องห่างเหินจากการงานและการสังคมซึ่งทำให้ท่านไม่สบายใจนัก เพราะท่านเคยทำงานตั้งแต่เด็กจนเป็นนิสัย เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๗ คุณหมอถ้วนล้มป่วยลงอย่างกระทันหันด้วยโรคหัวใจ ความดันโลหิตลดต่ำมาเหลือ ๙๐ ด้วยความสามารถของนายแพทย์ได้แก้ไขท่าน ฟื้นขึ้นมาอีก ก่อนล้มเจ็บลงครั้งหลังนี้เพียงไม่กี่วัน ท่านได้เตรียมจะจัดงานฉลองครบรอบสมรส ๕๐ ปี บังเอิญล้มป่วยลงก่อนไม่อาจจัดงานใหญ่ได้ จึงได้นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ที่บ้าน ถวายสังฆทานทำบุญเลี้ยงพระที่โรงพยาบาลสงฆ์ และในโอกาสนั้นก็ได้บริจาคเงินจำนวนหนึ่งแสนบาทให้แก่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อเป็นทุนขั้นต้นในการก่อสร้างอาคารที่พักคนป่วย ในวันที่พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ที่บ้าน คุณหมอถ้วนยังอุตส่าห์ลุกขึ้นมากราบพระและอาราธนาศีลและอาราธนาธรรมด้วยตนเอง หลังจากนั้นไม่กี่วันท่านก็ถึงแก่กรรมโดยสงบ ณ บ้านเลขที่ ๖๑ ซอยสวัสดี ถนนสุขุมวิท วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ เวลา ๑๐.๒๕ น. สิริอายุได้ ๗๓ ปี ท่ามกลางความทุกข์โทมนัสใจของภรรยา บุตร ธิดา หลาน และญาติมิตรทั้งหลาย

พระปัจฉิมโอวาท

ของ

สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

หนฺทฑานิ ภิกฺขเว อามนฺตยามิ โว.

วยธมฺมา สงฺขารา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! บัดนี้เราเตือนท่านทั้งหลาย สังขารทั้งหลาย (คือสิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่ง ทั้งที่เป็นรูปธรรม และ นามธรรม ทั้งที่เป็นภายใน และ ภายนอก ทั้งที่พอใจและไม่พอใจ) มีความเสื่อมสิ้นไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลาย จงยังกิจทั้งปวงอันเป็นประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่น ให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด"

ปัจฉิมโอวาท

ของ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ญาณวรเถระ

ไม่ตายคราวนี้ ก็ตายคราวหน้า อย่าเศร้าโศกเสียทีที่ศึกษาปฏิบัติมา ร้องไห้เศร้าโศกนั้น ก็ร้องไห้เศร้าโศกสังขารที่เกิดแก่เจ็บตายนั้นเอง ที่ไม่ร้องไห้เศร้าโศกนั้น มิใช่ว่าจะเป็นคนใจไม้ไส้ระกำอะไร

ธรรมของพระก็คือ :

สพฺเพ สงฺขารา **อนิจฺจา**
สพฺเพ สงฺขารา **ทุกฺขา**
สพฺเพ ธมฺมา **อนตฺตา**
ย่นลงก็ สพฺเพ สงฺขารา **อนิจฺจา**
สพฺเพ ธมฺมา **อนตฺตา**

แล้วปรินิพพาน ไม่ต้องเกิดมาแก่ มาเจ็บ มาตายอีก

พระคติพจน์

ของ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์

คติ ทางเดิน
(มี ๒ คือ

๑ ทางเดินของสังขารตามธรรมดา เดินไปเพื่อสิ้นทั้งหมด ต่างสิ้นเสื่อมช้าหรือเร็ว ได้ในพระบาลีว่า ยงฺกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดเป็นธรรมดา, สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมํ สิ่งนั้นทั้งหมด มีความดับเป็นธรรมดา. ไม่นับว่าเป็นสุคติหรือทุคติ

๒ ทางเดินของคน (ตลอดถึงสัตว์ทั้งหมด) เดินไปเพื่อความเป็นอยู่ (เว้นแต่ผู้ที่ดับแล้ว, มีความคิด, ความสำคัญ, ความเห็นวิปลาส).

๓ เพราะเดินไปเพื่อความเป็นอยู่ จึงมุ่งให้ได้สิ่งที่ตนชอบ มุ่งพ้นจากสิ่งที่ตนไม่ชอบ.

ถ้าเดินไปในทางดี เป็นสุจริต, คติก็เป็นสุคติ, ผู้เดินก็เป็นสุคโต.

ถ้าเดินไปในทางชั่ว เป็นทุจริต คติก็เป็นทุคติ, ผู้เดินก็เป็นทุคคโต

๔ สุคโตมีที่ไหน สุขก็มีที่นั่น, ทุคคโตมีที่ไหน ทุกข์ก็มีที่นั่น ยิ่งหรือหย่อนตามชั้นของคติ.

๕ พระพุทธเจ้าเป็นสุคโต เสด็จทรงสั่งสอนคนให้เป็นสุคโต.

๖ คติจะเป็นอุดมสุคติ หรืออุดมทุคติ ก็พึงรู้โดยนัยนี้

๗ คนเป็นสุคโต ไม่เป็นทุคคโต ถึงไม่แสดงตนว่านับถือพระพุทธศาสนา ก็เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา เพราะความประพฤติ.

คนเป็นทุคคโต ไม่เป็นสุคโต ถึงแสดงตนว่านับถือพระพุทธศาสนา ก็ไม่เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา เพราะความประพฤติ

— [illegible]

โอวาทของท่าน ธมฺมวิตกฺโก

"PERSONAL MAGNET"

เรื่องที่มีคนเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจนั้น เป็นเพราะ คุณธรรมความดีของตนเอง หลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่ามี วิริยะอุตสาหะบากบั่น เข้มแข็ง แรงกล้า และมีจิตใจเมตตากรุณา ไม่เย่อหยิ่ง จองหอง เป็นเหตุให้ผู้ที่แวดล้อมอยู่เกิดความเมตตากรุณารักใคร่เห็นอกเห็นใจ คิดที่จะช่วยเหลือ

คนซึ่งมี กิริยามารยาทอ่อนโยน สุภาพนิ่มนวลย่อมเป็นที่เสน่หารักใคร่ของคนที่ได้พบเห็น และพยายามที่จะช่วยเหลือ นี่เป็น Personal Magnet คือเสน่ห์ในตัวของตัวเอง เพราะฉะนั้น จงพยายามรักษาคุณสมบัติดังกล่าวนี้ไว้ จะเป็นเครื่องช่วยตัวเอง ให้บรรลุความสำเร็จสมประสงค์ทุกประการ ทุกกาลเวลา ทั้งปัจจุบันและอนาคต

เมตตา

อย่ากลัว จงรักษาตัวให้บริสุทธิ์ ไม่มีอะไรทำอันตรายได้

จงจำไว้ว่า ถ้าปรารถนาความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจจากผู้อื่น ก็ควร ส่งกระแสใจที่ประกอบด้วยความเมตตา และความเห็นอกเห็นใจไปยังท่านเหล่านั้น แล้วก็จะได้รับความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจจากท่านเหล่านั้นเช่นเดียวกัน นี่เป็นกฎของจิตตานุภาพ แล้วความสำเร็จทั้งหลายที่ปรารถนาก็จะบังเกิดแก่ตนสมประสงค์ทุกประการเป็นแน่นอน ไม่ต้องสงสัยเลย

สบายใจ

คำว่า "ไม่สบายใจ" อย่าใช้ และอย่าให้มีขึ้นในใจต่อไป "Let it go, and get it out!" ก่อนมันจะเกิดต้อง Let it go! ปล่อยให้มันผ่านไป อย่ารับเอาความไม่สบายใจไว้ ถ้าเผลอไปมันแอบเข้ามาอยู่ในใจได้ พอมีสติรู้สึกตัวว่าความไม่สบายใจเข้ามาแอบอยู่ในใจ ต้อง Get it out! ขับมันออกไปทันที อย่าเลี้ยงเอาความไม่สบายใจไว้ในใจ มันจะเคยตัว ทีหลังจะเป็นคนอ่อนแอออดแอด ทำอะไรผิดพลาดนิดๆ หน่อย ๆ ก็ไม่สบายใจเคยตัว เพราะความไม่สบายนี้แหละเป็นศัตรู เป็นมาร ทำให้ใจไม่สงบ ประสาทสมองไม่ปกติ เป็นเหตุให้ร่างกายผิดปกติ พลอยไม่สงบไม่สบายไปด้วย ทำให้สมองทึบไม่ปลอดโปร่ง เป็น habit ความเคยชินที่ไม่ดี เป็นอุปสรรคกีดกั้นขัดขวางสติปัญญาไม่ให้ปลอดโปร่ง แจ่ม ใส ต้องฝึกหัดแก้ไขปรับปรุงจิตใจเสียใหม่ ทั้งก่อนที่จะทำอะไร หรือกำลังกระทำอยู่ และเมื่อเวลากระทำเสร็จแล้ว ต้องหัดให้จิตใจแช่มชื่นรื่นเริง เกิดปีติปราโมทย์เป็นสุขสบายอยู่เสมอ เป็นเหตุให้เกิดกำลังกาย กำลังใจ Enjoy living มีชีวิตอยู่ด้วยความเบิกบาน สมองจึงจะเบิกบาน จะศึกษาเล่าเรียนก็เข้าใจจำได้ง่าย เหมือนดอกไม้ที่แย้มเบิกบานต้อน รับหยาดน้ำค้างและอากาศอันบริสุทธิ์ฉะนั้น

สันติสุข

พระพุทธเจ้าสอนว่า "นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ"

"สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี" หมายความว่า ความสุขอื่นมีเช่นกับความสุขในการดูละครดูหนัง ในการเข้าสังคม Social ในการมีคู่รักคู่ครอง หรือ ในการมีลาภยศ ได้รับความสุขสรรเสริญ และได้รับความสุขจากสิ่งเหล่านี้ ก็สุขจริง

แต่ว่า สุขเหล่านี้มีทุกข์ซ้อนอยู่ทุกอย่าง ต้องคอยแก้ไขปรับปรุงกันอยู่เสมอ

ไม่เหมือนกับความสุขที่เกิดจากสันติ ความสงบ ซึ่งเป็นความสุขที่เยือกเย็นและไม่ซ้อนด้วยความทุกข์ และไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงตกแต่งมาก เป็นความสุขที่ทำได้ง่าย ๆ เกิดกับกายใจของเรานี่เอง อยู่ในที่เงียบๆ คนเดียว ก็ทำได้ หรือ อยู่ในสิ่งแวดล้อม สังคมก็ทำได้

ถ้าเรารู้จักแยก ใจ หาสันติสุข กายนี้ก็เพียงสักแต่ว่าอยู่ในที่ระคนด้วยความยุ่งสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นไม่ยุ่งมาถึง ใจ

แม้เวลาเจ็บหนัก มีทุกขเวทนาปวดร้าวไปทั่วกาย

แต่เรารู้จักทำ ใจ ให้เป็นสันติสุขได้ ความเจ็บนั้นก็ไม่สามารถทำให้ ใจ เดือดร้อนตามไปด้วย

เมื่อ ใจ สงบแล้ว กลับจะทำให้กายนั้นสงบ หายทุกขเวทนาได้ด้วย

และประสบสันติสุข ซึ่งไม่มีสุขอื่นยิ่งกว่า สันติสุข นั้น พระพุทธเจ้าสอนให้ฝึกเป็น ๓ ทาง คือ

๑. สอนให้สงบกาย วาจา ด้วย ศีล ไม่ทำโทษทุจริต อย่างหยาบ ที่เกิดทางกาย วาจา เป็นเหตุให้เกิดสันติสุขทางกาย วาจา เป็นประการต้น

๒. สอน ให้ ฝึก หัด ให้เกิด สันติสุขทางใจ ด้วย สมาธิ หัก ใจไม่ ให้คิดถึง เรื่องความกำหนัด ความโกรธ ความโลภ ความหลง ความกลัว ความฟุ้งซ่านรำคาญ ความลังเลใจทำให้ใจไม่เด็ดเดี่ยว ไม่เด็ดขาด

เมื่อละสิ่งเหล่านี้ได้ เป็นเหตุให้ใจสงบ เป็นสันติสุขทางจิตใจอีกประการหนึ่ง

๓. ทรงสอนให้ฝึกหัดให้เกิดสันติสุขทางทิฏฐิ ความเห็นด้วย ปัญญา

พิจารณาให้เห็นว่า สรรพสิ่งทั้งหลายไม่แน่นอน เป็น อนิจจัง ไม่เที่ยง คงทนอยู่ไม่ได้ ต้องเสื่อมสิ้นแปรปรวนดับไป เรียกว่าเป็น ทุกข์ ไม่ อยู่ ในอำนาจบังคับบัญชาอ้อนวอน ขอร้อง เร่งรัดให้เป็นไปตามความประสงค์ ท่านเรียกว่า อนัตตา

เมื่อเรารู้เห็นความเป็นจริงเช่นนี้ จะทำให้จิตใจของเราเข้มแข็งมั่นคง เด็ดเดี่ยว ไม่หวั่นไหวไปตามเหตุการณ์ทั้งหลาย

เพราะรู้เห็นตามความเป็นจริงด้วย ปัญญา ว่าสิ่งเหล่านั้นมันไม่แน่นอน มันคงทนอยู่ไม่ได้ ต้องเปลี่ยนแปลง เสื่อมสิ้นดับไป ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชา ฝ่าฝืนของเราอย่าไปเร่งรัดให้เสียกำลังใจ คงรักษาใจให้เป็นอิสระมั่นคงอยู่เสมอ ไม่หวั่นไหวไปตามเหตุการณ์เหล่านั้น เป็นเหตุให้ใจตั้งอยู่ในสันติสุขเป็นอิสระ เกิดอำนาจทางจิต Mind Power ที่จะใช้ทำกิจกรณียะอันเป็นหน้าที่ของตนได้สำเร็จสมประสงค์

"นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ–สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี"

It needs a Peaceful Mind to support a Peaceful Body, and it needs a Peaceful Body to support a Peaceful Mind, and it needs Both Peaceful Body and Mind to attain all success that which you wish.

ทำอะไรไม่ผิดเลย ก็คือไม่ทำอะไรเลย
"DO NO WRONG IS DO NOTHING"

จงระลึกถึงคติพจน์ ว่า "Do no wrong is do nothing!" "ทำอะไรไม่ผิดเลย ก็คือไม่ทำอะไรเลย!"

ความผิดนี้แหละ เป็นครูอย่างดี ควรจะรู้สึกบุญคุณของตัวเองที่ทำอะไรผิดพลาด และควรสบายใจที่ได้พบกับอาจารย์ผู้วิเศษ คือความผิดจะได้ตรงกับคำว่า "เจ็บแล้วต้องจำ" ตัวทำเอง ผิดเอง นี้แหละ เป็นอาจารย์ผู้วิเศษ เป็น Good example ตัวอย่างที่ดี เพื่อจะได้จดจำไว้สังวรระวังไม่ให้ผิดต่อไปแล้วตั้งต้นใหม่ด้วยความไม่เลินเล่อเผลอประมาท อดีตที่ผิดไปแล้วก็ผ่านพ้นล่วงเลยไปแล้ว แต่อาจารย์ผู้วิเศษยังคงอยู่คอยกระซิบเตือนใจอยู่เสมอทุกขณะว่า ระวัง! อย่าประมาทนะ! อย่าให้ผิดพลาดเช่นนั้นอีกนะ!"

ผิดหนึ่งพึงจดจำไว้ ในสมอง
เร่งระวังผิดสอง ภายหน้า
สามผิดเร่งคิดตรอง จงหนัก เพื่อนเอย
ถึงสี่อีกทีห้า หกซ้ำอภัยไฉน!

จงสังเกตพิจารณาดูให้ดีเถิด จะเห็นได้ว่า นักค้นคว้าวิทยาศาสตร์ทางโลกก็ดี และท่านผู้วิเศษที่เป็นศาสดาอาจารย์ในทางธรรม ทั้งหลาย ก็ดีล้วนแต่ผ่าน พ้นอุปสรรค ความผิดพลาดนับครั้งไม่ถ้วนมาแล้วด้วยกันทุกท่าน

สติสัมปชัญญะ

(ความระลึกได้ และความรู้ตัว)

ที่จะทำอะไรไม่ให้ผิดนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่สติ ถ้ามีสติคุ้มครองกาย วาจา ใจอยู่ทุกขณะ จะทำอะไรไม่ผิดพลาดเลย ที่ผิดพลาดเพราะขาดสติ คือ เผลอ เหม่อ เลินเล่อ ประมาท ระเริง หลงลืม จึงผิดพลาด จงนึกถึงคติพจน์ว่า "กุมสติต่างโล่ป้องอาจแกล้วกลางสนาม"

ธรรมดาชีวิตทุกชนิด ทั้งมนุษย์และสัตว์ ตลอดทั้งพืชพันธุ์พฤกษชาติ เป็นอยู่ได้ด้วยการต่อสู้ ตรงกับคำว่า "Life is fighting" "ชีวิตคือการต่อสู้" เมื่อต่อสู้ไม่ไหวขณะใด ก็ต้องถึงที่สุดแห่งชีวิต คือ death ความตาย เพราะฉะนั้นยังมีสติอยู่ตราบใด ถึงตายก็ตายแต่กาย เช่นกับชีวิตของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ท่านมีสติไพบูลย์อยู่ทุกขณะจิต ท่านจึงทำอะไรไม่ผิดและถึงซึ่งอมตธรรม คือธรรมที่ไม่ตาย ตรงกับคำว่า immortal จึงเรียกว่าปรินิพพาน คือนามรูปสังขาร ร่างกายที่เรียกว่าเบญจขันธ์ ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แตกดับไปเท่านั้น

เพราะฉะนั้น ควรฝึกฝนสติ (ความระลึกรู้ ก่อนทำ ก่อนพูด ก่อนคิด) สัมปชัญญะ (รู้ตัวอยู่ทุกขณะที่กำลังทำอยู่,พูดอยู่,คิดอยู่) เมื่อทำเสร็จแล้วก็มีสติตรวจตราพิจารณาดูว่าบกพร่องอย่างไรหรือเรียบร้อยบริบูรณ์ดี ถ้าบกพร่องก็รีบแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ต่อไป ถ้าเรียบร้อยดีอยู่แล้ว ก็พยายามให้เรียบร้อยดียิ่งๆ ขึ้นไปจนถึงที่สุด

อานุภาพของไตรสิกขา
คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

ด้วยอานุภาพของไตยสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญานี้แล จึงชนะข้าศึก คือ กิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง และอย่างละเอียดได้!

๑. ชนะความหยาบคาย ซึ่งเป็นกิเลสอย่างหยาบที่ล่วงทางกายวาจาได้ ด้วยศีล!

ชนะความยินดียินร้าย หลงรัก หลงชัง ซึ่งเป็นกิเลสอย่างกลาง ที่เกิดในใจได้ด้วยสมาธิ!

ชนะความเข้าใจผิด รู้ผิด เห็นผิด จากความเป็นจริงของสังขาร ซึ่งเป็น กิเลส อย่างละเอียดได้ด้วยปัญญา!

๒. ผู้ใดศึกษาและปฏิบัติ ตาม ไตร สิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญานี้ โดยพร้อมมูล บริบูรณ์สมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นจึงเป็นผู้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้เป็นแน่นอน ไม่ต้องสงสัยเลย!

เพราะฉะนั้น จึงควรสนใจเอาใจใส่ ตั้ง ใจ ศึกษา และ ปฏิบัติ ตามไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญานี้ทุกเมื่อเทอญ.

บทความ

อบรมกุลบุตรและธิดา

โดย

ล้วน ว่องวานิช

ข้าพเจ้ามีเชื่อมั่นอยู่ประการหนึ่งว่า มนุษย์เราเกิดมาเพื่อรับและชำระหนี้เก่าซึ่งเป็นผลกรรมของชาติแต่ปางก่อนที่ได้กระทำไว้ ถึงแม้ว่าเราจะหาวิธีพิสูจน์ข้อเท็จจริงประการนี้ให้เห็นอย่างชัดแจ้งด้วยตาเปล่าเช่นวิทยาศาสตร์มิได้ก็ตาม แต่ก็คงจะมีท่านทั้งหลายที่จะเห็นด้วยในข้อเท็จจริงนี้ ถ้าท่านจะถามตัวท่านเองว่า ทำไมผู้นั้นจึงเกิดมาในตระกูลสูง มีความสุขสบายและทำไมผู้นี้จึงเกิดมาในตระกูลต่ำ ขัดสนต้องประสบความยากลำบาก ถ้าท่านคิดเปรียบเทียบใช้วิจารณญาณของท่าน โดยตัดเอาความทิษฐิแห่งจิตใจออกเสีย ท่านก็จะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่น่าคิดน่าสงสัยอยู่ น่าจะมีเหตุอะไรอยู่เบื้องหลังเป็นแน่ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ เหตุย่อมเป็นที่มาของผลของการกระทำ หรือเรียกว่า "กรรมแห่งชาติแต่ปางก่อน" และผลก็คือ สิ่งที่อุบัติในขณะนี้และเวลาข้างหน้าต่อไป การกระทำที่ผ่านไปแล้วในชีวิตนี้ คงจะถูกบันทึกลงในสมุดบัญชีเล่มใหญ่ เพื่อนำยอดไปคิดต่อในชีวิตหน้า ถ้าท่านนับถือองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าในฐานะที่พระองค์เป็นผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพร้อมด้วย กาย วาจา ใจ แล้วท่านคงจะไม่ปฏิเสธว่า "เวสสันดรชาดก" เป็นอมตนิยายที่มีมูลฐานแห่งความจริง พระพุทธองค์ก่อนจะสำเร็จตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า และเข้าสู่ปรินิพพานนั้น ก็ได้เวียนว่ายตายเกิดมาแล้วหลายชาติ ดังนั้นการเวียนว่ายตายเกิด ย่อมจะต้องเป็นความจริง และกรรมใดที่ชาติก่อนได้กระทำมาก็นำมาชำระกันในปัจจุบันนี้ จะดีหรือชั่วต่อไปในชาติหน้า ก็ต้องรับไว้และแก้ไขกันในชาตินี้แหละ ทำไมเราจะไม่ทำความดีในชาตินี้ เพื่อบรรเทาความชั่วของชาติก่อน และทำไมเราจะไม่ทำความดีในชาตินี้ เพื่อเพิ่มความดีที่ได้อุตส่าห์บำเพ็ญมาแล้วแต่ชาติก่อน

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ยังมีนิยายของจีนพอที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังเป็นอุทาหรณ์ได้ ๒ เรื่อง ในโบราณกาล ยังมีเศรษฐีจีนผู้มั่งคั่งล้นเหลืออยู่ผู้หนึ่ง มีนามว่า โต่วเซียนกิ้ง บุคคลผู้นี้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีอยู่ในศีลธรรม มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ยากจน ทำบุญกุศลอยู่เสมอจนกิตติศัพท์เป็นที่เลื่องลือโดยทั่วไปถึงความร่ำรวยและความดีงาม แต่อย่างไรก็ดียังมีชนอีกหมู่

หนึ่ง แทนที่จะเห็นคุณงามความดีของผู้นี้ กลับมีใจละโมภอยากจะได้ทรัพย์สมบัติของเขา ชนหมู่นี้ได้แก่พวกโจรที่คอยหาโอกาสปล้นอยู่ตลอดมา วันหนึ่งเวลาดึกโอกาสเหมาะ โจร ๔ คนก็ได้แอบเข้าไปถึงตัวเศรษฐีภายในบ้านนั้น หลังจากปลุก ฉุดกระชากเศรษฐีออกมาจากเตียงนอนแล้ว ก็บังคับให้บอกที่เก็บสมบัติ เศรษฐีนั้นแทนที่จะขัดขืน กลับพาโจรทั้ง ๔ ไปยังห้องเก็บทรัพย์สมบัติแต่โดยดี และไขกุญแจเปิดห้องให้พลางบอกว่า ท่านจงแบ่งเอาไปใช้ตามที่ท่านต้องการเถิด โจรทั้ง ๔ มีความตื่นเต้นที่เห็นทรัพย์สมบัติอันมากมายนัก และรีบบรรจุกวาดใส่ถุงและไถที่ได้เตรียมมาจนเต็มปรี่แล้ว ก็ยังมีเหลืออีกมากมาย จึงปรึกษากันว่าทำอย่างไรจึงจะเอาไปได้มากกว่านี้ เศรษฐีได้ฟังดังนั้นก็หัวเราะพลางกล่าวว่า ความละโมภของคนนี้หนอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อท่านต้องการจะขนให้ได้มากกว่านี้ เราจะมอบม้าเทียมรถเป็นพาหนะให้ท่านขนไป และก็ได้ให้โจรนำรถขนทรัพย์ออกไปจากบ้านโดยไม่ได้เรียกร้องให้ผู้ใดช่วยเหลือจับกุม โจรทั้ง ๔ คนนั้น เมื่อได้ทรัพย์สมบัติสมความปรารถนาแล้ว ก็รีบร้อนเดินทางเข้าป่าไปโดยไม่พักผ่อน จวบจนกระทั่งบ่ายวันรุ่งขึ้น ต่างก็รู้สึกเหน็ดเหนื่อยหิวกระหายไปตามๆ กัน เมื่อได้หยุดพักลงแล้ว โจรคนหนึ่งมีความหิวเป็นกำลังก็พูดขึ้นว่า ทรัพย์สมบัติที่เราขนมานี้หาได้บำบัดความหิวกระหายแห่งกะเพาะในขณะนี้ได้อย่างไรไม่ กว่าจะหลุดออกจากป่าเข้าเมืองก็อีกหลายวัน เห็นจะหมดกำลังเสียก่อนถึงจุดหมายปลายทางเป็นแน่ โจรอีก ๓ คนได้ฟังก็นั่งคิดอยู่ ต่างคนก็ต่างหิวจนแสบท้อง มองไปทางไหนก็เห็นแต่ต้นไม้ที่ไม่มีผลพอจะเก็บกินกันได้เลย ในขณะนั้นเองม้าที่ลากรถมาก็พูดขึ้นว่าพวกเจ้านั้นบัดนี้มาคิดได้แล้วซินะ ว่าต้องเหน็ดเหนื่อยและต้องเดือดร้อนเพียงไหนที่โลภมากไปปล้นเขามากิน ตัวข้านี้ เมื่อชาติก่อนก็เป็นคนเพียงแต่โกงท่านเศรษฐี ๘๐๐ ตำลึง ต้องมารับใช้กรรมเป็นม้าลากรถยากลำบากทรมานถึง ๘ ปีแล้ว ยังไม่สิ้นเวรสิ้นกรรม พวกเจ้านั้นปล้นเขามากมายเหลือคณนา ชาติหน้าพวกเจ้าจะต้องไปเกิดเป็นเดียรัจฉาน รับใช้กรรมกี่สิบชาติจึงจะหมดสิ้น พวกโจรต่างก็พากันแปลกใจที่ได้ยินม้าพูดได้และไม่เชื่อหูตัวเองจึงถามขึ้นว่าใครพูด ม้าก็บอกว่า ยมพบาลให้ข้าพูดเตือนสติเจ้าพวกโจรได้ฟังดังนั้นต่างก็รู้สึกกลัวเป็นอันมาก คนหนึ่งพูดขึ้นว่า อาญาแผ่นดินว่าหนักแล้ว แต่อาญานรกเราจะต้องใช้หนักร้อยพันเท่า การที่เราสร้างเวรไว้ชาตินี้ ถึงแม้จะหลบอาญาแผ่นดินพ้น แต่ก็ไม่สามารถหลบอาญานรกไปได้ ฉันไม่เอาละโว้ย ทรัพย์สมบัติเหล่านี้ พวกถือเอาไปเถิด โจรอีก ๓ คน ก็ต่างปฏิเสธไม่ยอมเอาทรัพย์สินที่ปล้นมาได้กันทั้งนั้น และปรึกษา

กันเห็นชอบนำไปคืนแก่เศรษฐี เมื่อโจรทั้ง ๔ นำสมบัติไปคืนแก่เศรษฐี เศรษฐีก็รู้สึกแปลกใจได้ถามถึงเหตุผลการนำเอาทรัพย์สมบัติมาคืน โจรทั้ง ๔ ก็ได้เล่าเรื่องที่เป็นมาให้เศรษฐีฟัง เศรษฐีจึงพูดกับม้าว่า ที่โจรพูดนี้จริงหรือ มาถึงตอนนี้ม้าพูดไม่ได้เสียแล้ว เศรษฐีก็บอกแก่โจรนั้นว่า ม้าไม่เห็นมันพูดได้นี่ โจรก็ยืนยันและบอกชื่อของคนและตำบลที่อยู่ที่ตายแล้ว เกิดมาใช้กรรมเป็นม้านั้นให้เศรษฐีทราบ เศรษฐีก็นึกขึ้นมาได้ว่าเป็นความจริง จึงได้กล่าวอโหสิกรรมแก่ม้าว่า ข้าพเจ้าให้อภัยแก่ท่านและยกเลิกหนี้สินแก่ท่านนับแต่บัดนี้เป็นต้นไป น่าอัศจรรย์พอเศรษฐีกล่าวจบม้าก็ล้มอันเป็นไป เกิดชักกระตุกและดิ้นลงสิ้นชีวิตแต่บัดนั้นเพราะใช้เวรหมดแล้ว พวกโจรเห็นดังนั้นก็ก้มลงคำนับท่านเศรษฐี พลางกล่าวว่า ท่านนี้มีเมตตาแท้ย่อมจะเป็นที่ร่มเย็นแก่บริวารข้าทาษ ข้าพเจ้าทั้ง ๔ ขอความกรุณาจากท่านโปรดได้รับเป็นข้าช่วงใช้ท่านเถิดเศรษฐีก็รับคนทั้ง ๔ นั้นไว้และอุปการะให้มีความสุขสบายสืบมา

นิยายเรื่องที่ ๒ ได้แก่ผู้ที่ระลึกชาติก่อนได้ เป็นนิยายที่เล่าสู่กันฟังมานานแล้ว ชาวจีนผู้เป็นต้นเรื่องนี้มีผิวกายแปลกประหลาดอยู่ที่ตรงต้นแขน ผิวหนังตรงนั้นมีลักษณะเป็นเกล็ดงู เมื่อผู้ใดไปไต่ถาม เขาก็จะเล่าเรื่องชีวิตของเขาชาติแต่ปางก่อนให้ฟัง เขาเล่าว่า เดิมทีเขาจุติอยู่ในแดนสวรรค์ แต่เมื่อผลบุญกุศลหมดไป เขาจำต้องมาเกิดเป็นคนในมนุษย์โลก แต่ในระยะที่เป็นมนุษย์นั้น เขามีชีวิตที่เหลวแหลก คบพวกนักเลงหัวไม้ และประพฤติตัวเป็นโจรเที่ยวปล้นฆ่าผู้คนเพื่อแย่งชิงทรัพย์สิน เมื่อตายไปแล้วยมบาลเห็นว่าเป็นคนชั่วเลวทรามก็ให้ไปเกิดเป็นหมู และวิญญาณก็เข้าไปอยู่ในร่างของหมูตัวเล็กสุดท้อง หมูท้องนั้นมีลูก ๙ ตัว และธรรมดาแม่หมูมีเต้านมเพียง ๘ เต้าเท่านั้น ตัวนั้นเกิดมาทีหลังร่างกายจึงเล็กกว่าตัวอื่น มักจะถูกรังแกโดยลูกหมูตัวที่ใหญ่กว่าคอยแย่งกินนมแม่ ทำให้หมูตัวเล็กสุดท้องไม่ค่อยได้กินนม อด ๆ อยาก ๆ ทรมานด้วยความหิวกระหาย ครั้นต่อมาพอโตขึ้น เจ้าของเห็นว่ารูปร่างเล็กนักจะเลี้ยงไว้ขายก็ไม่ได้ขนาดดี น้ำหนักก็ไม่มาก จึงนำไปขายยังร้านทำอาหาร ถูกฆ่าตายทำเป็นหมูหัน ก่อนที่จะถูกฆ่าตายนั้น หมูตัวนี้ก็ได้นึกถึงบาปกรรมชาติปางก่อน จึงทำให้ตัวต้องรับใช้กรรมอดอยากอยู่ตลอดมา และถูกฆ่าตายในชีวิตอันสั้น เมื่อตายจากสภาพเป็นหมูไปแล้ว วิญญาณก็กลับไปสู่ขุมนรกใหม่อีก ยมบาลเห็นว่าหนี้แห่งกรรมยังไม่ได้ชำระหมด และทั้งก็ยังไม่ได้ประกอบความดีประการใด จึงสั่งให้ไปเกิดเป็นงู ชีวิตงูนี้ถือว่าเป็นชีวิตชั้นต่ำ ต้องเลื้อยคลานหาสัตว์ที่มีชีวิตมายังชีพ แต่งูนี้ระลึกชาติได้ ก็ตั้งปฏิญาณว่า จะ

ไม่กินสิ่งที่มีชีวิต และไม่ทำลายชีวิตของสัตว์อื่นเป็นอันขาด งูนั้นกินน้ำค้างและใบหญ้าจนผ่ายผอมลงไป แม้จะหิวกระหายตามสัญชาติญาณสักเพียงใด ก็ยอมทรมานอดอยากไม่กินสัตว์อื่น ในที่สุดร่างกายก็ดำรงอยู่ไม่ได้ ชีวิตก็แตกดับไป วิญญาณก็ไปสู่นรกอีก แต่เนื่องจากในชาติที่เป็นงูนั้นได้ประพฤติตนดี ยมบาลก็ให้ไปเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาก็มีคราบงูติดมาที่ต้นแขนด้วย และสามารถระลึกชาติในแล้ว ๆ มาอดีตกาลได้ บุคคลผู้นี้สร้างทำความดี และมิได้ให้ร้ายแก่ผู้ใดจนตลอดชีวิต

เรื่องระลึกชาติได้นี้มีอุบัติขึ้นบ่อย ๆ ในโลก ซึ่งเมื่อเร็ว ๆ มานี้ก็มีหนังสือเขียนถึงเด็กหญิงชาวอินเดียระลึกชาติก่อนได้ สามารถเล่าเหตุการณ์ลำดับชื่อเสียงญาติพี่น้องของตนในชาติก่อนได้โดยถูกต้องทุกประการไม่ผิดพลาด ทั้ง ๆ ที่สถานที่กำเนิดใหม่และที่อยู่พำนักของชาติเก่าห่างกันมากมาย โลกนี้มีตัวอย่างอัศจรรย์หลายอย่างที่วิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่คงจะมีสักวันหนึ่งในข้างหน้าที่จะมีผู้สำเร็จในการค้นคว้าวิทยาการว่าด้วยวิญญาณนี้ได้แหละเมื่อนั้นก็คงจะมีแต่ผู้ประพฤติสร้างกรรมดี โลกคงจะอยู่เย็นเป็นสุขไม่มีการเบียดเบียนก่อสงครามรบราฆ่าฟันกันดังเช่นทุกวันนี้

ดังที่ได้บรรยายและได้ยกอุทาหรณ์มาแล้ว ท่านจะเห็นได้ว่ากรรมเป็นสิ่งที่มีผลสท้อนตามทันเสมอ เพียงแต่ช้าหรือเร็ว ดังนั้นการละความชั่วประพฤติดีย่อมไม่เพียงแต่เสริมสร้างบุญกุศลให้แก่ตัวท่านเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์แก่ความสงบสุขแห่งสังคมเป็นส่วนรวมด้วย ท่านบิดามารดาซึ่งเปรียบประดุจพ่อพิมพ์และแม่พิมพ์ของลูกหลาน ควรจะหมั่นอบรมให้ลูกหลานของท่านเกลียดความชั่วและรักความดี โดยอาศัยหลักศีลและธรรมที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ จงใช้ปัญญาและวิธีการของท่าน เช่นเล่านิทานที่เป็นคติสอนใจ อธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ ให้เด็กเข้าใจว่าทำเช่นนั้นผิดเพราะเหตุใด ทางที่ถูกควรทำอย่างใด ถ้าไม่จำเป็นอย่าใช้ไม้เรียวหรือโทษะจริตเฆี่ยนตี เพราะจะยังประโยชน์อันใดมิได้ นอกจากเด็กจะกลัวท่านเท่านั้น และเด็กจะไม่ทราบถึงเหตุผลว่าท่านลงอาญาเพราะเหตุใด ท่านควรอบรมสร้างความคิดให้เด็กรู้สึกผิดชอบเสียแต่ยังเยาว์ เพราะระยะที่มีอายุน้อยนี้สมองเด็กยังว่าง สั่งสอนได้ง่าย ท่านสร้างลูกหลานของท่านให้เป็นผู้ประพฤติดี ไม่เพียงแต่จะเป็นความดีและความรักที่ถูกต้องมอบให้แก่ลูกหลานของท่านเท่านั้น ท่านยังทำกุศลอันยิ่งใหญ่แก่พระศาสนา และประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่ประเทศชาติอีกด้วย อย่าได้คิดว่ามีโรงเรียนช่วยสอนเป็นการเพียงพอแล้ว เพราะโรงเรียนมี

ภาระมากอยู่แล้วในการที่จะให้วิชาความรู้อื่น ๆ ท่านต้องช่วยโรงเรียนขัดเกลานิสัยของเด็ก เพื่อเด็กจะได้มีโอกาสได้ฟังซ้ำ ๆ ย้ำบ่อย ๆ จนฝังลึกในสมอง ประการสำคัญท่านต้องประพฤติให้ดีงาม เพื่อเป็นแบบฉบับแก่เด็กของท่านจดจำเป็นตัวอย่างต่อไป ประสาทเด็กมักจะจดจำการกระทำได้ดีกว่าการฟัง การกระทำของท่าน เช่นไปฟังเทศน์ ตักบาตร ทำบุญ ย่อมเป็นสิ่งที่สนใจของเด็กอยู่แล้ว และเมื่อท่านอธิบายให้ทราบถึงคุณประโยชน์ เด็กก็จะจดจำได้โดยง่าย เพียงแต่ท่านจะฉลาดแสดงความพอใจ และชมเชยเด็กในเวลาที่เขาประพฤติดี เด็กจะปลื้มใจและติดนิสัยในการกระทำดีนั้นสืบไป อย่าแสดงความไม่สนใจหรือไม่ชื่นชมเวลาลูกหลานทำประโยชน์ช่วยเหลือท่านหรือผู้อื่น เพราะเขาจะรู้สึกว่าทำดีไม่เห็นมีใครยินดีด้วย ไม่เห็นเป็นประโยชน์แก่ตัวเลยแม้แต่น้อย ที่เขียนมานี้ก็คือเคล็ดลับประการหนึ่งในหลายๆ ประการที่จะใช้อบรมกุลบุตรและธิดาให้ได้รับผลสำเร็จ ในการที่เขาจะเจริญวัยเป็นพลเมืองดี เป็นประโยชน์แก่ชาติศาสนา ดังบทความต่อข้างล่างนี้

เมื่อมนุษย์เราดำเนินกิจการงานนั้น ตั้งแต่เวลาเช้า คือ ตื่นนอนต้องชำระร่างกายและเก็บกวาดบ้านช่องห้องนอนให้สอาด และตั้งต้นดำเนินกิจการประจำวัน เวลาเย็นเวลาพักผ่อนสุขภาพและตรวจตราบ้านช่องให้เป็นที่เรียบร้อย ก่อนเข้านอนต้องปิดประตูบ้านด้วยตนเอง ก่อนขึ้นเตียงนอนให้นั่งลงต่อหน้าพระพุทธรูปสำรวจตนเองที่ได้ ปฏิบัติ กิจ การ งาน มา ตลอดวันและวาจาที่ได้พูดกับบุคคลต่าง ๆ ให้สำนึกสิ่งที่ผิดและถูกทุกประการ และควรคิดถึงอาหาร ๓ มื้อที่ได้มา และเสื้อผ้าที่หุ้มห่อร่างกาย ทั้ง ๒ อย่างนี้ก็เป็นปัจจัยที่ได้มาโดยยาก จะทำกิจการงานใด ๆ ควรจะเตรียมพร้อมก่อนลงมือเสมอ เช่นเรากลัวฝนตก เราควรจะซื้อร่มไว้ก่อนเพื่อฝนตกจะได้ใช้ ไม่ใช่ว่าเมื่อฝนตกแล้วจึงจะไปซื้อร่ม หรืออีกนัยหนึ่งเช่นเราอยากจะกินน้ำ เราควรจะต้องขุดบ่อน้ำไว้ก่อน ไม่ใช่ถึงเวลากระหายน้ำแล้วจึงค่อยขุดบ่อ ทั้งนี้ย่อมไม่ทันความต้องการ อาหารประจำวันนั้นควรจัดพอสมควรและง่าย ๆ ถึงจะเลี้ยงแขกเหรือเพื่อนฝูงก็ควรจัดให้พอดี อย่าให้เหลือหรือนำไปเททิ้ง ควรจัดแต่อาหารที่สอาดและเรียบร้อย บางครั้งผักสดหรือผลไม้ที่เราปลูกไว้ในสวนของเรา ก็ควรนำมาใช้เป็นอาหาร บ้านเรือนที่จะอยู่ก็ควรแก่การสมควร ไม่จำเป็นต้องอยู่บ้านใหญ่โตหรือสวยงามเกินไป ให้พยายามห่างจากหญิงชายที่ไร้ศีลธรรมและประจบสอพลอที่ไปมาหาสู่นั่นคือเชื้อโรคและกิเลสอันชั่วร้าย อย่าหานางบำเรอหรือสาวใช้ที่สวยงามไว้ปรนนิบัติ ท่านว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ลาภของครอบครัว สิ่งที่ควรคิดนั้นคือคุณงามความดีของบิดามารดา และบรรพบุรุษที่อุปการะเลี้ยงดูเราจนเติบโต นั้น

แหละสมควรที่เราจะต้องบูชาและคิดถึงพระคุณท่าน ลูกหลานถึงแม้จะโง่เขลาประการใดก็ดี พระธรรมและพุทธภาษิตก็ควรหมั่นให้ศึกษา นานไปก็จะเป็นพลเมืองที่ดี การแต่งกายนั้นควรแต่งเรียบ ๆ ให้สั่งสอนกุลบุตรและธิดาให้อยู่ในธรรมะและสัจจะ อย่าโลภทรัพย์สินเงินทองที่ไม่ควรจะได้ อย่าหลงดื่มสุราจนเมา อย่าเอารัดเอาเปรียบคนยากจนที่หาบเร่ขายตามถนน เมื่อเห็นคนจนและผู้ชราควรจะสงสารและเวทนา ผู้ที่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนฝูงและญาติมิตรจนกระทั่งมั่งมีศรีสุขนั้น ถึงแม้จะร่ำรวยและได้รับความสุขก็ไม่เป็นที่ถาวร ผู้ที่ขูดเลือดขูดเนื้อจากคนยากคนจนทรัพย์สินที่ได้มาท่านว่าร้อน ในชั่วพริบตาเดียวก็จะฉิบหายโดยสิ้นเชิง พ่อแม่พี่น้องและวงศ์ญาติของเรา เมื่อเรามีควรเผื่อแผ่เมตตาให้ได้รับความสุขเท่า ๆ กัน การปกครองครอบครัว ผู้ใหญ่ย่อมเป็นที่นับถือ ส่วนผู้น้อยก็ให้ใช้ความเมตตารักใคร่และอยู่ในกฎระเบียบ อย่าเชื่อคำยุยงของหญิงชายคนใด จะทำให้พ่อแม่พี่น้องญาติมิตรของเราแตกแยกบาดหมางใจกัน เพราะพวกท่านเหล่านั้นคือเลือดเนื้อเชื้อไขและสายโลหิตเดียวกันกับเรา อย่าเป็นคนหูเบาและเชื่อฟังคำยุยงของปากตลาด ให้ตั้งอยู่ในยุติธรรม

ถ้าผู้ใดเห็นเงินทองและทรัพย์สมบัติดีกว่าพ่อแม่ของตนนั้น ท่านว่าผู้นั้นไม่ใช่ลูกคน เมื่อจะหาคู่ครองให้แก่ลูกสาวนั้น ควรจะหาแต่ผู้ที่ประพฤติดีและสูงไปด้วยธรรมะ อย่าได้ไปเห็นเขาเป็นคนมั่งมีด้วยเงินทองและทรัพย์ จะหาลูกสะใภ้ก็ควรหาผู้ที่มีคุณสมบัติดี และสมเป็นแม่บ้านที่ดี อย่าเห็นเครื่องประดับอาภรณ์ที่ประดับกายสวยงาม เมื่อเห็นเขามั่งมีและมียศฐาบรรดาศักดิ์สูงแล้วไปยกย่องประจบสอพลอ ท่านว่าเป็นสิ่งที่น่าอับอายและไร้ค่าแก่ตนเอง เมื่อเห็นเขายากจนก็ฉวยโอกาสข่มเหงดูถูก ทำท่าทีเย่อหยิ่งจองหอง ท่านห้ามไม่ควรทำเป็นสิ่งที่น่าทุเรศ

ความเป็นอยู่ควรรักความสงบและสันติสุข อย่าได้มีเรื่องหรือเป็นความกับผู้ใด การอวดดีหรือชอบขึ้นโรงขึ้นศาลนั้น ท่านว่าในไม่ช้าก็จะต้องเคราะห์ร้าย ท่านห้ามไม่ให้เป็นคนพูดมาก อันตรายนั้นมักออกจากปากเสมอ คำโบราณกล่าวไว้ว่า ปลาหมอตายเพราะปาก หรืออีกนัยหนึ่งว่า การเจ็บป่วยร้อยจำพวกมักเข้าโดยทางปาก ส่วนอันตรายร้อยจำพวกก็มักจะออกจากปากเช่นกัน ถึงแม้จะมีกำลังและอำนาจใด ๆ ก็ดี ก็อย่าได้ไปข่มเหงผู้ที่อ่อนแอยากจนเจ็บใจ อันตรายย่อมเกิดขึ้นได้เช่นกัน เกิดเป็นคนอย่าตามใจปากและท้องเกินควร เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจะต้องเข่นฆ่าสัตว์ไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อผู้ใดอวดดีและอวดเก่ง ผู้นั้นจะต้องพลาด

และได้รับความอับอายอย่างไม่ต้องสงสัย ถ้าผู้ใดพอใจในชีวิตขี้เกียจ ผู้นั้นย่อมหวังยากในทรัพย์สมบัติ ผู้ใดพอใจคบคนพาลและนักเลง วันหนึ่งจะต้องได้รับเคราะห์ร้ายและโทษทุกข์เวทนา ถ้าผู้ใดยอมอดทนเมื่อหนุ่มย่อมจะได้ดีเมื่อแก่ ท่านว่าอย่าเชื่อฟังปากคำของคนในตลาดให้มากนัก ย่อมมีคำหลอกลวงและคำเท็จอยู่ไม่น้อย ท่านว่ามีสิ่งใดเกิดขึ้นให้คิด ๓ หนก่อนจึงจะตัดสินใจพูด เมื่อมีเรื่องเกิดขึ้นทุกครั้ง ควรจะสำนึกถึงความผิดของตนเองก่อนผู้อื่น ควรตั้งสติและคิดให้รอบคอบ เมื่อจะทำสิ่งใด ถึงตนจะทำบุญคุณแก่ผู้ใดก็ให้ลืมเสีย อย่าไปคิดให้เขาตอบแทนเป็นอันขาด แต่เมื่อตนเองได้รับบุญคุณจากผู้อื่นก็ควรต้องจดจำไว้ และพยายามตอบแทนบุญคุณนั้นเสมอไป เมื่อเกิดเป็นคนจำเป็นต้องอดทนและเผื่อแผ่เมตตา เพื่อวันข้างหน้าถึงแม้จะเป็นฝ่ายชนะก็อย่าอวดดีและทนงตัว ในชั่วพริบตาเดียวก็อาจจะเป็นฝ่ายแพ้เขาอย่างไม่เป็นท่า ถ้าเขาได้ดีเราก็ควรยินดีด้วยอย่าไปคิดอิจฉาริษยา เมื่อเขาตกทุกข์ได้ยาก ห้ามไม่ให้แสดงท่าทางกิริยาดีอกดีใจ เมื่อเราทำบุญหรือคุณความดีประการใด ๆ และประสงค์ให้คนทั้งหลายทราบนั้น ท่านว่าไม่ใช่คุณความดีที่แท้จริง เขาเรียกกันว่าทำบุญเอาหน้า ความประพฤติชั่วร้ายของเรา ๆ กลัวคนอื่นเขารู้นั้น ย่อมเป็นความชั่วแท้ เมื่อดวงตาของเราไปสดุดด้วยสีต่าง ๆ เข้าทำให้เกิดความอยากและตัณหา จงระงับใจไว้ ถ้าขืนคิดไปตามใจชอบ โทษนั้นท่านบอกว่าจะได้รับการตอบแทนจากลูกเมีย บางครั้งเราเกิดไม่พอใจและบันดาลโทษะนั้นถึงกับใช้ธนูมีดนั้น ท่านว่าโทษนั้นหนักอาจจะติดพันไปถึงลูกหลาน เมื่อเกิดเป็นลูกผู้ชาย ควรพยายามทำนุบำรุงครอบครัวให้ได้รับความสุข แม้จะกินแต่น้อยก็ยังอิ่มและพอใจ เมื่อถึงเวลาจะต้องชำระส่วยสาอากรควรรีบจัดการ ถึงกระเป๋าจะแห้งก็ยังสบายใจ เพื่อให้ลูกหลานเรียนควรหนักไปในทางธรรมะและอุดมคติของนักปราชญ์ ถึงจะผิดก็คงจะไม่ไกลนัก เมื่อรับราชการควรคิดถึงประเทศชาติและประชาชน อย่าเห็นแก่เงินทองซึ่งไม่ควรจะได้ คุณงามความดีอันนี้เทวดาท่านมีตาสอดส่องเห็นอยู่เสมออย่าน้อยเนื้อต่ำใจไป คุณงามความดีนั้นคงอยู่อย่างน้อยความสุขใจก็คงมี นอกจากนี้ใจคอก็ผ่องแผ้วอยู่ไม่น้อย ส่วนอายุก็จะยืนนาน เพราะจิตใจสบายไม่โลภ.

เที่ยวกัมมัฏฐาน

เรื่องประวัติ พระบุญนาคเที่ยวกรรมฐาน

หนังสือประวัติพระบุญนาค เที่ยวกรรมฐาน ลงวันที่ ๑๖ เดือน ๙ ขึ้น ๙ ค่ำ วันจันทร์ พ.ศ. ๒๔๘๐ เผอิญมีพระเดชพระคุณท่านเจ้าจอมมารดาทับทิม ที่วังกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช พร้อมด้วยคุณนายอั๋นและโยมเข็ม ขอประวัติการความเป็นมาแล้ว ของ อาตมา ภาพ ในเวลาหนึ่งโมงเช้า ๗ นาฬิกา ก่อนรับบิณฑบาต อยู่ ณ ที่ตำหนักในวังนั้น

ก่อนพระเดชพระคุณจะบัญชาให้เขียน ประวัติความเป็นมาของอาตมาภาพ ในเวลา ๙ ทุ่มวันนั้น ส่วนอาตมาภาพกลับมาจากเดินจงกรมในลานพระเจดีย์แล้ว มาเข้าที่นั่งสมาธิในห้อง ได้รับปุพพนิมิต เห็นบุรุษแก่คนหนึ่งมาประกาศชื่อของตนว่า โยมนิ่มชื่อว่า อะสะกรรมบุรุษแล้วห้างกระแทะเทียมโคแล้วว่านิมนต์ พระผู้เป็นเจ้าขึ้นนั่ง ครั้นเมื่ออาตามภาพนั่งเสร็จแล้ว ปรากฏว่า ณ ที่ทั้งปวงเกิดเป็นห้วงน้ำทั้งหมด บุรุษนั้นก็ขับกระแทะเทียมโคนำพาข้ามน้ำนั้นไป พอพ้นฝั่ง บุรุษแก่คน นั้นแสดงตนเป็นผู้มีฤทธิ์เกิดแสงสว่างรอบตัวแล้วสั่งอาตมาภาพว่า จงระวังกิจที่จะทำในวันต่อไป กลัวจะเป็นภัยแก่ท่าน

ดังนี้ พอรุ่งเช้ามาเป็นเวลาย่ำรุ่ง ๓๐ นาที ก็ออกบิณฑบาต ครั้นไปถึงสำนักที่พัก ของพระเดชพระคุณเป็นเวลาหนึ่งโมงเช้า พอนั่งลงประมาณสัก 5 นาทีพระเดชพระคุณท่านก็ บัญชาขอให้เขียนประวัติการณ์ ความเป็นมาของอาตมาภาพตั้งแต่ยังรุ่นเยาว์ ครั้งแต่ เป็นสามเณรเด็ก ๆ จนกระทั่งออกเที่ยวธุดงค์กรรมฐานมาจนบัดนี้

ในประวัติความเป็นมาของอาตมาภาพ มีคนขอ ๒ ครั้งมาแล้ว แต่ยังมิได้เขียน ให้สักคน ครั้งที่ ๑ ขุนอาจกำนันอำเภอฟ้าหยาด ครั้งที่ ๒ ขุนประเทืองอุปราช เจ้า เมืองคำทอง แขวงดินแดนฝรั่งเศส ก็มิได้เขียนให้ บัดนี้เป็นครั้งที่ ๓ ซึ่งพระเดชพระคุณ บัญชาขอประวัติความเป็นมาแห่งอาตมาภาพ อาตมาภาพจำต้องลิขิตเขียนเรียนมา แต่เพื่อ พระเดชพระคุณทราบ ตั้งแต่ต้นจนอวสาน ในประวัติการณ์แห่งอาตมาภาพ ดังรายละ- เอียดเรียนมาในสมุดเล่มนี้

อาตมาภาพเป็นบุตรคนสุดท้องของบิดามารดา เมื่ออายุได้ ๖ ขวบพอดี วันนั้น เป็นเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ มารดานำพาไปทำบุญวันเกิดแห่งอาตมาภาพที่วัด เผอิญหนาวจัด มองเห็นท่านพระครูปานห่มจีวรผืนใหญ่ เข้าใจว่าจะอุ่นก็ร้องเรียกให้มารดาขอให้ มารดา บอกว่ายังไม่บวช เอามาห่มไม่ได้กลัวบาป อาตมาภาพมองขึ้นไปข้างบน เห็นพระพุทธรูปที่ พิมพ์ใส่แผ่นกระดาษเรียงลำดับ ๑๒ องค์ ซึ่งพระท่านติดไว้บนหัวนอน ถามมารดาว่านั้น อะไร มารดาบอกว่า นั้นรูปพระเจ้า ดังนี้ ต่อนั้นอาตมาภาพ ก็นึกรัก ใคร่เลื่อมใสใน พระพุทธรูปนั้น บอกมารดาขอให้ มารดาไม่ขอ ก็ร้องไห้ขึ้นในทันใดไม่หยุด ตกลงสมภาร วัดได้เอามาให้แล้วนำไปไว้ที่บ้าน วันหลังถามมารดาว่า แม่เวลานี้พระเจ้าอยู่ไหน แม่ บอกว่าพระเจ้าไปนิพพานแล้ว จึงขอให้แม่นำพาไปนิพพานที่พระเจ้าอยู่ แม่บอกว่าไปไม่ได้ นิพพานอยู่เมืองฟ้า ต่อมาวันหลังเห็นพระเดินเที่ยวบิณฑบาตตามลำดับกันมามากๆองค์ คล้าย

กับรูปที่ติดอยู่บนหัว นอนนึกว่าเป็นพระเจ้า จึ่งร้องบอกมารดาว่า แม่นั่นพระเจ้ามาหน้าบ้านเรา มารดาโผล่ออกมาดู เห็นพระไปเที่ยวบิณฑบาต มารดาจึ่งร้องนิมนต์พระว่า มนต์ก่อนค่ะ พระก็ยืนเป็นแถวแนวลำดับกันอยู่ ก็นึกเลื่อมใสมาก ครั้นมารดากลับมาจากใส่บาตรจึ่งถามว่า แม่พระมาจากไหนมารดาบอกว่าพระมาจากวัด ถามอีกว่า พระมาจากไหนไปอยู่วัด มารดาบอกว่าไปจากบ้านไปบวชอยู่ที่วัด เมื่อทราบว่าพระไปจากบ้านไปบวชอยู่วัด ต่อนั้นอาตมาภาพก็ขอให้มารดานำพาไปบวช มารดาบอกว่ายังเล็กบวชไม่ได้ ก็อ้อนวอนขอให้มารดานำพาไปฝากไว้วัด มารดาก็ห้ามเป็นครั้งที่ ๒ ว่ายังเล็กเกินไป ก็ขอไปไม่หยุด ต่อมามารดาไม่พูดด้วยก็ร้องไห้ ว่าอยากไปอยู่วัด ทั้งบ่นทั้งร้องไห้แต่เช้าจนเที่ยง จนไม่กินข้าวสาย เพราะเสียใจกลัวมารดาจะไม่ไปฝากที่วัด ตกลงมารดาก็นำพาไปวัดเผดียงต่อสมภารว่า อ้ายหนูร้องไห้อยากมาอยู่วัด ไม่รู้จะทำอย่างไร สมภารก็เรียกไปถาม อาตมาภาพตอบว่าอยากบวช ท่านจึงถามอีกว่าอยู่กับเราไปก่อนไหม ใหญ่จึ่งบวช จึ่งตอบท่านว่าอยู่ มารดาก็มอบให้อยู่กับพระแต่วันนั้นเป็นต้นมา อยู่กับพระไป ๒ เดือนบิดามาจากขายกระบือ ไม่เห็นก็ถามหา มารดาบอกว่าแกไปอยู่วัด บิดาก็ออกไปเที่ยววัด ถามว่าแกอยากเข้าไปนอนบ้านไหม จึ่งบอกกับพ่อว่าไม่อยากไป พ่อก็มอบให้พระเป็นครั้งที่ ๒ ครั้นจนเข้าพรรษา อาจารย์ก็พาไปจำพรรษาที่วัดป่า อำเภอยะโสธร ไกลจากบ้านเดิมประมาณ ๓ พันเส้น คนเดิน ๓ คืนจึ่งจะถึง ขณะขี่เกวียนไปตามทางอาจารย์บอกว่าอีก ๓ ปีจึ่งบวช ไปอยู่ในเมืองเรียนหนังสือกับเขาก่อน แต่นั้นก็นึกดีใจมาก เพราะอาจารย์กำหนดการจะบวชให้ในระหว่าง ๓ ปี แต่ยังไม่รู้ว่าอะไรเป็นปีเป็นเดือน ตื่นเช้ามาก็ถามอาจารย์ทุกวันว่าถึง ๓ ปีหรือยัง อาจารย์ก็หัวเราะทุกวัน นานเข้าท่านรำคาญท่านบอกว่า ถ้าถึง ๓ ปีจะบอกให้ดอกนะ และจะบวชให้พร้อม ต่อนี้ไปอย่าถามอีกนะ จงเรียนหนังสือเข้าให้มาก ๆ จึ่งบวช ต่อนั้นอาตมาภาพก็ตั้งใจเรียนหนังสือในสำนักอาจารย์ต่อไป จนอายุได้แปดขวบพอดีตรงกับเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ กลางคืนวันนั้น

ฝันเห็นพระเจ้าพร้อมทั้งรัศมีสว่างไสว ตื่นนอนขึ้นมารู้สึกคิดถึงมาก จึงกราบพระสวดมนต์แล้ว ก็ปรารถนาเป็นพระเจ้าอีกองค์หนึ่ง ต่อนั้นไปทุก ๆ วันก็ตั้งใจเก็บดอกไม้บูชาแล้วปรารถนาเป็นพระเจ้า จนอายุ ๙ ขวบ อาจารย์ที่บวชให้เป็นสามเณร พอบวชแล้วก็เรียนหนังสืออยู่กับอาจารย์ ต่อไปอีกเป็นเวลา ๖ ปี พอดีอายุครบ ๑๔ ขวบเต็ม ๑๕ ปีย่าง เผอิญพระภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งชักชวนไปทำปาณาติบาต ฆ่าแย้ ๑ ตัว พอกลับมาถึงวัดค่ำลงสวดมนต์ไหว้พระแล้วต่อไปประมาณ ๔ ทุ่มก็จำวัด แล้วนิมิตฝันเห็นพระพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ๒๓ องค์ นั่งประชุมอยู่ร่มไม้หว้าชมพูและท่านแสดงธรรมว่า จะเป็นสมณะเพราะศีรษะโล้นก็หามิได้ คนจะเป็นสมณะเพราะผ้าเหลืองก็หามิได้ จะเป็นสมณะเพราะไม่มีภรรยาก็หามิได้ จะเป็นสมณะเพราะเรียนรู้มากก็หามิได้ ผู้เที่ยวไปไม่มีอะไรในชีวิตและถึงพร้อมด้วยความเป็นอยู่และที่อาศัยเช่นนี้จึงได้นามว่าเป็นสมณะ ขณะที่ฝันนั้นปรากฏว่าแดดร้อนจัด อาตมาภาพก็เข้าไปอาศัยอยู่ในร่มนั้นเย็นดี แล้วท่านเอาน้ำให้ฉัน น้ำนั้นเมื่อฉันเข้าแสบสมองคล้ายกลิ่นสุรา และแสบจมูกมาก เลยตื่นขึ้น ขณะนั้นเป็นเวลา ๗ ทุ่ม เงียบสงัดและเดือนหงายแจ้งสว่างมองไปเห็นเพื่อนบรรพชิต ทั้งพระและสามเณรนอนเกลื่อนกรนอยู่พนักเล็กข้างนอกกุฏิ เพราะฤดูนั้นเป็นฤดูร้อน เป็นเดือน ๔ แรม ๓ ค่ำ ต่อนั้นอาตมาภาพจึงลงจากพนักกุฏิเล็ก ไปนั่งอยู่ร่มมะม่วง หวนนึกถึงคำฝันที่ปรากฏทั้ง ๔ ข้อ แล้วนึกถึงมรรยาทความเป็นอยู่ของพระสาวก และพระศาสดา คงไม่ตลกคะนองเคลื่อนกันเช่นนี้ พอนึกแล้วก็ตกลงในใจว่าเราจะต้องหลีกออกไปบำเพ็ญความสงบและมรรยาทที่ปรากฏฝันเห็นนี้ให้จงได้ นึกแล้วนึกเล่าจนนอนไม่หลับอีกในคืนนั้น

พอรุ่งเช้าขึ้นมาฉันแล้วก็ลาพระอาจารย์ ท่านก็ไม่อนุญาต บอกพระอาจารย์ว่า ผมตกลงแล้วแต่คืนนี้ ผมเห็นจะไม่อยู่ ว่าแล้วก็ขอขมาโทษจากอาจารย์วางขันดอกไม้ไว้ซึ่งหน้าท่าน แล้วก็หลีกไป วันแรกเดือน ๔ แรม

๔ ค่ำ ไปพักป่าช้าบ้านหนองแสง ตอนค่ำลงนึกกลัวผี ได้พิจารณาว่าอะไรเป็นผี ได้ความว่าใจเป็นผี เพราะร่างกระดูกเขาเผาและฝังหมดเสียแล้ว ตกลงว่าไม่จริง วัว, ควาย, หมู, ไก่ ก็มีใจทั้งนั้น ทำไมคนกินเนื้อมันได้ เช่นวัว, ควายยิ่งตัวใหญ่ไม่กลัวผีมันหลอกหรือ ทำไมกินเนื้อมันได้ ขนเอาเนื้อเอากระดูกมันไปเก็บไว้ที่บ้านทั้งกินเสียด้วย จนกระทั่ง ปู, ปลา ก็มีใจทั้งนั้น หากว่าใจสัตว์ที่ตายแล้วเป็นผีอยู่กับซากศพ ที่ฝังไว้แล้วนั้นเป็นผีหลอกคน ถ้าเช่นนั้นคนที่ฝัง ซากวัว ซากควายลงที่ท้องของตนก็จะไม่เป็นอันอยู่อันนอน เพราะผีมันจะหลอก เปล่าทั้งนั้นไม่ปรากฏเลยว่าค่ำมาคนนั้นคนนี้ถูกผีวัวควายหลอก หรือผีหมูผีไก่ ก็เปล่าทั้งนั้น ตกลงว่ามนุษย์นี้หลอกกันทั้งนั้น สิ่งใดกินเนื้อมันเห็นว่าไม่ใช่ผี สิ่งใดไม่ได้กินเนื้อ เขาบอกว่ากลัวผีหลอกมันดังนี้ มนุษย์ที่ตายแล้วฝังอยู่ป่าช้าเช่นนี้ยิ่งแล้ว แต่ยังไม่ตาย ใจของมันทั้งไม่อยากตาย ทั้งไม่อยากตายอยู่แล้ว เพราะมันกลัวป่าช้า ตายแล้วที่ไหนมันจะมา ถ้าใจของคนยังมีติดอยู่ที่กายทำไมมันจะตาย ใจคนหนีแล้วแต่อยู่เรือน ขณะมันตายทีแรกนั้นมิใช่หรือ มันจึงตาย เมื่อพิจารณาเช่นนี้ แต่วันนั้นมา ขึ้นชื่อว่าป่าช้า อยู่ได้ทุกแห่งไป ไม่ต้องกลัวผีอีก

เดินเที่ยวพักไปตามป่าช้า บ้านอื่น ๆ ต่อไปได้ ๙ คืน ถึงฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแดนของฝรั่งเศส เป็นเวลา ๕ โมงเศษ ขอข้ามเรือกับแกวคนหนึ่ง พอข้ามไปถึงฝั่งนั้นบ้านเล็กตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ยังไม่มีวัด ทั้งอยู่ใกล้ริมภูเขา ชื่อบ้านแก้งกะอาก พอไปถึงบ้านนั้นมืดพอดี ผู้ใหญ่บ้านเขานิมนต์ให้ขึ้นพักจำวัดที่เรือน เพราะกลัวช้างป่า เขาบอกว่ามันเข้ามารบกวนบ้านนั้นทุกวัน เมื่อได้ยินเขาเล่าเช่นนั้น อาตมาภาพก็ยืนพักพิจารณาอยู่ครู่หนึ่ง ได้ความว่าบัดนี้เราเป็นบุตรของพระศาสดา เราจะเชื่อความเป็นพ่อของเรา ในข้อที่ว่าอย่าลุอำนาจแก่ความกลัว ซึ่งเป็นอคติข้อที่ ๔ หรือเราจะเชื่อความหลงที่เราเคยกลัวมาแต่ปุเรชาติ ตกลงในใจว่าหากความกลัวอัน

มีประจำใจมาแล้วแต่วันเกิด ทุกตัวสัตว์จะนำพาคนดีเพราะความกลัวแล้วมนุษย์และสัตว์ทั้งโลกนี้ ก็จะวิเศษกันไปหมดแล้ว ตกลงว่าหัวใจสัตว์ทั้งโลกนี้มีความกลัวนี้ และประจำสันดานอยู่ทุกตัวสัตว์ไป ตัวเราเองก็มัวแต่กลัวอยู่เช่นนี้ ตกลงหัวใจเราก็จะแค่หัวใจสัตว์เท่านั้น ไม่เห็นแปลกจากสันดานสัตว์ นึกแล้วก็ตั้งใจอดทนต่อความกลัว เดินผ่านบ้านนั้นไป คนในบ้านนั้นทักท้วงว่า พระกรรมฐานท่านไม่พักเรือนคน แต่ขณะนั้นก็มีความกลัวอยู่อย่างระส่ำระสาย แต่นึกถึงว่าความอดทน คือ ขันติบารมี ก็เป็นธรรมอันจะพึงบำเพ็ญส่วนหนึ่ง ตกลงว่าเวลานั้นจำเป็นจำไป ก็คือความอดทนต่อความกลัวต่อสัตว์ร้ายนั้นไป มิใช่ไปด้วยความหมดกลัว อย่างไม่กลัวผี

พอไปถึงที่แห่งหนึ่งเป็นหนทางช้างเดิน แถบทรายภูเขา ขณะนั้นยังไม่รู้ว่าที่นี้เป็นทางช้าง เห็นแต่ว่าที่นี้เตียนดีเมื่อเราต้องการเดินจงกรม ก็จะได้เดินตามแนวนี้ และที่นั้นมีต้นตะเคียนใหญ่และมีเครือหวายเป็นพุ่มห้อยล้อมต้นตะเคียนดกหนาเป็นร่มดี ฝ่ายว่าอาตมาภาพจึงตรึงกันมุ้งลงเพื่ออาศัยในที่นั้น เสร็จแล้วก็นั่งสมาธิต่อไปในที่นั้น ต่อมาตอนดึกจวนรุ่งเวลา ๙ ทุ่ม เผอิญมีช้างใหญ่ตัวหนึ่งเป็นประธานในช้างทั้งหลาย เดินผ่านเชือกเผือกที่แขวนกลดให้ขาดตกลง แล้วได้ยินเสียงช้างพับหูดังโปะก็นึกตกใจ ว่านี้เป็นเสียงอะไร เบิดมุ้งขึ้นดู เห็นช้างยืนเทียมกลดอยู่ ก็นึกตกใจจนหายใจไม่ออกแน่นหน้าอกขึ้นมาแล้ว ก็ค่อยคลานออกจากมุ้งเข้าไปอาศัยพุ่มหวายที่รก ห้อมล้อมต้นตะเคียน อยู่ไม่ช้าช้างก็ฉวยเอามุ้งขึ้นพาดบนศีรษะช้างเอง แล้วจับเหวี่ยงลงมาแล้วก็เอาเท้าขยี้ ไม่ช้าจับเอามุ้งขึ้นพาดบนศีรษะของตนแล้วก็ดึงลงมาขยี้ทำดังนี้จนมุ้งและกลดมุ่นสลายหยิบไม่ถูกแล้ว ช้างก็ยืนอยู่ครู่หนึ่งแล้วก็หันหน้าไปเข้าไปทางต้นตะเคียน แล้วก็ดึงเครือหวายที่นั้นกินเป็นอาหาร ตกลงเวลานั้นซ่อนตัวอยู่ในพุ่มหวายใต้คางช้าง

อีกไม่ช้าหมู่ของช้างเดินตามกันมาอีก ๒๓ ตัว มาทันช้างตัวที่กินหวายอยู่ก่อนนั้น ต่างตัวก็มายืนห้อมล้อมต้นตะเคียน ดึงเครือหวายลงมากินเป็นอาหาร ฝ่ายว่าอาตมาภาพทั้งนี้รู้สึกว่าแค้นใจอยู่ คือแน่นหน้าอกหายใจไม่ออกเพราะความกลัวอยู่สักครู่หนึ่ง นึกขึ้นได้ว่ามาคราวนี้เพื่อบำเพ็ญกิจของพระศาสนา ฉะนั้นขออันตรายทั้งหลายจงพินาศฉิบหายไปด้วยอำนาจคุณพระรัตนตรัย พออธิษฐานเสร็จแล้วก็เกิดคันตามลำคอและแสบจมูกขึ้นมา ทนไม่ได้ก็ไอและกระแอมขึ้นด้วยเสียงอันดัง ฝ่ายว่าช้างทั้งหลายเหล่านั้น ตื่นเสียงไอก็พากันวิ่งแตกตื่นหนีไปในขณะนั้นก็พอดีสว่างออกมามองดูหาบาตรและห่อผ้า เห็นไปอยู่ในเหวซึ่งช้างมันเหวี่ยงลงไปก็ค่อย ๆ คลานลงไปที่เหวเอาบาตรและผ้าขึ้นมาได้ แล้วก็ครองผ้าและบาตร เข้าไปบิณฑบาตในบ้านนั้น

นายดีผู้ใหญ่บ้านถามว่า คุณพักที่ไหน ช้างไม่รบกวนคุณหรือ ฝ่ายว่าอาตมาภาพก็ทำดุจนิ่งอยู่ไม่พูด และไม่ตอบว่ากระไร แกก็แปลกใจบ่นว่า พระเณรอะไรถามไม่พูด แกก็ตามออกไปดูที่อยู่เห็นรอยช้างมันขยี้กลด และมุ้งแตกสลาย แกจึงถามอีกเป็นครั้งที่สองว่าเวลาช้างมันมาทำลายของท่านได้เท้าไปอยู่ที่ไหน ช้างจึงไม่ทำร้ายตัวของใต้เท้าด้วย ฝ่ายอาตมาภาพก็นั่งฉันข้าวเรื่อยไป มิได้พูดและตอบแก่โยมคนนั้นคำใดคำหนึ่งเลย

พอฉันเสร็จแล้วก็สะพายบาตร ไต่ชายเขาไปประมาณสัก ๘๐ เส้น พบบึงน้ำมีบัวหลวงบัวทองจอกแหนต่าง ๆ มีร่มไม้สดชื่นหลายอย่างตามริมบึง แต่บึงนั้นมีฝั่งชันและสูงมีท่าลง ๕ แห่ง เป็นที่อาศัยแห่งสัตว์ทั้งหลายเป็นต้นว่า เสือ, ช้าง, หมี, ลิง, กระทิง สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ในบ้านนั้นย่อมอาศัยกินน้ำในบึงนั้น ฝ่ายว่าอาตมาภาพไปถึงเข้าก็พิจารณาว่า ที่นี่มีน้ำใสดี และป่าไม้ก็สดชื่น ควรแล้วอันเราผู้ต้องการความสงบ จะต้องพักบำเพ็ญอยู่ที่นี้ แล้วก็หลีกไปอาศัยอยู่ร่มไทรที่จับอยู่ชายเขาห่างจากบึงประมาณ ๑๐เส้น พอตะวันค่ำลงประมาณ ๕ โมงเย็น

เผอิญเสียงเสือร้องเสียง ฮ้าวฮื่อ ๆ ฮ้าวฮื่อ ๆ ร้องจากหลังเขา มากินน้ำในบึงนั้น เสียงเสือร้องดังก้องหาในทิศทั้งสี่ ฝ่ายว่าอาตมาภาพได้ยินเข้าก็ตกใจ พิจารณาไปว่า บัดนี้เรานำชีวิตมาสู่อันตราย ด้วยหวังเพื่อบำเพ็ญบารมี เมื่อตกลงใจเช่นนี้ เกิดขนพองสยองเกล้าอย่างพิศวงใจ คือปรากฏว่าขนทั้งตัวยาวออกข้างละแขนตั้งขึ้นตั้งลง เสียงเสือยิ่งร้องใกล้เข้ามา ทั้ง ๒ ตัวมาตัวละทิศ ขณะนั้นเกิดแน่นใจ ลำคอแข็ง น้ำตาทั้งสองข้างไหลหยดหยาดออกมา หยิบจีวรในบาตรมาห่มคลุมปิดทั้งตัว ทั้งศีรษะ นั่งขัดสมาธิแล้วนึกอะไรยังไม่ออก เพราะยังแน่นหน้าอก และคอแข็ง น้ำตาทั้งสองข้างก็ไหลไม่หยุดทั้งแน่นหน้าอกนึกอะไรก็ไม่ออก

อยู่ประมาณ ๕ ทุ่ม ยังมีลิงไม่ใหญ่ไม่เล็ก ขนาดกลาง ๆ ลงมาจากต้นไทร มาร้องโวกเวียนอ้อม ๓ รอบ แล้วเข้านอนข้าง ที่บนหน้าตักเอาศีรษะหนุนเข่าขวา ร้องเสียงโวก ๆ ดังนั้นอยู่เรื่อยไป จนกว่าประมาณ ๖ ทุ่ม จึงนึกได้ว่าจะเป็นนี้กระมัง โบราณท่านว่าผีสม่อยกินไส้พุงคนนอนค้างเขากลางคืน พอนึกได้เช่นนี้แล้วอาการแน่นหน้าอกก็ค่อยทุเลาลงพอให้นึกอะไรต่อไปได้จึงได้ตั้งสัจ-จะอธิษฐานว่า สาธุ สาธุ สาธุ ข้าแต่เทพยดาทั้งหลาย พร้อมด้วยคุณพระรัตนตรัย หากว่าข้าพเจ้ายังมีกรรมเวรกับสัตว์ตัวหนึ่งตัวใดแล้ว ขอสัตว์เหล่านั้นมาล้างผลาญทำลายในชีวิตแห่งข้าพเจ้าให้เป็นไปตามยถากรรมนั้น ๆ หากว่าข้าพเจ้ามิได้มีกรรม-เวรกับสัตว์ตัวหนึ่งตัวใดแล้ว ส่วนปฏิปทาการบำเพ็ญบารมีของข้าพเจ้าจงเป็นไปอย่าได้ขัดข้องต่ออันตรายทั้งหลาย อันจะพึงมีในเบื้องหน้า พออธิษฐานเสร็จลง ลิงตัวนั้นก็กระโดดออกไปขึ้นบนต้นไทรทันใด ก็นึกขึ้นได้ว่า เราคงจะไม่มีเวรเลย พอสำเร็จอธิษฐาน ลิงก็ออกหนีทันที ก็นึกดีใจขึ้นมาได้บริกรรมกำหนดนึก พุทโธ ๆ ตามหายใจเข้าหายใจออกอยู่เรื่อยไป

พอจวนสว่างเสือก็ร้องฮ้าวฮื่อ ๆ ขึ้น ก็แน่นหน้าอกขึ้นอีก น้ำตาทั้งสองข้างก็ไหลหยดหยาดซึมซาบออกมา ไม่ช้าช้างพัดร้องเสียงดังเอ๊กๆ เอก ขึ้นอีก ขณะนั้นใจสะดุ้งขึ้นมาแค้นค้างอยู่ที่ต้นคอ หูดังอื้อ อยู่ครู่หนึ่ง ปรากฏลื่น

แข็ง ฟันออกมาที่ริมปากแล้วก็หูดับ และไม่รู้อะไร ในระหว่างนั้นคล้าย ๆ กับว่านอนหลับไม่ฝัน ก่อนจะรู้สึกตัวคล้ายกับนอนฝัน แต่ยังนั่งอยู่ปรากฏว่ายังมีหญิงสาวหนุ่มคู่หนึ่ง ถือดอกบัวมาอันหนึ่ง มาถวายแล้วบอกว่าท่านจงทนไปเถิด ท่านจะเป็นผู้หมดเวรในชาตินี้ ดังนี้ แล้วก็รู้สึกขึ้นทันที

พอดีสว่าง ก็ไปเที่ยวบิณฑบาต บ้านนั้นอีก พอไปถึงบ้าน นายผู้ใหญ่บ้านบอกแก่ชาวบ้านนั้นว่า ท่านองค์นี้ท่านมาบิณฑบาต ใครมีศรัทธา ก็จงใส่บาตรให้ท่านไปเถิด ใครไม่มีศรัทธาก็แล้วไป ส่วนตัวเราเข้าใจว่าจะเป็นคนบ้ากระมัง ถามไม่พูด มิฉะนั้นก็จะเป็นคนพิกลมาจากแห่งหนึ่งแห่งใดเป็นแน่ วันนั้นมีคนใส่บาตรให้ ๒ คนได้ข้าวประมาณเท่า ๒ ฟองไข่เป็ดแล้วก็กลับไปฉัน พอฉันเสร็จตอนกลางวันก็นั่งสมาธิ และเดินจงกรมไปตามเคย ครั้นค่ำลงตอนเย็น เสือมันร้องเสียงดัง อ้าวฮือ ๆ ทุกวัน ๆ พอได้ยินเสียงเสือร้องขึ้น ก็เกิดแน่นหน้าอกน้ำตาไหลซึมซาบออกมา ดังนั้นทุกวันไป ตอนกลางคืนนอนไม่หลับเลยสักนิด นั่งอย่างไรก็อยู่อย่างนั้น หากจะติงตัวหรือเดินไปมาในเวลากลางคืน ก็นึกว่าเสือหรืออะไรมันจะมองเห็น เอาผ้าจีวรห่มคลุมศีรษะ แล้วก็นั่งนิ่งอยู่ เพื่อว่าจะให้สัตว์ที่มามองเห็นว่าเป็นตอไม้ไป มันจึงจะไม่ทำอันตรายแก่เรา ทำอย่างนั้นอยู่ในที่นั้น ๓ วัน ส่วนเวลากลางวันก็เดินจงกรมบ้าง นั่งบ้างนอนบ้างตามธรรมดา ส่วนกลางคืนนั่งทำพิธีเป็นตอไม้ไปเลย

อยู่ต่อมาถึงวันครบ ๔ คิดปรารภอันจะกลับบ้านและสำนักวัดเดิม ไม่ช้าในขณะคิดจะกลับคืนสู่สำนักวัดเดิมนั้นยังมีตะขาบใหญ่ตัวหนึ่งวิ่งออกมาจากรูหิน มาตรงเฉพาะหน้าแล้วก็กัดสะดือกินไส้ของตนจนเกือบจะขาดเป็นท่อนแล้วก็ตายไป ก็นั่งพิจารณาอาการของสัตว์นั้นอยู่ไม่ช้ายังมีเต่าใหญ่ตัวหนึ่งคาบผลมะสั้นลูกโต ๆ เข้ามาวางจรดกับเข่า หยุดอยู่ครู่หนึ่งแล้วก็หลีกไป อาตมาภาพก็นั่งพิจารณาอาการสัตว์ทั้งสองที่ปรากฏขณะนั้นได้ความว่า หากเราเพียรทำลาย

ความกลัวของเราได้แล้วเราก็จะมีผล ดังเต่าตัวโง่ ๆ ทำไมมันยังเอาผลไม้มาให้เราดูได้ ถึงความกลัวนี้ไม่หาย เราก็จะอดทนต่อความกลัวอยู่ต่อไป ต่างก็ได้บำเพ็ญขันติบารมี คือว่าจะกลัวเพียงใด ก็อดทนอยู่นั่นเองทนต่อความกลัวอยู่ที่นั่น ตอนค่ำมาพอเสือร้อง ๒ เสียงดังฮ้าวฮือ ๆ ก็แน่นหน้าอกน้ำตาไหลออกมาอยู่เช่นนั้นได้ ๑๐ วัน

ในวันครบ ๑๐ ตอนเย็นเสือร้องที่บนเขา ก็แน่นหน้าอกเข้าอีก จึงนึกขึ้นมาว่า เราทนต่อความกลัวมาเป็นเวลา ๑๐ วันแล้ว ไม่เห็นหายสักที เป็นทุกข์อยู่ดังนี้ร่ำไป หากจะกลับบ้านก็กลัวเพื่อนบรรพชิตพร้อมทั้งอาจารย์จะดูถูกเรา ว่าไปไม่กี่วันก็กลับมาแล้ว ไม่เห็นเป็นอะไรไปได้ที่ไหน เราก็จะอายขายหน้าและรำคาญหู ตกลงว่าเราตั้งใจไปหาความดี ซ้ำจะเอาความโง่ของตนคืนไปสู่สำนักวัดให้คนอื่นเขาดูถูกปฏิปาทาของศาสนาทั้งเราก็จะเป็นทุกข์ต่อไป เพราะจะรำคาญหูเขาจะเย้ยเล่นว่าเราเป็นกรรมฐานก้อม ตกลงถึงจะอยู่ที่นี้ก็เป็นทุกข์ จะกลับคืนสู่สำนักวัดก็เป็นทุกข์กลัวเขาจะไม่เชื่อถือข้อประพฤติของเราต่อไปอีก คือเป็นคนไม่จริงกลับกลอก แหนงว่าเราไปให้เสือกัดตายในวันนี้เสียดีกว่าจะทนทุกข์อยู่ดังนี้หลายวันไปอีก ถ้าเรายังไม่ตายอยู่ต่อไปอีกพรุ่งนี้หรือมะรืนนี้ก็จะเป็นทุกข์เพราะความกลัว เช่นนี้ต่อไป หากว่าเสือกัดให้เราตายเสียแล้วในวันนี้ ก็ใครเล่าจะมากลัวให้เป็นทุกข์อยู่ที่นี้อีก ตกลงว่าเอาเถิดเป็นทุกข์เพราะเสือกัดไม่กี่ชั่วโมงแล้วก็ตายไป ดีกว่าเราจะทนทุกข์อยู่เช่นนี้ต่อไปหลายวันอีก

คิดตกลงแล้ว ก็เตรียมครองผ้าให้เรียบร้อย เป็นปริมณฑล แล้วก็ตรงไปยังท่าน้ำที่บังที่เสือเคยลงกินน้ำทุกวัน พอลงไปถึงริมน้ำแล้วก็นั่งขัดสมาธิพิจารณาว่า เมื่อมันมากินเรามันก็คงกัดที่ตรงคอของเรานี้ ประเดี๋ยว ๆ ก็ตายเท่านั้น ไม่ต้องลำบากอีกหลายวัน คิดแล้วก็ตั้งปณิธาน ปรารถนาว่าหากข้าพเจ้าตายลงในวันนี้ ด้วยอำนาจแห่งคุณานุธรรมทั้งหลายมีผลแห่งการรักษาศีล

เป็นต้น จงดลบันดาลยังข้าพเจ้าให้ได้ถึงสุคติมีสวรรค์เป็นเบื้องหน้า อธิษฐานเสร็จก็นั่งอยู่ ไม่ช้าเสือก็มาถึง นั่งหลับตาอยู่ได้ยินเสียงหายใจเสือดังเสียงกึกฮือ ๆ เข้าก็ลืมตาขึ้น เห็นเสือตัวใหญ่สีมุม มองดูเท้าหน้าทั้งสองของเสือใหญ่เท่าต้นคอของเรา นึกแล้วก็แน่นหน้าอกขึ้นทันที น้ำตาก็หยดหยาดลงในขณะนั้น แล้วตระครุบลงหมอบอยู่คอยให้เสือเข้ามากัด ไม่ช้าเสือครางขึ้นเสียงดังกึกฮือ ๆ แล้วก็คว้าฝุ่นดินมาใส่ถูกศีรษะ ๓ ที แล้วเสือก็กระโดดขึ้นบนฝั่งบึง แล้วร้องเสียงดังอ้าวฮือ ๆ ไกลออกไป จึงเงยขึ้นนึกได้ว่า เสือมันไม่กินเราเพราะอันตรายยังไม่มาถึง นึกแล้วก็ขึ้นฝั่งบึงเดินตามหลังเสือขึ้นมาห่างกันประมาณ ๑๐ กว่า ๆ วา พอเสือมองเห็นก็ทำท่าตะครุบ ก็เดินตรงเข้าไปหาเสือยังอีกประมาณ ๒ ก้าวขา เสือก็กระโดดแล้วจึงไปตามชายเขา ส่วนว่าอาตมาภาพครั้งนี้ก็เดินกลับไปยังที่พักร่มไทร

ขณะนั้นกำลังเดินไปพลางพิจารณาว่าขึ้น ชื่อว่ามนุษย์คือสัตว์วิเศษแปลว่าพวกใจสูง สูงพร้อมด้วยบุญญาภิสังขารจึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ตกลงว่าใครทั้งหมดในโลกนี้จะอยู่ได้ทนเพราะความ กลัวตายก็หามิได้หรือว่านึกอยากตายแล้วก็ตายลงทันทีหามิได้ ข้อนี้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์คงตั้งอยู่ได้หรือตายลงก็ดี ต้องเป็นไปตามยถากรรมของสัตว์ตามให้ผลเท่านั้น พิจารณาเช่นนี้แล้วก็ถึงร่มไทรนั่งลงที่ก้อนหินที่เคยพักแล้ว ก็พิจารณาต่อไปว่า เช่นเราเวลานี้คิดอยากตาย ทั้งไปให้เสือกัดกินเสียด้วย ข้อนี้กรรมยังรักษาอยู่ ยังไม่ให้ผลในความตายมาถึงจึงไม่ตายเช่นคนอื่นเล่าที่เขาตายแล้วก่อนเรายังอยู่ในบ้านเรือนเสียด้วย มีพี่น้องญาติวงศ์รักษาไม่อยากให้เขาตาย คนที่ตายไปนั้นเขาก็ไม่อยากตาย แล้วก็ไม่เห็นว่ามีใครทำให้เขาตายทำไมเขาตายไปแล้ว ข้อนี้ความเป็นอยู่ได้หรือความตายไป เหล่านี้มิได้อยู่ในความปกครองต้องการของใครเสียแล้ว ความเป็นอยู่หรือความตายไปเป็นเรื่อง ของกรรมจะให้ผลเป็นส่วนพิเศษ นอกจากความปกครองของใจต่างหาก มิใช่ว่าใจนี้ปกครอง

ชีวิตได้โดยเด็ดขาด เช่นใจยังไม่อยากตายเลย เช่นใจยังไม่อยากเลยพอเจ็บปวดที่ไหน เจ้าใจต้องนึกหายามาใส่ ผลที่สุดก็ตายเช่นใจของเราเวลานี้นึกอยากตายก็ไม่เห็นมันตาย ข้อนี้อย่าเลยเจ้าใจเอ๋ย ชีวิตความเป็นอยู่นี้หรือจะตายลงเมื่อไรก็ดีมิได้มีกรรมสิทธิ์ในเจ้าเสียแล้ว มิฉะนั้นควรแล้วหรือเราจะมานึกกลัวตายหรืออยากตายให้เป็นทุกข์เปล่า ๆ มิเข้าเรื่องเข้าการ ความเป็นอยู่หรือความตายไปมีตัวกรรมเป็นเจ้าของเขาทำหน้าที่นั้นเป็นส่วนพิเศษ เขาจะไปหวงแหนช่วยเขาให้เขาทำให้ดีขึ้นกว่านี้ก็เปล่า หรือนึกจะทำลายของเขาจนนำไปยอมให้เสือกัดเสือก็ไม่กัด เพราะเจ้าของเขารักษาอยู่ เมื่อพิจารณาตกลงเช่นนี้แล้วก็รู้สึกหายกลัว แล้วก็ค่ำมืดเข้าประมาณ ๑ ทุ่มรู้สึกง่วงนอนมาก ก็นอนทับลงที่ลานหินนั้นเงยหน้าขึ้นมองดูดวงดาวสดใสสว่างดี ก็นึกสบายใจขึ้นประการเดียวเท่านั้น ชั่วครู่เสือก็ครางขึ้นใกล้ ๆ เสียงฮ้าวฮื้อ ๆ ใจก็นึกขึ้นทันทีว่าบัดนี้ข้าพเจ้ารู้ดีแล้ว ชีวิตนี้มิได้มีกรรมสิทธิ์ในข้าพเจ้า ใจจึงนึกสั่งเจ้าของชีวิตคือเจ้ากรรมว่าเจ้ากรรมเอ๋ย ผู้เป็นเจ้าของแห่งชีวิต บัดนี้เสือมาใกล้เข้าแล้ว เห็นสมควรเช่นไร เจ้าก็คงจัดการไปตามเรื่องนั่นแหละหนอ นึกแล้วก็นอนหลับต่อไป ขณะหลับอยู่นั้นฝันว่าช้างเผือกมาจับยกเอาทั้งตัวขึ้นนั่งบนศีรษะ แล้วก็เดินขึ้นหลังเขาไปพักอยู่ร่มไม้ใหญ่เย็นเงียบ

ไม่ช้าก็ตื่น พอตื่นขึ้นก็นึกพยากรณ์คำฝันของตนว่าฝันเช่นนี้ปฏิปทาของเราจะเจริญยิ่ง ๆ ต่อไป จึงพึงพิจารณาต่อไปว่าแต่ก่อนเรามีความกลัวมาบีดกั้นสันดานจนนึกอะไรไม่ออก บัดนี้ความกลัวอันนั้นก็ถึงความพ่ายแพ้ไปแล้ว บัดนี้เราควรจะบำเพ็ญธรรมบทไหนหนอ พิจารณาไปมาก ๆ ระลึกขึ้นได้ว่าสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงรับรองว่า เป็นธรรมอันบุคคลพาเจริญให้มากแล้วได้บรรลุธรรมพิศมัยภายใน ๗ ปีบ้าง ๗ เดือนบ้าง ๗ วันบ้าง ต่อนั้นอาตมาภาพก็นั่งสมาธิพิจารณาต่อไป ว่ากายก็สักเพียงว่าแต่กายไม่ใช่สัตว์ บุคคลตัวตนเราเขา

เรียกกายานุปัสนา และเวทนาสุขทุกข์ก็ไม่ใช่เรา เรียกเวทนานุปัสนา และจิตก็ไม่ใช่เรา เรียกจิตตานุปัสนา และธรรมานุปัสนาที่คิดพล่านกับจิตก็ไม่ใช่เรา เรียกธรรมานุปัสนา เมื่อพิจารณาเสร็จลงก็เกิดความสนใจขึ้นมาก ว่าเราปฏิบัติเพื่อจะละกายอันเป็นมนุษย์ที่เจืออยู่ด้วยความทุกข์ เพื่อจะได้ความสุข เวทนาอันเกิดแก่ทิพสมบัติสุขนั้นก็มิใช่เราและของเราเสียแล้ว หรือจิตผู้จะเสวยความสุขก็ไม่ใช่เรา และไม่เป็นของเราเสียแล้วและธรรมารมณ์ผู้จะรับรู้ซึ่งความสุข อันเราจะพึงได้ก็ไม่ใช่เราและไม่เป็นของเราเสียแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ปฏิปทาที่บำเพ็ญอยู่ด้วยความลำบากถึงเพียงนี้เราจะเมื่อไรหนอเป็นคุณสมบัติ อันจะพึงได้พึงถึง เพราะว่ากายก็ดี เวทนาก็ดี จิตก็ดี ธรรมก็ดี พระเจ้าท่านตรัสไว้ว่าไม่ใช่เราและไม่เป็นของเราเสียแล้ว ตัวเวทนา คือความเสวยทุกข์ เสวยสุข และอุเบกขาเวทนา ความเสวยในเวทนาทั้ง ๓ นี้ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราเสียแล้ว ผลจะพึงได้อันเกิดแก่การรักษาศีลและเมตตาภาวนา จะพึงมีที่ไหนหนอ พิจารณาไม่ตกลงก็เกิดความสนใจมากขึ้น พอดีสว่างรุ่งเช้าขึ้น ก็เดินไปบิณฑบาต ขณะเดินไปบิณฑบาตก็พิจารณาไปพลางว่า ทุกข์อันเกิดแต่ความรำคาญก็ปรากฏอยู่ที่เรา สุขอันเกิดแต่ความชื่นใจก็ปรากฏอยู่ที่เรา หากสุขเวทนาก็ดี ทุกขเวทนาก็ดี อุเบกขาเวทนาก็ดี พระเจ้าท่านว่าไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่เรา ทำไมหนอ จึงปรากฏอยู่ในสันดานของข้าพเจ้าไม่รู้สิ้นรู้สุดดังนี้ พอเข้าไปถึงบ้านเผอิญนายผู้ใหญ่บ้านแกลงมาบอกว่าคนเช่นคุณไม่รู้ว่าบ้าหรือคนทำกลอย่างหนึ่งอย่างใดไม่รู้ จะอยู่อาศัยบ้านนี้นานไม่ได้ จงหลีกไปเถิด พอกลับจากบิณฑบาตฉันเสร็จก็เตรียมของหลีกไปในวันนั้น

เดินข้ามเขาไป ๒ ลูก ไปถึงดงตะเบ็งนางพอดีตอนเที่ยง รู้สึกหิวน้ำก็แวะลงไปในคลองกลางดงนั้น พอลงไปท่าน้ำเห็นเสือกัดบุรุษคนหนึ่ง เสือกำลังดึงกัดกินแต่ต้นขาขวาเท่านั้น แล้วก็ยืนพิจารณาว่า เจ้ากรรมเอ๋ยกรรมเช่นนี้ เจ้าเคยทำหรือไม่ หากใช่การอันถึงพร้อมแล้วก็ตามยถากรรม มิใช่การถึง

พร้อมแล้วคือไม่เคยทำเวรกันมาแต่ก่อน ก็ขอปฏิปทาของข้าพเจ้าจงเป็นไปในศาสนาอย่าได้ขัดข้อง พออธิษฐานเสร็จแล้วก็นั่งลงฉันน้ำ ส่วนเสือก็กระโดดมาจากคนที่ตายอยู่นั้น ข้ามศีรษะขึ้นริมฝั่ง ส่วนว่าอาตมาภาพนั้นฉันน้ำเสร็จแล้วก็ขึ้นฝั่งคลองตามที่หลังเสือ พอเสือมองเห็นก็วิ่งออกหน้าตรงไปก่อนประมาณ ๒๐ เส้น ติดตามไปไม่ช้าก็พบเสือตัวนั้นหมอบอยู่ทำท่าจะตะครุบ จึงพิจารณาขึ้นว่า หากเราทั้งสองเคยเป็นกรรมกันมาแล้วอย่างใดก็จงเป็นเช่นนี้เถิด หากไม่เคยเป็นกรรมหรือเบียดเบียนกันแล้วก็จงอย่าได้เบียดเบียนกันเลย อธิษฐานเสร็จแล้วก็ตรงเข้าไปหาเสือประมาณ ๕ ศอก เสือกระโดดเข้าป่าไปเงียบ จึงเดินตรงข้ามดงนั้นไปประมาณ ๓ ทุ่มเศษ ก็พ้นจากดง

ไปถึงบ้านชื่อ นาบันได เป็นบ้านของข่าซึ่งไม่มีศาสนามองเห็นศาลเจ้าของเขา นึกว่าเป็นศาลาที่พักนอกบ้าน ก็ขึ้นพักที่นั้นไม่รู้การปฏิบัติของเขา จึงไปเอายางไม้เต็งจุดไฟขึ้นที่ศาลเจ้าของเขา ชาวบ้านเขามองเห็น ก็ถือตะบองและหอกดาบ หลาวแหลนต่าง ๆ มาทำท่าจะทุบตีบ้าง จะฟันบ้าง จะแทงบ้าง แล้วพูดขึ้นไม่รู้ภาษากัน เป็นแต่สั่นศีรษะเท่านั้น เขาจึงไปตามคนภาษาเขามาถามเป็นภาษาลาวว่าจะไปไหน จึงได้บอกเขาว่าจะไปกรรมฐาน แต่คนนั้นบอกว่าเจ้ามาอยู่ที่นี่เจ้าจุดไฟผิดผีของพวกบ้านแล้ว เจ้าจงไปหาซื้อควายมาเลี้ยงผีเขาก่อนจึงไปได้ อาตมาภาพบอกเขาว่าไม่มีเงิน แต่คนนั้นจึงขอคลีดูย่ามและบาตร และสายคาดเอวเห็นไม่มีเงินแกจึงขอมีดโกนกับผ้าสบง ได้ยอมให้แต่ผ้าสบง และเขาให้ตัดผ้าสบงผืนนั้นออกเป็น ๑๖ ท่อนแล้ว เขาแจกกันในคืนวันนั้น จึงได้อาศัยอยู่นั้นตลอดรุ่ง พอสว่างตอนเช้าก็เข้าไปบิณฑบาต ก็มีเฉพาะแต่คนภาษาลาวเขาใส่ให้ข้าวก้อนหนึ่งประมาณเท่าไข่เป็ด จึงกลับไปฉันที่ศาลา เสร็จแล้วก็เดินต่อไปเข้าเขาล้มโรงในวันนั้น

ข้ามเขาไปได้ ๔ ลูก เลียบไปตามชายเขาพอประมาณ ๕ โมงเย็นมองหาที่พัก เผอิญมองไปเห็นสามเณรองค์หนึ่ง นั่งนับลูกประคำอยู่ เข้าไปถามไม่พูดด้วย เป็นแต่เขียนหนังสือบอกว่า ผมอยู่เมืองหงสาวดีเที่ยวธุดงค์ไปกับอาจารย์ บัดนี้อาจารย์ตายเสียแล้ว ยังเหลือแต่ผมคนเดียว บัดนี้อายุผมได้ ๑๗ ปี จะเที่ยวไปไม่อาลัย ผมชื่อเณรจวง ดังนี้จึงพักอาศัยอยู่ในถ้ำเดียวกันในคืนวันนั้นจนตลอดรุ่ง พอสว่างรุ่งเช้าขึ้น สามเณรรูปนั้นจึงกวักมือเรียกอาตมาภาพว่า สามเณรท่านจงเข้ามานี้ ครั้นอาตมาภาพเข้าไปถึง สามเณรรูปนั้นจึงพูดว่า **ต่อไปนี้บ้านมนุษย์ห่าง เมื่อท่านต้องการอาหารแล้ว รุ่งเช้าขึ้นท่านจงฟังเสียงชะนีมันร้อง เมื่อชะนีร้องมากชุมที่ไหนท่านจงเข้าไปที่นั้น เพราะชะนีกินผลไม้เป็นอาหาร ท่านไปถึงเมื่อท่านต้องการ ท่านก็จะได้ฉันผลไม้นั้นเป็นอาหาร** ว่าแล้วก็นั่งนิ่งอยู่ อาตมาภาพจึงขอลาท่านไป สามเณรนั้นจึงพูดว่า ท่านจะเดินต่อไปท่านจงเรียนพระพุทธมนต์ ๕ พระองค์ด้วยผมก่อน ท่านจะไปด้วยความสวัสดิภาพ ดังนี้ อาตมาภาพถามว่า พุทธมนต์นั้นอย่างไร สามเณรจึงบอกว่า นะเมตตา โมกรุณา พุทธปรานี ธายินดี ยะเอ็นดู ดังนี้ท่านจงเจริญบ่อย ๆ ท่านจะปลอดภัยดังนี้ ต่อนั้นอาตมาภาพจึงลาเณร แล้วเที่ยวต่อไปอีก ๓ วัน ยังไม่พบบ้านคน ฉันผลไม้เป็นอาหาร

วันครบ ๔ เดินไปมองขึ้นไปบนยอดภูเขา เห็นต้นยาใหญ่มองไกลคล้ายกับเจดีย์ เพราะฤดูนั้นเป็นฤดูใบยาร่วงเสียหมด เป็นพัก ๆ คล้ายกับต้นมะพร้าวแต่ต้นมันใหญ่ปลายมันเล็ก คล้ายกับยอดเจดีย์ อาตมาภาพจึงอุตส่าห์ขึ้นไปดู เห็นใบพร้อมทั้งเปลือก เข้าใจแน่ได้ว่าเป็นยาแท้ จึงเก็บเอาใบแห้งมาสูบดูก็เป็นรสเมาอย่างยาที่มีอยู่ตามบ้านคน อาตมาภาพจึงเอามีดโต้เล่มเล็ก ๆ ที่ติดย่ามไปนั้นบากต้นยาได้สองกับก็ถือไป จวนค่ำก็ถึงบ้านแห่งหนึ่ง ๖ หลังคาเรือน ไม่รู้ชื่อบ้านเพราะคนเหล่านั้นเป็นข่าไม่รู้ภาษากัน อาตมาภาพจึงแวะเข้าจำวัดอาศัยเงื้อมหินที่ชาย

เขา รุ่งเช้าก็เข้าไปบิณฑบาต เห็นคนแก่คนหนึ่งนั่งหลามข้าวโพดสำลีอยู่ ผ้าก็ไม่นุ่งห่มเลย อาตมาภาพจึงไปยืนหน้าบ้านแก ๆ ก็คว้าไม้ท่อนพื้นตรงเข้ามาหา ทำท่าจะตีอาตมาภาพ ๆ มองเห็นเช่นนั้นก็หลับตายืนตรงอยู่กับที่ ไม่ช้าแกตรงเข้าไปจับชายจีวรแล้วพูดขึ้น แต่ไม่รู้ภาษา อาตมาภาพจึงตรงเข้าจี้มือลงในกระบั้งหลามข้าวโพด แกก็เอามาให้หมดทั้งกระบั้ง อาตมาภาพก็หลีกไปนั่งฉันอยู่ ณ ลานหินทิศตะวันออก บ้านของคนแก่คนนั้น แกก็ตามไปดูแล้วก็คลานเข้ามาจับฝ่าเท้าของอาตมาภาพแสดงความรักใคร่ คือแกหัวเราะขึ้นแล้วก็กลับเข้าไปในบ้าน เรียกเพื่อนบ้านมาดูทั้งหญิงทั้งชาย แต่ไม่มีผ้านุ่งห่มทั้งนั้น ผลที่สุดผู้หญิงก็จะเข้ามาใกล้ ๆ จับขาอย่างตาแก่คนนั้น อาตมาภาพจึงโบกมือห้ามแล้วตรงไปจับเอาแต่นิ้วมือคนชายด้วยกันเข้ามาให้ใกล้ แล้วโบกมือห้ามผู้หญิงไม่ให้เขาจับชาย คนเหล่านั้นก็รู้นัย เขาจึงห้ามผู้หญิงไม่ให้เข้ามาใกล้และจับ

บ่ายพอสายขึ้น อาตมาภาพก็เข้าไปอาศัยอยู่เงื้อมหินที่อาศัยนอน คนเหล่านั้นก็ตามไปดู ที่นั้นมีร่มไทรและต้นตะเคียนมีบ่อน้ำใบไม้สดชื่นอาตมาภาพจึงพิจารณาว่าที่นี้จะเป็นที่สบายแก่การบำเพ็ญสมณธรรม ตกลงพักแรมทำความเพียรเจริญอาณาปานัสสติอยู่ที่นั้น ๑๙ วัน แล้วจึงเดินข้ามเขา ไปอีกวันตลอดค่ำ

ไปถึงบ้านข่าแห่งหนึ่งประมาณ ๙ หลังคาเรือน ซึ่งเป็นข่าตะโอ่ยเข้าไปตั้งอยู่ใหม่ ยังมีข่าสองคนพอส่งภาษาลาวได้มาถามว่า เจ้าอยากไปไส ถ้าคำไทยว่าคุณจะไปไหน ดังนี้ อาตมาภาพตอบว่า จะไปเที่ยวกรรมฐาน แกจึงบอกว่าต่อไปข้างหน้านี้บ้านคนห่าง และส่งภาษากันไม่ถูกเลยอย่าไปดีกว่า ตกลงอาตมาภาพก็ไปหาถ้ำอาศัยจำพรรษาอยู่ที่นั้น ก็มีคนสองคนนั้น ใส่บาตร ให้ฉันอาหารบิณฑบาตเป็นข้าวโพด หลามด้วยกระบั้งไม้พุ่ง อาตมาภาพก็อาศัยจำพรรษา

อยู่ที่ถ้านั้นบำเพ็ญเพียรเพ่งอาโปกสิณคือเพ่งน้ำเป็นอารมณ์ บำเพ็ญอารมณ์ทั้งสองนี้เป็นที่สบายใจ อยู่จำพรรษาในที่นั้นนับว่าปลอดภัยไม่มีอันตรายมาเบียดเบียน

ตอนออกพรรษาแล้ว ๕ วัน จึงเที่ยวต่อไปอีก ข้ามเขา ๓ ลูกแล้วจวนจะค่ำยังไม่พบบ้านคน อาตมาภาพก็แวะขึ้นเขา หาน้ำฉันเพื่ออันจะพักจำวัดที่นั้นด้วย เผอิญไปพบพระหลวงตาองค์หนึ่ง หาบตระกร้าใหญ่เที่ยวเก็บผลไม้มะเดื่ออยู่หน้าถ้ำ อาตมาภาพจึงถามท่านว่าอยู่ที่ไหน ท่านตอบว่าผมอยู่ในจักรวาฬ อาตมาภาพจึงตะกายขึ้นไปพักที่ถ้ำ วางบาตรไว้แล้วจึงไปสรงน้ำเสร็จ กลับมา พระ-หลวงตาองค์นั้นก็มาพักที่ถ้ำอันเดียวกันจำวัดด้วยกันในถ้ำนั้น ท่านเรียกอาตมาภาพไปเรียนคาถาด้วย ท่านว่าคาถาสำเร็จ คือจะปรารถนาอะไรก็สำเร็จตามประสงค์ดังนี้ ใจความว่าโอมอุอะมะนะโมพุทธายะซะสุมัง ท่านบอกว่าให้เณรเจริญเป็นนิตย์ เณรจะสมหวังดังความตั้งใจในชาตินี้และชาติหน้าดังนี้ พออาตมาภาพเรียนจำได้แล้วท่านก็ลงไปในเวลา ๗ ทุ่มคือตี ๑ ในกลางคืนวันนั้น อาตมาภาพถามว่าท่านจะไปไหน ท่านตอบว่าจะไปเที่ยวในจักรวาฬ อาตมาภาพถามว่าท่านชื่ออะไร ท่านตอบว่าผมชื่อพระดังนี้ แล้วก็เดินเรื่อยไปตามชายเขา อาตมาภาพจำวัดอยู่ที่นั้นจนสว่าง ยังมีงูตัวหนึ่งโตประมาณ ๑ จับ เลื้อยมาเอาหางสอดเข้าที่น่องเท้าของอาตมาภาพ แล้วรัดเข้าให้แน่นอยู่ไม่ช้าก็แลบหางออกมา แหย่ไปตามตัวตามรักแร้ อยู่นาน สว่างขึ้น มันจึงวางพันตัวออกแล้วก็เลื้อยเข้าไปในถ้ำนั้น

ต่อนั้นอาตมาภาพก็ลุกขึ้นฟังเสียงชะนีร้องมากที่ไหนต้องไปที่นั้น เพื่ออาศัยฉันผลไม้เป็นอาหาร เพราะว่าป่าดงเหล่านั้นมีผลไม้ครบทุกชนิด เช่นกล้วยหรือขนุนผลส้มลูกฝรั่ง ลูกมะเดื่อหรือส้มจีนมีมากหลายชนิด ชะนีกินไม่หวัดไม่ไหว อาตมาภาพก็เก็บผลไม้นั้นฉันเป็นอาหาร และเดินต่อไปอีก ๓ คืนยังไม่พบบ้านคน ไปพบคนจำพวกหนึ่งไม่มีบ้านไม่มีเรือนอยู่ อาศัยตามถ้ำตามเขา กินผล

ไม้เปลือกไม้เป็นอาหาร ไม่ห่มผ้าห่มผ่อนเลย ส่วนลูกอ่อนของเขาเอารังผึ้งที่มันร้างแล้วมาห่มให้ และปูให้เด็กนั้นนอน พอไปพบเข้าเขากลัว แตกตื่นวิ่งหนีทิ้งไม้สีไฟและเครื่องมือใช้สอยและรังผึ้งร้าง อาตมาก็เข้าไปตรวจดูเห็นแน่ได้ว่าพวกนั้นเขากินผลไม้และเปลือกไม้เป็นอาหาร

อาตมาภาพก็เดินผ่านข้ามเขานั้นไปอีกเป็นเวลา ๓ คืน ถึงเมืองพาบัง มีวัดและเจดีย์โบสถ์และศาลา มีพระศาสนาอย่างเมืองเรา แต่พระเณรเมืองนั้นฉันข้าวค่ำ และจับต้องสตรีในอาวาสไม่เป็นอาบัติ จับต้องสตรีนอกอาวาสจึงเป็นอาบัติดังนั้นอาตมาภาพจึงพักอยู่ที่นั้น ๑๒ วัน ถูกเจ้าอาวาสไล่หนีเพราะเห็นว่าแข่งดีเขา เพราะฉันหนเดียว ประเทศนั้นเป็นคนยาง มีคนลาวเมืองหล่มคนหนึ่งไปอยู่ที่นั้นพอส่งภาษากันได้

อาตมาภาพจึงหนีจากที่นั้นเดินข้ามเขามาอีก ๒ คืน ไปพบบ้านหนึ่งชื่อบ้านป่าเหล็กมี ๔๐ หลังคาเรือน เป็นคนพวนส่งภาษาลาวได้ แต่ไม่มีวัด พวกนี้ทำไร่ข้าวโพดกินเป็นอาหาร และมีบึงน้ำใหญ่ในระหว่างดงป่าไม้ใกล้กับตีนเขา

อาตมาภาพพิจารณาเห็นว่าที่นี้เป็นที่จะบำเพ็ญสมณ-ธรรมดี อาตมาภาพจึงพักอยู่ที่นั้นอีกนานประมาณ ๑๓ เดือน ตกลงจำพรรษาที่นั้นอีกพรรษาหนึ่ง บำเพ็ญใจให้นิ่งอยู่ที่ลมสุดคือที่ว่างตรงสะดือรู้สึกว่าได้ความสบาย เพราะจิตนิ่งอยู่ที่อันเดียว ได้ความว่าทั้งโลกนี้เป็นทุกข์เพราะใจทำงานคือคิดไม่หยุด ตกลงคนทั้งโลกนี้ก็เป็นทุกข์เพราะใจเท่านั้น จะเป็นสุขก็เพราะใจเท่านั้น จิตนี้นำมาซึ่งอารมณ์เป็นที่พอใจก็เป็นสุขขึ้น เมื่อจิตนำมาซึ่งอารมณ์เป็นที่ไม่พอใจก็เป็นทุกข์ขึ้นเท่านั้น สาธุชนผู้ปฏิบัติทางใจมีสติเป็นหลักฐานพอเป็นที่อาศัยจิตให้จิตเฉยอยู่มิให้จิตนำมาซึ่งอารมณ์เป็นที่พอใจและอารมณ์ไม่เป็นที่พอใจ ดักจิตเฉยอยู่ที่อารมณ์อันเดียว

ทั้งกลางวันและกลางคืน จิตไม่นำมาซึ่งอารมณ์ทั้งสอง ทั้งส่วนเป็นที่พอใจและไม่พอใจไม่มีแล้ว ทุกข์จะมาทางไหนเมื่อจิตเฉยอยู่ที่อันเดียวนั้นได้ศัพท์ว่า วิหาระติ แปลว่าย่อมอยู่สบาย สบายศัพท์นี้ไม่ใช่สุขไม่ใช่ทุกข์ เฉยๆ นั่นเอง ตกลงอาตมาภาพบำเพ็ญเพียรโดยวิธีดักจิตอยู่ชื่อถ้ำนางแพง

อยู่พอพ้นเขตเข้าพรรษาแล้ว ก็เที่ยวไปตามภูเขาอีกประมาณ ๕ วัน ไปถึงภูเขาลูกหนึ่งชื่อภูเขาอ่าง เพราะมีหนังสือจารึกแผ่นศิลาเป็นตัวลาว อ่านได้ความว่า นี้ภูเขาอ่างเงินเป็นที่พักของพระองค์เจ้าธิดาเมต ดังนี้ และที่นั้นมีบ่อน้ำใหญ่ไหลออกมาจากภูเขา แต่น้ำนั้นฉันไม่ได้เพราะมีกลิ่นคาวคล้ายกับน้ำล้างไส้เดือน ถึงจะล้างมือล้างเท้าก็ติดมือติดเท้า พอถูกกลิ่นก็ทนอาเจียนไม่ได้ อาตมาภาพเห็นน้ำเหม็นเช่นนั้น จึงพักพิสูจน์ดูว่า น้ำนี้จะเป็นเพราะอะไรจึงคาวนัก นั่งเข้าที่อยู่ที่นั้นประมาณ ๕ โมงเย็น เสียงน้ำงดไหล ลืมตาขึ้นก็ไม่เห็นน้ำไหลจริง ไม่ช้าเห็นสัตว์ชนิดหนึ่ง ตัวคล้ายกับปลาไหลออกมาจากรูนั้น ใหญ่ประมาณ ๔ จับ ยาวประมาณ ๑๒ ศอก มีสีแสดอิฐบ้าง เหลืองบ้าง แดงบ้าง สีน้ำเงินบ้าง เลื้อยลงไปสู่บึงที่มีในภูเขานั้น

ต่อจากนั้นอาตมาภาพจึงเดินขึ้นเขา ไปหาถ้ำที่สำหรับจำวัด เพราะเดือนมืดจะเดินกลางคืนก็เห็นจะลำบาก พอขึ้นไปบนหลังเขาไปพบพระองค์หนึ่งชื่อ สาธุวันดี ท่านบอกว่าท่านอยู่เมืองหลวงพระบาง ขณะนั้นอายุของท่านองค์นั้นกำลัง ๒๕ ปี ท่านถามอาตมาภาพว่าเณรเที่ยวมานานแล้ว ได้คุณวุฒิอะไรบ้าง อาตมาภาพก็เล่าตามเรื่องที่เป็นมาของตนให้กับท่านฟัง ท่านจึงแนะนำว่าบุคคลผู้บำเพ็ญเพียรอันเป็นบุพเพของตนเป็นมาแล้วอย่างไร คนนั้นจะมีความเพียรก้าวหน้าไม่ท้อถอย เพราะว่าชาติที่เป็นมาแล้วสุขบ้างทุกข์บ้าง ดีบ้างชั่วบ้าง เป็นสัตว์บ้างเป็นมนุษย์บ้างเมื่อเห็นเช่นนี้ ว่าความเกิดเป็นมนุษย์และสัตว์ในโลกมีภพอันไปปรกติ ผู้นั้นจึงกล้า

ต่อความเพียรนั้นอีกในโลกนี้ เหตุนั้นผู้เห็นบุพเพนิวาสานุสสติแล้ว จึงมีความเพียรก้าวหน้าไม่หยุด ผู้บำเพ็ญทั้งหลายเมื่อชำนาญการดักจิตแล้ว ควรบำเพ็ญปัญญาจักษุอันนี้ให้เจริญขึ้น จึงจะไม่ท้อถอยต่อการบำเพ็ญดังนี้ ต่อนั้นไปอาตมาภาพจึงถามท่านว่า ปฏิบัติมาแค่ผมควรบำเพ็ญแล้วหรือยัง ท่านตอบว่าการดักจิตของเณรก็ชำนาญบ้างแล้ว แต่ขาดปัญญาจักษุ เหตุนั้นควรอบรมปัญญาจักษุให้กล้าก่อนจึงควรต่อไป จากนั้นท่านก็แนะนำทางปัญญาจักษุพอควร แล้วท่านจึงแสดงฤทธิ์ของท่านบางสิ่งบางอย่าง เช่นหายตัว คือขณะนั้นไปเที่ยวบิณฑบาตด้วยกันกับอาตมาภาพ ๆ เดินตามหลังท่าน ท่านเดินก่อนทายกเขาไม่เห็น เข้าบิณฑบาตก็ไม่ได้ ได้เฉพาะแต่อาตมาภาพผู้เดินตามหลัง ที่ถ้านั้นมีบ้านอาศัยบิณฑบาต ๕ หลังคาเรือน ทำไร่ข้าวเป็นอาชีพของคนชาติพวน ต่อนั้นไปอาตมาภาพพักศึกษากรรมฐานกับท่านองค์นั้นอยู่ ๑๖ วันจากนั้นออกเดินตามคลองน้ำชายฝั่งเป็นถนน คือ ท่านเดินไต่หลังน้ำไป เป็นของสุดวิสัยของอาตมาภาพที่จะตามได้ จึงเป็นอันว่าหมดหนทางจะตามไปด้วยท่าน ต่อนั้นไปอาตมาภาพก็เดินไปตามเขาอีก ๒ วันไปถึงเมืองวัง ไปพักอยู่ถ้ำเต่างอย ไปเที่ยวบิณฑบาตบ้านแดง ทางประมาณ ๑๐๐ เส้น ที่นั้นมีบ่อน้ำอาศัยเป็นที่สบายแก่การบำเพ็ญสมณธรรม อาตมาภาพพักทำความเพียรเพ่งกสิณอาโปธาตุ บางทีเพ่งอากาศธาตุบ้าง บำเพ็ญอยู่ที่นั้น ๒ พรรษาเกิดเรื่องอธิกรณ์ ๔ ครั้ง คือไปอยู่ทีแรกเจ้าคณะแขวงเรียกเข้าไปในเมือง ตรวจดูใบสุทธิอาตมาภาพบอกว่าไม่มีอุปัชฌายะ เจ้าคณะแขวงบอกว่า เณรต้องเข้ามาอยู่วัดด้วยหมู่คณะ อย่าไปอยู่ถ้ำอยู่เขาคนเดียวไม่สมควร อาตมาภาพบอกว่าผมบำเพ็ญกรรมฐาน ขอใต้เท้าจงให้โอกาสแก่ผมบ้าง ท่านตอบว่าบำเพ็ญอะไรข้าไม่รู้ ถ้าเป็นพระเป็นเณรแล้วควรเข้าไปอยู่ในวัดทั้งนั้น อาตมาภาพได้ยินคำอันนั้นนึกขึ้นได้ว่า ที่นี้จะเป็นอุปสรรคแก่การบำเพ็ญสมณธรรมแต่เราทนอยู่ได้เราก็จะได้บำเพ็ญขันติบารมี เมื่อนึกขึ้นมาเช่นนี้อาตมาภาพจึงกราบลา

ท่าน เพื่อจะออกไปอยู่ถ้ำตามเดิม ท่านบอกว่าพรุ่งนี้จะต้องเข้าอยู่วัดนะ อย่าไปอยู่ป่าอยู่เถื่อนตามลำพังของตน เพราะเป็นเณรต้องอยู่บังคับของพระ อาตมาภาพก็นิ่งไม่พูด ออกจากวัดของท่านก็กลับเข้าไปอยู่ถ้ำตามเดิม อธิฏฐานไม่พูดจะบำเพ็ญแต่สมณธรรมล่วนเดียว ใครจะว่าอะไรไม่พูดด้วย ต่อนั้นก็ตั้งหน้าบำเพ็ญความเพียรส่วนเดียวอีก ๑๐ กว่าวัน เจ้าคณะแขวงใช้พระให้ไปบอกเข้ามาอยู่วัด อาตมาภาพก็นั่งเข้าที่ทำสมาธิเรื่อยไปไม่พูดด้วย พระที่ไปถ้ำมาบอกแก่เจ้าคณะแขวงว่า เณรเป็นแต่นั่งสมาธิหลับตาอยู่ไม่พูดด้วย วันหลังต่อมาเจ้าคณะแขวงให้นายตำบลไปบอกให้หนี ถ้าไม่หนีต้องเข้าไปหาเจ้าคณะแขวงในวันนี้ อาตมาภาพก็เข้าไปหาเจ้าคณะแขวงในเมือง แต่ไม่พูด ท่านถามว่าจะหนีหรือก็ไม่พูด จะเข้ามาอยู่ในอาวาสด้วยไหมก็ไม่พูด ท่านถามอะไรๆก็ไม่พูด ท่านดุด้วยคำหยาบคายหลายอย่างหลายประการ หนักเข้านั่งสมาธิอยู่ที่นั้น วันตลอดค่ำคืนตลอดรุ่ง ดักจิตอยู่ไม่ให้จิตตามเอาอารมณ์อะไรทั้งหมด เข้ามาสิงอยู่ภายในใจ รู้สึกสบายและทำความเข้าใจว่าคำพูดอะไรทั้งหมดเป็นสักเพียงแต่เสียง เป็นธาตุอันหนึ่งไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาเป็นแต่ว่าเสียงนั้นเป็นที่พอใจของตน ก็ว่าเสียงนั้นดี เสียงอันใดไม่เป็นที่พอใจของตนก็ว่าเสียงชั่ว ที่จริงเสียงนั้นจะได้เป็นรูปเป็นกายเป็นหญิงเป็นชายก็หามิได้ ตกลงทั้งโลกนี้จะสงัดจากเสียงไม่มี เพราะหูเรายังมีอยู่ เข้าบ้านก็เสียงคน ออกป่าดงก็เสียงสัตว์ เช่นอยู่ป่า สัตว์บางชนิดร้องเสียงเพราะเป็นที่พอใจเรา ก็ว่าเสียงดี บางทีเสียงสัตว์บางตัวร้องขึ้นไม่เป็นที่พอใจเรา ก็ว่าเสียงนั้นชั่วร้าย ผลที่สุดลมพัดต้นไม้เสียงออดแอดซะนิดหน่อย เป็นที่พอใจน่าฟังก็ว่าเสียงนั้นดี หากพายุมันพัดมาแรงเสียงอึดอาดครึกครื้นเรากลัว ก็ว่าเสียงนั้นร้ายหรือชั่ว ที่จริงเสียงหรือหูเท่านั้นเป็นไปตามธรรมดาของโลก เช่นหูถ้าเสียงดังขึ้นไม่ฟังก็ได้ยิน เช่นเสียงดีหูไม่ได้ต้องการฟัง มันก็ดังขึ้นเอง เหตุนั้นมิเป็นการควรและหรือเราทำโทษหูที่ได้ยินและเสียงที่ดังขึ้นอันเป็นไปตามธรรมดาวิสัยของโลก

เมื่ออาตมาภาพได้พิจารณาเช่นนี้ ยังมีความอิ่มอกอิ่มใจ มิได้โศกเศร้าเสียใจในกิริยาอันที่ท่านขู่เข็ญดุดันต่าง ๆ ไม่ช้าอาตมาภาพก็ไปพักจำวัดอยู่ที่โบสถ์ หลับไปฝันเห็นเทวดาเหาะมาทางอากาศ มาบอกอาตมาภาพว่า ดูกรเจ้าสามเณรจะมีผู้มาขัดขวางต่อปฏิปทาของท่าน อย่างน่าพิศวงใจดังนี้ อาตมาภาพก็ตื่นนอนขึ้นมา แล้วก็พิจารณาว่า อะไรจะขัดขวางข้อปฏิปทาของข้าพเจ้า ยิ่งกว่าความตายไม่มี แม้แต่เสือทำท่าจะกัดอยู่เดี๋ยวนี้ ข้าพเจ้าสละชีวิตมาหลายหนแล้ว มิได้ท้อถอยธุระเลยว่าจะไม่ปฏิบัติศีลธรรมต่อไปอีก นี่มนุษย์เหมือนกัน ที่สุดท่านก็คงฆ่าให้ตายเท่านั้น ชีวิตนี้ถึงไม่มีคนฆ่าก็จะตายเองอยู่แล้ว ส่วนความดีคือศีลธรรม เราไม่ปฏิบัติเอาก็ไม่ได้ ตกลงเราจะหวงชีวิตอันจะตายอยู่เองเปล่า ๆ มาละศีลธรรมอันเป็นที่พึ่ง ทั้งในภพนี้และภพหน้า มิเป็นการควรเลย

เมื่ออาตมาภาพตกลงเช่นนี้แล้วก็ ออกจาก โบสถ์เข้าสู่ถ้ำที่อยู่ตามเดิม บำเพ็ญเพียรพิจารณาอนัตตาธรรมเป็นลำดับไป มิได้เพ่งกสิณอย่างเดิม โดยเหตุว่าปัญญาเกิดขึ้นทั้งนี้ ก็เนื่องจากอุปสรรคเช่นนั้น จะเป็นอันตรายแก่ข้อปฏิบัติ บำเพ็ญอยู่ที่นั้น ตลอดจนฤดูแล้ง ต่อมาฤดูฝนจวนเข้าพรรษา ญาหลวงเมืองวัง ไทยเราเรียกนายอำเภอ ต้องการอยากพบสามเณรกรรมฐานที่ไม่พูดอยู่ถ้ำเต่างอย, จึงใช้ปุลิศ (ไทยเรียกตำรวจ) ไปนำตัวของอาตมาภาพไปที่ว่าการอำเภอ แล้วซักไล่ไต่ถามด้วยอรรถด้วยธรรม เป็นต้นว่าศีล ๑๐ กรรมบถ ๑๐ เหล่านี้เป็นต้น และกรรมฐาน ๔๐ คืออะไรบ้างดังนี้ อาตมาภาพก็นั่งพิจารณาว่า คนเช่นนี้มิใช่ผู้ถามเพื่อปฏิบัติ มาถามเพื่อทดลองเล่นเท่านั้น เมื่อจะกล่าวแก้หรือก็ไม่เห็นประโยชน์แก่ผู้มาถามด้วยความประมาทเช่นนี้ทั้งเราก็เปล่าทั้งนั้น ก็คงเป็นลักเพียงแต่จะพูดให้เขาเห็นดีตนเท่านั้น ตกลงดีหรือชั่วก็เราปฏิบัติเอาเท่านั้น จะได้มาจากคำพูดให้ผู้อื่นเห็นดีให้ก่อนจึงจะดีก็หามิได้ เมื่อพิจารณาเช่นนี้อาตมาภาพก็นั่งนิ่งไม่พูด

นายอำเภอแกก็ว่าคนเช่นนี้จะเป็นพระเป็นเณรอย่างไรได้ ทั้งกิกทั้งหนวกทั้งบ้าดังนี้ อาตมาภาพก็พิจารณาขึ้นทันที ทักท้วงภายในจิตของตนว่านี้เขาว่ากับใคร จิตรับว่า เขาว่าให้ธาตุ ๔ คือรูปเมื่อไม่มีธาตุ ๔ คือรูปนี้ เราก็ไม่เห็นเขาก็ไม่ว่า เพราะข้าพเจ้า คือจิตไม่มีตัว เขาก็ไม่เห็น เมื่อไม่เห็นเขาจะว่ากับใคร หูเท่านั้นเป็นผู้ได้ยินเขาดูถูก ก้อนธาตุ เขาไม่ได้ดูถูกใจ เพราะใจไม่มีตัวเขามองไม่เห็น เขาจะเอาถูกได้อย่างไร ตกลงผู้เขาว่าเขา ก็คงมองเห็นก้อนธาตุคือหน้าตานี้เป็นเรานั้นละเขาจึงว่า ตกลงเขา มองเห็นก้อนธาตุ ๔ เขาก็ว่าไปตามความพอใจของเขา จะยุ่งอะไรนัก ต่อนั้นอาตมา ภาพก็หลับตาลง นั่งขัดสมาธิขึ้นในทันใด อยู่ที่นั้นทั้งวันตลอดค่ำ

จนคืนตลอดรุ่งสว่างพอดี ก็ออกไปนั่งอยู่ที่วัด มีคน เขาหาข้าวมาให้ฉัน อาตมาภาพฉันแล้วก็กลับไปสู่ถ้ำตามเคย ต่อนั้นก็บำเพ็ญเพียร พิจารณาวิปัสนาภูมิตั้งต้นแต่ขันธ์ ๕ เป็นต้นไป อยู่ต่อไปจนวันเข้าพรรษา

เข้าพรรษาแล้ว ๒ วัน ญาหลวง คือนายอำเภอเมือง วังจึงใช้ปุลิศ คือตำรวจไปเรียกอาตมาภาพไปยังที่ว่าการอำเภออีก พอไปถึงแกสั่ง ว่าเณรจงเข้าจำพรรษาที่วัดเดิมด้วยพระทั้งหลายได้เป็นการดี ได้ยินไหม อาตมาภาพ ก็เป็นแต่ยิ้มเท่านั้น ไม่พูดด้วย แกก็หัวเราะด้วยว่า คนพูดได้ยินกันอยู่ ไม่ตอบกัน ให้ได้คำก็สุดเรื่องเท่านั้น นายอำเภอบอกต่อไปว่าการอยู่เช่นนั้น มันผิดต่อการปกครอง บ้านเมือง เหตุนั้นขอเจ้าสามเณรจงกลับไปอยู่อาวาสตามเดิม พูดไปมาอาตมาภาพ ก็นั่งหลับตาขัดสมาธิตามเคย แกจึงบอกแก่ปุลิศคือตำรวจว่า เณรอวดดีแต่หลับตา เท่านั้น จงเอาไปขังไว้ที่ห้องขังสัก ๒—๓ วัน ดูสิจะใช่คนบ้าหรือคนดี ต่อนั้นไปปุลิศ ก็จับนิ้วมือของอาตมาภาพไปยังห้องขัง แล้วขังไว้อาตมาภาพก็นั่งสมาธิไปตามเคย แล้วพิจารณาว่าอุปสรรคเกิดขึ้นมาเช่นนี้ เขาขังเราครั้งนี้เพื่อจะสังเกตว่า เราบ้า หรือคนดี ตกลงในใจว่าควรทำตนเป็นคนบ้าเสียดีกว่า เพื่อป้องกันความปลอดภัยแก่

ปฏิปทาของตน เมื่อเขาเห็นว่าเราเป็นบ้าแล้วเขาจะปล่อยเราไปตามเรื่อง ต่อนั้น อาตมาภาพทำเหมือนดุจบ้า พูดขึ้นคนเดียวบ้าง หัวเราะขึ้นคนเดียวบ้าง เมื่อเขาเอาอาหารมาให้พูดกับถ้วยชามไปตามเรื่อง ปุลิศคือตำรวจได้เห็นอาการเช่นนั้น ก็นำเอาความนั้นไปบอกแก่นายอำเภอว่าบ้าแน่นอน จะเอาเรื่องกับบ้าก็จะได้หรือเสียประโยชน์เปล่า ๆ บอกในบัญชีว่าบ้าก็แล้วกัน ปล่อยไปตามเรื่อง ต่อนั้นเขาก็ปล่อยอาตมาภาพ ๆ ก็กลับไปอยู่ที่ถ้ำตามเคย แล้วก็ทำเป็นดีแต่ไม่พูด ต่อนั้นไปคนนอกเมืองทั้งในเมืองบางคนก็ว่าบ้า บางคนก็ว่าไม่ใช่บ้า ตกลงเป็นส่วนมากว่าไม่ใช่บ้า บ้าทำไมจะประพฤติศีลธรรมเรียบร้อยนัก มีผู้ไปหารู้จักห่มผ้าสบงทรงจีวร ทำท่านั่งรับแขกโดยเรียบร้อย แต่ไม่พูดเท่านั้น ต่อมากลางพรรษามีคนมาทำบุญด้วย ๑๐ กว่าคน แสดงตนว่า ผมเชื่อว่าท่านไม่ใช่คนบ้า โดยเหตุที่ท่านรักษาศีลธรรม และมีมรรยาทเรียบร้อยทั้งนั่งทั้งเดิน พร้อมกับการเที่ยวเดินบิณฑบาตก็มีอินทรีย์สงบเสงี่ยม แต่ข้าพเจ้าอยากทราบความจริง ขอผู้เป็นเจ้าจงแก้ความสงสัยแก่ข้าพเจ้าบ้าง

ต่อนั้นอาตมาภาพก็กระทำหัวเราะดุจยิ้ม ๆ เท่านั้น แกก็น้อมอาหารบิณฑบาตถวาย อาตมาภาพรับฉันเสร็จแล้วก็ยถาสัพพี โมทนาให้พรแก่โยมคนนั้น แล้วอาตมาภาพจึงเตือนกับโยมคนนั้นว่า โยมเอ๋ยจงรู้ได้โดยเหตุมีประมาณเท่านี้ก่อน ต่อไปจะรู้ได้ใกล้ชิด เมื่ออีกพรรษาที่ ๒ ตกลงอาตมาจะจำพรรษาบำเพ็ญบารมีอยู่ที่นี้มีประมาณเพียง ๒ พรรษาเท่านั้น ว่าแล้วอาตมาภาพก็นั่งนิ่งอยู่ โยมแกบอกว่า โยมเฒ่าหมดความสงสัยว่าบ้าแล้ว เชื่อว่าไม่ใช่บ้า โยมเฒ่าขอเป็นโยมอุปัฏฐาก จนกว่าเจ้าสามเณรจะหลีกไป ต่อนั้นโยมเฒ่าคนนั้นแกก็อุตส่าห์ไปใส่บาตร และสำรับทุกวัน

ต่อจากนั้นมีพวกคณะญาติของโยมคนนั้น มีความเชื่อถือท่านมากขึ้นว่าไม่ใช่บ้า ท่านเที่ยวบำเพ็ญบุญบารมีของท่าน ต่างคนก็ต่างมีความเชื่อถือมากขึ้น มาทำบุญวันละหลาย ๆ คน จนตลอดพรรษาอยู่ต่อไป เมื่อออกพรรษาแล้ว นายอำเภอได้ข่าวว่ามีคนไปทำบุญด้วยวันละมากคน จึ่งนำคนเหล่านั้นไปสอบสวนที่ว่าการว่าพวกเธอทั้งหลายไปเชื่อสามเณรบ้าด้วยเหตุอย่างไร โยมแก่คนนั้นตอบนายอำเภอว่า เณรไม่ใช่บ้า เณรเที่ยวบำเพ็ญบุญบารมีในศาสนานี้ นายอำเภอจึ่งให้คนนำตัวของอาตมาภาพไปยังที่ว่าการอีก เมื่อไปถึงคราวนี้ นายอำเภอทำการปฏิสันถาร มีน้ำฉันและหมากพลูบุหรี่ แล้วอาราธนาศีลขึ้น อาตมาภาพก็ให้ศีลแก่พวกข้าราชการหลายคนซึ่งอยู่ในที่ว่าการนั้น เสร็จลง แกจึ่งอาราธนาเทศน์ต่อไป อาตมาภาพจึ่งพิจารณาอยู่ในใจว่า หากเราแสดงธรรมขึ้นในเวลานี้ บางคนก็จะเชื่อถือมากขึ้น บางคนก็จะนินทาและเบียดเบียนว่าเราอวดรู้อวดฉลาด ตกลงเชื่อถือก็จะเป็นภัยแก่ความสงบอย่างหนึ่ง คือคบหาสมาคมเพื่อฟังเทศนาบ่อย ๆ เราก็จะมัวแต่รับแขกมิได้ทำความสงบ ส่วนผู้นินทาว่าเราอวดรู้อวดฉลาด เขาก็นำเรื่องอันนี้ไปเล่าโดยความไม่พอใจของตนต่าง ๆ ว่า เราแสดงตนเป็นคนมีบุญอย่างนั้นอย่างนี้ เราก็จะถูกไต่สวน เป็นอันตรายแก่ความสงบ อีกอย่างหนึ่ง พิจารณาเช่นนี้แล้ว อาตมาภาพก็นั่งนิ่งอยู่มิได้พูดอะไร นายอำเภอบอกว่านิมนต์แสดงธรรมครับ อาตมาภาพพูดว่าการแสดงธรรมนี้ อาตมาภาพของดไว้เมื่อต่อไปข้างหน้า คือพรรษาที่ ๒ เมื่อออกพรรษาแล้ว ๓๐ วัน นั่นแหละ อาตมาภาพจึ่งจะแสดงธรรมที่ถ้ำเต่างอย เมื่อท่านทั้งหลายมีประสงค์จะฟังแล้ว จงไปฟังที่นั้น. ต่อนั้นอาตมาภาพก็นั่งนิ่งมิได้พูดต่อไปอีก นายอำเภอแกนิมนต์อีกเป็นครั้งที่ ๒ ว่า ขอท่านจงแสดงเดี๋ยวนี้ ต่อนั้นไปอาตมาภาพก็หลับตานั่งขัดสมาธิเท่านั้น มิได้พูดต่อไปอยู่ประมาณ ๑ ชั่วโมง คนก็เลิกไปเสียหมด อาตมาภาพก็กลับไปสู่ถ้ำตามเคย บำเพ็ญสมณธรรมต่อไป จนตลอดฤดูแล้งและฤดูฝน นับว่าได้รับความสงบทั้งภายนอกและภายในใจ ต่อไปจนออกพรรษารวมเป็นพรรษาที่ ๔ แห่งการออกเที่ยวธุดงค์คราวนี้

นับแต่ออกพรรษาแล้วเดือน ๑๒ วันเพ็ญ ก็มีผู้คนไป ทำบุญเพื่อจะฟังธรรมเทศนาด้วย จนกระทั่งนายอำเภอเมืองวังก็ออกไปด้วย เมื่อฉันเสร็จก็มีคนอาราธนาธรรม อาตมาภาพจึงได้แสดงธรรมในข้อที่ว่า สุขขินทริยัง ทุกข์ขินทริยัง มายูประมัญจะวิญญาณัง อธิบายว่าความสุขซึ่งเป็นของมีจริง ทั้งเป็นใหญ่ด้วย แต่ไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ทางกายทางใจ ก็มีจริงทั้งเป็นใหญ่ด้วย แต่ไม่เที่ยง ถูกหลอก เจ้ามายาคือวิญญาณัง เจ้าวิญญาณตามรู้แจ้งว่าสิ่งนี้เป็นสุขเข้าอาศัย ความสุขที่มาถึงพร้อมชั่วขณะจิตดูแล้วก็หายไป เพราะความสุขอันเกิดแก่ความพอใจเนื่องมาจากความคดในอารมณ์อันเป็นที่พอใจ แล้วก็สุขหรืออิ่มใจขึ้นประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นแล้วก็เสื่อมไป เพราะเขาเป็นของไม่เที่ยงประเดี๋ยวก็ไปฉวยเอาความคิด และอารมณ์อันไม่เป็นที่พอใจ ก็เป็นทุกข์ขึ้นเท่านั้น ประเดี๋ยวทุกข์นี้ก็หายไป ก็ไปฉวยเอาอารมณ์อันอื่นอีก ตกลงความสุขอันเกิดจากความยินดี และพอใจในสิ่งที่ตนต้องประสงค์เท่านั้น จัดเป็นที่พึ่งแน่นอนยังไม่ได้ คือบรรดาสาธุชนในโลกนี้ต้องการความสุขทุกขณะจิตมิใช่หรือ ก็ความสุขและความอิ่มใจต่างก็เคยพบเคยเห็นเคยมีความสุขความอิ่มใจมาแล้วทุกคนมิใช่หรือ ความสุขและความอิ่มใจอันนั้น ต่างคนก็รู้แล้วว่าเป็นของดี ทำไมจึงไปคิดและถือเอาความสุขนั้นไว้ประจำสันดานจนตลอดชีวิต ข้อนี้เนื่องมาจากความไม่เที่ยงอันเป็นความจริงของโลกนั่นเอง มาตัดรอนให้จิตใจแปรผันไปหน่วงเหนี่ยวยึดถือ เอาความคิดความเห็นอันไม่เป็นที่พอใจมาปรากฏขึ้นในสันดาน แล้วก็รู้แจ้งขึ้นว่าเป็นทุกข์ใจคอไม่สบาย ประเดี๋ยวเท่านั้นได้พบหรือได้เห็นสิ่งเป็นที่หัวเราะพอใจ ก็กลับมีความสุขแช่มชื่นขึ้นอีก เหตุนั้นเจ้าสังขารคือความคิดความนึกอันปรับปรุงขึ้นมาก็เป็นเจ้ามายา เจ้าเล่ห์เจ้ากล อีกอันหนึ่งโดยศัพท์ว่ามายุปมัญจะสังขารา แปลว่า เจ้าสังขารผู้ช่างนึกช่างคิดปรับปรุงประจำสันดานนี้ก็เจ้ามายาใหญ่ คือประเดี๋ยวก็ปรุงและคิดอารมณ์อันเป็นที่พอใจขึ้นมา

เจ้าวิญญาณรับรู้ว่าเป็นสุขก็เข้าอาศัยและยึดถือ ประเดี๋ยวก็นึกคิดปรับปรุงอารมณ์ไม่เป็นที่พอใจขึ้นมาพล่านอารมณ์ที่ดี คือความพอใจอันนั้นให้เสื่อมหายไป เจ้าวิญญาณก็รับรู้ว่าใจคอไม่สบาย ยุ่งและจุกจิก คือทุกข์ใจขึ้นมา ตกลงว่าความเป็นอยู่ของสาธุชนทุกจำพวก ยกแต่พระอริยเจ้าผู้ได้ประสบสันติสุขเสีย ล้วนแต่ถูกสังขารหลอกทั้งนั้น แล้วแต่เจ้าสังขารปรุงหรือคิดขึ้นมาอย่างไรก็เป็นไปตาม ปรุงความสุขขึ้นมา ก็พลอยสุขไปตาม ประเดี๋ยวปรุงความทุกข์ขึ้นมาก็พลอยทุกข์ไปตาม ตกลงถึงจะมีชีวิตอยู่ตั้ง ๑๐๐ ปี ๑๐๐๐ ปีก็ดี ปรุงแต่สุขหรือทุกข์เท่านั้น ลวงตนเล่นอยู่หาที่พึ่งมิได้ แล้วแต่เจ้าสังขารจะปรุงให้ร้องไห้ก็ร้องไห้ เจ้าสังขารจะปรุงให้หัวเราะก็หัวเราะขึ้นเท่านั้น ตกลงอำนาจของจิตไม่มี เพราะเจ้าสังขารลวงเล่นไม่มีเวลาหยุด ฉะนั้นสมเด็จพระบรมศาสดาจึ่งตรัสเทศนาสรรเสริญความสงบจิต เอาจะอาโยโคความเข้าไปสงบจิต เป็นยอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เมื่อจิตสงบกายและสงบวาจา เมื่อกายวาจาสงบก็เป็นศีลสังวรเสร็จอยู่ที่ใจสงบเท่านั้น เหตุนั้นการรักษาศีลสมาธิปัญญารวมอยู่ที่ใจสงบเท่านั้น เหตุนั้นท่านจึงรักษาศีลสมาธิปัญญารวมอยู่ที่ใจสงบเท่านั้น ไม่ต้องไปอ่านหรือนับว่านี้ศีล นี้สมาธิ นี้ปัญญา เมื่อรักษาจิตให้สงบแล้วก็บริบูรณ์พร้อมทั้งศีลสมาธิปัญญาเท่านั้น เมื่อไม่มีปัญญาจิตก็ไม่สงบ เมื่อปัญญาทำจิตให้สงบได้แล้ว ศีลสมาธิก็บริบูรณ์ขึ้นในขณะนั้น เหตุนั้นสาธุชนผู้ต้องการอยากเป็นผู้มีศีลมีสมาธิในศาสนาของพระพุทธเจ้าแล้ว ขอท่านจงแสวงหาครูอาจารย์แนะนำทางปัญญา หาอุบายจะทำให้จิตสงบลงเมื่อใดก็เมื่อนั้น ท่านจะเป็นผู้บริบูรณ์ไปด้วยศีลด้วยสมาธิด้วยปัญญา ดังรับประทานวิสัชนามาก็สมควรแก่กาละเวลาดังนี้

ต่อไปอาตมาภาพก็นั่งสมาธิหลับตาเรื่อยไป ก็ยังมีคนศรัทธาขอปวารณาเป็นอุปัฏฐาก และขอขมาโทษที่ได้ดูหมิ่นประมาทต่าง ๆ ขอเณรจงงดโทษแก่ฝูงข้าทั้งหลาย แต่ก็ข้าเผอิญดังนี้ ต่อไปมีคนมาทำบุญมาก และขอ

ฟังธรรมทุกวัน อาตมาภาพอยู่ไปอีก ๓ วันเท่านั้น พิจารณาเห็นว่าเราก็เป็นผู้ฝึกหัดอยู่ จะมาตั้งตัวเป็นคนรับแขกและคลุกคลีอยู่เช่นนี้ เป็นอันตรายแก่ความสงบ เป็นที่ตั้งแห่งความกำเริบของวิญญาณ มิฉะนั้นเราควรหลีกไปเสียดีกว่า ต่อมาเป็นวันคำรบ ๘ ฉันบิณฑบาตเสร็จ อาตมาภาพก็ลาโยมเหล่านั้นไป รู้สึกมีคนบางคนบ่นว่าเราไม่รู้จักว่าท่านมาบำเพ็ญบุญบารมีเลย ต่างคนก็เข้าใจว่าบ้าทั้งบ้านทั้งเมือง ดังนี้ ต่อนั้นอาตมาภาพจึงเที่ยวไปทางหนองน้ำจันทน์ ไปพักที่ป่าช้าบ้านหนองน้ำจันทน์อยู่ ๙ วัน พระครูเขียวไปไล่หนี ว่าเณรนี้หรือเขาว่าเป็นบ้าอยู่เมืองวัง เรารู้เรื่องของเณรแล้ว คือเธอนี้แหละเขาบอกว่าเป็นบ้า จะได้เป็นสามเณรในศาสนาก็หามิได้ เหตุนั้นเณรจงหลีกไปเถิด อย่าได้อยู่ในท้องถิ่นที่นี้เลย อาตมาภาพได้ตอบท่านองค์นั้นว่า สามเณรมาจากสมณะ ศัพท์แปลว่าผู้สงบ ใครเป็นผู้สงบผู้นั้นแหละพระพุทธเจ้าเรียกว่าสามเณร หรือสมณะ บุคคลผู้มีอิสสาและโลภอยู่ คนนั้นจะศีรษะโล้นก็ไม่ชื่อว่าสมณะ โดยพระพุทธภาษิตว่า พัพพะโตอริกังภะนัง อิสสาโลภะ สามาบัณโณกิงสามโณภะวิสสติ แปลว่าบุคคลผู้มีความอิจฉา และมีความโลภอยู่ไม่รักษาธุดงค์วัตรจะชื่อสมณะอย่างไรได้ ครั้นเมื่อท่านได้ยินเช่นนี้ ท่านก็โกรธหาว่าดูหมิ่นท่านผู้ไม่รักษาธุดงค์ก็ไม่ชื่อว่าสมณะด้วยหรือเณร อาตมาภาพตอบท่านว่า ๑. เป็นผู้มีความอิสสา ๒. โลภ ๓. ไม่รักษาธุดงค์คือความสงบ ผู้ขาดคุณสมบัติทั้ง ๓ นี้ และครับ พระพุทธเจ้าไม่เชื่อว่าสมณะ ตามบาลีที่มีมาในธรรมบท ภาค ๗ ธัมมัฏฐะวรรคว่า ดังนี้และครับ ท่านก็โกรธ ว่าบ้า อะไรมาอ้างศัพท์อ้างแสง อ้างคัมภีร์ธรรมบทภาคนั้นภาคนี้ วรรคนั้นวรรคนี้ จะมาแข่งดีกับพระหนองน้ำจันทน์หรือเณร อาตมาภาพตอบว่า ความแข่งดีกันเป็นอุปกิเลส ๑๖ ในข้อ ๑๒ ว่า สารัมภะ การแข่งดีเป็นกิเลสอันหนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าไม่ได้สรรเสริญเลยครับ ผมพูดในที่นี้ผมพูดตามศัพท์บาลี หรือความเป็นจริงเท่านั้น คนที่มีกิเลสในสันดาน ได้ยินเข้าก็น้อมเป็นกิเลสทั้งนั้น เพราะความจริงเข้าไปถึงสันดาน คนที่เป็นกิเลสตัวกิเลสก็ดิ้นรนออกมา

เท่านั้นครับ ท่านพระครูเขี่ยวยิ่งโกรธใหญ่หาว่าอาตมาภาพดูหมิ่นท่านว่าไม่ใช่สมณะ ทั้งเป็นเจ้ากิเลสด้วย ท่านจึงนำตัวของอาตมาภาพเข้าไปที่วัดของท่าน แล้วขังไว้ในโบสถ์เพื่อไต่สวน ในขณะนั้นต่อไปอาตมาภาพก็นั่งสมาธิ และเดินจงกรมในโบสถ์เรื่อยไม่พูดด้วยกับใคร

ต่อไปอีก ๒ วัน ท่านนำตัวไปไต่สวน อาตมาภาพก็ไม่พูด มีแต่นั่งหลับตาทำสมาธิ ผลที่สุดท่านก็ตัดสินลงโทษว่า ให้อาตมาภาพขนดินขนทรายเข้าวัด แล้วถามว่าเณรยอมตัวไหม อาตมาภาพก็ไม่พูด เป็นแต่นั่งหลับตาดักจิตไว้ภายในใจเรื่อยไป

ตกลงท่านก็มอบให้ฝ่ายบ้านเมือง นำตัวไปพิสูจน์ว่าเป็นคนอย่างไรแน่ ปุลิศนายตำรวจก็นำตัวของอาตมาภาพไปขังไว้เรือนจำของศาลเมืองสองครได้สองวัน นายอำเภอเมืองสองครจึงนำตัวของอาตมาภาพไปยังศาลเพื่อชำระคดีเรื่องนั้น กับท่านพระครูเขี่ยวเจ้าคณะแขวงเมืองสองคร นายอำเภออ่านคดีฟ้องเสร็จแล้วถามอาตมาภาพว่า ได้ว่าให้ท่านพระครูเช่นนี้หรือไม่ อาตมาภาพตอบว่าได้ว่าอย่างนั้นจริง แต่ไม่ได้ว่าให้ท่านพระครู นายอำเภอจึงถามต่อไปว่า เณรว่าให้ใคร อาตมาภาพตอบว่า อาตมาว่าที่ปากของอาตมาเอง ไม่ได้ว่าให้ใครและไม่ได้ออกชื่อของใคร ว่าคนชื่อนั้นชื่อนี้ไม่รักษาธุดงค์และมีความโลภและความอิจฉาไม่ชื่อว่าสมณะนี้หามิได้เป็นแต่อาตมาว่าไป ตามคาถาธรรมบท พระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้เท่านั้น

ท่านพระครูเขี่ยวท่านก็ว่าบ้าก็ก ถ้าไม่พูดมันก็ไม่พูด ถ้าพูดมันเล่นสำนวน จริงหรือไม่เณร อาตมาภาพตอบว่าจริงครับ ตามความประสงค์ของท่าน แต่จะจริงตามคำของพระพุทธเจ้าก็หามิได้ ท่านถามต่อไปว่า จริงคำของ

พระพุทธเจ้านั้นอย่างไร อาตมาภาพตอบว่า จริงคือความดับนั่นแหละ เป็นความจริงของพระพุทธเจ้า ท่านถามต่อไปว่า ดับอะไร อาตมาภาพตอบว่าดับความโกรธ และความจองล้างจองผลาญ จึงได้นามว่า สาวะกะ คือ สาวกผู้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ท่านถามต่อไปว่า เณรดับได้และฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วหรือยัง อาตมาภาพตอบว่า ถ้าผมดับความโกรธและความจองล้างจองผลาญกับคนอื่นได้ ก็ได้ชื่อว่าผมดับและฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าผมดับไม่ได้ ผมก็คงยังไม่ดับนั่นเอง ท่านจึงถามต่อไปว่า เดี๋ยวนี้เณรดับได้ไหม อาตมาภาพตอบว่า ถ้าผมดับความโกรธของผมได้เดี๋ยวนี้ผมก็ดับได้ ถ้าผมดับยังไม่ได้ผมก็ยังอยู่นั่นเอง ถ้าเช่นนั้นเณรเป็นอรหันต์แล้วหรือ อาตมาภาพตอบว่า ถ้าผมสิ้นอาสวะผมก็เป็นพระอรหันต์ ถ้าผมยังไม่สิ้นอาสวะผมก็ยังเป็นปุถุชนอยู่ ท่านถามอีกว่าเณรสิ้นอาสวะแล้วหรือยัง อาตมา-ภาพตอบว่า ถ้าผมสิ้นไปแล้วจากอาสวะ อาสวะก็สิ้นไปจากผมถ้าผมยังไม่สิ้นจากอาสวะ อาสวะก็ยังอยู่ที่ผม ต่อนั้นไปนายอำเภอเมืองสองครจึงว่าหยุดก่อนครับ ท่านพระครูอย่าเร่งถามเณรนักในเรื่องเช่นนี้ ผมเข้าใจดีว่าเณรไม่ใช่คนกึกและบ้าเลย ท่านองค์นี้เป็นนักพรต คือผู้บำเพ็ญเพียรในศาสนาแน่นอน ต่อนั้นนายอำเภอจึงถามว่าเณรมีอายุเท่าไร อาตมาภาพตอบว่า เวลานี้อายุของสังขาร ๑๘ ปี นายอำเภอจึงว่าผมขอนิมนต์เณรอยู่วัดในเมืองนี้ได้หรือเปล่า อาตมาภาพตอบว่า ได้แต่เฉพาะที่วันอาตมาภาพมาอยู่ถ้าอาตมาหนีแล้วก็เป็นอันว่าไม่ได้อยู่ ต่อนั้นไปทางศาลก็ตัดสินยกเลิกว่าไม่จำเป็นจะเกี่ยวข้องในท่านผู้เช่นนี้ เพราะท่านเที่ยวบำเพ็ญส่วนกุศลเท่านั้นท่านไม่หวังว่าจะอยู่ในท้องถิ่นเขตแดนของใคร จะไปหรือจะอยู่ก็แล้วแต่เรื่องของท่านเท่านั้น ต่อนั้นก็เลิกแล้วกันไป

ฝ่ายว่าอาตมาภาพจึงเที่ยวไปแขวงสุวรรณเขต แล้วข้ามฝั่งแม่น้ำโขงเที่ยวไปตามดงบังอี่ ไปถึงเขาสีถาน พักบำเพ็ญอยู่ที่นั้นภายใน ๓ เดือน มีบ้านข่าอยู่ตามชายเขานั้นหลายหลังคาเรือน และมีหลายบ้าน การบำเพ็ญอยู่ที่นั้นได้ทดลองกำลังใจด้วยวิธีอดข้าว ๓ วัน จึงฉันหนหนึ่ง เพราะอยากทราบว่าเราปฏิบัติมานานปีเพียงนี้ เราจะมีกำลังของขันติมากน้อยเพียงไร และเราอาจจะมีอุบายระงับเวทนาแก้หิวข้าวเท่านี้ได้หรือไม่ เมื่อเวทนาใหญ่คือความตายจะมาถึงจะไม่ซ้ำร้ายกว่าหิวข้าว ๓ วันนี้หรือ เราทดลองในเวลาเช่นนี้ เมื่อเวทนากล้าจนถึงตายมาถึงเข้าเราจะรู้ได้อย่างไรว่า เราอาจดักจิตให้ล่วงทุกขเวทนาเช่นนี้ได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้ว ก็ตั้งหน้าบำเพ็ญเพียรด้วยวิธีสามวันจึงฉันหนหนึ่ง อยู่ที่นั้นสิ้น ๓ เดือน เผอิญพวกข่าพากันแตกตื่นว่าเป็นผู้มีบุญ ไม่ฉัน ๓ วันยังเดินได้คล่อง ๆ ต่างก็พากันมาเฝ้าแน่นดูอยู่มากมาย อาตมาภาพบอกว่าอาตมาภาพบำเพ็ญขันติบารมี ไม่ใช่ผู้มีบุญมีบาปอะไรดอกเป็นสามเณรภาวะในศาสนาของพระพุทธเจ้า เสมอด้วยสามเณรทั้งหลายที่มีอยู่ทั่วไป เขาก็ไม่เชื่อยิ่งแตกตื่นกันมามาก เฝ้าอยู่ทั้งกลางวันกลางคืน อาตมาภาพพิจารณาเห็นเป็นอันตรายแก่ความสงบ จึงหลีกไปเสียจากที่นั้นข้ามไปทางภูเขาควัแขวงอำเภอนาแก ไปพบท่านองค์หนึ่งเป็นพระกรรมฐาน พักอยู่ถ้ำพระเวส ชื่ออาจารย์หลายซึ่งคนเล่าลือว่าท่านรู้หัวใจคนผู้ไปหา อาตมาภาพคิดปัญหา ๔ ข้อ ว่าจะไปศึกษาท่าน คือ จิตรวม ๑ จิตอยู่ ๑ จิตเข้าสู่ภวังค์ ๑ จิตเป็นสมาธิ ๑ ต่างกันอย่างไร และคุณสมบัติจะพึงได้พึงถึงของขณะจิตทั้ง ๔ นี้ ต่างกันบ้างหรือไม่ พอคิดไว้แล้วก็เดินไปหาท่าน พอกราบลงเท่านั้น ท่านหัวเราะยิ้ม ๆ แล้วพูดว่าอย่างไรปัญหา ๔ ข้อที่ทำความสงสัยมานั้นยกขึ้นสนทนากันได้ ที่จริงอาตมาภาพยังไม่ได้ถาม ท่านยกขึ้นมาปรารภก่อน ส่วนอาตมาภาพทั้งนี้ก็กระดากใจขึ้นมาว่า แม้ท่านรู้ได้จริง ๆ แล้วอาตมาภาพก็จึงขออาราธนาให้ท่านแสดงมีนัยต่างกัน พร้อมทั้งคุณสมบัติของจิตทั้ง ๔ ขณะจิต ต่อนั้นอาตมาภาพก็มีความเลื่อมใสในข้อปฏิบัติของท่าน อาตมาภาพขอเรียนกรรมฐานอยู่ด้วยท่าน ๑๖ วันพอดี อาตมาภาพก็ป่วยหนักลง ท่านก็จากไปในวันนั้น

ก่อนท่านจะไปท่านสั่งว่า ถึงป่วยก็ไม่เป็นไรในชีวิตนี้ เณรจะต้องได้บวชเป็นพระภิกษุ แต่ก่อน ๆ มาทุกชาติเณรได้บวชและบำเพ็ญมาดังนี้ได้ ๑๑๑ ชาติแล้ว แต่ยังไม่ได้บวชเป็นพระสักที ครบอายุ ๑๘—๑๙ ก็ตายเสียก่อน ด้วยบุพกรรมของเณร เคยได้เป็นเสือโคร่งใหญ่มา ๑๑ ชาติทำลายชีวิตสัตว์ที่มีคุณทั้งหลาย ๑๐ ตัวมาเป็นอาหาร ด้วยกรรมอันนั้นมาขีดคั่นทำให้ชีวิตสั้น จึงยังไม่ได้อุปสมบทเป็นพระสักที บัดนี้เณรพ้นจากเวรเช่นนั้นแล้ว ต่อไปก็จะมีปฏิปทาอันสะดวกดี และพึงได้อุปสมบทเป็นพระแต่ชาตินี้เป็นต้นไป และท่านทำนายต่อไปว่า เณรมีนิสสัยเสือโคร่งเป็นสันดาน เพราะเณรเกิดเป็นชาติเสือติด ๆ กันทั้ง ๑๑ ชาติ

๑. น้ำใจกล้าหาญ

๒. ชอบเที่ยวกลางคืน สบายกว่ากลางวัน

๓. ถ้าได้อยู่ที่ซ่อนเร้นสงัดจากคน จิตเป็นที่สบาย

๔. ได้ลงมือทำอะไรแล้ว ผิดหรือถูกก็ถอนได้ยาก เพราะทำอะไรมักอยากให้อยู่ในกำมือของตน ค่อนข้างกล้าไปด้วยโทษะสักหน่อย แต่ว่าพยายามไปเถิด อายุ ๒๐ ปี จะมีความรู้ความเห็นเป็นที่อุ่นใจดังนี้

ต่อนั้นท่านก็เดินเที่ยวไปตามชายภูเขา ฝ่ายว่าอาตมาภาพก็นอนป่วยอยู่นั้น ๔ วัน ก็รู้สึกทุเลาลงพอจะเดินไปบิณฑบาตได้ อาตมาภาพก็ทำความเพียรอยู่นั้นสิ้น ๑ ปีกับ ๖ เดือน รู้ได้รับความสบายกายสบายใจมาก ทางอาศัยบิณฑบาตบ้านแก้งมะหับทางจากถ้ำถึงบ้าน ๑๐๐ เส้น ระหว่างบำเพ็ญอยู่ที่นั้นได้ ๑๑ เดือน ฝันเห็นคนมาบอกไปเอาพระพุทธรูปออกจากถ้ำไทรทุก ๆ วัน จนแทบจะนอนไม่หลับ หลับลงก็ปรากฏคนมาบอกในทันใด ตกลงอาตมาภาพก็เข้าไปในถ้ำนั้นดู เข้าไปประมาณ ๓ เส้นเศษ เห็นแผ่นทองฝังตั้งอยู่ ดูจาน เป็นตัวลาว ใจความว่า พระภิกษุอ่อนพรรษา ๗ ได้สร้างพระพุทธรูปบรรจุไว้ที่นี้ แต่พระเจ้านิพพานแล้ว ๕๒๑ ปี ต่อนั้นอาตมาภาพก็คลานเข้าไปอีกประมาณ ๒ เส้น เห็นพระพุทธรูปตั้งอยู่กับเสื่อเหลือง

ตัวหนึ่ง งูเหลือมตัวหนึ่งที่อาศัยในถ้ำนั้น อาตมาภาพก็หยิบเอาแต่พระพุทธรูปองค์หนึ่งเป็นพระปรอทมาไว้เป็นที่สักการะ แต่อยู่ในถ้ำก็หลายวันอาตมาภาพถือเอาเฉพาะแต่พระปรอทองค์หนึ่งกับดาบเล่มหนึ่ง กับแผ่นทองนั้นหนัก ๑๒ บาท นายฮ้อยอุ่นบ้านซองไปล่าเนื้อไปแวะเห็นเข้าขอดู ว่าเป็นทองแท้แล้วก็ขอ อาตมาภาพก็ให้ไป ส่วนพระปรอทนั้นถึงกำหนดที่อาตมาภาพจะเที่ยวหลีกไปจากที่นั้น มานิมิตฝันว่ามีคนมาห้ามไม่ให้เอาพระปรอทไปด้วยพร้อมทั้งดาบ อาตมาภาพก็คืนไว้ที่คงเดิมแล้วก็เที่ยวไปที่ภูเขาค้อ ที่ถ้ำไทรอาศัยบิณฑบาตบ้านคิ้วไปพักทำความเพียรที่นั้นด้วย ได้รับนิมิตฝันเห็นแต่งูมารัดแทบทุกวัน บางวันก็จนละเมอร้องไห้ก็มี เพราะฝันเห็นแล้วก็กลัว ฝันว่างูรัดแน่นไป จนจะหายใจไม่ออกแล้ว ก็ละเมอร้องทั้งแรงก็มี เมื่อตื่นนอนขึ้นมาแล้วก็ไหว้พระแล้วอธิษฐานว่า ข้าพเจ้ามาบำเพ็ญบารมีอยู่ที่นี้ เป็นเพราะเหตุไรหนอจึงฝันเช่นนี้ทุกวัน หากข้าพเจ้าจะถึงแก่ความเสื่อม หรือความเจริญสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ด้วยอำนาจคุณพระรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ข้าพเจ้าทราบแห่งเหตุวันนี้ขึ้นในวันต่อไปแต่ข้าเทอญ ดังนี้

พอค่ำวันนั้นประมาณ ๗ ทุ่ม ก็จำวัด ฝันเห็นพระหลวงตาแก่ ๆ มาบอกว่าจงระวังเณรมาอยู่ที่นี้ แล้วอีก ๔ วันเณรจะเห็นคู่วาสนา แล้วเณรจะร้อนใจเพราะผู้หญิงคนนั้น ก็พอดีตื่นนอน ต่อนั้นอาตมาภาพก็ลุกขึ้นทำความเพียรเดินจงกรมไปตามเรื่อง

อีก ๔ วันพอดีบิณฑบาตกลับมา เผอิญผู้ใหญ่บ้านคิ้วมาทำบุญกับลูกสาวคนหนึ่ง อายุ ๒๐ ปี พอมานั่งลงเท่านั้นมองเห็นหน้าหญิงคนนั้นยังไม่ได้พูดอะไร เกิดประหม่าใจขึ้นดูเหมือนรักก็ไม่ใช่ เกลียดก็ไม่เชิง ใจคอว้าเหว่จนรู้สึกว่าหายใจไม่รู้อิ่ม ใจคอก็ไม่หนักแน่นอย่างแต่ก่อน อาตมาภาพก็นั่งพิจารณาอยู่ จะเป็นนี้กระมังตรงความฝันของเราเมื่อวันที่แล้วมานี้ ว่าจะพบคู่วาสนา ต่อนั้นโยมผู้ใหญ่

บ้านคนนั้นก็ถามหาบ้านเกิดเมืองเกิด ถามทั้งบิดามารดา แล้วแกก็ปรารภว่า ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร ผมเห็นคุณเณรไปเที่ยวบิณฑบาตแต่วันมาถึงที่แรก จนบัดนี้รู้สึกคิดรักคุณเณร คล้ายกับบุตรของตนจริง ๆ ดังนี้ ส่วนหญิงหนุ่มลูกสาวคนนั้นพูดว่า ฉันเองก็ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไรนับแต่วันได้เห็นท่านเข้าไปบิณฑบาตจนบัดนี้ รู้สึกคิดรักท่านยิ่งกว่าพี่ชายน้องชายของตน ท่านก็เป็นคนหนุ่ม ๆ ทำไมเที่ยวกรรมฐานนอนตามถ้ำตามเขาคนเดียว ข้อนี้เองยิ่งเป็นเหตุให้ดิฉันคิดสงสารมากขึ้น แทบน้ำตาจะร่วงออกดังนี้

ต่อนั้นอาตมาภาพก็นั่งพิจารณาภายในใจว่า นับแต่วันเราเกิดเป็นมนุษย์มา ไม่มีเลยที่เราจะมาคิดชอบคิดรักกับคน จนหายใจไม่อิ่มอย่างนี้ไม่มีเลย แต่ไม่พูด อันนี้เป็นแต่คิดในใจเท่านั้น แล้วพิจารณาต่อไปว่า เราจะหาคำพูดอันหนึ่งอันใดมิให้เป็นที่พอใจรักใคร่กันต่อไปอีก จึงนึกได้ขึ้นมาแล้วก็ข่มใจพูดดูประหนึ่งว่า ไม่มีความยินดีสักนิดเดียว พูดว่าโยมผู้ใหญ่พร้อมทั้งนางสาวนั้นเป็นคนโง่หาปัญญามิได้ ทำไมจะมารักของทิ้งคือรูปโฉมสาระร่างกายนี้ ทั้งของโยมทั้งสองทั้งของอาตมานี้ต่างก็จะพากันเอาไปฝังดินทิ้งทุก ๆ คนมิใช่หรือ เมื่อถึงที่สุดต่างคนก็ต่างเขาจะเอาไปฝังดินทิ้งอยู่แล้ว ก็ประโยชน์อะไรมาคิดรักของทิ้งกันเล่นเปล่า ๆ ใครก็อยู่ไปจนกว่าจะเอาไปทิ้งเท่านั้น สิ่งที่ควรรักก็คือศีลธรรมเท่านั้น ไม่ควรรักร่างกระดูกคือรูปโฉมอันเป็นของจะทิ้งลง สู่แผ่นดินทุกคนไป ว่าแล้วอาตมาภาพก็ฉันบิณฑบาตนั้นเรื่อยไป พออิ่มเสร็จแล้ว แกจึงถามว่า คุณเณรดูเหมือนจะไม่สึกสักทีและหรือ อาตมาภาพจึงตอบขึ้นในทันใดว่า อาตมาไม่ได้บวชเพื่อจะสึก บวชเพื่อจะบำเพ็ญกุศลบารมีเท่านั้น คืออาการของสึกยังไม่ได้คิดไว้เสียแล้ว อาตมาได้คิดไว้แต่เพียงว่าการบวชของเรามีประโยชน์ และธุระจะบำเพ็ญส่วนกุศลเท่านั้น ธุระหรือประโยชน์นอกนั้นไม่ใช่การงานของนักบวช จึงมิได้คิดไว้ ว่าแล้วอาตมาภาพก็ให้พรยถาสัพพี พอเสร็จหญิงหนุ่มคนนั้นพูดสอดขึ้นว่า คุณเณรมัวแต่จะเพียรสร้างบารมีนานเข้าจะลืมคิดสึก เดี๋ยวจะแก่เสียก่อนดังนี้

ต่อนั้นอาตมาภาพนึกขึ้นได้ว่า พูดในเรื่องเช่นนี้จะเป็นอันตรายแก่ความสงบ ต่อนั้นก็นั่งสมาธิเรื่อยไปไม่พูด คนทั้งสองพ่อลูกเห็นอาการเช่นนั้นก็ชวนกันกลับบ้าน ฝ่ายว่าอาตมาภาพทั้งนี้พอคนทั้งสองหลีกไปแล้ว ก็รู้สึกคิดถึงหญิงคนนั้นจนรู้สึกหายใจไม่อิ่ม และใจคอว้าเหว่มาก นั่งก็ไม่นานนอนก็ไม่หลับ ฉันข้าวก็ไม่ได้ เพราะปรากฏว่าลูกหัวใจแขวนเหวี่ยงไปเหวี่ยงมา เป็นอยู่เช่นนี้ ๒ วัน รู้สึกเป็นทุกข์มาก

อาตมาภาพจึงดำริว่า ประโยชน์อะไรเราจะอยู่ด้วยความเป็นทุกข์เช่นนี้ เราตายเสียในเร็ว ๆ นี้จะไม่ดีกว่าหรือ หากเราจะสึกไปหรือครอบครัวของฆราวาสต้องทำปาณาติบาตเป็นอาชีพ เราก็สร้างบาปกรรมขึ้นอีกไม่-ใช่เล่น กว่าชีวิตนี้จะสิ้นไป เราก็จะมีบาปกรรมเป็นที่อาศัยไปข้างหน้า สู้ว่าเราตายเสียก่อนอย่าให้ทันได้ทำบาปกรรมเลย ฉวยเอาศีลธรรมที่เราได้ประพฤติมาแล้วนี้เป็นที่อาศัยไปเสียก่อนดีกว่าเราจะสึกออกไปสร้างเอาบาปเอากรรมต่อไปอีกตั้งหลายปีหลายเดือนไปอีก เมื่อพิจารณาตกลงเช่นนี้แล้ว จึงตั้งสัจจะอธิฐานว่า หากความรักกับหญิงคนนี้ไม่ตายไปจากจิตจากใจของข้าพเจ้าแล้ว ขอให้ข้าพเจ้าจงได้ตายไปเสียก่อนภายใน ๑๐ วันนี้ ข้าพเจ้าจงอย่าทันได้สึกไปทำบาปกรรมทั้งหลายเหล่าอื่นต่อไปอีก

เมื่ออธิฐานเสร็จแล้วก็ตั้งใจว่า หากไม่หายจากความรักหญิงคนนี้ เราจะไม่ฉันข้าวแต่วันนี้เป็นต้นไป จนกว่าให้ชีวิตนี้ตายไปเสียก่อน ต่อนั้นอาตมาภาพก็ตั้งหน้าไม่ฉันข้าวไปได้ ๕ วัน แต่ฉันน้ำอยู่ถึงวันคำรบ ๕ จึงสังเกตภายในจิต ว่าความรักและคิดถึงเช่นนั้นเบาแล้วหรือยังรู้สึกว่าหนักแน่นอยู่เสมอเก่า จึงนึกขึ้นมาว่า เมื่อเรายังฉันน้ำอยู่ ชีวิตนี้ก็จะตั้งอยู่ได้นาน อันความรักนี้ก็จะกำเริบเรื่อยไป มิฉะนั้นอย่าเลยแต่นี้ต่อไป

เราจะไม่ฉันทั้งข้าวทั้งน้ำ ให้ชีวิตนี้ตายไปเสียเร็ว ๆ หากความรักอันนี้ยังไม่เบาลงหรือหายไปจากสันดานของเราเมื่อไร เราก็จะไม่ฉันทั้งน้ำทั้งข้าวจนกว่าจะถึงวันตาย หรือจนกว่าความรักจะหายไปจากสันดาน ต่อไปเมื่ออดทั้งข้าวทั้งน้ำ อดน้ำอยู่อีกภายใน ๒ วัน รู้สึกว่าเมื่อนอนหลับไปหายใจเข้าออกลำคอแห้ง เสียงหายใจดังโวด ๆ ตื่นนอนขึ้นจึงพิจารณาต่อไป เห็นว่าความรักใคร่เช่นนั้นก็ยังปรากฏอยู่ พิจารณาว่าแม้ความรักใคร่และความกระสันอันนี้จะมีรากลึกลงไปแก่กับชีวิตนี้แหละหรือ ตกลงว่าเอาเถิดหากชีวิตกับความรักอันนี้จะถอนจากความเป็นอยู่ในชีวิตนี้พร้อมกันแล้ว ตายไปก็ตามขอแต่อย่าทันได้สึกออกไปทำบาปกรรมเหล่าอื่นอีก หากเราตายไปเสียเวลานี้ยังดีเพราะเราเกิดมาในชาตินี้เรายังมิได้สร้างบาป บาปก็จะมิได้มีแก่เรา เราได้สร้างแต่ส่วนเป็นกุศลคือศีลธรรม ก็บุญกุศลคือศีลธรรมที่เราสร้างไว้นี้จะเป็นของเราเพราะเราได้สร้างไว้แล้ว สู้ว่าเราตายไปแล้ว ฉวยเอาบุญไปสู่สุคติก่อนอย่าทันให้ดึงเอาเราไปสร้างวัตถุที่เป็นบาปเลย

เมื่อพิจารณาเช่นนั้นแล้ว ก็ตั้งหน้าอดต่อความหิวนั้นอีกวันหนึ่ง จวนค่ำรู้สึกหายใจไม่ไหวติงถึงสะดือเลย แต่อย่างนั้นความกระสันต์ก็ปรากฏอยู่บ้างแต่เบาลง ที่สุดต่อไปตอนกลางคืนประมาณ ๕ ทุ่ม รู้สึกหายใจไหล่ทั้งสองหอบขึ้นด้วย คือสูบเอาลมหายใจแรง ๆ ก็ไม่ปรากฏว่ามีลมเข้าไป ปรากฏแต่ลมออกเป็นส่วนมาก ขณะนั้นจึงรู้สึกว่าความกระสันต์หายไปเป็นเย็นขึ้นตามเนื้อตามตัว สว่างสวายเป็นทิวง ๆ เวียน ๆ คล้ายกับจะอาเจียนแต่ไม่อาเจียน เป็นแต่เย็นขึ้นมา ไม่ช้ารู้สึกหายใจสูบลมเข้าทั้งแรงรู้สึกถึงแค่หน้าอกขึ้นมาลำคอไม่ถึงท้องอย่างแต่ก่อน หนักเข้าหายใจเข้าออกทั้งแรงก็ปรากฏว่ามีลมเข้าออกด้วย รู้สึกปลายจมูกตึง แล้วก็เหงื่อไหลออก

ที่ริมสบ และทั่วไปทั้งศรีษะ รู้สึกว่าความรักความกระสันต์เช่นนั้นขาดไปจากสันดานคือความเป็นอยู่ในขณะนั้น ไม่ช้าปรากฏมีแสงคล้ายกับแสงหิ่งห้อยออกจากตา และลืมตาอยู่ก็ไม่เห็นอันอื่น เห็นแต่แสงชนิดนั้นหลั่งไหลออกจากลูกตา มีทั้งสีแสด, สีแดง, ดำ, ขาว, เขียว ครบทุกชนิดลอยขึ้นข้างบน ลูกตาก็เหลือกขึ้นข้างบนตามแสงอันนั้น รู้สึกว่าอันนี้ไม่ใช่อื่น วิญญานทางตาของเราออกไปแล้ว ไม่ช้าวิญญานทางหูก็จะดับ ก็เป็นอันว่าเราตายไปเท่านั้นทีนี้ความกระสันต์ยิ่งไม่ปรากฏ จึงนึกทดลองน้ำใจดูว่าสึกไปเอานางสาวนั้นเถิด รู้สึกขณะนั้นจิตใจไม่เกี่ยวข้องด้วยเลยเป็นอันขาด เป็นแต่สว่างสวายไปเท่านั้น จึงกำหนดได้ว่าเรายังไม่ตาย ความรักความกระสันต์เช่นนั้นตายไปก่อนแล้ว มิฉะนั้นเราควรกลับฉันน้ำเสียในเวลานี้พอให้ชีวิตนี้ตั้งอยู่กว่าจะถึงเวลาเช้า จึงไปบิณฑบาตมาฉัน นึกแล้วก็คว้าเอาน้ำอยู่ในกระบอกไม้ไผ่มาฉัน เมื่อฉันน้ำร่วงไปในท้องรู้สึกท้องลั่นดังวุบวับ ปรากฏลำไส้ข้างในครู้ยเป็นขด ๆ ขึ้นมาแล้วเรอออก ๒—๓ พัก รู้สึกหายใจสะดวกดีลงถึงที่สะดือ เมื่อหายใจสูบลมแรง ๆ ก็ดูเหมือนที่สะดือพุ่งออกและหยุดเข้า รู้สึกมีกำลังพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้

ต่อนั้นก็คลานไปที่บ่อน้ำฉันน้ำให้อิ่ม สรงน้ำพร้อมเสร็จแล้วแต่เช้าตรู่ยิ่งรู้สึกสบายขึ้น เดินได้แข็งแรงพอสมควรก็ไปบิณฑบาตวันนั้น ต่อนั้นฉันข้าววันละ ๗ คำอยู่ ๑๕ วันรู้สึกเบากายเบาใจ หายจากความอาลัยในความกระสันต์รักใคร่

ต่อนั้นก็เที่ยวไปตามหลังเขาได้ ๓ วันถึงภูเขากูด พักบำเพ็ญเพียรอยู่ที่นั้น เกิดสัญญาวิปลาสสัญญาว่าตนพ้นวิเศษ ก็จำพรรษาอยู่ที่นั้นในกลางพรรษานั้น ได้พิจารณาเรื่องของศาสนาได้ความว่า เวลานี้มีภิกษุเป็นมหาโจรปล้นพระศาสนา คือภิกษุประพฤติผิดพระธรรมวินัย ทำการซื้อถูกขายแพง ประจบ-

ประแจงกับชาวบ้าน และซื้อม้าวัวควายขับขี่เป็นพาหนะ สะสมเงินทองสิ่งของไว้เป็นทุน เป็นกำไรอาศัยได้ทรัพย์ ไปจากพระพุทธศาสนาที่เขานำมาบูชา เมื่อตนยังเป็นบรรพชิตอยู่ พอได้แล้วก็ลาสิกขานำเครื่องบูชาที่เขาให้แต่ยังเป็นพระไปเป็นทุนกำไรค้าขาย ในคราวที่ตนสึกออกไปเท่านั้น ตกลงผู้บวชในศาสนาจะแสวงหาพระนิพพานนั้นเป็นส่วนน้อย ผู้บวชแสวงหาแต่ลาภยศเป็นส่วนมาก *พระพุทธศาสนาคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จะเป็นลัทธิอันนี้พระพุทธเจ้าวางไว้ เพื่อกุลบุตรผู้ต้องการความพ้นทุกข์เท่านั้น มิได้วางไว้เพื่อให้เป็นนากินของบุคคลผู้เพ่งต่อความโลภ บัดนี้มีพระภิกษุบวชอาศัยในพระพุทธศาสนาเพ่งต่อความโลภมากจนเป็นหมอดูและหมอยารักษาไข้เอาปัจจัยเงินทองของชาวบ้าน ยังมีการซื้อถูกขายแพงเข้าอีก หลายอย่างหลายประการ เป็นอันตรายแก่พระพุทธศาสนา* เมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้วตกลงออกพรรษาแล้วจะเที่ยวประกาศพระพุทธศาสนาพร้อมทำสังคายนา

ครั้นเมื่อออกพรรษาแล้วก็ลงไปจากเขาไปบ้าน ชักชวนพี่ชายออกเที่ยวกรรมฐาน ไม่ช้าจะนำพาทำสังคายนา พี่ชายก็ติดตามไปถึงอำเภอท่าบุ่ง ยังมีโยมหลายคนมาฟังธรรมเทศนา มีนายพิมพ์และนายอิน เป็นต้น วันใด แสดง ธรรมเทศนา เพื่อ ประกาศ พระศาสนา ตามความ สำคัญ วิปลาส ของตนว่า ธมฺมะวาทิโน พุพพะลาโหนติ อะวินยะวาทิโน พะละอันโตโหติ แปลเอาเนื้อความว่า ในกาลก่อนพระธรรมวาทีมีกำลังกล้า รักษาธรรมวินัยในศาสนานี้เรียบร้อยเป็นน่าเลื่อมใสบูชา บัดนี้อธรรมวาที คือภิกษุโจรปล้นพระศาสนามามีกำลังกล้าเบียดเบียน ประพฤติย่ำยีพระธรรมวินัยให้เสื่อมสูญ เป็นตัวอย่างแก่กุลบุตรผู้บวชเมื่อภายหลัง ฝ่ายญาติโยมกลายเป็นเดียรถีย์ให้กำลังแก่พระอลัชชี พระพฤติย่ำยีพระพุทธศาสนา เช่นนำพระให้เป็นหมอดู และหมอขับภูตผี และทำการติดต่อยืมเงินยืมทองของพระไปเป็นทุนซื้อขาย แบ่งทุนแบ่งกำไรกันและกัน นี้และฝ่ายพระก็เป็นอลัชชี ฝ่ายโยมก็เป็นเดียรถีย์ไม่รู้เนื้อรู้ตัว ช่วยกันย่ำยีพระพุทธศาสนา เป็นมหาโจรปล้น

พระศาสนาทั้งนั้น ตกลงว่าท่านเหล่านี้ กาลังกัตวา ครั้นทำกาลกิริยาตายไปแล้ว จะไปตกมหาอเวจีนรกด้วยโทษประพฤติเป็นอลัชชี ย่ำยีพระธรรมวินัยให้เสื่อมทรุดชำรุดไป ต่อนั้นก็แสดงไปหลายนัยอเนกประการ เมื่อเทศนาจบลงมีคนแสดงความเลื่อมใสมาก ขอปฏิญาณตนเป็นอุบาสกในพระศาสนาเสียใหม่เพื่อชำระบาปกรรมที่ได้กระทำมาแล้ว ดังนี้ต่อนั้นยังมีขุนคีรีสมันการ ปลัดขวาอีกคนหนึ่งเห็นพร้อม นอกนั้นเขาก็ว่าแสดงธรรม กระทบทั้งไม่ เรียบร้อยจนกระทั่ง เจ้าคณะแขวงก็เข้าใจว่าแกล้งแสดงธรรมกระทบท่าน สั่งไปกับปลัดขวาว่าให้สามเณรหนีเสียดีกว่า มิฉะนั้นจะเดือดร้อนทั้ง ๒ ฝ่าย ขุนคีรีสมันการก็นำความอันนั้นมาแนะนำว่า เจ้าคณะของท่านเคือง ขอเณรจงหลีกไปเสียก่อน ต่อนั้นขุนคีรีสมันการจึงเล่าให้ฟังว่า บัดนี้ยังมีอาจารย์ ๒ ท่าน คือพระอาจารย์สิงองค์หนึ่ง พระมหาปิ่นองค์หนึ่ง ท่านใฝ่ใจในทางนี้ ขอท่านสามเณรจงหลีกไปหาท่านเหล่านั้นเถิด เวลานี้ท่านอยู่จังหวัดขอนแก่นอาตมาภาพได้ทราบข่าวว่าท่านเหล่านี้รักษาธุดงค์และมุ่งประโยชน์ในพระศาสนา

อาตมาภาพก็เดินจากอำเภอบุ่ง ๓ คืน ไปถึงจังหวัดขอนแก่น ได้ทราบว่าพระอาจารย์สิงและอาจารย์มหาปิ่นพักอยู่ที่ป่าช้า อาตมาภาพก็ตรงเข้าไปศึกษาได้ความพระเถระทั้งสองพร้อมด้วยสานุศิษย์ทั้งหลาย ๗๐ รูปปฏิบัติตรงตามพระธรรมวินัย ต่อนั้นอาตมาภาพก็น้อมตนเป็นศิษย์ของท่านพระเถระทั้งสองแล้วก็ลาท่านไปบำเพ็ญอยู่ป่าช้าบ้านโนนรังพรรษาหนึ่ง ในกลางพรรษานั้น บำเพ็ญเพียรไปก็เพียงแต่ตระหนักไว้ในใจว่า เมื่อออกพรรษาแล้วเราจะออกเที่ยวแสดงธรรมประกาศพระศาสนาให้พวกอลัชชีและพวกเดียรถีย์รู้ตัวสักหน่อย

ครั้นเมื่อออกพรรษาแล้วก็ เที่ยว มาทาง จังหวัด กาฬสินธุ์ ไปพักอยู่ที่บ้านหนองสะพัง และบ้านหนองมันปลา แสดงเรื่องพระเป็นอลัชชีโยมเป็นเดียรถีย์รู้สึกว่ามีคนเลื่อมใสและเห็นด้วยคือนายสุวรรณผู้ใหญ่บ้านหนองสะพังก็นำลูกบ้านมาฟังธรรม และมาขอปฏิญาณตนเป็นอุบาสกในศาสนา จะไม่ถืออื่น

เป็นที่พึ่ง จะถือเฉพาะพระรัตนตรัยเท่านั้น เป็นที่พึ่งจนตลอดชีวิต และนายบุญมา ผู้ใหญ่บ้านหนองมันปลาก็นำลูกบ้านมาปฏิญาณตนเป็นอุบาสกในศาสนา ว่าจะไม่ถือภูตผีปีศาจต่อไปอีก ปฏิญาณว่าจะถือเฉพาะคุณพระรัตนตรัยเท่านั้นเป็นที่พึ่ง จนตลอดชีวิต อีกฝ่ายภิกษุยาคู พระเจ้าคณะหมวดก็นำพระมาฟังธรรมที่ป่าช้าทุก ๆ วัน และมายอมตัวพร้อมด้วยสานุศิษย์มาฝึกหัดกรรมฐานด้วยทุก ๆ วัน แต่ก่อนท่านองค์นี้ท่านเลี้ยงหมูขายบ้าง เลี้ยงไก่ขายบ้าง เลี้ยงม้าไว้ขี่บ้าง ซื้อโคให้คนไปขายเอากำไรแบ่งกันบ้าง ต่อเมื่อได้ฟังธรรมเทศนาซึ่งอาตมาภาพนำไปแสดงว่าเป็นลัทธิของพระ-อลัชชี แต่นั้นท่านก็ให้คนนำเอาหมูเอาไก่เอาม้าเอาโค ออกหนีจากวัดให้หมด ประพฤติตนตั้งอยู่ในพระธรรมวินัย ต่อนั้นยิ่งกำเริบใหญ่ พิจารณาไปว่าเรานี้จะรื้อพระศาสนาให้เจริญได้จริง ๆ เพราะมีคนเห็นพร้อมด้วยแล้วเป็นส่วนมาก เท่าที่ได้ยินได้ฟังก็นับว่ามีคนเชื่อถือมาก

ต่อนั้นก็ตั้งใจเที่ยวธุดงค์ไปอีก ๒ คืน ถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปพักอยู่ป่าไม้ทิศตะวันตกเมืองอยู่ภายใน ๓ วันเท่านั้น นายอ้มผู้ใหญ่บ้านหัวขัวมาฟังธรรมก็เกิดความเลื่อมใสปฏิญาณตนเป็นอุบาสกในศาสนา ต่อมาวันหลังก็นำลูกบ้านทั้งหมดมาปวารณา และปฏิญาณตนเป็นอุบาสกพร้อมทั้งลูกบ้าน ต่อมาอีก ๒ วัน มีนายหอมนักปราชญ์บ้านดงเมือง เคยเป็นครูสอนบาลีและมูลกัจจายมาหลายปี ครั้นมาเห็นเข้าก็ปฏิญาณด้วยวจีเภทอันเลื่อมใส ว่าจำเดิมแต่ข้าพเจ้าเกิดมาอายุ ๕๕ ปี พึ่งได้พบตัวศาสนาในวันนี้ เหตุนั้นขอท่านสามเณรจงจำไว้ว่าข้าพเจ้าเป็นอุบาสกในพระศาสนา อันหมดจดแต่วันนี้เป็นไปตลอดชีวิต ดังนี้ วันหลังมานายหอมนักปราชญ์ ก็นำเพื่อนพร้อมทั้งผู้ใหญ่บ้านมาฟังธรรม ก็มีความเลื่อมใสทุก ๆ คน มิได้แสดงความขัดขวางอันหนึ่งอันใด ต่อนั้นอาตมาภาพก็แสดงธรรมด้วยความหวังใจจะประกาศพระศาสนา ตามความสำคัญของตนว่า อนิจจา อนิจจา สมเด็จพระมหากรุณาธิคุณเจ้า ดับขันธ์เสด็จเข้าสู่ปรินิพพานนานมาได้ ๒๔๗๓ เท่า

นั้น บัดนี้ฝ่ายโยมก็กลายเป็นเดียรถีย์ ฝ่ายพระก็เป็นอลัชชีประพฤติย่ำยี่พระธรรมวินัย อันเป็นพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระมหากรุณาธิคุณเจ้าให้เศร้าหมองเสื่อมสูญอันตรธาน จะมิได้ตั้งอยู่นาน เหตุนั้น บัดนี้ มาเถิดท่านอุบาสก จงช่วยยกพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองวัฒนาถาวร ธัมมะวาทีโน ทุพพลาโหติ อะวินัยยะวาทิโน พลวันโตโหติ บัดนี้ภิกษุผู้เป็นยุคเป็นธรรม ทุพลทุลภาพมีกำลังน้อยเสื่อมถอยลงมิอาจจะว่ากล่าวแก่อลัชชี เจ้ามหาโจรปล้นพระศาสนา ฝ่ายมหาโจรปล้นพระศาสนามีกำลังกล้าสนุก ประพฤติฝ่าฝืนพระธรรมวินัยเล่นลุกเล่นกระสาย เล่นถั่วเล่นโปเที่ยวเกี้ยวสีกาตามทุ่งตามนา ซื้อถูกขายแพงหาทุนกำไรสั่งสมปัจจัยไว้เพื่อญาติเพื่อวงศ์ มิได้ตรงต่ออริยมรรคธรรมวินัยกลายเป็นเหล่าอลัชชี มิได้มีความหิริละอายต่อบาป ประพฤติหยาบ ๆ ล่วงสิขาบท นี้แหละท่านทายกอุบาสกอุบาสิกา เห็นเป็นการควรและหรือท่านทั้งหลายจะสมคบให้กำลังแก่พวกอลัชชี ย่ำยี่พระศาสนาให้กำเริบมากมายขึ้นทุกวัน มิฉะนั้นควรแล้วท่านทั้งหลาย จะกลับตัวเสียจากการยืมเงินยืมทองของพระของเณรไปเป็นทุนซื้อ ทุนขาย แบ่งทุนแบ่งกำไรซึ่งกันและกัน อันเป็นทางแห่งอบายเมื่อเทศน์จบลง ยังมีนายจารย์เรืองและครูโรงเรียนชื่อนายแก้ว ซึ่งอาศัยกินอยู่กับเจ้าคณะจังหวัด ท่านพระครูสังฆปาโมกทวาจารย์ นำเอาเนื้อความซึ่งอาตมาภาพกล่าวว่าโยมทั้งหลายเป็นเดียรถีย์ พระทั้งหลายก็เป็นอลัชชีไปเรียนท่านพระครูสังฆ-ปาโมกทวาจารย์เจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อท่านได้ทราบ ท่านก็โกรธใหญ่ ให้พระสมุห์ภัยไปไล่ให้หนี บอกว่าสามเณรจะมาแข่งดีกับจังหวัดกาฬสินธุ์ หรือ เณรอย่ามาทำอย่างนี้เลย เณรจงหลีกไปเถิด เดี๋ยวจะถูกจับสึก อาตมาตอบว่า ผมหนีมาแล้วจากจังหวัดอุบลจนถึงนี้ จะให้ผมหนีอย่างไรอีก ท่านสมุห์เล่าหนีแล้วหรือยัง ผมเห็นว่าสมุห์ก็ควรหนีไปเที่ยวธุดงค์บ้าง ตามอริยประเพณี ท่านถามว่า เณรเดินตามอริยประเพณีแล้วหรือยัง อาตมาภาพตอบว่า ผมเข้าใจอริยประเพณีเป็นมาดังนี้ ท่านถามอีกว่า อริยประเพณีมีกี่อย่าง อาตมาภาพได้ตอบว่า มี ๕ อย่าง คือ

๑. ไม่ฆ่าสัตว์อื่น ๒. ไม่เข้าไปว่าร้ายและล้างผลาญคนอื่น ๓. สำรวมในพระปาฏิโมกข์ ๔. นั่งนอนเสนาสนะอันสงัด ๕. เป็นใหญ่ในจิตของตน ๕ อย่างนี้แหละเรียกว่า อริยประเพณี ท่านถามว่า *ถ้าเณรเดินตามอริยประเพณีแล้ว ทำไมว่าเขาเป็นเดียรถีย์ เป็นพระอลัชชี ไม่ชื่อว่าเบียดเบียนเขาหรือ* อาตมาภาพตอบว่า *เปล่าผมไม่ได้เบียดเบียน หากจะมีคนเดียรถีย์และพระอลัชชีแล้ว ผมสงสารเขาจะไปตกนรก ผมกล่าวขึ้นเพื่อบุคคลผู้เช่นนั้นรู้สึกตัวสักหน่อย เพื่อจะให้เขากลับสำรวมในพระธรรมวินัยในพระศาสนานี้*

ท่านจึงถามว่า *เณรเข้าใจว่าใครเป็นเดียรถีย์ ท่านองค์ไหนเป็นอลัชชี* อาตมาภาพตอบว่า *บุคคลไม่ถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง บุคคลนั้นเป็นเดียรถีย์ ท่านองค์ไหนแกล้งประพฤติล่วงเกินพระธรรมวินัย ท่านองค์นั้นชื่อว่าอลัชชี*

ท่านถามว่า *เช่นฉันเณรเห็นว่าเป็นอลัชชีหรือลัชชีบุตร* อาตมาภาพตอบว่า *ถ้าท่านสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ท่านก็เป็นลัชชีบุตร หากท่านไม่สำรวมในพระปาฏิโมกข์ ละเมิดล่วงเกินพระวินัย ท่านก็เป็นอลัชชี*

ท่านจึงถามต่อไปว่า *เณรเป็นอรหันต์แล้วหรือ* อาตมาภาพตอบว่า *ถ้าผมสำเร็จอรหันต์ ผมก็เป็นอรหันต์เท่านั้น ถ้าผมยังไม่สำเร็จอรหันต์ ผมก็ยังเป็นปุถุชนอยู่*

ท่านจึงถามอีกว่า *ธรรมอะไรทำบุคคลให้เป็นอรหันต์* อาตมาภาพตอบว่า *ผู้เห็นจริงในอริยสัจทั้ง ๔ ข้อชื่อว่า พระอรหันต์*

ท่านจึงถามต่อไปว่า *เณรเห็นอริยสัจทั้ง ๔ แจ้งแล้วหรือยัง* อาตมาภาพตอบว่า *ความรู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจทั้ง ๔ ข้อ เป็นความรู้ความเห็นของพระอริยเจ้า หากผมเป็นพระอริยเจ้า ผมก็รู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจทั้ง ๔ ข้อ หากผมเป็นปุถุชนอยู่ฉันใด ผมก็ไม่รู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจทั้ง ๔ ข้ออยู่ตราบนั้น*

ท่านจึ่งพูดขึ้นว่า *ถ้าเช่นนั้นเณรก็เป็นทั้งปุถุชนทั้งอริยะใช่ไหม ?* อาตมาภาพตอบว่า *ธรรมดาผู้บำเพ็ญพรตในศาสนาพระพุทธเจ้าแรกก็เป็นปุถุชน ปฏิบัติเพื่ออริยมรรคนั้นเอง*

ท่านสมุห์ภัยถามต่อไปว่า *เณรได้อริยมรรคแล้วหรือยัง* อาตมาภาพตอบว่า *ผมจำได้ซึ่งองค์อริยมรรค ๘ ประการ มีสัมมาทิฏฐิเป็นต้น สัมมาสมาธิเป็นที่สุด*

ท่านจึ่งบ่นต่อไปว่า ความจำองค์อริยมรรค ๘ ได้เท่านั้น จะสำคัญตนเป็นผู้วิเศษไป อ้ายพันนี้มันบ้าจริง ๆ ตัวของเณรนี้แหละเป็นตัวอลัชชีใหญ่แก่บวชเข้ามาเบียดเบียนหมู่พวกภิกษุสามเณร ไปดูหมิ่นดูถูกเพื่อนบรรพชิตด้วยกันทั้งหมด ว่าพวกนั้นเป็นอลัชชี พวกนี้เป็นลัชชีบุตร เดี๋ยวแกจะยุแหย่ให้สงฆ์แตกร้าวกันเป็นอนันตริยกรรม ตัวของเณรเองจะเป็นโทษถึงอนันตริยกรรม ตายแล้วแกก็ไปตกอเวจีมหานรกเท่านั้น แต่เดี๋ยวนี้แกไม่ควรเป็นเณรแล้ว การติเตียนพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ เป็นนาสนังคะขาดคลองเณรมิใช่หรือ ตกลงเณรนี้แกไม่ใช่เป็นเณรแล้ว แกติเตียนพระสงฆ์ นี้ท่านอุบาสกอุบาสิกาเธอคนนี้ไม่ใช่เณรแล้ว พวกเจ้าทั้งหลายอย่าพากันเชื่อถือมาก พวกเจ้าจะนำพากันเป็นบ้าไปตามเธอคนนี้ทั้งหมด ใช้ไม่ได้ พวกเจ้าจะพากันติเตียนพระสงฆ์แล้ว พวกเจ้าจะพากันไปทำบุญที่ไหน เพราะพระสงฆ์เท่านั้นเป็นบุญเขตของโลก

ต่อนั้น ท่านจึ่งผินหน้ามาถามอาตมาภาพว่า *ใช่ไหมเธอ หรือเธอเห็นเป็นอย่างไรอีก* อาตมาภาพตอบว่า ท่านจะถามถึงความเห็นของผม แล้วก็มีความเห็นอยู่หลายอย่างหลายประการ มีนัยอันจะพูดมีอยู่มากมายมิใช่เล่น ท่านสมุห์ภัยท่านจึ่งบอกว่า แกมีความเห็นมากมายนั้นเห็นอย่างไร จะพูดได้มากมายนั้นแกจะพูดได้อย่างไร จงพูดขึ้นมาดู

อาตมาภาพพูดต่อไปว่า *เท่าที่ท่านสมุห์จะมาโทษว่าผมขาดจากเณรทีเดียว ด้วยเหตุแห่งการติเตียนพระอลัชชีเท่านั้นผมไม่เห็นด้วย เพราะผมไม่ได้ติเตียนพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ผมพูดเพื่อจะให้พระอลัชชีรู้ความผิดของตนเท่านั้น ส่วนพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ผมไหว้อยู่ทุกวันว่า สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ จนถึง สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ผู้ปฏิบัติดีและเป็นผู้ปฏิบัติชอบนั้นแหละ ชื่อว่าพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ผมมิได้ติเตียนพระสงฆ์ผู้ประพฤติดี ผมกล่าวตามโทษของบุคคลผู้กระทำผิดพระวินัยของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ท่านเคืองอะไรหนักหนา* หรือท่านประพฤติผิดพระธรรมวินัยกับเขาบ้าง ท่านตอบว่าไม่ว่าแต่ฉันเลย เจ้าคณะแขวงก็มีม้ามีวัวมีเงินตั้งหลายพันบาท ไม่เห็นใครว่าท่านเป็นพระอลัชชี

อาตมาตอบท่านว่า *ถ้าเช่นนั้นท่านทั้งหลายค่อนข้างเป็นพระอลัชชีไปแล้วมิใช่หรือ พระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้ามิได้ยกเว้นเจ้าคณะแขวงให้ประพฤติผิดพระธรรมวินัยมิใช่หรือ ใครต่อใครก็ตามครั้นเมื่อบวชแล้วก็มีศีลสังวร ๒๒๗ ข้อ เสมอภาพกันมิใช่หรือ หรือท่านยกเว้นที่ไหนบ้าง* ท่านสมุห์จึงพูดว่า *ขี่ม้าเท่านั้น จับเงิน ขายทอง และซื้อขายของบางสิ่งบางอย่างเท่านั้น จะขาดความเป็นสมณะด้วยหรือ เณร* อาตมาภาพตอบว่า *ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะด้วยเหตุแห่งการเบียดเบียนสัตว์อื่นนั่นเอง* ดังมีในภาษิตว่า นะหิปัพพชิกต ปะรูปะฆาตี สมโณโหติ ปะรังวิเหฐะยันโต แปลว่าผู้ฆ่าสัตว์อื่นและเบียดเบียนสัตว์อื่น ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะเลยดังนี้ครับ

ท่านก็โกรธใหญ่ว่า *ถ้าเช่นนั้นเณรก็คงเหมาพระทั้งหมด ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะเท่านั้นใช่ไหม* อาตมาภาพตอบว่า *ผมไม่ได้เหมาใครเลย เป็นแต่ผมแสดงธรรมไปตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น* ท่าน

สมุหภัยจึงพูดขึ้นว่า เรื่องอื่นมีถมไปทำไมเณรไม่เทศน์ ทำไมเณรจึงเทศน์เรื่องส่อเสียดพระเจ้าพระสงฆ์ อาตมาภาพตอบว่า อันที่จริงผมต้องการประกาศพระศาสนา ในเรื่องนี้ผมพิจารณาเห็นว่า ผู้บวชในศาสนาทุกวันนี้ ถือกันแค่เป็นเจ้าลัทธิเท่านั้น สำคัญว่าได้บวชแล้วก็เป็นตัวบุญเท่านั้น คือถือเอาแค่ ลัทธิ ศีรษะ โล้น ห่ม ผ้าเหลืองเท่านั้น เป็นอันว่าสำเร็จในการบำเพ็ญบุญ แล้วก็ประพฤติผิดพระธรรมวินัยต่าง ๆ เพราะสำคัญว่าเราเป็นพระแล้ว ทำไปบ้างก็ไม่เป็นไร เพราะใครเขาคงจะไม่อาจว่าเราได้ง่าย ๆ เพราะเราเป็นพระ ถ้าเขามาพูดดูหมิ่นเราโดยเหตุเล็กน้อยเท่านั้น เขาก็กลัวเป็นบาปเพราะเราเป็นพระแล้ว ข้อนี้แหละเป็นเหตุให้ศาสนาเสื่อม ฝ่ายพระก็ทะนงตัว ว่าเราเป็นพระใครไม่อาจดูหมิ่นเราได้ ฝ่ายโยมเห็นความผิดของพระก็ไม่กล้าทักท้วงเพราะกลัวเป็นบาปนี้เอง ทั้งฝ่ายพระก็ไม่มีความละอาย กลายเป็นพระ อลัชชี ทั้ง ฝ่าย โยมก็เห็นผิด กลายเป็นเดียรถีย์ ต่างก็พากันมาสำคัญลัทธิที่ผิด ๆ เท่านี้ ว่าเป็นบุญกุศล มิได้ประพฤติความจริงของพระพุทธศาสนา ต่างก็มาสำคัญว่าปฏิปทาของพระพุทธศาสนา หมดวิธีทำกันเท่านี้แล้วก็นอนใจอยู่ มิหนำซ้ำยังประพฤติเหลวไหลผิดธรรมวินัยลงไปอีก พวกนี้มันเกิดมาประพฤติย่ำยีพระพุทธศาสนาให้ถึงแก่ความคร่ำคร่าลงไป จะได้นามว่าพุทธบริษัท คือ เป็นหมู่เหล่าของท่านผู้รู้วิเศษอย่างไรได้

ต่อนั้นฝ่ายคณะสงฆ์จังหวัดกาฬสินธุ์ มีท่านพระครูสังฆปาโมกขทวาจารย์ เป็นประธาน กักตัวของอาตมาภาพแล้ว ยื่นคำร้องมาเรียนพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพรหมมุนี เมื่อท่านดำรงสมณศักดิ์เป็นพระโพธิวงศาจารย์อยู่ จังหวัด นคร ราช สีมา หา ว่าอาตมาภาพดูหมิ่นผู้ประพฤติพุทธศาสนาทั่วไปในสังฆมณฑล ตกลงเวลานั้นถูก กัก พร้อมทั้งการไต่สวนอยู่ที่นั้น ๑ เดือนกับ ๑๔ วัน เพราะสงฆ์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ อุทธรณ์ ๒ ครั้ง หมายว่าจะให้ฉายหายจากศาสนาเลย ทั้งบังคับให้สึก ขู่เข็ญหลายอย่างหลายประการ อาตมาภาพ

ปฏิญาณตนว่า เมื่อชีวิตนี้ยังอยู่ตราบใด จะไม่เปลื้องผ้ากาสาวพัสตร์ออกจากกาย หากท่านทั้งหลายจะสึกผมแล้ว จงทำศีรษะของผมให้ขาดออกจากร่างกายนี้เป็น ๒ ท่อนก่อน จงค่อยเปลื้องผ้าเหลืองออก จึงจะเป็นอันสึก หากดวงชีวิตนี้ยังอยู่ อย่าเลยท่านทั้งหลายเอ๋ย ในชีวิตนี้เป็นไปไม่ได้เสียแล้วในการสึกของผม ถึงไหนถึงกัน หากจะล้างผลาญชีวิตของผมให้ตายลงวันนี้ผมก็ยอมตาย หากจะให้สึกไม่ยอมสึกเป็นอันขาด ในชีวิตนี้ท่านทั้งหลายต้องการอย่างไรทำไปเถิด หากผมไม่ได้มอบชีวิตนี้ถวายแก่พรหมจรรย์แล้ว ที่ไหนผมจะมาแสดงในข้อว่าท่านทั้งหลายประพฤติค่อนข้างเป็นอลัชชี ท่านทั้งหลายจงฟังดูเถิด คำพูดอันนี้เป็นคำดูหมิ่นพระอลัชชีโดยตรงอยู่แล้ว *ท่านทั้งหลายเห็นคนอื่นเขาพูดกันไหม เพราะเขากลัวผิด กลัวตายกันอยู่จึงช่วยนิยมความประพฤติผิดพระธรรมวินัยเป็นของถูกของนิยมกันอยู่เท่านั้น* เช่นผมเล่า เอาเถอะในชีวิตนี้จะตายลงวันไหนก็ตาม ขอแต่ได้ประพฤติพระธรรมวินัยให้เป็นไปอยู่และได้นำความจริงของศาสนามาประกาศตามเป็นจริงอยู่เช่นนี้ ผมมิได้ห่วงในชีวิตอันทำกิจของพรหมจรรย์ให้เป็นไปอยู่ เพราะผมได้มอบชีวิตแล้วแก่พรหมจรรย์อย่างแน่นแฟ้นเรื่องของศาสนานี้ ผมมิได้หวาดหวั่นแล้ว อย่าว่าแต่ท่านทั้งหลายจะมาขู่ให้ผมสึกหรือให้เห็นตามข้อประพฤติที่ผิดๆของท่านทั้งหลายมิได้มี และในท่านทั้งหลายเอ๋ย คนเช่นผม ถ้าไม่แน่นอนในใจแล้ว ทั้งไม่ประพฤติทั้งไม่พูดในเรื่องนั้น ๆ ถ้าประพฤติหรือพูดลงแล้ว ย่อมสละชีวิตลงแทนคำพูดและความประพฤติของตนอย่างเด็ดหัวตัวขาดทีเดียว คำพูดทั้งหมดที่ผมแสดงไปว่า พระทั้งหลายเป็นอลัชชี โยมทั้งหลายกลายเป็นเดียรถีย์ ข้อนั้น ผมเผดียงหาตัวพระอลัชชีเท่านั้น มิใช่ผมพูดด้วยความเห่อเหิมของคนนับถือเท่านั้น บัดนี้ ผมขอประกาศอีกเป็นครั้งที่ ๒ ว่าตัวของผมเองได้มองเห็นมลทินของศาสนา คือ พระ, เณร ประพฤติไม่เป็นยุคเป็นธรรมแล้วแต่ครั้งผมจำพรรษาอยู่ที่ถ้ำภูเขากูด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ จึงได้เที่ยวธุดงค์ออกมาเพื่อประกาศพระพุทธศาสนา ทั้งเผดียงหาตัวพระอลัชชี พึ่งมาพบเมื่อเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ ปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ในจังหวัดกาฬสินธุ์นี้เอง ก็ชอบกลอยู่ แล้วข้าพเจ้าเกิดก็เกิดเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ ตั้งใจจะทำกิจของศาสนา ก็มีการอันถึงพร้อมในกำหนดอันเดียวกัน บางทีต่อไปข้างหน้า หากชีวิตของข้าพเจ้ายังตั้งอยู่ไปนาน อาจจะบริหารพระพุทธศาสนานี้ให้เป็นยุค

เป็นธรรมก็อาจเป็นได้ นี้แหละพี่น้องดูเถิดท่านทั้งหลายเอ๋ย ความตั้งใจของผมได้เป็น มาแล้วอย่างนี้ที่ไหนผมจะหวั่นไหวต่อความกระทบกระทั่งของท่านทั้งหลายด้วยฝีปากเท่านี้ มิได้มีเลย แม้แต่ชีวิตนี้ผมก็ได้สละลงแล้ว เพื่อกิจของศาสนาอันมีคุณานุภาพอันยิ่งใหญ่ไพศาลครั้นเมื่ออาตมาภาพหยุดพูดนิ่งอยู่ ฝ่ายคณะสงฆ์ก็เขียนคำร้องอุทธรณ์มาเป็นครั้งที่ ๒ ผลที่สุดพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพรหมมุนีที่อยู่วัดบรมนิวาสทุกวันนี้ จึงตัดสินให้ตัวอาตมาภาพลงไปชำระที่จังหวัดนครราชสีมา อาตมาภาพจึงมีจดหมายไปเรียนท่านอาจารย์สิงห์ และอาจารย์มหาปิ่นพร้อมกับท่านพระครูวิเศษสุตคุณ เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น ตกลงท่านอาจารย์สิงห์ และอาจารย์มหาปิ่น ก็ลงมาแก้ไขช่วยที่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพรหมมุนี ที่จังหวัดนครราชสีมาตกลงท่านก็ตัดสินยกเลิกและเรียนเอาตัวของอาตมาภาพกลับไปอบรมปฏิปทาของศาสนา ในสำนักของท่านอาจารย์สิงห์และท่านอาจารย์มหาปิ่นอีก ครั้นเมื่อกลับถึงสำนักของท่านอาจารย์สิงห์แล้วท่านก็แนะนำอุบายให้ว่า บัดนี้ คณะปฏิบัติยังไม่มีความกล้าหาญเสมอภาพกัน ยังเริ่มริอยู่จงปฏิบัติเรื่อยๆ ไปเถิด ต่อเมื่อได้มีกาลอันถึงพร้อมจงทำกัน หากไม่มีโอกาสอันเหมาะแล้วจงแสวงหาความพ้นทุกข์โดยส่วนตัวนั้นเถิด เพราะเวลานี้พวกปฏิบัติยังอ่อนเท่ากับกำลังหว่านข้าวกล้าลงในนานั่นเอง ครั้นเมื่ออาตมาภาพได้รับโอวาทของท่านแล้ว จึงขอลาท่านไปจำพรรษาอยู่ที่ภูเขาฝ่ายพญานาค ในพรรษานั้นตั้งใจบำเพ็ญความสงบส่วนตัวก็นับได้ความสบายใจ มิได้มีอุปสรรคอันหนึ่งอันใดเลย ครั้นเมื่อออกพรรษาแล้ว เที่ยวธุดงค์ไปทางจังหวัดมหาสารคาม ไปพักอยู่ที่บ้านแห่งหนึ่งยังมีคนตระกูลหนึ่ง เขาเป็นคนมีทรัพย์พอสมควร เขาก็นิมนต์ให้พักอยู่ที่ป่าช้าได้ ๒๐ วัน แกคนนั้นเป็นคนเข้าออกปฏิบัติ ทั้งลูกทั้งแม่ ครั้นต่อมาโยมคนนั้นจึงเล่าความเป็นอยู่ของเขาว่า ผมก็แก่แล้วการไปมาก็ไม่สะดวก และผมเป็นทุกข์อยู่อันหนึ่งคือ หากผมตายลงไป กลัวจะไม่มีใครจะพาลูกของผมอยู่ เพราะผมมีลูกสาวคนเดียวเท่านั้น ทรัพย์สิ่งของก็มากมาย ไม่รู้ว่าใครจะมาช่วยรักษาและพาลูกของ ผมอยู่กินไป

ข้างหน้า คนโดยมากไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรม เป็นแต่นักเล่นถั่วเล่นโป และนักเลงสุรา หากจะเอาคนพวกนั้นมาปกครองรักษาทรัพย์ก็เป็นอันว่าถึงความฉิบหายเท่านั้น ท่านคุณเณรก็ยังดูยังน้อยยังหนุ่มนัก ขอให้อยู่ไปนาน ๆ ก่อน อย่าได้เที่ยวไปทางอื่นอีก หรือหากจะสึกออกมาพ่อก็จะมอบสมบัติให้ครอบครอง ดังนี้ ต่อไปอาตมาภาพก็นั่งนิ่งมิได้พูดคำหนึ่งคำใด ทำดุจกับว่านั่งสมาธิ ดูเหมือนว่าแกคนนั้นมีความละอายขึ้น แล้วก็ลากลับขึ้นบ้าน ครั้นเมื่อค่ำลงวันนั้น อาตมาจึงพิจารณาต่อไปว่า บัดนี้ เรามีอายุเพียง ๒๐ ปีเท่านั้น บัดนี้เราหนุ่มมักจะอยู่ในศาสนาตลอดชีวิตไม่ ครั้นพิจารณาเช่นนี้ ก็รู้สึกขึ้นทันทีว่า บัดนี้ จิตของเราเอนเอียงเป็นไปตามความชักนำของโยมคนนั้น ครั้นระลึกขึ้นได้ก็ทำความประดุจหนึ่งว่าขู่จิตของตน ว่าแม้เราปฏิบัติหาทางพ้นทุกข์ก็เป็นเวลา ๗ ปี นี้เรื่องการอะไรหนอจะมาสงสัยกับมาตุคามอยู่เช่นนี้ อย่าเลยนะสถานที่นี้ เป็นอัปมงคลแล้ว เราควรหนีเสียเดี๋ยวนี้แหละดีกว่า ครั้นพิจารณาแล้วก็หนีไปในกลางคืนวันนั้น

ครั้นเดินไปตามทางกลางคืนวันนั้นตั้งใจพิจารณาว่าเจ้าวิชาอยู่ลุ่มลึกยิ่งนัก หากมาทำความวิจิกิจฉา สงสัยขึ้นมิเข้าเรื่องเข้าการ อย่าเลยนะเราจะต้องเข้าป่าเข้ารกเพื่อตัดสันดานความลุ่มหลงตอนนี้ให้แยบคายลงไป ครั้นเมื่อพิจารณาตกลงเช่นนั้น ก็เที่ยว เข้าไปหาที่สงบอีก ๕ วัน ถึงแม่น้ำโขง ก็ข้ามแม่น้ำโขง แล้วก็เดินไปตามภูเขา อาศัยบิณฑบาตฉันตามบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีอยู่ตามชายเขา อีก ๓ วันถึงภูเขาคง แขวงเมืองคำทอง ก็พักทำความเพียรอยู่ถ้ำแห่งหนึ่งชื่อถ้ำสองห้อง และพักจำพรรษาอยู่ที่นั้น ในกลางพรรษานั้นบำเพ็ญทรมาน อดข้าว ๗ วันฉันหนหนึ่งจนตลอดพรรษา ในเดือนที่แรกนึกว่าชีวิตนี้จะตั้งอยู่ไม่ตลอด ๓ เดือน เพราะมีอาการเหน็บชาไปทั่วร่างกาย ครั้นถึงวันคำรบ ๗ ก็ฉันข้าว ขณะที่ฉันลงไปประมาณครึ่งอิ่ม เกิดอาการอยากนอนขึ้นมา ครั้นฉันจนอิ่มก็มีอาการมืดหน้ามืดตา ถึงจะลืมตาอยู่ก็ไม่มองเห็นอะไร มืดไปหมด ถึงจะลืมตาดูตะวันก็ไม่เห็นตะวันเป็นแต่จะนอนเสียให้ได้ อิ่มหนึ่งแล้วตื่นนอนขึ้นมาจึงมองเห็นอะไรต่อ อะไรได้ ครั้นต่อมาเดือนที่ ๒ ก็ทำอย่างนั้นเรื่อยไป คือ ๗ วัน ฉันหนหนึ่ง ถึงวันคำรบ ๗ แล้วก็ออกบิณฑบาต

มาฉัน ครั้นฉันก็มีรสดี แต่ฉันมากไม่ได้ ถ้าฉันมากอาเจียนเสียหมด แต่ไม่ถึงกับมืดหน้ามืดตาเหมือนอย่างแต่ก่อน ต่อนั้นก็อุตส่าห์บำเพ็ญต่อไป ในยะหว่างวันไหนยังไม่ถึงวันกำหนดฉัน ตื่นขึ้นแต่เช้ารู้สึกเหน็บชาขึ้นแต่ปลายเท้าจนถึงหนังศีรษะ ครั้นต่อไปจนตลอดพรรษา ส่วนร่างกายรู้สึกซีดผอมเหี่ยวแห้งมาก ออกพรรษาแล้วก็กลับฉันทุกวัน ได้ ๑๒ วันปรากฏมีเหงื่อชุ่มที่ปลายเท้าปลายมือ และริมฝีปาก ส่วนผิวหนังก็หุบเหี่ยวเปลาะลอก ออกได้ยาว ๆ ตามหลังมือหรือศอกแขน ผิวหนังที่ลอกออกมามองใส่ตะวันเห็นรูขนเป็นแถว ๆ ได้พิจารณาเป็นอนิจจัง ดวงชีวิตยังตั้งอยู่ภายในกายนี้ แต่ผิวหนังที่ลอกออกมานี้ เขาตายไปแล้วจากความเป็นอยู่แห่งชีวิต ครั้งพิจารณาดังนี้เกิดความสังเวชขึ้นมาก รู้สึกจิตดิ่งลงไปตั้งอยู่เป็นปกติ ต่อนั้นไปก็พิจารณความสงบอันนั้นให้นิ่งอยู่ นิมิตปรากฏเห็นช้างสารใหญ่ทั้ง ๒ ตัว เข้ามาจับเอาทั้งตัวของอาตมาภาพขึ้นนั่งบนหลัง แล้วพาขึ้นไปบนภูเขาสูง ๆ แล้วคว้าเอาผ้าไตรจีวรมาวางลงที่ไหล่ขวาแห่งอาตมาภาพ แล้วก็ยกลงวางไว้ที่บนก้อนหิน ที่เป็นยอดภูเขา ต่อนั้นก็รู้สึกตัว ก็ยังนั่งสมาธินิ่งอยู่ที่ก้อนหิน ต่อนั้นก็พิจารณาต่อไปนี้ เรื่องอะไรได้ความว่าการอุปสมบทเป็นพระของเรา จะเป็นผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ท่านจะโปรดอนุเคราะห์ ต่อนั้นอาตมาภาพก็เที่ยวธุดงค์มาจากเมืองคำทอง แดนของฝรั่งเศสเรื่อยมาถึงกรุงเทพฯ นี้ เดือน ๔ ขึ้น ๘ ค่ำ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ครั้นมาถึงในวันนั้นพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ พรหมมุนี จึงเรียกเข้าไปถามว่า เณรนี้หรือถูกกักเจ้าคณะแขวงจังหวัดกาฬสินธุ์ อาตมาภาพก็รับตามเป็นจริง ท่านจึงจับมือไปดูลายลักษณะที่มีอยู่ในฝ่ามือ แล้วท่านก็สั่งว่าจงหัดนาคเสีย พออุปสมบทแล้ว ครั้นวันหลังท่านก็สั่งไปกับแม่ชีเป๋าว่า เรียนท่านที่วังให้ทราบอาตมาจะบวช พระรูปหนึ่งหวังว่าคงไม่เหลือวิสัย ต่อนั้นคุณเป๋าก็มาเรียนพระเดชพระคุณท่านที่วัง ก็รับอนุเคราะห์จัดการสมณบริขาร อุปสมบทอาตมาภาพเป็นภิกษุขึ้นในศาสนา เมื่อเดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำในปี พ.ศ. นั้น ครั้นบวชแล้วก็อยู่ในกรุงเทพฯนี้ไม่กี่วัน เดือน ๕ ข้างแรม ท่านเจ้าคุณก็นำตัว

ของอาตมาภาพกลับที่โคราช อาตมาภาพได้จำพรรษาที่วัดป่าช้าสารวัน จังหวัดนครราชสีมา นั้น ครั้นออกพรรษาแล้ว อาตมาภาพก็เที่ยวลงมาทางพระบาทสระบุรี เตลิดเข้ามาที่กรุงเทพฯนี้ อยู่ ๘ วันอาตมาภาพก็ขอเจริญพรลา พระเดชพระคุณ โปรดช่วยอนุเคราะห์ค่าโดยสารรถ เสร็จแล้วอาตมาภาพก็กลับไปจำพรรษาที่วัดป่าสารวัน คณะอาจารย์สิงห์ที่โคราชอีก ใน ระหว่างกลางพรรษาที่ ๒ เกิดโรคเหน็บชา อ่อนเพลีย บางวันก็ไปบิณฑบาตไม่ได้ บางวันก็ ไปได้ นึกว่าหายาที่ไหนมาฉันก็ไม่หาย นึกรำคาญใจขึ้นมาก็นึกว่าจะไม่ฉันอาหารเสียเลย ให้ มันตายเสียดีกว่าจะอยู่เป็นทุกข์ไปหลายวัน ครั้นพิจารณาตกลง

(ต้นฉบับมีจบเพียงนี้)

บันทึกแห่งความเปลี่ยนแปลง

โดย พ. บูรณศิลปิน

บันทึกฉบับนี้ เป็นเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในการมีชีวิตอยู่ของข้าพเจ้า

ปกติข้าพเจ้าเป็นคนไม่ชอบเขียนบันทึกเลย เพราะข้าพเจ้าไม่มีอะไรสำคัญที่จะต้องเขียน ถึงแม้จะมีที่สำคัญบ้างก็ไม่รู้จะเขียนไปทำไม แต่คราวนี้ข้าพเจ้ารู้ว่าที่ข้าพเจ้ากำลังจะเขียนขึ้นนี้—เพื่ออะไร.

นานมาแล้ว ข้าพเจ้าเคยเขียนบทความประจำในหนังสือชาวพุทธนี้ แล้วข้าพเจ้าก็ตกลงใจเลิกเขียนไป ตั้งใจว่าจะเลิกเขียนอย่างเด็ดขาดไม่ยอมเขียนอีกเลย ด้วยเหตุผลว่าการเขียนบทความประเภทนี้ สำหรับผู้เขียนซึ่งเป็นคนธรรมดาแล้ว ย่อมเป็นต้นเหตุแห่งทุกข์อย่างยิ่งคือทุกข์ต้องค้น, ทุกข์ต้องคิดและทุกข์ต้องอดทนเขียน แล้วก็ยังต้องคอยรับทุกข์จากผลการเขียนนั้นอีกด้วย

บทความธรรมะหลีกไม่พ้นเรื่องเหล่านี้คือ — แสดงธรรม — บรรยายหรือให้อรรถาธิบายข้อธรรม (=อวดรู้), ความเห็นและบทวิจารณ์ต่างๆ (=อวดดี), แสดงผลการปฏิบัติธรรมของตน (=อวดตัว)

เรื่องธรรมะนี้เป็นวิสัยของอาจารย์ผู้ปฏิบัติชอบแล้วแสดงสอนศิษย์ คนธรรมดาหาควรแสดงไม่ ข้าพเจ้าจึงเลิกเขียนเลิกพูดมาหลายปี

แต่บัดนี้ข้าพเจ้าขอเขียนอีกครั้ง ใครจะว่าอวดอะไรก็ยอม

เรื่องเริ่มต้นในคืนหนึ่ง กลางฤดูหนาวนี้เอง— ต้องขอกล่าวถึงความเป็นอยู่ส่วนตัวของข้าพเจ้านิดหน่อยก่อนคือ— ข้าพเจ้าทำสวนอยู่ในหุบเขากลางป่า ด้านตะวันตกของสวนเป็นซอกเขามีอ่างเก็บน้ำอยู่กลางดงไม้มืดครึ้มตอนดึกๆ โดยเฉพาะในคืนเดือนหงายข้าพเจ้าชอบมาเดินเล่นคนเดียวบริเวณนี้ คืนนั้นก็เช่นเคย ขณะที่ข้าพเจ้ายืนครึกตรองอะไรต่ออะไรอยู่นั้น ข้าพเจ้าได้ยินเสียงการเคลื่อนไหว! ดังแกรก

ด้วยความเคยชินของคนที่อยู่ป่ามา ๑๙ ปี มือหนึ่งข้าพเจ้าฉายไฟไปที่เสียงนั้น อีกมือหนึ่งก็ดึงปืนออกมา...

ข้าพเจ้าได้เห็นดวงตาเล็กๆสีแดงคู่หนึ่ง ก็ทราบทันทีว่าเป็นสัตว์จำพวกเห็นหรือชะมด พร้อมกันนั้นข้าพเจ้าก็เกิดอาการใจเต้นแรง! ซึ่งที่จริงก็ไม่น่าจะแปลกอะไร การที่คนเราเจอสัตว์ป่าแล้วใจเต้น แต่สำหรับข้าพเจ้า—ข้าพเจ้ารู้ตัวดีว่าข้าพเจ้าไม่ควรใจเต้น เพราะสัตว์จำพวกนี้ข้าพเจ้าทราบดี มันไม่มีอันตรายต่อคน ที่ใจเต้นนั้นเพราะสันดานพรานมันยังหลงเหลืออยู่ต่างหาก

ใจมันเต้นเหมือนเมื่อครั้งเคยออกล่าสัตว์ เหมือนเด็กเห็นกุ้งเห็นปลาในน้ำ, เห็นนกบนต้นไม้ มันมีความอยากได้, อยากล่า, อยากกิน—ดิ้นอยู่ในใจ ใจมันจึงเต้น

บัดนี้ข้าพเจ้าใจเต้นเมื่อเห็นตาสัตว์ รู้สึกตัวแล้วก็ละอายแก่ใจตนเอง รีบเก็บปืนแล้วคิดแก้ตัวว่า สัตว์นี้ไม่ใช่อาหารของเรา ไม่ใช่ศัตรูของเรา มันมาอาศัยกินส้มคืนละผลสองผลเท่านั้น ที่บ้าน—เรามีอาหารกินบริบูรณ์อยู่แล้ว (ตอนนี้นึกถึงอาหารที่ได้รับประทานเมื่อค่ำ—แวบหนึ่งแล้วคิดต่อไปอีกว่า) เออ! ต่างคนต่างอยู่เถิดนะ หากินของเจ้าไปให้เป็นสุขเถิด .... อย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย ... ตอนท้ายนี้เรื่อยเปื่อยกลายเป็นบทแผ่เมตตาไป ซึ่งข้าพเจ้าจำได้หน่อยเดียวเป็นภาษาไทยอย่างที่ว่านั้น.

ตอนนี้ ความคิดถึงอาหารมื้อเย็นยังไม่หมดไป นึกขึ้นมาได้ว่า เมื่อเย็นกินไก่ทอดเอ็นขาไก่ยังติดฟันอยู่ ว่าจะแคะออกแล้วพอดีมีธุระแทรกเข้ามาเลยลืมไป พอนึกขึ้นได้ลิ้นก็ดุนไปพบเศษเอ็นนั้นที่ซอกฟัน ...

ทันใดนั้น ก็เกิดความรู้สึกสะเทือนใจอย่างรุนแรงละอายใจอย่างบอกไม่ถูก "ทุด! ไอ้คนถ่อย" ความคิดของข้าพเจ้าด่าตัวเอง *"ยังมีหน้ากล้ากล่าว คำแผ่เมตตา ทั้ง ๆ ที่เศษเนื้อยังติดฟันอยู่"*

ข้าพเจ้าพยายามคิดแก้ตัวอย่างที่คน ทั้งหลายคิดว่าเรา ซื้อ เนื้อ สัตว์ ที่ตายแล้วมากินต่างหาก เราไม่ได้ฆ่า ใครฆ่าเราไม่รู้ ไม่เห็น ... แต่แล้วข้าพเจ้าก็แพ้เหตุผลในสามัญสำนึกของตนเองว่า

การซื้อเนื้อสัตว์มากินนั้น มันก็คือการจ้างวานเขาฆ่านั่นเองเป็นการจ้างวานร่วมกันของคนกลุ่มใหญ่ เป็นการจ้างระยะยาวโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องออกปากบอกจ้าง ก็รู้กันอยู่ว่าคนทั้งหลายคอยจ้องจะซื้อจึงฆ่าเตรียมไว้ให้พอ จะอ้างว่าไม่รู้ไม่เห็นได้อย่างไร ต้องถือว่าสมรู้ร่วมคิดกันฆ่า

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ซื้อเนื้อสัตว์มากินนั้น อุปมาเหมือนผู้รับซื้อของโจร

สินค้าเลือดเนื้อที่เสียชีวิตนั้น ไม่มีตัวใดหรอกที่มันยินยอมเต็มใจให้ฆ่า นอกจากที่มันตายเองแล้ว ก็ต้องปล้นชีวิตมันมาทั้งนั้น ไอ้ที่ตายเองมันมีอันตรายอาจมีเชื้อโรคใครเขาจะยอมให้เอามาขายเล่า ถึงเอามาขายก็ไม่มีใครซื้อ ทุกคนต้องการซื้อไอ้ตัวที่ถูกฆ่ามาสดๆร้อนๆ

ความจริงเรื่องทำนองนี้ ข้าพเจ้าก็เคยคิดมาก่อนแล้ว ข้าพเจ้าจึงไม่กล้ารับศีลห้าเลย (เพียงแต่พนมมือพึ้ง ปากไม่ว่าตาม) เพราะก่อน ๆ นั้น ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า เนื้อสัตว์เป็นอาหารธรรมดาที่จำเป็นแก่ชีวิตคน ข้าพเจ้าต้องกินเนื้อสัตว์เพื่อดำรงชีวิต ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่กล้ารับศีลห้ามาปฏิบัติ เพราะถ้ารับไว้ ก็เป็นโมฆะศีล มันผิดข้อ ๑ อยู่ถึงวันละ ๓ เวลา

ในฐานะเป็นผู้ซื้อ ผู้กิน ข้าพเจ้ายอมรับว่า ข้าพเจ้าเป็นต้นเหตุคนหนึ่งของการฆ่าสัตว์นั้น ๆ ข้าพเจ้าย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่จะรับศีลห้าได้ (บันทึกตอนนี้อาจจะกระทบกระเทือนความเห็นส่วนรวมรุนแรงไปหน่อย ข้าพเจ้าขออภัย ความจริงใจของข้าพเจ้าเป็นอย่างนี้ ข้าพเจ้าก็เขียนไปตามจริง)

จากคืนนั้นเป็นต้นมา ในเวลาอาหารทุกมื้อ ข้าพเจ้าเห็นเนื้อสัตว์แล้ว เรื่องราวคืนนั้นก็ปรากฏในสำนึก...คำกล่าวว่า จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย ผุดขึ้นมา มโนธรรมหัวเราะเยาะแล้วแย้งว่า.. เรามีสิทธิอะไรที่จะไปนึกถึงข้อความอันสูงส่งประโยคนี้ ทั้งๆที่เนื้อยังคาปากซากยังคาท้องอยู่?... เราดำรงชีวิตอยู่ด้วยการเบียดเบียนชีวิตอื่นเรื่อยมาไม่ใช่หรือ?... กินมากี่พันกี่หมื่นชีวิตแล้ว?

ข้าพเจ้าเขี่ยเนื้อไปกองไว้ทางหนึ่ง กินแต่ผักและน้ำแกงทุกมื้อ ภรรยาข้าพเจ้าสงสัยถามขึ้น ข้าพเจ้าตอบเลี่ยงๆไปว่า รำคาญเศษเนื้อมันติดฟัน แคะยาก เธอเชื่อ เพราะมันมีความจริงอยู่ ข้าพเจ้าบ่นเรื่องนี้มานานแล้ว

ข้าพเจ้าประพฤติการกินเช่นนี้ต่อมาอีกได้ไม่กี่วันความขัดแย้งในจิตสำนึกมันทวีขึ้นเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าจึงกินไม่ค่อยได้ เพราะมันมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในขณะกินว่า จำเป็นอย่างไรที่มนุษย์จะต้องกินเนื้อสัตว์

มันไม่เป็นการยุติธรรมเลย ที่มนุษย์ซึ่งมีปัญญาสูงกว่ามากมายจะเอาเปรียบสัตว์เดียรัจฉานที่น่าสมเพชเหล่านั้น

คำว่า "สัตว์ใหญ่ย่อมกินสัตว์เล็กเป็นธรรมดา" นั้นเป็นความจริงสำหรับ

สัตว์เดียรัจฉานด้วยกันต่างหากจะนำคำนี้มาใช้กับมนุษย์หาควรไม่

มนุษย์มีปัญญา รู้ความควรและไม่ควร ย่อมหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ควรได้ ดังนี้ เราก็ควรกินสิ่งอื่นที่มีคุณค่าแทนเนื้อสัตว์ ความเห็นนี้ ถูกหรือผิด?

ในที่สุด ตอนดึกของคืนหนึ่ง ข้าพเจ้าไปยืนคิดทบทวนเรื่องนี้โดยละเอียด ก็สรุปได้อย่างไม่มีข้อแม้ทั้งทางโลกและทางธรรมว่า

วิถีชีวิตที่ถูก มนุษย์ไม่ควรถือเอาเลือดเนื้อของสัตว์เป็นอาหารเราจะพูดเอาแต่ได้ข้างเดียวว่าธรรมชาติสร้างสัตว์ให้เกิดมาเป็นอาหารของมนุษย์นั้น ไม่ยุติธรรม ทุกชีวิตเกิดมาแล้วย่อมมีสิทธิอยู่บนโลกนี้เท่าอายุขัย ธรรมดาของมัน การที่มันพูดไม่ได้ เถียงไม่ได้ ต่อสู้ไม่ได้ แล้วมนุษย์ก็ทึกทักเอาข้างเดียวว่า มันเกิดมาเป็นอาหารของมนุษย์นั้นไม่ถูก ที่ว่าไม่ถูกก็เพราะมนุษย์รู้ผิดรู้ถูก รู้ว่า ถึงเราไม่กินเนื้อสัตว์เลย เราก็ไม่ตาย แต่ถ้าเรากิน สัตว์ต้องตาย มันยุติธรรมหรือ.

อนึ่งเล่า มนุษย์มีฟันซี่แบน สำหรับกัดและเคี้ยวพืชผลไม้โดยเฉพาะ มนุษย์ไม่มีเขี้ยวกลมยาวแหลมอย่างสัตว์กินเนื้อ เล็บมนุษย์ก็เป็นเล็บแบนและบาง สำหรับเด็ด, แกะหรือปอกพืช, ผลไม้ ถ้าเป็นสัตว์กินเนื้อ เล็บจะต้องกลมหรือค่อนข้างกลม รูปเคียวปลายแหลมสำหรับตะปบ จับและฉีกเนื้อ

จึงกล่าวได้ว่าธรรมชาติของมนุษย์ไม่ใช่สัตว์กินเนื้อ ฉะนั้นการที่มนุษย์พากันกินเนื้อจึงเป็นการฝืนธรรมชาติ

ดูแต่ลิง แม้มันจะมีเขี้ยวแหลมยาวกว่ามนุษย์ มันก็ยังไม่ชอบกินเนื้อ ถ้ามันมีผลไม้พอกิน มันก็จะกินแต่ผลไม้เท่านั้น.

ถ้ายักษ์มีในโลกนี้จริง และมีจิตใจโหดเหี้ยมดุร้ายอย่างที่เล่ากันในนิยาย มันก็คงอ้างว่าธรรมชาติสร้างมนุษย์และสัตว์ให้เกิดมาเป็นอาหารของมัน เราจะว่าอย่างไร มันคงไม่ยอมรับฟังเราอธิบายหรอกว่า ที่มันพูดนั้นไม่ยุติธรรม เคราะห์ดีที่ไม่มียักษ์จริง มีแต่ยักษ์หลอก ที่พากันหลอกกันเองว่า เนื้อสัตว์เป็นอาหารจำเป็นของคน.

คิดดูเถิด ถึงเราจะไม่กินเนื้อเขาเลย เราก็ไม่ตาย แต่ถ้าเรากิน—เขาตายและจะตายเรื่อยๆอีกมากมายนับไม่ถ้วน จนกว่าชีวิตเราจะสิ้น โอ! สัพเพ สัตตา สัตว์ร่วมโลกทั้งหลายเอ๋ย จงอยู่เป็นสุขเป็นสุขกันตามควรเถิด ต่อไปนี้เราไม่กิน

เนื้อเจ้าแล้ว ถึงแม้ว่าไม่ได้กินเนื้อสัตว์แล้วจะต้องตาย เราก็จะไม่กิน จะตายก็ตายไปเถอะ ให้เหลือความยุติธรรมไว้.

คิดมาถึงตรงนี้ ข้าพเจ้าร้องไห้ออกมาอย่างฉับพลัน โดยไม่รู้สึกตัวก่อนเลย เป็นการร้องไห้อย่างแรงทีเดียว แม้ขณะที่เขียนนี้ข้าพเจ้าก็กลั้นไว้ไม่ได้อีก แปลกมาก ข้าพเจ้าไม่ใช่คนใจอ่อน ร้องไห้ง่ายๆ แต่เรื่องนี้ประหลาดเหลือเกิน ที่เล่ามานี้คงไม่มีใครเชื่อแน่ ข้าพเจ้าบอกไม่ถูกว่าอารมณ์อะไรทำให้ร้องไห้ออกมา มันคงจะเป็นความตื้นตันใจความสำนึกบาปย้อนหลัง, ความปลื้มปีติในเมตตา หรือจิตใต้สำนึกอาจจะเสียใจที่คิดได้สายเกินไป เสียดายเวลา ๔๕ ปี ที่ดำรงชีวิตอย่างยักษ์อย่างมารกินซากสัตว์ต่างๆ นับพันนับหมื่นชีวิต น่าสะอิดสะเอียน.

ข้าพเจ้าคิดต่อไปว่า ปีนี้ข้าพเจ้าก็มีอายุย่าง ๔๖ แล้ว จะอยู่ต่อไปได้อีกก็คงไม่กี่ปี จนบ่านนี้ ความดีอะไรก็ไม่ได้ทำเป็นชิ้นเป็นอัน – เป็นที่ภาคภูมิใจแก่ตนเอง ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้าอยู่ในป่า ห่างสังคม นานทีปีหนจึงจะได้ร่วมการกุศลกับเขาสักครั้ง เอาละ ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะทำบุญชนิดนับครั้งไม่ถ้วน คือวันละสามมื้อตลอดชีวิต โดยการปล่อยนกปล่อยปลาปล่อยสรรพสารพัดสัตว์ที่เคยกินให้มันมีชีวิตอยู่ต่อไปตามสมควรของมัน

เพียงคิดได้แค่นี้ แม้ยังมิทันได้ปฏิบัติ ก็เกิดอานิสงส์ผลบุญขึ้นทันใด ข้าพเจ้าเกิดความเข้าใจสว่างวาบขึ้นว่า บัดนี้ข้าพเจ้าได้พบ ทางเดินของชาวพุทธ ที่ถูกความเขลามันปิดบังเอาไว้จนรกทึบนั้นแล้ว และข้าพเจ้ากำลังจะก้าวเข้าสู่ทางนั้นอย่างไม่ลังเลใจ

ข้าพเจ้าจึงได้สำรวมจิตอธิษฐานขึ้นในขณะนั้นว่า ถ้าข้าพเจ้าจะได้สิ้นเวรสิ้นกรรมกับบรรดาสัตว์ทั้งหลาย แล้วกลับเป็นที่พึ่งแก่ชีพเหล่านั้น และอีกทั้งยังจะได้เป็นผู้หนึ่งผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้วไซร้ แต่บัดนี้ไป ขอให้ข้าพเจ้าเหม็นสาปกลิ่นอาหารสัตว์ทุกชนิดเถิด

อำนาจสัจจวาจาในความเชื่อมั่นของคนเรานั้นแสดงผลทันใจ เช้าวันรุ่งขึ้นทุกอย่างก็เป็นไปตามคำอธิษฐาน ข้าพเจ้าบอกเลิกอาหารเนื้อสัตว์ทั้งหมด เพราะแม้แต่น้ำปลาข้าพเจ้าก็เหม็นคาว คืนหนึ่งนอนฝันว่า แทะขาไก่ทอดกัดเข้าปากไปคำเดียวก็คลื่นไส้อาเจียรออกมาทันที ศักดิ์สิทธิ์แท้ๆ แม้แต่ในฝันก็ไม่เว้น ความเปลี่ยนแปลงของข้าพเจ้าในระยะนี้ข้าพเจ้าแก้สงสัยกับภรรยาว่า ข้าพเจ้าเหม็นกลิ่นปากและลมหายใจของตนเอง จึงลองอดอาหารเนื้อสัตว์ดู

ข้าพเจ้าชดเชยอาหารโปรตีนด้วยนมสด ถั่ว และผลไม้ต่างๆ ทำงานหนักเท่าเดิมคือวันละ ๘–๑๐ ช.ม. นอนดึก ๒๓–๒๔ น. ตามเดิม เพื่อทดสอบร่างกายดูผลภายใน ๑ เดือน ปรากฏว่า น้ำหนักตัวคงที่ ร่างกายปกติ และกลับสดชื่นขึ้นกว่าเก่าด้วยซ้ำ ไม่เหม็นกลิ่นปากตัวเอง ลมหายใจก็ปลอดโปร่งรู้สึกปากคอสะอาด ท้องไส้สบาย จิตใจแจ่มใส ยั้งโทสะได้ดีขึ้น

โลกรอบๆ ตัวข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลกไป ข้าพเจ้ารู้สึกว่าชีวิตต่างๆที่เห็น ล้วนแต่น่ารักน่าเอ็นดู ข้าพเจ้ามีมิตรตัวเล็กๆเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ข้าพเจ้าเห็นมัน ได้ยินเสียงมัน และก็รักมัน ทุกอย่าง เดี๋ยวนี้ข้าพเจ้าเห็นนกเห็นปลาเหมือนเห็นหมาเห็นแมว เห็นแล้วก็เพลิดเพลินใจ พลอยมีความสุขไปกับมันด้วย

ต่อไปนี้ข้าพเจ้าเป็นชาวพุทธโดยสมบูรณ์แล้ว ข้าพเจ้าจะสามารถรับศีลห้าได้โดยไม่ตะขิดตะขวงใจ ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าถ้าข้าพเจ้าเดินเข้าไปในป่าตอนกลางคืน แล้วฉายไฟไปพบตาสัตว์อะไรเข้า จะไม่เกิดอาการใจเต้นแรงอย่างหัวใจพราน ถ้าหากจะใจเต้นแรง ก็คงเต้นเพราะดีใจที่ได้พบมัน อยากจะพิสูจน์ว่า มันจะทำอาการอย่างไร ถ้าข้าพเจ้าท่องคาถาในใจว่า "สัตว์เอ๋ย จงหากินตามสะดวกเถิด เราไม่ใช่ผู้ที่จะกินเนื้อเจ้า"

เรื่องราวเหล่านี้ ทีแรกข้าพเจ้าคิดว่าจะไม่เปิดเผย เพราะเกรงว่า อาจจะกระทบกระเทือนความรู้สึกของคนทั่วๆไป ซึ่งยังมีความจำเป็นต้องรับประทานเนื้อสัตว์อยู่ เพราะตกอยู่กลางสิ่งแวดล้อมบังคับ หลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องไปต้องมาในสถานที่ซึ่งมีแต่อาหารเนื้อสัตว์ทั้งนั้น โดยเฉพาะพระภิกษุ ย่อมไม่มีทางเลี่ยงเลย เขาจัดถวายอย่างไรก็ต้องฉันไปอย่างนั้น

ข้อวิตกนี้ทำให้ข้าพเจ้าตรึกตรองอยู่หลายวัน ในที่สุดก็ตัดสินว่า *การงดบริโภคเนื้อสัตว์ เป็นความประพฤติที่ถูกที่ชอบของชาวพุทธ เมื่องดแล้วมีผลดีตอบสนองทางจิตใจเห็นทันใจทันตาน่าปลาบปลื้มเช่นนี้* ข้าพเจ้าจึงเขียนบันทึกนี้ขึ้น ใครจะว่าอย่างไรก็ช่างเถอะ คงจะมีผู้ที่รู้สึกโน้มเอียงมาเห็นชอบด้วยอยู่บ้าง เรื่องนี้ได้คนเห็นด้วยเพียงคนเดียว ถูกคนพันคนด่า ข้าพเจ้าก็ยอม

โปรดเชื่อข้าพเจ้าเถิด โลกใหม่อันบริสุทธิ์สดใส—ในอุดมคติของมนุษย์—โลกที่ไม่เบียดเบียนกัน—กำลังรอท่านอยู่ เพียงแต่ท่านยอมสละสิทธิ์การกินอันไม่ชอบธรรมของมนุษย์

เสียเท่านั้น ข้าพเจ้าขอยืนยันอีกครั้ง สิทธิ์นั้นไม่ชอบด้วยธรรมจริง ๆ คิดดูเถอะ แม้ใครจะสร้างชีวิตใดขึ้นมาได้เอง ใครคนนั้นก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปฆ่าชีวิตนั้นมาเป็นอาหาร การที่คนฉลาดกว่าเอาเปรียบคนโง่ เราถือว่าไม่เป็นการชอบธรรม ฉะนั้นการที่คนเอาเปรียบสัตว์ โดยกินเนื้อมัน ก็ย่อมไม่เป็นการชอบธรรมยิ่งกว่า ถ้าเรายังเลี้ยงชีวิตเราด้วยเลือดเนื้อของผู้อื่นแล้ว อะไรเล่าที่เราเรียกว่า ความเมตตา?

เชื่อเถอะ เลือดเนื้อของสัตว์ไม่ใช่อาหารของมนุษย์ ข้าพเจ้าขอพยากรณ์ว่า ในอนาคตอีกไม่กี่ร้อยปีข้างหน้าเด็กสมัยนั้น หลังจากศึกษาประวัติมนุษยชาติแล้ว คงสนทนากันว่า "แปลกนะเธอไม่น่าเชื่อเลยว่า มนุษย์สมัยเริ่มยุคปรมาณูแล้ว ยังกินเนื้อสัตว์กันอยู่ ในประเทศไทยเรานี่เอง ชาวพุทธแท้ๆ กินเนื้อดิบๆ ดื่มเลือดสดๆก็ยังมี....อุ๊ย! คลื่นไส้"

ด้วยปรารถนาดีต่อทุกชีวิตในโลก ขอให้อหิงสธรรมจงจำเริญในจิตมนุษย์ เป็นอหิงสมรรคาพามนุษย์ไปสู่สันติสุขพร้อมด้วยสรรพสัตว์ทั้งหลายเทอญ.

คำยืนยัน

ขณะที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้ (พิมพ์ครั้งที่สองนี้) ข้าพเจ้าได้ประพฤติมังสวิรัติมาเกือบครบสองปีแล้ว ข้าพเจ้าขอย้ำยืนยันความคิดเห็นเดิมที่เขียนไว้นั้นด้วยความปลื้มปีติว่า การเว้นเสพเนื้อสัตว์ เป็นความประพฤติที่แสนวิเศษ มีผลดีต่อทั้งร่างกายและจิตใจ มันเหมือนกับการที่เราหลุดพ้นจากอิทธิพลของยาเสพติด เช่นบุหรี่เป็นต้น ข้าพเจ้า สูบบุหรี่มาตั้งแต่อายุ ๑๒ มาเลิกได้เมื่ออายุ ๔๓ เมื่อเลิกได้แล้วจึงทราบว่าบุหรี่นั้นคือควันพิษที่มีกลิ่นฉุน, เหม็นร้ายกาจดังกล่าวอย่างนี้ ท่านที่อดบุหรี่ได้แล้วย่อมเข้าใจดีถึงพิษร้ายของมัน และความภาคภูมิใจที่เราอดมันได้ การเว้นเสพเนื้อสัตว์ก็เช่นเดียวกัน เหมือนเราตัดสิ่งเสพติดชนิดร้ายแรงอย่างหนึ่งได้ ทำให้สบายกายสบายใจ ยิ่งกว่าอดบุหรี่ได้มากมายนัก ขอเรียนให้เพื่อนร่วมโลกได้ทราบความจริงที่น่าอัศจรรย์ว่า

สองปีที่ข้าพเจ้าเว้นเสพเนื้อสัตว์นี้ ข้าพเจ้าไม่เป็นหวัดเลย ไม่เคยแม้แต่ปวดหัวตัวร้อน ทั้งๆที่เมื่อก่อน ๆ ข้าพเจ้าเป็นคนที่ติดหวัดได้ง่ายมาก เป็นหวัดคัดจมูกปีละหลาย ๆครั้ง นอกจากเรื่องหวัด ความลำบากเกี่ยวกับอวัยวะทางเดินอาหารทั้งหมดของข้าพเจ้าก็ไม่ปรากฏเหมือนแต่ก่อน ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาเรื่องฟัน ไม่มีกลิ่นปาก ไม่เปรี้ยวปาก ลิ้นไม่เคยเป็นขุยเป็นฝ้า ไม่ไอ ไม่มีเสมหะ ไม่คัดจมูก ไม่เคยท้องเสียเลย ไม่ว่าจะเป็น อืด, เฟ้อ, ปวด, เสียด, ท้องผูก, ท้องเดิน และยิ่งกว่านั้นโรคริดสีดวงทวารก็หายไปเองด้วย ตุ่มตาปลาและผิวหนังด้านแข็งตามนิ้วเท้าส้นเท้าก็ค่อยๆหายไปเอง สิ่งร้ายอีกอย่างหนึ่งซึ่งร้ายมาก ก็ได้ลดน้อยไปด้วย แม้จะยังไม่หมด ก็อยู่ในขั้นที่น่ายินดี สิ่งนั้นคือ โทสะ อดเนื้อสัตว์ ลดโทสะได้ครับ ใครรู้ตัวว่าโทสะร้าย ขอเชิญทดลอง

การไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่ได้ทำให้สุขภาพร่างกายเราเสียไปดังเข้าใจกันเลย น้ำหนักตัวข้าพเจ้าคงที่ สมรรถภาพในการทำงานทุกอย่างกลับดีขึ้น เพราะแข็งแรง ว่องไวและอดทนขึ้น ขอเรียนให้ทราบว่า ในสองปีนี้ งานส่วนใหญ่ที่ข้าพเจ้าทำคือ ขับรถตีนตะขาบแทน

คนขับที่ลาออกไป ข้าพเจ้าขับรถกลางฝุ่น กลางแดด วันละ ๘ ถึง ๑๐ ช.ม. เกือบตลอดสองปี รวมเวลาขับรถประมาณ ๔,๕๐๐ ช.ม. โดยไม่เจ็บป่วย แม้น้ำหนักตัวก็ไม่ลด นี่เป็นข้อพิสูจน์ได้ว่า คนเราไม่จำเป็นต้องกินเนื้อสัตว์ เพราะคนหนุ่มๆกล้ามเป็นมัด กินเนื้อสัตว์วันละครึ่งกิโลก็ทำงานหนักอย่างนั้นติดต่อกัน ๔,๕๐๐ ช.ม. โดยไม่ป่วยเลยไม่ได้

เพราะเรื่องมันเป็นดังที่ข้าพเจ้าได้เล่ามานี้ทำ ให้ ข้าพเจ้า เชื่อ มั่น ว่า เป็นผล ของการเว้นเสพเนื้อสัตว์ ข้าพเจ้าคิดว่าท่านผู้อ่านส่วนมากที่ไม่รู้จักคุ้นเคยกับข้าพเจ้าคง ไม่ค่อยเชื่ออย่างไรก็ตาม ถ้าความเชื่อมั่นของข้าพเจ้าไม่ผิด และข้าพเจ้ามิได้เป็นโรคขาดอาหารจนพิการไปเสียก่อน ข้าพเจ้าจะเขียนรายงานผลลงในหนังสือชาวพุทธอีกในโอกาสหน้า

พ. บูรณศิลปิน

ตำราอาหารมังสวิรัต

๑. แกงเผ็ดเห็ด

เครื่องปรุง เห็ดเป็นเนื้อ (เช่นเห็ดโคนหรือเห็ดบัวหรือเห็ดอื่น ๆ ก็ได้ที่ไม่มีพิษ) หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ลูกผักชี ลูกยี่หร่า, เปราะหอม, ผิวมะกรูด, กะชาย, ใบโหระพา, พริกชี้ฟ้า มะพร้าว, เกลือ, น้ำซีอิ๊ว (ถ้าหาเห็ดไม่ได้จะใช้ฟักทองหรือหน่อไม้สดเป็นเนื้อแทนเห็ดก็ได้)

วิธีทำ เอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ลูกผักชี, ลูกยี่หร่า, เปราะหอม, ผิวมะกรูด, เกลือใส่ครกโขลกให้ละเอียด กระชายหั่นละเอียด พริกชี้ฟ้าหั่น เด็ดใบโหระพา ปอกเห็ดล้างน้ำแล้วพักไว้ (ถ้าใช้ฟักทองหรือหน่อไม้หั่นชิ้นพองาม) ส่วนมะพร้าวขูดแล้วคั้นกะทิเคี่ยวให้แตกมัน แล้วเอาเครื่องที่โขลกลงผัดพอหอมดีแล้วใส่เห็ด (หรือฟักทองหรือหน่อไม้) เติมหางกะทิ พอสุกใส่กะชาย, พริกชี้ฟ้า, ใบโหระพา, ที่หั่นไว้นั้น ใส่น้ำซีอิ๊วอย่างใส (ซีอิ๊วขาว) แล้วชิมดูรสตามต้องการ ถ้าชอบรสหวานจะใส่น้ำตาลด้วยก็ได้

๒. แกงต้มยำเห็ด

เครื่องปรุง เห็ดสด (เห็ดโคนหรือเห็ดบัวหรือเห็ดฟางก็ได้) ตะไคร้, ใบมะกรูด, มะนาว, พริกขี้หนู, น้ำปลาถั่ว,[1] ผักชี

วิธีทำ เห็ดสดปอกเปลือกล้างน้ำ หั่นยาวตามดอกพองาม เอาน้ำใส่หม้อตั้งไฟ พอเดือดก็ใส่ตะไคร้ใบมะกรูดและเห็ดลงในหม้อ พอเดือดยกลงใส่น้ำปลาถั่ว มะนาว พริกขี้หนูทุบแตกแล้วลงในหม้อชิมรสดูตามชอบ ตักใส่ชามแล้วโรยผักชีรับประทานร้อน ๆ

---

1 น้ำปลาถั่วนั้น ตามร้านจีนมีขาย เรียกว่าซีอิ๊วขาว

๓. แกงต้มส้มเห็ด

เครื่องปรุง เห็ดสด (จะเป็นเห็ดโคนหรือเห็ดบัวเห็ดฟางก็ได้) หัวหอม, กระเทียม, พริกไทย รากผักชี, เต้าหู้ยี้, น้ำปลาถั่ว, น้ำมันถั่ว, ส้มมะขามเปียก, น้ำตาลปีบ, ต้นหอม, ขิงสด, พริกชี้ฟ้า

วิธีทำ หอม, กระเทียม, เผาไฟพอสุกปอกเปลือกล้างน้ำ แล้วเอาลงครกโขลกรวมกับรากผักชีพริกไทย เติมเต้าหู้ยี้ลงเล็กน้อยยกหม้อขึ้นตั้งไฟ ใส่น้ำมันถั่วพอควร แล้วเอาเครื่องที่โขลกไว้ลงผัดให้หอมแล้วเอาเห็ดซึ่งหั่นเป็นชิ้นพองามใส่ลงผัดด้วย ต่อไปก็เติมน้ำลงพอควร แล้วใส่น้ำตาล, น้ำปลาถั่ว, น้ำส้มมะขามเปียก และต้นหอมที่ตัดเป็นฝอยไว้ลงในหม้อด้วย ชิมดูรสตามชอบ ตักใส่ชามแล้วโรยพริกชี้ฟ้า และผักชีที่หั่นไว้ เป็นเสร็จรับประทานได้.

๔. แกงฉู่ฉี่เต้าหู้เหลือง

เครื่องปรุง เต้าหู้เหลืองเป็นเนื้อ พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, เกลือ, รากผักชี, ใบมะกรูด, น้ำปลาถั่ว, น้ำตาลทราย, ผิวมะกรูด

วิธีทำ เอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, เกลือ, รากผักชี โขลกให้ละเอียด แล้วคั้นกะทิเคี่ยวให้แตกมัน เอาน้ำพริกลงผัดให้หอม เต้าหู้เหลืองหั่นชิ้นพองามใส่ลง ใส่น้ำปลาถั่ว น้ำตาลทราย ชิมดูรสตามชอบใจ ใบมะกรูดหั่นเป็นฝอย ๆ โรยหน้าด้วย (จะใช้เห็ดสดเป็นเนื้อแทนเต้าหู้ก็ได้)

๕. แกงมัสหมั่นเต้าหู้

เครื่องปรุง เต้าหู้ขาวเป็นเนื้อ พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ลูกผักชี, ลูกยี่หร่า, ลูกจันทน์, ดอกจันทน์, เปราะหอม, อบเชย, ข่า, ตะไคร้, เกลือ, น้ำส้มซ่า, น้ำตาล, น้ำซีอิ๊ว, มะพร้าว, มันฝรั่ง, หัวหอม (จะใช้หอมหัวใหญ่หรือหัว เล็กก็ได้) ถั่วลิสงคั่ว, น้ำมันถั่ว

วิธีทำ เอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ลูกผักชี, ลูกยี่หร่า, ลูกจันทน์, ดอกจันทน์, เปราะหอม, อบเชย, ข่า, ตะไคร้, ใส่กะทะคั่วพอหอมแล้วโขลกให้ละเอียด เต้าหู้ทอดน้ำมันถั่วพอเหลืองแล้วตักขึ้นไว้ก่อน ขูดมะพร้าวคั้นกะทิเคี่ยวให้แตกมัน แล้วเอาเครื่องที่โขลกไว้นั้นลงผัดให้หอม เอาเต้าหู้ที่ทอดทิ้งไว้นั้นใส่ แล้วเอาน้ำส้มซ่า น้ำปลาถั่ว น้ำตาล ใส่ชิมดูรสตามต้องการ (ถ้าจะเอาฟักทองแทนเต้าหู้ดังกล่าวแล้วก็ได้แต่ไม่ต้องทอด)

๖. แกงนพเก้า

เครื่องปรุง ถั่วฝักยาว, หน่อไม้สด, ผักชะอม, ยอดฟักทอง, เนื้อฟักทอง, ถั่วเหลือง, มะเขือ, พริกอ่อน, เท่าๆ กันอย่างละพอควร พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, กะชาย, ผิวมะกรูด, มะพร้าว, น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ เอาข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, พริกแห้ง, หอม, กระเทียม ใส่ครกโขลกให้ละเอียด ขูดมะพร้าวคั้นกะทิ หั่นถั่วฝักยาวและผักบุ้งให้เป็นท่อนพองาม หั่นหน่อไม้ มะเขือ พริกอ่อน ยอดฟักทอง เนื้อฟักทองให้เป็นชิ้นพอสมควร (มากน้อยตามต้องการ) เด็ดผักชะอมล้างน้ำพักไว้ เอากะทิขึ้นตั้งไฟเคี่ยวให้แตกมัน แล้วเอาเครื่องที่โขลกไว้ใส่ลง พอเดือดจึงเอาเครื่องผักที่หั่นเตรียมไว้นั้นลงใส่ทุกๆ อย่าง เหยาะน้ำปลาถั่วลงไปแล้วชิมดูตามชอบใจ (แกงนี้จะไม่ใช้กะทะก็ได้)

๗. แกงดอกขี้เหล็ก

เครื่องปรุง ใบขี้เหล็ก หรือดอกก็ได้ เป็นเนื้อ พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, กะชาย, เกลือ, ถั่วเหลือง น้ำปลาถั่ว มะพร้าวและมีกิน

วิธีทำ เอาใบหรือดอกขี้เหล็กต้มให้หายขม แล้วเอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, กะชาย, เกลือ, ถั่วเหลือง (เฉพาะถั่วเหลืองต้องต้มเสียก่อน) ใส่ครกโขลกพร้อมกับพริกให้ละเอียด ขูดมะพร้าวคั้นกะทิเสียก่อนแล้วเอาใบหรือ

ดอกขี้เหล็กที่ต้มไว้นั้นลงใส่พร้อมด้วยมี่ถิ่นที่ตัดเป็นชิ้น ๆ เติมน้ำปลาถั่วแล้วชิมดูรสตามชอบใจ

๘. แกงป่า

เครื่องปรุง เห็ดฟาง หรือเห็ดโคนเป็นเนื้อ พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, พริกอ่อน, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, กระชาย, ลูกผักชี, เกลือ, ใบกะเพรา, ใบมะกรูด, น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ เอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, เกลือ, ลูกผักชี ใส่ครกโขลกละเอียด หั่นกระชาย พริกอ่อน เด็ดใบกะเพราล้างน้ำให้สะอาด แล้วพักไว้ เอาน้ำมันถั่วตั้งไฟพอร้อนแล้วเอาน้ำพริกลงผัดให้หอม เติมน้ำพอควรแล้วผ่าเห็ดใส่ พอสุกเอาน้ำปลาถั่ว ใบกะเพรา กระชายที่หั่นไว้ และใบมะกรูดใส่ลง ชิมดูรสตามความพอใจ

๙. แกงคั่วเห็ดเผาะ

เครื่องปรุง เห็ดเผาะเป็นเนื้อ พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, เกลือ, เต้าหู้ขาวทอดน้ำมันถั่ว น้ำตาลทราย

วิธีทำ ผ่าเห็ดเผาะล้างน้ำให้สะอาด พักไว้แล้วเอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, เกลือ, ลงครกโขลกให้ละเอียด เต้าหู้ขาวทอดพอเหลืองแล้วหั่นให้เป็นชิ้นยาวเล็ก ๆ คั้นมะพร้าวใช้หัวกะทิตั้งไฟพอเป็นมันนิดหน่อย แล้วละลายน้ำพริกใส่ลงไป เติมหางกะทิลงอีก คะเนให้พอกับของที่แกง แล้วใส่เห็ดเผาะ เต้าหู้ เติมน้ำปลาถั่ว น้ำตาล ชิมดูพอได้ที่แล้วยกลง (จะใช้หน่อไม้ดองแทนเห็ดเผาะก็ได้)

๑๐. แกงกะหรี่

เครื่องปรุง ใช้มันฝรั่งเป็นเนื้อ พริกแห้ง, มะพร้าว, ข่า, ตะไคร้, ลูกผักชี, ลูกยี่หร่า, ลูกจันทน์, ดอกจันทน์, เปราะหอม, ขมิ้นชัน, เมล็ดกระวาน, เกลือ, น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ เอาลูกผักชี, ลูกยี่หร่า, ลูกจันทน์, ดอกจันทน์, เปราะหอม, เมล็ดกระวาน คั่วพอหอม กระเทียม หอม คั่วพอสุก เอาพริก, ตะไคร้, ขมิ้นชัน ข่า หั่นใส่ครกโขลกรวมกันให้ละเอียด แล้วคั้นกะทิเอาขึ้นตั้งไฟเคี่ยวพอเป็นมัน จึงเอาน้ำพริกลงผัดกับกะทิ พอหอมแล้วเอาหางกะทิเติม เอามันฝรั่ง หอมฝรั่ง หั่นเป็นชิ้นพองามพอควร ถั่วเหลืองนั้นต้องต้มเสียก่อนและใส่ลงเพียงเล็กน้อย เมื่อแกงสุกแล้วใส่เกลือหรือน้ำปลาถั่ว แล้วชิมดูพอเหมาะก็ใช้ได้

๑๑. แกงคั่วฟักทอง

เครื่องปรุง ฟักทองเป็นเนื้อ พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, กระชาย, ใบแมงลัก, มะพร้าว, น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล

วิธีทำ เอาพริกและเครื่องแกงใส่ครกโขลก หั่นฟักทองเป็นชิ้นขนาดพอสมควรยาวสัก ๑ องคุลี คั้นกะทิขึ้นตั้งไฟพอเป็นมันแล้วเล็กน้อย จึงเอาเครื่องพริกที่โขลกไว้ละลายกับกะทิเคี่ยวไฟพอหอม แล้วเอาฟักทอง น้ำปลาถั่วหรือเกลือใส่ ชิมดูตามชอบใจ แล้วเอาใบแมงลักใส่แล้วยกลง

๑๒. แกงฉู่ฉี่ถั่วแขก

เครื่องปรุง ถั่วแขกสดเป็นเนื้อ พริกแห้ง, หัวหอม, หัวกระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, มะพร้าว, เกลือ, น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล

วิธีทำ เอาพริกแห้ง, หัวหอม, หัวกระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, เกลือ, ใส่ครกโขลกให้ละเอียด ถั่วแขกตัดเป็นท่อนสั้น ๆ พองาม ล้างน้ำให้สะอาด ขูดมะพร้าวคั้นกะทิ เอาหางกะทิไว้ต่างหาก ใช้หัวกะทิตั้งไฟพอแตกมัน เอาน้ำ-พริกลงผัดให้หอมดีเติมหางกะทินิดหน่อยแล้วใส่ถั่วแขก เติมน้ำปลาถั่ว น้ำตาลชิมดูรสพอเหมาะดีแล้วยกลง ระวังอย่าให้เหลวนัก พอเป็นน้ำขลุกขลิกพอดี

๑๓. หมี่กรอบ

เครื่องปรุง เส้นหมี่เป็นเนื้อ เห็ดหอม, เห็ดโคนหรือเห็ดบัว, เต้าหู้, เต้าเจี้ยว, หอม,

กระเทียม, น้ำปลาถั่ว, น้ำตาลทราย, น้ำมันถั่ว, พริกป่น, ใบกุยช่าย, ผักชี, กระเทียมดอง, ผิวส้มซ่า, พริกชี้ฟ้า, มะนาว, ถั่วงอก

วิธีทำ เอาเส้นหมี่ลวกน้ำร้อน แล้วผึ่งให้สะเด็ดน้ำ เอาลงทอดด้วยน้ำมันถั่วพอเหลือง กรอบดีแล้วพักไว้ หั่นเห็ดหอมหรือเห็ดโคน, เห็ดบัว, เต้าหู้เป็นชิ้นพอสมควร และทุบกระเทียมเตรียมไว้ เด็ดถั่วงอก หั่นต้นกุยช่ายเป็นท่อนสั้น ๆ และหั่นกระเทียมดอง, ผิวส้มซ่า, พริกชี้ฟ้า, ผักชีไว้ให้พร้อม แล้วเอากะทะขึ้นตั้งไฟ ใส่น้ำมันถั่วพอร้อน เอา หอม, กระเทียมลงเจียวพอหอม ใส่เต้าหู้ เห็ดหอมหรือเห็ดบัวเห็ดฟาง ถั่วงอก พอสุกใส่พริกป่นพอสมควร แล้วเอาเส้นหมี่ลงใส่ เติมน้ำปลาถั่ว น้ำตาล เต้าเจี้ยว ชิมดูรสพอดี เสร็จแล้วเอาผักชี กระเทียมดอง ผิวส้มซ่า พริกชี้ฟ้าหั่นโรยหน้า ผ่ามะนาวไว้ข้างจาน รับประทานกับใบกุยช่าย, ถั่วงอกดิบ

๑๔. ข้าวผัด

เครื่องปรุง ข้าวสุก, เห็ดบัวหรือเห็ดฟางสด หอมหัวใหญ่, แตงกวา, กระเทียม, พริกชี้ฟ้า, น้ำซ๊อสมะเขือเทศ, น้ำซีอิ๊วอย่างดำ, น้ำปลาถั่ว, น้ำมันถั่ว น้ำส้ม

วิธีทำ ปอกเห็ดล้างน้ำผ่าเป็นชิ้นพองาม ยกกะทะตั้งไฟ ใส่น้ำมันถั่วลงไปพอควร ทุบกระเทียมลงคั่วน้ำมันให้หอม แล้วเอาเห็ดลงผัดพอสุก ใส่น้ำซ๊อสมะเขือเทศ, ใส่น้ำปลาซีอิ๊วดำ, น้ำปลาถั่ว, คนให้ทั่ว แล้วเอาข้าวสุกประมาณ 1 จาน ใส่ลงในกะทะผัดกับเครื่องให้ทั่ว ชิมดูรสตามชอบ เมื่อตักใส่จานแล้ว เอาแตงกวาที่หั่นไว้แล้วกับต้นหอม ผักชี วางข้างจาน รับประทานกับพริกชี้ฟ้าดองน้ำส้ม

๑๕. ผัดมักโรนี

เครื่องปรุง มักโรนี, เนยแข็ง, เห็ดหอม, ซ๊อสมะเขือเทศ, กระเทียม, พริกไทย, หอมหัวใหญ่, น้ำมันถั่ว, น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ มักโรนีมากน้อยตามต้องการ เป็นท่อนยาวสององคุลีแช่น้ำพออิ่ม แล้วเอาหม้อ

ตั้งน้ำให้พอเดือด เอามักโรนีต้มให้สุก สุกแล้วเทใส่กะชอนให้สะเด็ดน้ำ เห็ดหอมแช่น้ำพอนิ่มตัดรากล้างน้ำให้สะอาด หอมหัวใหญ่หั่นเป็นชิ้น ยกกะทะขึ้นตั้งไฟเทน้ำมันถั่วใส่ ทุบกระเทียมตีน้ำมันพอหอม เอามักโรนี, เห็ดหอม, หัวหอม, ที่เตรียมไว้ลงใส่ผัด พอจวนได้ที่แล้ว เติมน้ำปลาถั่ว ซ๊อสมะเขือเทศลงไปแล้วชิมรสดู ได้ที่ดีแล้วตักใส่จาน หั่นเนยแข็งโรยหน้า และพริกไทยป่นโรยด้วยรับประทานเป็นอาหารกลางวัน

๑๖. ขนมจีนซาวน้ำ

เครื่องปรุง ขนมจีนเป็นเนื้อ สับปะรด, ขิง, มะพร้าว, กระเทียม, พริกนก, น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล, เห็ดสด, แป้งมี่

วิธีทำ ปอกเห็ดให้สะอาดเอาลงโขลกกับแป้งมี่ให้เหนียวแล้วปั้นเป็นก้อนลูกชิ้น ขูดมะพร้าวคั้นกะทิขึ้นตั้งไฟเคี่ยวให้แตกมันนิดหน่อย แล้วเอาลูกชิ้นลงต้มให้สุกแล้วยกลง สับปะรด, ขิง, กระเทียม, หั่นละเอียด พริกนกดอง, น้ำปลาถั่ว, เต้าหู้ทอด, หั่นชิ้นละเอียดทอดให้กรอบ รับประทานกับขนมจีนและแกงร้อน ถ้าสับปะรดไม่เปรี้ยวใช้มะนาวบีบเติมลงไปอีก

๑๗. ห่อหมกเห็ด

เครื่องปรุง เห็ดเป็นเนื้อ (ใช้เห็ดโคนหรือเห็ดฟาง เห็ดบัว) มี่กึ๋น, ข่า, ตระไคร้, กะชาย พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ผิวมะกรูด, รากผักชี, ใบมะกรูด, ใบผักชี, เกลือ, ถั่วเหลือง, แป้งมี่, ใบยอ (หรือใบโหระพา หรือใบแสงจันทร์ก็ได้) น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ เอาพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่าตระไคร้, ผิวมะกรูด, กะชาย, เกลือ, รากผักชี โขลกอย่างน้ำพริกแกง แล้วเอาถั่วเหลืองต้มให้เปื่อยปอกเปลือกให้สะอาด แล้วเอาลงโขลกกับน้ำพริก เอาน้ำพริกละลายกับหัวกะทิข้น เหยาะแป้งมี่ลงเล็กน้อยแล้วเอาเห็ดที่ปอกใส่น้ำปลาทั่ว แล้ว เคล้าลงกับน้ำพริกพอทั่วกับ

มีกินที่ทำเป็นชิ้นๆไว้ ชิมดูรสตามต้องการ แล้วรีบห่อหรือใส่กระทง โดยใช้ใบยอหรือใบโหระพา หรือใบแสงจันทร์รอง และเอาหัวกะทิหยอดหน้า ผักชีโรยหน้า เอาขึ้นนึ่ง เมื่อสุกแล้วใช้ได้ (ถ้าไม่มีเห็ดหรือมีกิน จะใช้หัวปลีเผาหรือหน่อไม้สดก็ได้ แต่ต้องต้มเสียก่อนหั่นละเอียดแทน)

๑๘ พริกขิงเต้าหู้

เครื่องปรุง เต้าหู้เป็นเนื้อ เต้าหู้เหลืองอ่อนหรือเต้าหู้ขาวทอด (เต้าหู้มี ๒ อย่างคือ อย่างอ่อนอย่างแข็ง เราอย่าเอาอย่างอ่อน) พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้, ผิวมะกรูด, ใบมะกรูด เต้าเจี้ยว, เกลือ, น้ำตาล, น้ำมันถั่ว

วิธีทำ หั่นเต้าหู้ชิ้นพองาม แล้วเอาลงทอดเสียให้กรอบ ส่วนพริกแห้ง, หอม, กระเทียม, ข่า, ตะไคร้ ผิวมะกรูดใส่ครกโขลกให้ละเอียดพอควร แล้วเทน้ำมันถั่วใส่กะทะ เอาเครื่องที่โขลกไว้ลงผัดพอหอมดีแล้ว เอาเต้าหู้ที่ทอดไว้ลงผัดด้วย ใส่น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล ชิมดูรสตามชอบ (ผัดพริกอย่างนี้จะใช้ผักบุ้ง หรือถั่วฝักยาวแทนเต้าหู้ก็ได้)

๑๙ สะตูหอมฝรั่ง

เครื่องปรุง ถั่วเหลือง, เต้าหู้เหลือง, เมล็ดบัว เห็ดหอม, หัวบีทรู๊ต, มะเขือเทศสุก, แป้งสาลี, น้ำมันเนย, เกลือ, พริกไทย, หอมฝรั่ง

วิธีทำ หอมฝรั่งหัวย่อม ๆ คว้านข้างในออกล้างน้ำ เมล็ดบัวกับมะเขือเทศต้มให้สุก เต้าหู้เหลืองหั่นชิ้นเล็ก ๆ ถั่วเหลืองต้มให้เปื่อยปอกเปลือกล้างน้ำ แล้วเอาเครื่องเหล่านี้ผัดน้ำมันเนยพอหอม แล้วตักลงเอาพริกไทยป่นเคล้าให้ทั่ว บรรจุในหัวหอมที่คว้านไว้

ส่วนมะเขือเทศคั้นแต่น้ำ หัวบีทรู๊ตหั่นชิ้นเล็ก ๆ และเห็ดหอมพอควร เอารวมลงในหม้อพร้อมกัน หัวหอมที่ยัดไส้แล้วตั้งไฟ ใส่แป้งสาลีและเกลือลงเล็กน้อยพอสุกดีก็ใช้ได้

๒๐ มันห่อ

เครื่องปรุง มันฝรั่ง, เมล็ดบัว, เห็ดหอม, หอมฝรั่ง, มะเขือเทศสุก, เต้าหู้เหลือง, รากผักชี, กระเทียม, พริกไทย, น้ำปลาถั่ว, แป้งมี่, น้ำตาล, มะพร้าว, น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ ต้มมันฝรั่งให้สุกปอกเปลือกแล้วโขลกพอละเอียดแล้วพักไว้ ต้มเมล็ดบัวให้สุกแล้วล้างน้ำหั่นชิ้นพองาม เห็ดหอมแช่น้ำหั่นละเอียด มะเขือเทศ เต้าหู้หั่นดูให้ชิ้นพอดี เสร็จแล้วคั้นกะทิเคี่ยวให้แตกมัน เอาเครื่องที่หั่นไว้นั้นลงผัดกับรากผักชี กระเทียม, พริกไทย, ที่ตำละเอียดแล้ว เติมน้ำปลาถั่ว, น้ำตาล ชิมดูรสกลมกล่อมดีแล้วยกลง หั่นผักชีเคล้าลงไปด้วย แล้วเอามันที่โขลกห่อไส้ที่ผัดนี้ห่อ แล้วเวลาทอดต้องชุบแป้งหมี่ ละลายหัวกะทิทอดด้วยน้ำมันถั่ว พอเหลืองกรอบดีแล้วใช้รับประทานกับน้ำซ๊อส

๒๑ แยนตาโฟ

เครื่องปรุง เต้าหู้ทอด, ผักบุ้งจีน, เห็ด, แป้งมี่, น้ำเต้าหู้ยี้, พริกชี้ฟ้า, กระเทียม, พริกไทยป่น, รากผักชี, น้ำส้ม, เกลือ, น้ำปลาถั่ว (ซีอิ๊วขาว)

วิธีทำ พริกไทย, กระเทียม, รากผักชี โขลกให้ละเอียด เห็ดบัวปอกเปลือกล้างน้ำแล้วเอาลงโขลกรวมกันกับแป้งมี่เคล้าให้เข้ากัน เต้าหู้ผ่ากลางเอาเครื่องที่โขลกลงยัดไส้ในเต้าหู้ทอด เสร็จแล้ว ถ้าไส้เหลือปั้นเป็นก้อนต่างลูกชิ้น เอาน้ำใส่หม้อยกขึ้นตั้งไฟ พอน้ำเดือดเอาเต้าหู้ลูกชิ้นลงต้มให้สุกแล้วตักขึ้นใส่จานพักไว้ น้ำในหม้ออย่าเท เอาผักบุ้งตัดเป็นท่อนยาวสององคุลี เต้าหู้ลูกชิ้นตัดเป็นคำๆ จวนรับประทานยกหม้อน้ำตั้งไฟให้เดือดแล้วเอาผักบุ้งลงลวก พอสุกแล้วตักขึ้น ถ้าจะรับประทานกันหลายคนก็ปรุงน้ำในหม้อให้หมด ถ้าน้ำเต้าหู้ยี้ไม่เค็ม จะเติมน้ำปลาถั่ว ด้วยก็ได้ พริกต้องโขลกให้ละเอียดละลายน้ำส้มรับประทานร้อนๆ จะมีรสมาก

๒๒ ยำพริกอ่อน

เครื่องปรุง พริกอ่อน ๆ เป็นเนื้อ กะทิ, หอม, มะพร้าว, มะนาว, น้ำปลาถั่ว (คือซีอิ๊วขาว)

วิธีทำ เอาพริกอ่อนฉีกเป็นชิ้นๆหอมเผา หั่นละเอียด กะทิหั่นละเอียดแล้วคั้นเกลือให้หายขื่น หัวกะทิตั้งไฟให้ข้นเสียก่อน มะพร้าวคั่วพอเหลือง แล้วผสมเครื่องที่กล่าวนี้ เติมน้ำปลาถั่ว, มะนาว ชิมดูรสให้พอเหมาะ

๒๓ เต้าเจี้ยวหลน

เครื่องปรุง เต้าเจี้ยว, หอม, น้ำตาลปึก, มะขามเปียก, เกลือ, มะพร้าว, น้ำปลาถั่ว

วิธีทำ ขูดมะพร้าวคั้นกะทิตั้งไฟพอแตกมัน เอาเต้าเจี้ยวและหอมใส่พอเดือด เติมน้ำปลาถั่ว น้ำตาล น้ำส้มมะขามเปียก, เกลือ, ชิมดูรสพอดี แล้วใส่พริกอ่อน แล้วยกลงใช้ได้ รับประทานกับผักต่าง ๆ เช่นมะเขือ, แตงกวา, หัวปลี เป็นต้น (เต้าเจี้ยวมี ๒ อย่าง เต้าเจี้ยวเมืองจีนและเมืองไทย ถ้าใช้เต้าเจี้ยวเมืองไทยต้องโขลกเสียก่อนจึงจะดี)

๒๔ น้ำพริกมะขามสด

เครื่องปรุง มะขามสดหรือดอกมะขามเป็นเนื้อ กระเทียม, พริกชี้ฟ้า, พริกนก, เต้าหู้เหลือง น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล

วิธีทำ มะขามสดเอาเมล็ดออกล้างน้ำให้สะอาดผสมกับเต้าหู้ทอดกรอบพอสมควร แล้วโขลกให้ละเอียดพร้อมกับกระเทียมที่ปอกแล้ว เมื่อโขลกละเอียดดีแล้ว ก็เอาพริกชี้ฟ้า, พริกนก เด็ดก้านใส่โขลกพอเมล็ดแตกแล้วใส่น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล ชิมดูให้พอดีตามชอบใจ รับประทานกับผักต่าง ๆ มีมะเขือ, แตงกวา, สายบัวก็ได้ ตามแต่จะชอบผักอย่างไหน (น้ำพริกส้มมะขามนี้ ถ้าชอบผัดจะใช้ผัดกับน้ำมันถั่วก็ได้)

๒๕ น้ำปลาหวาน

เครื่องปรุง น้ำปลาถั่ว มะขามเปียก, น้ำตาลหม้อ, หอม, กระเทียม, ต้นหอม ผักชี

วิธีทำ เอามะขามเปียกคั้นกับน้ำปลาถั่ว ใส่น้ำตาลหม้อ ชิมรสดูให้เปรี้ยว เค็ม หวานพอดี เจียวหอม, กระเทียมใส่, หั่นต้นหอม, ผักชี โรยหน้ารับประทานกับผักต่าง ๆ เช่น ผักละเดา, ผักชี, แพงพวย เป็นต้น (ใช้เต้าหู้ทอดกรอบเป็นเครื่องแกล้มก็ได้)

๒๖ น้ำพริกจิ้มผัก

เครื่องปรุง เต้าหู้ยี้หรือเต้าหู้เหลือง หรือเต้าเจี้ยว หรือลูกหนำเลี้ยบเป็นเนื้อ (แทนกะปิ) กระเทียม, พริกนก, พริกชี้ฟ้า, มะนาว, น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล, มะอึก ระกำ

วิธีทำ เต้าหู้เหลืองหรือเต้าหู้ยี้ หรือเต้าเจี้ยวหรือลูกหนำเลี้ยบ พอสมควร เอาโขลกกับกระเทียมปอกแล้วใส่พริกนกกับพริกชี้ฟ้าโขลกพอเมล็ดแตก แล้วใส่น้ำปลาถั่ว, น้ำตาล, มะนาวบีบ ชิมดูรสตามต้องการ ใช้ผักต้มกะทิ หรือผักสดต่างๆจิ้มรับประทาน มีแกล้มใช้เต้าหู้ขาวเป็นเครื่องแกล้ม ทอดให้สุกผสมเป็นเครื่องแกล้มก็ได้

๒๗ น้ำพริกเผา

เครื่องปรุง พริกแห้ง, หอม, กระเทียม, น้ำตาลปีบ, ส้มมะขามเปียก, น้ำปลาถั่ว, น้ำมันถั่ว, เต้าหู้ทอด

วิธีทำ หอม, กระเทียมปอกแล้วหั่นบาง ๆ เอาลงเจียวด้วยน้ำถั่วให้เหลืองแล้วตักขึ้นพักไว้ให้มันแห้งแล้วเอาลงโขลกให้ละเอียด พริกแห้งผ่า เอาเม็ดออกล้างน้ำบีบให้แห้งแล้วลงครกโขลกให้ละเอียด ส้มมะขามเปียกสับให้ละเอียด เต้าหู้ทอดหั่นให้บาง ๆ แล้วเอาลงทอดให้กรอบ แล้วตักขึ้นโขลกให้ละเอียด แล้วเอาของทุกอย่างมาผสมกับน้ำปลาถั่ว น้ำตาล เข้ากันดีแล้ว ยกกะทะขึ้นตั้งไฟ เทน้ำมันถั่วลงกะทะพอร้อน แล้วเอาของที่กล่าวแล้วลงผัดให้หอม และชิมดูรสตามชอบ เป็นเสร็จเก็บไว้รับประทานได้นาน ๆ

๒๘ หมี่กึน

วิธีทำ เอาแป้งหมี่อย่างดี (มากน้อยตามต้องการสัก ๑ หรือ ๒ กิโลกรัม) ใส่ลงไปในชามกาละมังแล้วเจือน้ำลงพอสมควรค่อย ๆ นวดไปจนเกาะกันกลม (กินเวลา ๑ ชั่วโมง) แล้วเอาน้ำใส่ลง ค่อยๆล้างเนื้อแป้งออกจนหมด ล้างประมาณ ๑๐ น้ำ เหลือแต่กาก แล้วเอาเกลือป่นเจือลงสัก ๑ ช้อนโต๊ะ แล้วขยำไปจนเหนียวเหมือนแตงเมล็ดเกตดูว่าหมดรสเค็มแล้วก็ปั้นเป็นก้อนไว้ (ก้อนเล็กใหญ่เท่าใดตามชอบ นี่แหละเรียกว่า **หมี่กึน** คือกากของแป้งหมี่นั่นเอง) ปั้นเป็นก้อนแล้วเอาลงต้มให้สุกๆ แล้วเอาขึ้นวางในกะชอนให้สะเด็ดน้ำเก็บไว้สำหรับปรุงอาหารแทนเนื้อสัตว์และเครื่องในสัตว์ ได้แทบทุกอย่าง ทำคราวหนึ่งจะเก็บไว้ได้ประมาณ ๗ วัน (แต่ต้องหมั่นอุ่นไฟอย่าให้บูด) ส่วนเนื้อแป้งที่ล้างออกจากหมี่กึนนั้น เกรอะตากแดดทำเป็นแผ่นๆ ไว้ทำขนมได้ เครื่องจันอับเขาก็ทำด้วยแป้งนี้เอง

๒๙ ยำสายรุ้ง

เครื่องปรุง วุ้นเส้น มะเขือเทศสด หอมแดง ถั่วงอก เห็ดบัว เห็ดหูหนู พริกชี้ฟ้าแดง ผักกาดหอม ผักชี

น้ำปรุงรส กระเทียม พริกสด รากผักชี น้ำตาลทราย เกลือ น้ำส้ม มะนาว ตำรวมกันให้ละเอียด ชิมดูรสตามต้องการ

วิธีทำ วุ้นเส้น แช่น้ำให้นิ่ม ลวกในน้ำเดือดทิ้งไว้พออุ่น ตัดให้เป็นท่อน มะเขือเทศผ่าเอาเม็ดออกหั่นให้เป็นฝอยยาว ๆ ถั่วงอกเด็ด หาง ลวก ให้สุกหอมแดงปอกแช่น้ำส้มทิ้งไว้ ๒—๓ ช.ม. แล้วมาหั่นบาง ๆ เห็ดบัวหั่นลวกพร้อมเห็ดหูหนู พริกแดงหั่นตามยาว ผักกาดหอมล้างสะอาด จัดรองจานไว้ นำเครื่องที่เตรียมไว้ ลงคลุกปนกับวุ้นเส้น เอาน้ำปรุงที่ผสมไว้แล้ว เทลงไปคลุกเคล้าให้เข้ากันชิมดูตามชอบ แล้วจัดใส่จานวางรองด้วยผักกาดหอมโรยด้วยผักชีเด็ดเป็นช่อ และพริกแดงหั่นฝอย

๓๐ ลาบเห็ด

เครื่องปรุง เห็ดบัว หมี่กึ๋น ข้าวคั่ว, มะนาว ผักชี-ต้นหอม ใบสะระแหน่ ซีอิ๊วขาว น้ำตาลทราย พริกขี้หนูป่น

วิธีทำ เห็ดบัว ปอกล้างน้ำ ผึ่งให้แห้ง หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ หมี่กึ๋นหั่นเล็กๆ เช่นกัน เอาลวกในน้ำเดือดแล้วผึ่งไว้ เอาข้าวคั่วที่ป่นไว้แล้วใส่ลงไปพอประมาณ ซีอิ๊วขาว มะนาว พริกขี้หนูป่น น้ำตาลคลุกเคล้ากับเห็ดให้เข้ากัน ชิมดูรสตามชอบ เอาผักชี-ต้นหอม สะระแหน่ใส่ลงไปคนให้เข้ากันอีกครั้ง แล้วตักใส่จานจัดด้วยผักสด

๓๑ เต้าหู้ทรงเครื่อง

เครื่องปรุง เต้าหู้ขาวอย่างนิ่ม กระเทียม เห็ดหอม เห็ดสด เมล็ดถั่วลันเตา หัวไชโป๊ เต้าเจี้ยว ต้นหอม-ผักชี ซีอิ๊วขาว น้ำมันพืช แป้งข้าวโพด พริกไทยป่น ชูรส

วิธีทำ เต้าหู้ตัดเป็นท่อนๆลงไปทอดในน้ำมันให้เหลือง แล้วเอาขึ้นพักไว้ เห็ดหอมหั่นเล็ก เห็ดสดก็เช่นกัน หัวไชโป๊สับฝอยๆ ถั่วลันเตาแกะเอาแต่เม็ดใน เอาน้ำมันใส่กะทะพอควร กระเทียมเจียวให้เหลือง เอาเครื่องที่เตรียมไว้ลงไปผัดให้หอม เอาเต้าหู้ที่ทอดไว้แล้วเทลงไป ใส่น้ำสต๊อกพอควร ใส่เต้าเจี้ยวประมาณ ๑-๒ ช.ต. ผงชูรส ซีอิ๊ว ชิมดู พอเดือดจัดใส่แป้งลงไปคน พอข้นน้อยๆ มีน้ำขลุกขลิก โรยด้วยต้นหอมผักชี และพริกไทย รับประทานร้อนๆ

๓๒ ผัดผักต่างๆ

เครื่องปรุง หน่อไม้ ถั่วลันเตา ข้าวโพดอ่อน เห็ด หัวแครอท ต้นหอม กระเทียม

วิธีทำ ล้างถั่วลันเตา เห็ดผ่าครึ่ง หัวแครอทปอกเปลือกหั่นเป็นชิ้น หน่อไม้หั่น ข้าวโพดหั่นครึ่ง ต้นหอมหั่นเป็นท่อนสั้นๆ เอากะทะขึ้นตั้งไฟใส่น้ำมันพืช พอร้อนทุบกระเทียมใส่ลงไปพอมีกลิ่นหอม ใส่ผักที่หั่นไว้ลงผัด พอสุกละลายแป้งใส่ลงไปนิดหน่อย แล้วใส่น้ำปลาถั่ว (ซีอิ๊ว) ตักใส่จานรับประทานได้

๓๓ ผัดเห็ดหูหนู

เครื่องปรุง เห็ดหูหนู สับปะรด กระเทียม

วิธีทำ แช่เห็ดให้บาน ตัดโคนทิ้ง ปอกสับปะรด หั่นให้เป็นชิ้น เอากะทะขึ้นตั้งไฟใส่น้ำมันพืช พอร้อนทุบกระเทียมใส่พอมีกลิ่นหอมใส่เห็ดหูหนูผัดก่อน แล้วใส่สับ-ปะรดลงไปทีหลัง พอสุกใส่น้ำปลาถั่ว (ซีอิ๊วขาว) แล้วตักใส่จานรับประทานได้

๓๔ ยำหัวไชโป๊

เครื่องปรุง หัวไชโป๊ น้ำตาล น้ำส้มหรือมะนาว พริกชี้ฟ้าแดง ตะไคร้

วิธีทำ ล้างหัวไชโป๊ แล้วหั่นเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ ใส่น้ำตาล น้ำส้ม หรือ บีบมะนาว หั่นพริกชี้ฟ้าใส่ตะไคร้หั่นฝอยๆเคล้าให้เข้ากัน ชิมดูรสตามใจชอบ หมักไว้สักครู่ ตักรับประทานได้

๓๕ น้ำเต้าหู้

เครื่องปรุง ถั่วเหลือง น้ำตาล

วิธีทำ นำถั่วเหลืองมาขยี้เปลือกออก พอเม็ดแตกคัดเปลือกทิ้ง นำไปแช่น้ำประมาณ ๒ ชั่วโมงจนถั่วพอง แล้วนำไปโม่ (หรือปั่นในเครื่องปั่นผลไม้) แล้วนำใส่ถุงหรือห่อผ้าขาวคั้นเอาน้ำออก ใส่หม้อต้มจนเดือด ใส่น้ำตาลเก็บไว้ดื่มแบบร้อน หรือใส่น้ำแข็ง แช่ในตู้เย็น แล้วแต่ชอบ

๓๖ แกงเลียง

เครื่องปรุง หัวหอม พริกไทย กระชาย บวบ ฟักทอง น้ำเต้า ผักตำลึง ใบแมงลัก ผงชูรส ซีอิ๊ว

วิธีทำ นำผักต่างๆ มาล้าง ปอกเปลือก หั่นเป็นชิ้นๆ แล้วโขลกหัวหอม พริกไทย กระชาย เอาหม้อใส่น้ำตั้งไฟ พอเดือดใส่ของที่โขลกไว้แล้วลงไป ตามด้วยผักต่างๆที่หั่นไว้ พอสุกเติมผงชูรส ซีอิ๊ว ชิมดูรสตามใจชอบ ผักตำลึงและใบแมงลัก ล้างน้ำให้สะอาดเด็ดเป็นใบๆ ใส่เป็นอันดับสุดท้าย

๓๗ จับฉ่าย

เครื่องปรุง น้ำตาลปีบ ซีอิ๊ว รากผักชี พริกไทย ผักคะน้า หัวไชเท้า ผักคื่นไช่ ต้นกระเทียม ดอกกระหล่ำ วุ้นเส้น เต้าหู้เหลือง เต้าหู้ก็

วิธีทำ นำผักต่างๆมาล้างให้สะอาด ปอกเปลือก และหั่น วุ้นเส้นแช่น้ำแล้วหั่นเป็นท่อนๆ เต้าหู้เหลือง และเต้าหู้ก็ทอดให้พองด้วยน้ำมันพืช แล้วนำขึ้นพักไว้ โขลกรากผักชี พริกไทย และน้ำตาลปีบ นำหม้อน้ำขึ้นตั้งไฟ พอเดือดใส่เครื่องที่โขลกลงไป แล้วจึงใส่ผักต่าง ๆ วุ้นเส้น และเต้าหู้ลงไปเคี่ยวจนนิ่ม แล้วใส่ซีอิ๊วชิมดูรสตามใจชอบ

๓๘ เต้าหู้ทอด

เครื่องปรุง ฟองเต้าหู้ (หู้ก็) แผ่นเล็ก หรือเต้าหู้ขาว พริก กระเทียม น้ำตาลปีบ น้ำส้ม น้ำบ๊วย ถั่วลิสง ผักชี

วิธีทำ เอากะทะขึ้นตั้งไฟ พอร้อน ใส่ฟองเต้าหู้ลงไป (ถ้าใช้เต้าหู้ขาวทอด ควรหั่นเป็นสี่ชิ้น) จะสุกทันที โดยลอยตัวขึ้นมา ใช้ตะเกียบพลิกกลับไปมาพอเหลืองดีขึ้นพักไว้บนตะแกรงให้น้ำมันแห้ง (ทอดไฟอ่อนๆ) น้ำที่ใช้จิ้ม นำพริก กระเทียม น้ำตาลปีบ น้ำส้ม ถั่วลิสงโขลกให้เข้ากัน แล้วใส่น้ำบ๊วย ชิมดูรสตามใจชอบ ล้างผักชีเด็ดใบโรยหน้าน้ำจิ้ม

๓๙ ข้าวโพดทอด

เครื่องปรุง ข้าวโพด เกลือ แป้งหมี่ กระเทียม พริก น้ำตาลปีบ น้ำส้ม พริกไทย

วิธีทำ ข้าวโพดปอกเปลือกฝานบาง ๆ แล้วโขลกให้ยุ่ย โขลกกระเทียม พริกไทย เกลือเคล้ากับข้าวโพดให้เข้ากันใส่แป้งหมี่นิดหน่อยให้เหนียวพอจับเป็นก้อน หรือเป็นแผ่น นำทอดในน้ำมันพืชร้อน ๆ พอเหลืองนำขึ้นพักไว้ให้หมดน้ำมัน โขลก กระเทียม เกลือ น้ำตาลปีบ น้ำส้ม พริกแดง ชิมดูรสตามชอบ ใช้จิ้มข้าวโพดทอด

๔๐ ผัดเปรี้ยวหวาน

เครื่องปรุง แตงกวา พริกหยวก มะเขือเทศลูกเล็ก หอมใหญ่ แป้งมัน น้ำส้ม น้ำตาลทราย ซีอิ๊ว กระเทียม

วิธีทำ ล้างแตงกวา พริกหยวก มะเขือเทศ หอมใหญ่ให้สะอาด ฝานเป็นชิ้น พริกหยวกแกะเม็ดในออก หั่นเป็นชิ้นแฉลบ ฝานแตงกวา แบบฝานบวบ นำกะทะขึ้นตั้งไฟ ใส่น้ำมันพืช พอร้อนๆ ทุบกระเทียมใส่ เจียวพอเหลือง ใส่แตงกวา พริกหยวก มะเขือเทศและหอมลงไปผัด พอสุกเติมน้ำส้ม น้ำตาล ซีอิ๊ว ชิมดูรสตามใจชอบ ละลายแป้งในน้ำเล็กน้อย ใส่ลงไปผัดให้เข้ากัน แล้วตักใส่จานรับประทานได้

พระพุทธพจน์ทำนาย

* * *

ลอกจากศิลาจารึกเขตมหาวิหารในสวนมฤคทายวัน แห่งประเทศ อินเดีย โดยคณะทูตไทยที่ไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อ ๒๔๙๔ ตามคำแปลต่อไปนี้

สาธุ อรหันต์สัมพุทธเจ้า ทรงพระเมตตากรุณาแก่สัตว์โลก ซึ่ง เกิด มาล้วน แต่ลำบากยิ่งนัก ในคราวใดที่พระองค์ใกล้ถึงพระชนมายุย่างเข้าพระปรินิพพานตามกาลเวลา จึงตรัสแก่พระอานนท์ผู้ศิษย์อันสนิทพากเพียรพยาบาลว่า ดูกรอานนท์ สัตว์โลกทั้งหลายที่เกิดมาล้วนแต่ลำบากทุกชาติ ทุกศาสนา ตามธรรมชาติที่หมุนเวียนของโลก โลกหมุนไปใกล้ความแตกทำลายจนถึงสมัยที่อาตมานิพพานไปแล้วได้ ๕๐๐๐ ปี เมื่อโลกไปใกล้ถึงจำนวนอาตมาทำนายไว้ (๒๕๐๐ ปี) มนุษย์และสัตว์จะได้รับภัยพิบัติสารพัดทิศเสียครึ่งหนึ่งในระยะ ๓๐ ปี สิ่งที่ศาสนิกชนไม่เคยพบเห็น ยักษ์หินที่ถูกสาปให้หลับก็กลับคืนขึ้นมาอาละวาดยิ่งหนัก เมื่อใกล้ถึงศาสนาของอาตมาก็ทวีภัยใหญ่ขึ้นทุกทิพาราตรี และมนุษย์นอกศาสนาก็จะมารบราฆ่าฟันกันถึงเลือดนองแผ่นดินและแผ่นน้ำ แม้ในอากาศก็มี อำนาจภัยจากฟ้าทุกทิศานุทิศ ไฟจะลุกลามเผาผลาญมนุษย์ไม่ขาดระยะ ต่างฝ่ายต่างทำลายกันย่อยยับเหมือนยักษ์กระหายเลือด แผ่นดินแผ่นน้ำจะเดือดเป็นไฟและตายกันไปฝ่ายละครึ่งจึงจะเลิกรา ต่างฝ่ายต่างหมดกำลังด้วยกันตามวิสัยของยักษ์ร้ายนอกศาสนา ซึ่งกำเนิดมาจากสัตว์ป่าอำมะหิต

ส่วนศาสนาชนผู้ขวนขวายในทางบุญตามเดิม วัจนะของอาตมาก็จะสา-มารถระงับร้อนไม่รุนแรง บ้านใดที่เคารพสักการะพระศรีมหาโพธิ์และกาสาวพัสตร์จะได้รับวิบัติเบาบางลง แต่จะหนีธรรมชาติไม่พ้น เริ่มแต่ศาสนาอาตมาล่วงมาได้ ๒๔๙๕ ปี เป็นต้นไป ไฟจะลุกมาทางทิศตะวันออกไหม้วัดวาอาราม สมณชีพราหมณ์จะอดอยากยากเข็ญ คนบ้านจะเข้าป่า สัตว์ป่าจะเข้ากรุง เมืองหลวงจะร้อนเป็นไฟ ลูกไฟจะตกจากฟ้าเป็นเพลิงผลาญ เหล็กกล้าจะทะยานจากน้ำ มหาสมุทรจะชอกช้ำ สงครามจะทั่วทิศ ศึกจะติดเมือง ทหารจะเป็นเจ้า ข้าวจะขาดแคลน ทั่วแคว้นจะอดอยาก พลูหมากจะหมดเปลือง ปราชญ์เปรื่องจะสิ้นสูญราชตระกูลอำมาตย์ ราษฎรทุกคนจะพากันถืออำนาจไม่เป็นธรรม ไม่

เคารพหลักธรรม โดยปรวนแปรนิยมเชื่อถือถ้อยคำของคนโกง คนกล่าวคำเท็จคนประจบสอ-พลอย่อมได้รับการเชื่อถือในท่ามกลางสังคมสันนิบาต ผู้ดีมีศีลธรรมประพฤติชอบไม่มีเสียง (อธรรมพูด แต่ธรรมเป็นใบ้) จะเกิดการจลาจลวุ่นวาย ลูกจะพลัดจากแม่ แม่จะพลัดจากลูก โคกจะเป็นน้ำ ผีโขมดป่าจะเข้าเมือง พระเสื้อเมืองทรงเมืองจะเข้าไพร เทวดาจะเรียกแมลงบี้เหล็กโกษหนึ่ง ผีเสื้อแสนหนึ่งมาปล่อยไข้เป็นไฟผลาญ เมื่อศาสนาของอาตมาล่วงได้ ๒๕๐๗ปี (ปีมะโรง) เคยเปลี่ยนสภาพเดิมเป็นคลาน ล่วงได้ ๒๕๐๘ ปี (ปีมะเส็ง) ตลิ่งจะพัง แผ่นดินถิ่นอธรรมจะถล่มเป็นทะเล ล่วงได้ ๒๕๑๒ (ปีระกา) เมืองมนุษย์จะมืด ๗ วัน ๗ คืน โลกถึงสู่ความหายนะ

บุคคลเจริญด้วยเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนข่มเหงอิจฉาพยาบาท และประทุษร้ายซึ่งกันและกัน ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและยึดถือคาถาของอาตมาจะพ้นภัยพิบัติ ให้เจริญภาวนาดังนี้

"หิตะชิราทัน มันกะโลอังคะ ศิลากะลาสา สาสะสะติโหตะถึ โหคะหะคะเน" ให้ท่องบ่นภาวนาเป็นนิจ ให้จดอักษรใส่กระดาษหรือผ้าขาวปิดไว้หน้าบ้าน หัวนอน หรือพันศีรษะไว้ สารพัดภัยพินาศ สันติประสิทธิ์ ดูกรอานนท์ อาตมาส่งสารสัตว์โลกเป็นล้นพ้น ที่มีอายุขัยอยู่ได้ใกล้ยุคถึงยุคสลาย

เมื่อศาสนาของอาตมาล่วงได้ ๒๕๑๒ (ปีจอ) พระจันทร์จะเริ่มเปล่งแสงฉายส่องโลก ครั้นล่วงได้ ๒๕๑๕ ปี (ปีชวด) นับพ้นระยะ ๓๐ ปี พวกอธรรม คือพวกที่ไม่ตั้งอยู่ในศีลในสัตย์ ไร้ซึ่งศีลธรรมนั้นจะหมดไปด้วยภัยภิบัติเครื่องเบียดเบียนชีวิตในสมัยวิทยาศาสตร์จะหมดสิ้นไป เพราะพวกมิจฉาทิษฐิจะดับสูญไปจากโลก อธรรมแพ้ในที่สุด ครุฑจะบินกลับถิ่นสถาพร คนที่จรจะกลับเข้ากรุงบำรุงธรรม ธรรมจะชนะ พระจะอยู่คู่บ้านเมืองต่อไป การงานของมนุษย์จะสำเร็จด้วยอริยศาสตร์ ซึ่งไม่ต้องเบียดเบียนแรงผู้ใด ทุกคนจะสมบูรณ์ด้วยศีลธรรมและชีวิตผาสุข มหากษัตริย์ธรรมิกราชผู้เป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่ง จะเกิดภายในความอุปถัมภ์ของพระมหาเถระโพธิสัตว์ ทั้งสององค์นั้น จะจัดการบำรุงศาสนาของอาตมา ในระยะนี้เป็น "ยุคศรีวิไล" พระมหาเถระโพธิสัตว์จะเกิดในสมัยอาตมาล่วงมาแล้ว ๒๔๕๔ ปี เมื่อล่วงได้ ๒๔๖๗ ถึง ๒๔๘๖ พระมหากษัตริย์ธรรมิกราชจะมาเกิดทั้งสองพระองค์นั้นสถิตอยู่ ณ เบื้องทิศตะวันออกของมัชฌิมประเทศ **ระหว่างปีจอ** ปีกุน เมื่อ

ศักราช ๒๕๑๓ กับ ๒๕๑๔ ผู้มีบุญทั้งสองพระองค์นั้น จะเสด็จเข้าบำรุงศาสนา ให้เที่ยงแท้ สมณชีพราหมณ์จะเสด็จมา ๘๔,๐๐๐ รูป ดูกรอานนท์อาตมาสงสารสัตว์ เวลานั้นพลโลกยังเหลือน้อยเต็มที ค่าทำนายของอาตมานี้ยังให้สัตว์ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ผู้ใดรู้แล้วเชื่อหรือไม่เชื่อไม่บอกเล่าให้ผู้ใดรู้กันต่อ ๆ ไป นับว่าเป็นกรรมแห่งสัตว์ต่างสิ้นสุดกันตามกาลเวลา ผู้ใดปรารถนาจะได้เห็นหรือทันมีบุญ ให้รักษาศีลห้าประการหนึ่ง ยำเกรงบิดามารดารู้จักบุญคุณท่านผู้มีคุณหนึ่ง ให้เจริญภาวนาในพรหมไตรสภาพหนึ่ง คาถาว่าดังนี้

พุทธิทุกฺขํ อนิจฺจํ อนตฺตา นโมสพฺพราชา ขตฺติโย อิติ ปารมิตา ตึสา อิติ สพฺพญฺญุมาคตา อิติ โพธิ มนุปฺปตฺโต อิติปิโส จ เต มโน

รู้แล้วอย่าประมาท ให้ท่องบ่นภาวนารักษาศีล

□ □ □

อิติ อิติ โพธิสัตว์

ท่านเชื่อหรือไม่ว่า พระโพธิสัตว์เสด็จลงมาทำงาน

□ □ □

คติประจำใจของหลวงปู่ทวด

พูดมาก เสียมาก
พูดน้อย เสียน้อย
ไม่พูด ไม่เสีย
นิ่งเสีย โพธิสัตว์
ไม่ยึด ไม่ทุกข์ ไม่สุข ละได้ย่อมสงบ

เทศน์โปรด

คุณหญิงระเบียบ สุนทรลิขิต

▲ ▲ ▲

ข้อความต่อไปนี้ท่านอย่าเพิ่งวิจารณ์ เมื่อท่านถือว่าท่านเป็นชาวพุทธที่แท้จริงเพราะการเป็นชาวพุทธที่แท้จริง ย่อมไม่ลงความเห็นและวิจารณ์ข้อความใดๆ โดยการคาดคะเน สิ่งลี้ลับในโลกนี้มีอีกมากที่มนุษย์เราไม่ได้เข้าไปค้นคว้าและศึกษา

ต่อไปนี้เป็นการเทศน์ของดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพระเถระอมตะ หลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี เทศน์โปรดเหล่าสานุศิษย์ ณ สำนักปู่สวรรค์ สำนักแห่งโลกและวิญญาณ ตั้งอยู่เลขที่ ๒๗๐ ซอยจตุรงค์สงคราม ถนนเพชรเกษม ก.ม. ๑๕ ครึ่ง ต. บางแคเหนือ อ. ภาษีเจริญ จ. ธนบุรี ท่านเสด็จมาโปรดสัตว์เป็นประจำทุกวันเสาร์และอาทิตย์เวลาบ่ายโมงตรง ร่วมกับพระโพธิสัตว์หลวงปู่ทวด (เหยียบน้ำทะเลจืด) ฉะนั้นท่านที่มีโรคภัยไข้เจ็บจะมาให้ท่านรักษาก็ได้ ขอให้ท่านจงมาอย่างมีเวลา แล้วท่านจะได้ค้นคว้าไม่มากก็น้อยว่า วิญญาณมีจริงหรือไม่ ตายแล้วไปไหน

ต่อไปนี้เป็นการเทศน์ตอบปัญหาธรรมะ โดยดวงพระวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพระเถระอมตะ หลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี ต่อข้อซักถามของคุณหญิงระเบียบ สุนทรลิขิต อาจารย์อาวุโสผู้สอนพระอภิธรรมที่วัดพระเชตุพน วัดมหาธาตุ และวัดพิชัยญาติ ท่ามกลางที่ชุมนุมสานุศิษย์และผู้สนใจธรรมะเป็นจำนวนมาก ณ สำนักปู่สวรรค์ เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ตรงกับแรม ๖ ค่ำ เดือน ๙ ปีจอ เวลา ๑๖.๔๕ น.

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อเคยรู้จักลูกมาก่อนหรือเปล่าคะ ?

หลวงพ่อ: เอ้า... ว่ายังไง คือถามว่าอาตมาเคยรู้จักหรือไม่ ? บุคคลที่บูชาอาตมาอย่างแน่วแน่ บุคคลผู้นั้นในขณะนั้นอาตมารู้จัก บุคคลที่บูชาอาตมาอย่างจริงใจ บุคคลนั้นอาตมารู้จัก

คุณหญิงระเบียบ: นั่นซิ แล้วลูกล่ะคะ ?

หลวงพ่อ: ในภาวะการณ์ในฐานะที่เรียกว่า เป็นผู้ที่ปฏิบัติในด้านของคำว่า "บูชา" ในการคารวะอาตมา ก็เป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นถ้าจะตอบแบบโวหารแล้ว เขาบอกว่ารู้จัก แต่ไม่ติด

คุณหญิงระเบียบ: หรือคะ ? รู้จักแต่ไม่ติดเป็นอย่างไรคะ ?

หลวงพ่อ: เพราะเหตุว่า ถ้าเป็นนักอภิธรรมแล้ว พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า "ถ้าท่านติดตถาคต ท่านก็ย่อมไม่ถึงตถาคต" เมื่อเราจะฝึกตนเพื่อละ ให้สิ้นจากอาสวะกิเลส ในการบำเพ็ญตนไปสู่ในแนวแห่งการ เป็นพระโพธิสัตว์ก็ดี ในการไปสู่แนวแห่งการเป็นพระปัจเจกโพธิเจ้าก็ดี ในการไปสู่แนวพระอรหันต์ก็ดี ถ้ายึดในสรณะของผู้บูชาแล้วติดบูชา เขาก็เรียกว่าติดอามิสบูชา

คุณหญิงระเบียบ: เป็นอันว่าเสด็จพ่อยอมรับว่ารู้จักลูกแล้ว เสด็จพ่อรู้จักมานานแล้วใช่ไหมคะ?

หลวงพ่อ: รู้จัก แต่ไม่ติด

คุณหญิงระเบียบ: ไม่ติดใช่ไหมคะ ?

หลวงพ่อ: ไม่เคยติดใคร (บรรดาสานุศิษย์ในที่ชุมนุมกันในวันนี้หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: แต่ลูกยังติดเสด็จพ่ออยู่นี่คะ

หลวงพ่อ: อย่างนี้ก็ยังไม่มีทางสู่ในทางแห่งการละ

คุณหญิงระเบียบ: ก็ละเหมือนกันแต่ยังอดติดไม่ได้นี่คะ

หลวงพ่อ: เพราะฉะนั้นต้องฝึกละให้ได้

คุณหญิงระเบียบ: ก็ฝึกอยู่นี่คะ

หลวงพ่อ: ฝึกก็ต้องฝึกอย่างจริงจัง

คุณหญิงระเบียบ: ฝึกจริงจังเจ้าค่ะ

หลวงพ่อ: ฝึกจริงจังก็ต้องอย่าติดในเรื่องหมากซิ (บรรดาสานุศิษย์ที่พึ่งอยู่ทั้งคุณหญิงหัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: คือว่าอย่างนี้ค่ะ เรื่องหมากถือว่ามันเป็นเรื่องเล็กน้อย ส่วนกิเลสสำคัญ ๆ ซิคะ จะเอามันออกเสียก่อน

หลวงพ่อ: เราจะเป็นอาจารย์สอนคน ถ้าหญ้าปากคอกเอาไม่ออกแล้ว จะเอาหญ้าภายในออกมาให้คนดูได้อย่างไรเล่า

คุณหญิงระเบียบ: ไม่ต้องการให้เขาดูนี่คะ

หลวงพ่อ: ไม่ใช่ อันนี้หมายความว่า เราสอนเองปฏิบัติเองจะต้องละเอง จุดแรกมนุษย์ปุถุชนที่ไม่มีฌานญาณแล้ว เขาย่อมมองการปฏิบัติของมนุษย์ผู้นั้น

เพียงภายนอก เมื่อเราเป็นอาจารย์สอนอภิธรรม สอนไปเคี้ยวหมากจ๊าบๆ ไป คนฟังเขาจะนินทาในใจว่า "ไอ้ห่านี่กูไม่ค่อยเชื่อว่ะ" (บรรดาสานุศิษย์ที่ฟังอยู่หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: ใครบอกเสด็จพ่อว่าลูกสอนอภิธรรม?

หลวงพ่อ: ก้อ...เจ้าไหว้บูชาอาตมาตั้งนานแล้ว แล้วอาตมาไม่รู้จักเจ้าก็แย่เต็มทนแล้ว (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะอย่างครื้นเครง และทำให้ทุกคนต้องแปลกใจเพราะคุณหญิงมาโดยไม่เปิดเผยตนว่าชื่ออะไร เป็นใคร)

คุณหญิงระเบียบ: แหม ลูกน่ะอุตส่าห์ไปถึงเชียงใหม่ เขาบอกว่าเสด็จพ่อมาประทับทรงก็ดีใจ อยากพบอยากสนทนากับเสด็จพ่อ เพราะนับถือมานานแล้ว ไหน ๆ เสด็จพ่อก็รู้แล้ว ก็ขอเล่าถวายเสียเลย นับถืออยู่องค์เดียวจริง ๆ นะคะ คือพระรูปของเสด็จพ่อพระองค์อื่น ๆ ลูกไม่ค่อยสนใจ พอลูกไปถึงเชียงใหม่ เขาบอกว่าเสด็จมาประทับทรง พอเข้าไปนั่งดู กราบถามอะไรแล้วไม่ได้เรื่องแม้แต่นิดเดียว

หลวงพ่อ: อันนี้ต้องไปฟังอาตมาเทศน์เรื่องเทพพรหมมาโลกมนุษย์ มายังไงซิ ที่เทศน์ไว้แล้วมี

คุณหญิงระเบียบ: ก็เลยทราบว่าองค์ที่มานั้นไม่ใช่เสด็จพ่อ ลูกไปเที่ยวเดียวก็เลิกเลย เก๊ สมเด็จฯ เก๊ (คุณหญิงหัวเราะ)

หลวงพ่อ: สมเด็จฯ ไม่เก๊ คนทรงมันทรงเก๊ (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ) ยังไง ๆ สมเด็จฯ โต มันก็ยังอยู่ แต่วิญญาณที่มา (ประทับทรง) เป็นวิญญาณที่เอาชื่ออาตมาเป็นเครื่องมือแอบอ้างก็มี เป็นเทพพรหมบางองค์ที่จะสร้างบารมีโดยขอยืมชื่ออาตมามาใช้ก็มี

คุณหญิงระเบียบ: มีตั้งหลายแห่งค่ะ แต่เดี๋ยวนี้ขี้เกียจไปแล้ว ที่มาที่นี่ก็เพราะได้ยิน ดร.คลุ้ม พูดอภิปราย รู้สึกว่าน่าเชื่อมาก ก็เลยติดตามมาดู และได้พบเสด็จพ่อสมความปรารถนาแล้ว แหมลูกนี้ดีใจเหลือเกิน ปีติเหลือเกิน

หลวงพ่อ: ปีติก็ยังไม่ถึงอาสวะญาณ ยังใช้ไม่ได้ (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะครื้นเครง)

คุณหญิงระเบียบ: โธ่...เสด็จพ่อนี่จะให้ลูกเหมือนเสด็จพ่อได้ยังไง ลูกยังต้องปฏิบัติยังต้องสร้างบารมีอยู่ ที่นี้ลูกจะขอกราบถามปัญหาธรรมะบ้าง

หลวงพ่อ: เอ้า ว่ามา

คุณหญิงระเบียบ: ใคร่ถามว่ามรรคแปลว่าอะไรคะ ?

หลวงพ่อ: มรรคแปลว่า...เขาเรียกมรรคผล นิพพานหนึ่ง ภาวะการแห่งการปฏิบัติมรรคก็คือว่า เราจะต้องค้นคว้าในหลักแห่งการเป็นคน เมื่อหลักแห่งการเป็นคนนี้แล้วสัมมาอาชีวะชอบก็คือ ต้องใช้สัมมาทิฐิชอบในหลักแห่งมรรค มรรคในหลักแห่งพระพุทธศาสนาก็คือมรรคมีองค์แปด องค์แปดนี้ สามัญปุถุชนก็คือให้อยู่ในสัมมาอาชีวะชอบ คิดชอบ เลี้ยงตนชอบ ปฏิบัติชอบ นี่คือเข้าหลักแห่งมรรค เมื่อปฏิบัติตนชอบ ย่อมถึงผล ผลอันนี้หมายถึงว่า ผลแห่งการมีความสุข เพราะว่าเราปฏิบัติตนดี เรามีสัจจะ เรามีความจริงในการบำเพ็ญตนเพื่อสัมมาอาชีวะชอบ เราไม่มีทุจริตต่อใคร กระแสจิตของเราย่อมไม่มีทุกข์ เพราะว่าเราเป็นมิตรกับทุกคนย่อมมีมรรคแห่งตน มรรคอันนี้ก็หมายความว่า การสัมมาอาชีวะชอบในหลักของการเป็นคนธรรมดา เมื่อมรรคดีผลก็ดี มรรคเลวผลก็เลว เมื่อขโมยไก่เขาก็ต้องเข้าตะรางไป

คุณหญิงระเบียบ: นั่นซิคะมรรคแปลว่าอะไร ?

หลวงพ่อ: มรรคแปลว่า สิ่งปฏิบัติของมนุษย์เพื่อให้หลุดพ้นในความชั่วให้ถึงความดี อยู่ในสัมมาอาชีวะชอบในการงานชอบ ในการปฏิบัติวิปัสสนาชอบ ในการอยู่ในศีลในธรรมชอบ อันนี้ทางหลักของศาสนาเขาก็ถือว่า นี่แหละคือมรรคแห่งการปฏิบัติของตน

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อโปรดช่วยขยายทีละองค์ซีคะ มรรคมีองค์แปดนี่

หลวงพ่อ: การที่จะให้มาพูดว่า สัมมาอาชีวะชอบว่ากันอย่างไรแยกแยะเป็นอะไรนั้นนั้นในอภิธรรมเจ้าก็สอนอยู่แล้ว ในตำราที่เขาเขียนไว้ก็ขยายกันดีอยู่ แล้วจะให้อาตมามานั่งว่าซ้ำอีกนั้นมันเสียเวลา มานี่มีเวลาจำกัด เพราะว่าจากนี่กลับไปก็ต้องไปสอนพรหมโลกชั้นที่สี่ พรหมโลกชั้นที่สี่มีศาลาฟังธรรม ว่ายังไงอภิธรรมมีไหม ?

คุณหญิงระเบียบ: ลูกอยากจะฟังมรรคของเสด็จพ่อบ้าง ว่าเสด็จพ่อเจริญมรรค สัมมาทิฐิเห็นชอบ เห็นอะไร ?

หลวงพ่อ: ก็คือปฏิบัติตนชอบ อย่ายึด อย่าหลง อย่าคล้อย อย่าตาม เมื่อถึงมรรคแห่งความดีบริสุทธิ์ จิตว่างประภัสสร ยิ้มผ่องใส เอกัคตาจิตขึ้นสู่อาสวะ

คุณหญิงระเบียบ: จิตประภัสสรนี่หมายถึงจิตอะไรเจ้าคะ ?

หลวงพ่อ: จิตประภัสสรหมายถึงผู้ปฏิบัติต้องอยู่ในเอกัคตา จิตแห่งตติยฌานสามแล้วเข้าสู่ในอภิญญาสี่ ระหว่างนั้นจะว่าง จิตตนให้อยู่ยิ้มอย่างปีติ เขาเรียกปีติยิ้มประภัสสรผ่องใสของเอกะ นั่นแหละคือภาวะของธรรมชาติแห่งจิต

คุณหญิงระเบียบ: จตุตฌานนี่ ฌาณที่เป็นโลกียะกับฌานที่เป็นโลกุตร ต่างกันอย่างไรคะ ?

หลวงพ่อ: ฌานที่เป็นโลกียหมายถึงว่า บุคคลนั้นถ้าปฏิบัติในธรรมและมีฌาน ใช้องค์ฌานไปในทางที่เขาเรียกว่าไม่อยู่ในสัมมาอาชีวะชอบ คือว่าใช้อำนาจฌานประกอบกรรมทางชั่ว

เพราะว่ากระแสจิตของท่านเข้าสู่จตุตฌานแล้ว ท่านสามารถที่จะนำอำนาจจิตไปใช้ในทางโลกหรือทางธรรม ใช้ในทางโลกก็คือว่า มนุษย์บางคนใช้อำนาจกระแสจิตทำเสน่ห์ยาแฝดหรือว่าทำในสิ่งที่ไร้สาระ เพื่อที่จะให้ตนเด่น นี่เข้าไปทางโลกียะ ถ้าไปทางโลกุตรแล้วก็คือเขาจะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในอาสวะฌาน พยายามปฏิบัติตนบ่มให้เอกะแห่งประภัสสรนี้นิ่งคงทน คงทนได้ระดับแล้วค่อยมาละลายธาตุแห่งตัณหา โลภะ โทษะ โมหะ นั้น ให้ละลายสิ้นจากกายในกาย จากจิตในจิต จากวิญญาณในวิญญาณ จากสังขารในสังขาร อันนั้นก็คือดำเนินตนไปสู่ในแนวแห่งความว่างของจิตนิ่งเป็นเอกะประภัสสร ยิ้มผ่องใส นิพพานอยู่กับท่าน

คุณหญิงระเบียบ: นิพพานอยู่ตรงไหนเจ้าคะ ?

หลวงพ่อ: ภาวะแห่งการณ์คำว่า "นิพพาน" นี้ ถ้านิพพานในโลกมนุษย์ก็คือว่า จิตว่างยิ่งมากเขาเรียกนิพพาน ปรมัง สุขัง นิพพาน ปรมัง สุญญัง นิพพาน ปรมัง สุขัง นี้ก็คือ ว่าท่านว่างจากสรรพกิเลส ให้ทำจิตอยู่อย่างปีติสุข

นั่นคือนิพพานการเป็นมนุษย์ นิพพาน ใน โลก วิญญาณนั้น เขา มีดินแดน เพราะฉะนั้น ถ้าสนใจต้องไปฟังเรื่องนรกสวรรค์ ๓๓ ชั้น ที่อาตมาเทศน์ให้เจ้าคุณฟังแล้วไปพูดในวันนั้น

คุณหญิงระเบียบ: จตุตฌาน ปัญจมฌาน จนกระทั่งอรูปฌาณ อาฬาลดาบส อุทกดาบส ก็ทำถึงเนวสัญญานาวสัญญา ก็น่าจะหมดกิเลสแล้ว เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงทรงรับสั่งว่าท่านทั้งสองนี้น่ะจะฉิบหายเสียแล้วจากมรรคผลนิพพาน ?

หลวงพ่อ: เพราะว่าในขณะอาฬาลดาบส อุทกดาบส บำเพ็ญตนอยู่ในอำนาจฌานนั้นก็จริงอยู่แต่ท่านทั้งสองไม่ยอมทิ้งตัวโมหะ เขาเรียกว่าไม่ทิ้งตัวหลง เมื่อไม่ทิ้งตัวหลงคล้อยตามหลงความฉิบหายย่อมเกิด การทนงตนเป็นอาจารย์ก็จะเป็นขอทาน เพราะว่าในหลักแห่งความจริงของตำรานิพพานแห่งสติสัมปชัญญะพร้อมนี้หมายความว่า องค์ฌานที่บำเพ็ญศีลอยู่นั้นมีวันมีโอกาสที่ จะ ตกได้ เพราะอะไรเล่า ? เพราะว่าถ้าท่านยังเป็นมนุษย์ที่มีกายเนื้อ ย่อมมีความสัมพันธ์กับสังคม นี่คือหลักของมนุษย์สัมพันธ์ เมื่อมีความสัมพันธ์คลุกคลีอยู่ในสังคมระหว่างการเป็นคน ท่านจะต้องประสบและรับในอายตนะแห่งความดี และอายตนะแห่งความร้ายเข้าสู่กระแสจิต เมื่อรับอายตนะเข้าสู่กระแสจิตแล้ว ถ้าองค์ฌานรักษาไม่แข็งแกร่ง องค์ฌานนั้นก็จะตก เมื่อตกโมหะเข้าครอบงำ เพราะฉะนั้นคือความฉิบหายนั่นเอง

คุณหญิงระเบียบ: ไม่ตกซิคะ ถ้าตกก็คงไม่เกิดเป็นอรูปพรหม ถ้าฌานตกก็...

หลวงพ่อ: อรูปพรหมนี้ไม่ใช่ที่ว่านี้ คำว่าองค์ฌานตกนี้หมายถึงตอนระหว่างการเป็นมนุษย์ การไปสู่เป็นอรูปพรหมนั้นต้องเข้าใจว่า เมื่อถึงวาระแห่งการตายกระแสจิตนั้นรักษาอยู่ในอรูปฌานอย่างแน่วแน่แล้ว จิตวิญญาณนี้จะหลุดขึ้นสู่พรหมโลก ถ้าในกระแสจิตระหว่างเป็นมนุษย์ องค์ฌานย่อมมีทั้งขึ้นและตก ระหว่างการขึ้นตกนี้เมื่อถึงวาระแห่งการสิ้นอายุขัย รักษาฌานอันนั้นไม่ได้ ย่อมไปสู่ในแดนพรหมโลกไม่ได้เช่นกัน เพราะฉะนั้นการวัดระดับฌานนั้นไม่ใช่วัดกันตอนที่เป็นคน เขาวัดกันตอนที่จิตวิญญาณจะทิ้งออกจากสังขาร

คุณหญิงระเบียบ: ถ้ากระนั้นแล้วพระพุทธเจ้าทำอย่างไรในการทิ้งโมหะ? อย่างเสด็จพ่อบอกว่า ดาบสทั้งสองไม่ทิ้งโมหะ วิธีการที่จะทิ้งโมหะน่าจะทิ้งอย่างไร? พระพุทธเจ้าท่านทำอย่างไร?

หลวงพ่อ: วิธีการที่จะทิ้งโมหะนั้นก็คือว่า องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดมท่านเป็นพระพุทธเจ้าแห่งยุค พระศาสดานั้นจะต้องมาเป็นยุค ๆ ยุคใดเกิดกลียุค ยุคนั้นย่อมจะมีพระศาสดาเกิดขึ้นในโลกมนุษย์ นั่นคือหลักแห่งความจริงของปัจจัตตังแห่งสัจจะของโลกวิญญาณ

ในการที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดม รักษาอาสวะฌานอยู่ได้ตลอดนั้น ก็เพราะว่า หนึ่ง ไม่มักมากในเรื่องการฉันการกินในยุคนั้น สองในการที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดมไปสู่ในจุดหมายปลายทางใด ๆ ก็แล้วแต่ ท่านจะคุยกับญาติโยมหรือเหล่ามนุษย์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้น โดยพยายามไม่ให้สัญญาเข้าสู่ในจักษุ พยายามควบคุมกระแสฌานให้นิ่ง รับฟังรู้แค่อายตนะฝ่ายตรง ข้ามของ คำพูด มากระทบเข้าแล้ววินิจฉัยตามกระแส จึงรักษาตนสู่โลกวิญญาณได้อย่างดี และผู้ที่ถูกกำหนดลงมาเป็นพระพุทธเจ้าแห่งยุคนั้น ย่อมจะได้รับความคุ้มครองจากเหล่าเทพพรหมเป็นอันดี ดังนั้นผู้ที่ประสบพบองค์สัมมาสัมพุทธเจ้าสมณ-โคดมจะเห็นว่า นักบวชผู้นี้กายแสนงาม ยิ้มผ่องใสประภัสสรอยู่ใบหน้าความวาววแวแห่งกระแสจิตพุ่งบารมี ร่างกายนี้มีรัศมีแผ่สังวาลย์

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อยังไม่ได้บอกลูกเรื่องวิธีละลายโมหะหรือละโมหะ

หลวงพ่อ: วิธีละลายโมหะคือว่า ขณะที่เราคุยกับฝ่ายตรงข้ามนั้น จะต้องรับรู้อย่างนิ่งๆ รับฟังอายตนะฝ่ายตรงข้ามว่า จะพูดอะไร แล้วฉันจะวินิจฉัยว่าเป็นอะไร อย่างไร ฉันจะไม่เห็นแก่หน้าใครหรือมองใครทั้งนั้น ฉันจะต้องวินิจฉัยให้รู้ว่านี่มาไม้ไหน แล้วควรจะลงเอยในรูปการณ์อย่างไร ถ้าวางตนดำเนินตามนี้แล้ว ท่านย่อมที่จะรักษาตัวรอดได้ ในการทำให้สิ้นกิเลสก็คือ เวลาคุยกับคน เราต้องพยายามรักษาอาสวะแห่งความว่างของกระแสฌานที่อยู่ในทุกระบบของประสาททั้งหมด เพราะว่าอันนี้บ่มไปบ่มไปนาน ๆ

ย่อมมีทางที่จะถึงคราวแห่งความหลุดพ้นได้ แต่ภาวะการณ์จิตของมนุษย์เขาเรียก เชิง...ตะกอนแห่งกิเลสที่นอน อยู่ใน สัน ดาน ในสังขารมนุษย์ย่อมมีภาวะจิตเผลอกิเลสย่อมแทรก เพราะฉะนั้นองค์พระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านได้พยายามฝึกกระแสฌานให้แข็งแกร่งอยู่ตลอดเวลา ในการที่จะติดต่อกับมนุษย์เพื่อมิให้หลงคล้อยตามมนุษย์เมื่อติดต่อ กับมนุษย์มีกระแสฌานมาก จิตย่อมแข็ง โมหะกิเลสย่อมไม่สามารถ เข้าได้ก็คือให้พยายามตัดละตัวอยาก ไม่ใช่เวลานี้เรากำลังสอนอภิธรรมอยู่ สอนไปสอนมา กระแสจิตข้างในบอก เฮ้ยอยากกินหมากแล้ว...(เหล่าสานุศิษย์ที่นั่งอยู่หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อทราบไหมคะทำไมลูกจึงกินหมาก กินหมากเพราะเหตุใดคะ?

หลวงพ่อ: เพราะว่าอุปทานนอนอยู่ในสันดาน บ่มมาตั้งน้อยที่ติดมา เพราะฉะนั้นถ้าเราจะตัดอุปทานอันนี้ ก็คือเราจะต้องท่องไว้ว่า การที่เราเคี้ยวหมากคือเคี้ยวอุจจาระและไม่ช้าอุปทานอันนี้ก็จะหายไปเอง (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: เรื่องเป็นอย่างนี้ค่ะ ลูกจะพูดความจริงให้ทราบ คือว่าลูกไม่ได้ทานมาแล้วหลายปี แล้วทีนี้ก็เกิดปากเสีย ปากเปื่อย ทานเผ็ดก็ไม่ได้ พอรับประทานหมากแล้วมันค่อยยังชั่วหน่อย...

หลวงพ่อ: อันนี้เป็นการแก้ตัวของมนุษย์สมัยนี้ (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบ ใจ)

คุณหญิงระเบียบ: ปากลูกเปื่อยนี่เจ้าคะ

หลวงพ่อ: ปากเปื่อยนี่ ก็รักษากันได้นี่

คุณหญิงระเบียบ: ไม่ได้เจ้าค่ะ

หลวงพ่อ: อาตมาจะ...

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อช่วยกรุณารักษาปากให้หายซิคะ ?

หลวงพ่อ: เอ้า...เจ้าก็มาให้หลวงปู่ท่าน (หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) ช่วยรักษาซิ แล้วเอาน้ำมันมนต์หรืออะไรนี่ไปอม คือสำนักปู่สวรรค์หลวงปู่ท่านมีหน้าที่มารักษา

คุณหญิงระเบียบ: น้ำมันอะไรเจ้าคะ ?

หลวงพ่อ: น้ำมันของที่นี่เดี๋ยวไปถามเจ้าหน้าที่รับผิดชอบซิ

คุณหญิงระเบียบ: รับประทานเผ็ดก็แสบ รับประทานร้อนก็ไม่ได้ ทุกอย่างละค่ะ

หลวงพ่อ: เราก็อย่าไปติดอย่าไปยึด เรากินอาหารพอเลี้ยงสังขารให้อยู่รอด คือว่าเมื่ออาตมภาพอายุ ๔๖ พรรษา ยังเสพย์และติดหมากอยู่ เดี๋ยวใครจะหาว่าหลวงพ่อโตไม่กินหมาก เพราะฉะนั้นเจ้ากับอาตมาต้องคุยกันนานหน่อย (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ) เพราะในฐานะเป็นคนคอหมากด้วยกัน (เสียงหัวเราะไม่ขาดสาย)

คุณหญิงระเบียบ: คล้ายกับพ่อสอนลูก ไม่ใช่ทะเลาะกัน

หลวงพ่อ: อือม์ คอหมากด้วยกัน เมื่ออาตมา ๔๖ พรรษา ก็ยังตำหมากอยู่นั้น ทีนี้ตำกันไปตำกันมาจนอายุย่าง ๕๔ พรรษา ไม่ใช่ให้หวย ก.ข.นะ (บรรดาสานุศิษย์ต่างหัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: เห็นจะรอดมาบ้างนะเสด็จพ่อ

หลวงพ่อ: ระหว่างตำไปตำมาถึงอายุ ๕๔ แล้ว ก็คิดขึ้นว่า เรานี่อาจารย์เทศน์ชั้นหนึ่งของกรุงสยาม และสังฆมณฑลในประเทศเขตสยามไม่มีใครที่จะเทียบเทียมเท่าอาตมา คราวนี้เราจะสอนให้เขาละ แล้วเรามานั่งตำหมากโป๊กๆ อยู่นี่ต้องย้อนถามตัวเอาเองล่ะ ถ้าเป็นเช่นนี้เรานี้เราจะสอนให้เขาละย่อมเป็นไปไม่ได้ เราต้องสอนให้เขายึด แต่ถ้าเราสอนให้เขายึด ให้เขาติดในกิเลส เขาคงลากเราออกจากผ้าเหลือง ในฐานะที่เราทำงานเป็นผู้ที่สังฆมณฑลในยุคนั้นยกย่อง ไม่มีใครเทียบเปรียบได้ เมื่อถึงอายุนั้นอาตมาภาพ เริ่มคิดว่า หมากนี้เลิกได้แน่นอน เพราะว่านี่เป็นเพียงกิเลสที่อยู่ภายนอก แล้วถ้าเราดับกิเลสที่อยู่ภายนอกไม่ได้เราจะดับกิเลสที่อยู่ภายในได้อย่างไรเล่า ? อาตมาภาจึงจัดแจงตั้งพระพุทธรูปเป็น องค์ประธานขึ้น

"ข้าแต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดมผู้เป็นบรมศาสดา (นี่ว่าแบบวัดระฆังให้ฟัง) บัดนี้ข้าน้อยนี้ได้รับสมญาเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์แห่งองค์ที่ห้าของกรุงรัตนโกสินทร์...

คุณหญิงระเบียบ: ได้พึ่งเสด็จพ่อเทศน์แล้ว

หลวงพ่อ: ได้ทำการที่จะสอนแผ่ธรรมจักรเข้าสู่ในพื้นปฐพีแดนสยามให้สิ้นสุดแห่งการยึดของกิเลส แต่ขณะนี้ ลูกน้อยยังติดในเรื่องหมาก (เหล่าสานุศิษย์ที่พึ่งเทศน์อยู่หัวเราะชอบใจ) จะทำอย่างไรจึงทำลายหมากนี้ได้เล่า ขอพระองค์โปรดแผ่รัศมีบุญบารมีเข้าคุ้ม นับแต่วันนี้เป็นต้นไป ข้าน้อยจะเริ่มฉันเพียงหนึ่งคำเท่านั้น นี่คือเริ่มแรกเริ่มหัดสัจจะก่อน พอหนึ่งคำ ๆ อยู่ประมาณหนึ่งปี แล้วตอนนั้นอาตมาฝึกสมาธิฌาน ญาณควบคู่กันไป เพราะคิดว่าถ้าอำนาจสมาธิแข็งแกร่ง ย่อมทำลายสิ่งเหล่านี้ได้ คือละได้โดยอัตโนมัติฌานของจิต พอสองสามปีก็ตั้งความเกลียดไว้ว่า นี่คือสิ่งที่ไม่ดี หมากนี่จะทำลายตำแหน่งสมเด็จพุฒาจารย์ของเรา และลูกศิษย์ลูกหาจะย้อนว่า หนอยแน่หลวงพ่อโตสอนให้ละโน่นละนี่อีหนูเอ๋ย เจ้าอย่าไปติดเจ้าหนุ่มคนนั้นเลย มันไม่ดี เจ้าหนุ่มเอ๋ยเจ้า อย่าไปติดอีหนูไม่ดีคนนั้น แต่หลวงพ่อโตทำไมเคี้ยวหมากจ๊าบ ๆ ๆ เพราะฉะนั้นเรากลัวเด็กรุ่นหลังย้อนเอา ก็เลิก โดยค่อย ๆ เลิกทีละคำสองคำ จนในที่สุดก็เลิกไปเองเขาเรียกว่าการที่จะให้เลิกนั้น เราต้องตั้งความเกลียดไว้ว่า เราฉันหมากคือเคี้ยวอุจจาระ แล้วเมื่อนั้นมันจะเลิกได้ พออาตมา อายุย่าง ๖๒ พรรษาไม่มีใครเห็นอาตมานั่งตำหมาก มีแต่การชักลูกประคำแทนเห็นไหม?

คุณหญิงระเบียบ: ทีนี้ลูกจะกราบถามอะไรอีกบ้าง ถ้าเผื่อจะมีการล่วงล้ำเป็นการ อคารวะบ้าง ขอเสด็จพ่อโปรดประทานอภัยให้ลูกด้วยนะคะ เรียกว่าคุยในฐานะที่ลูกนี้ได้นับถือเสด็จพ่อมาหลายสิบปีแล้ว แต่ไม่เคยได้เจอกันเลย วันนี้เป็นโอกาสดีที่ลูกได้เฝ้าเสด็จพ่อ...

หลวงพ่อ: เจ้าเคยเป็นลูกของอาตมาภาพเมื่อสมัยหนึ่งของอดีตชาติด้วย

คุณหญิงระเบียบ: ลูกกับเสด็จพ่อไม่มีโอกาสเจอกันเลย เพิ่งจะได้พบและสนทนากันนี้ ไหน ๆ เสด็จพ่อกับลูกไม่เคยพบนานแล้วหลายสิบปี ตั้งแต่เกิดมาก็ไม่เคยพบ วันนี้ลูกขอพูดให้เต็มที่นะคะ คือว่าขอกราบถามเสด็จพ่อว่า เสด็จพ่อทำสมาธิถึงฌานไหน?

หลวงพ่อ: ถ้าอาตมาภาพทำสมาธิไม่ถึงฌาน เวลานี้อาตมาภาพไปอยู่พรหมโลกชั้นสิบหกได้อย่างไร ในตำราพระไตรปิฎกที่เขียนกัน ผู้ที่จะไปพรหมโลกต้องมีฌานหรือไม่? อันนี้อาตมาภาพขอย้อนถาม

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อ พรหมชั้นที่สิบหกนั้นเป็นพรหมอะไรเจ้าคะ?

หลวงพ่อ: รูปพรหมชั้นที่ ๑๖

คุณหญิงระเบียบ: ก็สัญสัตตาไม่มีอะไรนี่คะ ทำอะไรก็ไม่ได้

หลวงพ่อ: ทำไมไม่มี อยู่ในแดนนั้นเพื่อเตรียม ตน เข้าสู่แนวทางที่ตนตั้งจิตปรารถนา ท่านอย่าลืม พรหมรูปในตำรานั้น เขาเขียนเติมแต่งเสริม ต่อกันมาหลายยุคหลายสมัย จนถึงบัดนี้ตำราที่เขียนกันนั้นจึงผิดแปลกจาก ความเป็นจริง

ในแดนพรหมโลกนั้น แบ่งเป็นรูปพรหมมี ๑๖ ชั้น อรูปพรหมมี ๔ ชั้น ในรูปพรหม ๑๖ ชั้นนี้ ถ้าจะเตรียมตัวเข้าสู่อรูปพรหมก็สามารถเตรียมตัวในที่นั้นได้ ถ้าจะเตรียมตัวเพื่อไปยังชั้นพรหมสุทธาวาส ก็บำเพ็ญในที่นั้นได้ ถ้าไม่เอาอะไรจะไปเป็นครูสอนพวกพรหมต่าง ๆ ก็มาสอนในแดนพรหมโลกชั้นที่ ๔ ก็ได้ เพราะฉะนั้นการไป อสัญสัตตาที่เจ้าพูดนี้ เจ้าหมายความว่าผู้ที่ไปอยู่แล้วไม่มีวันที่จะกลับมาในโลกมนุษย์ แต่อาตมายังติดอยู่ เพราะถ้าอาตมาภาพไม่ติด อาตมาคงไม่คิดที่จะลงมาช่วยโปรดในโลกมนุษย์ เข้าใจไหม?

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อชอบอสัญสัตตา แล้วการติดอย่างนี้เป็นสมุทัยหรือเปล่าคะ?

หลวงพ่อ: อันนี้แหละเป็นสมุทัย เขาเรียกสมุทัย นิโรธ มรรค สมุทัยนี้เป็นเหตุให้เกิดปัจจัยเพื่อไปสู่ในการหลุดพ้นได้ วิญญาณส่วนมากถือว่าการบำเพ็ญตนเสริมบารมีในโลกวิญญาณมีบารมีสูงเพียงพอแล้ว ไม่ยากลำบากเหมือนโลกมนุษย์ เพราะอะไรเล่า? เพราะว่าสอนพวกพรหมนั้นยังสอนง่ายกว่าพวกมนุษย์ ถ้าสอนพวกพรหมเราบอกว่าการทำสิ่งนี้ อันนี้ต้องไปอย่างนี้ ต้องเข้าทางนี้ แล้วต้องเดินทางนั้น พวกพรหมเขาจำและนำไปปฏิบัติกันเป็นอย่างดี ไม่เหมือนพวกมนุษย์ เราบอกว่าอันนี้หลักนี้ต้องเข้าอย่างนั้น ต้องไปอย่างนี้ พวกมนุษย์นี่จำได้แต่ไม่ทำตาม เขากลับบอกว่าเราไปนอนที่บ้านกับแม่อีหนูก่อน แล้วค่อยมาว่ากัน แบบนี้ใช้ไม่ได้ (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อได้ฌานถึงชั้นไหนคะ ?

หลวงพ่อ: แหม ลูกคนนี้ถามจริง (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ) คือว่าอาตมาภาพตอนทิ้งร่างจากโลกมนุษย์ขณะนั้นจิตวิญญาณ หลุดสู่พรหมโลก เข้าสู่ตติฌานสามแล้วพัดกระแสร์จิตแห่งวิญญาณทิพย์ขึ้นไป . . .

คุณหญิงระเบียบ: ทำต่อ . . .

หลวงพ่อ: อาตมาก็ไปทำต่อที่โลกวิญญาณ

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อได้อภิญญาหรือเปล่าคะ ?

หลวงพ่อ: เจ้านี่เขาเรียกว่าจะหาเรื่องให้พระเข้าสู่จุดในการอวดอุตริมนุสธรรม ลูกอย่างนี้ใช้ไม่ได้(บรรดาสานุศิษย์หัวเราะอย่างพอใจในสำนวนเทศน์ของหลวงพ่อโต) ลูกอย่างนี้มันจะหาเรื่องให้พ่อของมันเข้าสู่ปาจิตตีย์ หรืออะไรก็ว่ากันไป (สานุศิษย์หัวเราะ)

คุณหญิงระเบียบ: เมื่อเสด็จพ่อได้อภิญญา เสด็จพ่อก็ไม่น่าจะมาเพียงแค่นี้ น่าจะไปช่วยตามชายแดนที่เขารบกัน ห้ามไม่ให้เขารบกัน ไม่ว่าใคร ไม่ให้มันรบกัน ไม่เข้ากับใครไม่ออกกับใครทั้งหมด ห้ามไม่ให้มันรบกัน ไม่ให้มันฆ่ากัน

หลวงพ่อ: นั้นลูกศิษย์อาตมาก็ช่วยอยู่แล้ว การที่สำนักปู่สวรรค์สร้างพระศรีอาริยสร้างเพื่ออะไร เจ้าต้องมาศึกษาที่นี่อีกนาน แล้วที่ชายแดนรอบเขตสยามนั้นเวลานี้ได้ส่งพวกเจ้าที่เจ้าทาง สยามเทวาธิราช เจ้านเรศวรกับพวกที่เคยครองเมืองสยามไปประจำที่ทำงานกันหมด ถ้าไม่ช่วยอยู่เวลานี้พวกเจ้าจะมานั่งเคี้ยวหมากกันได้หรือ(บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: ช่วยอย่างไร ไม่เห็นแสดงอะไรที่ว่าช่วยนี่คะ การช่วยนี่ต้องแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ให้ใคร ๆ เขาเห็น ให้ใครๆ เขารู้ซิคะ เพื่อให้ข้าศึกมันจะได้เลิกรบกัน ช่วยอย่างนี้มันไม่พึ่ง มันไม่รู้ มันไม่กลัว มันก็รบกันไม่มีวันจบ

หลวงพ่อ: ตามหลักความจริงการช่วยในการทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ถ้าเราช่วยอย่างเงียบ ๆ โดยไม่แสดงอะไรออกมาให้ผู้อื่นรู้ งานที่เราช่วยอยู่นั้นย่อมไม่มีบุคคลอื่นคอยขัดขวาง สมาธิในการช่วยย่อมดี ผลงานที่แสดงออกภายหลังย่อมดีเป็นเงาตามตัว เจ้าจงคิดดูประเทศสยามรอดพ้นจากการเป็น

เมืองขึ้นจากนักล่าเมืองขึ้นได้อย่างไร ทำไมประเทศอื่น ๆ ที่อยู่รอบๆ ประเทศสยามถึงเป็นเมืองขึ้นหมด? อาตมาจะแถลงไขให้ทราบ คือว่าสยามนี้มีวัตถุทางพุทธศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาก เมื่อมีวัตถุพระสารีริกธาตุทางพุทธศาสนามาก ทางโลกวิญญาณต้องส่งเหล่าเทวะตามสถานที่ต่างๆมาช่วยรักษาไว้ให้คงทน เพื่อในการสืบต่อศาสนาพุทธในอนาคตสมัยพระศรีอาริย์ เมื่อเหล่าเทวดาไปที่ไหนมากที่นั้นต้องร่มเย็น ดังนั้นสำนักปู่สวรรค์อันเป็นสำนักที่โลกวิญญาณ ส่งผู้แทนมาทำงานเพื่อช่วยมนุษย์ให้พ้นจากไฟอเวจี จึงมีมติให้สร้างองค์สมมุติพระศรี อริยเมตไตรย ใน การ เพื่อว่าจะได้พระบารมีของพระอรหันต์ที่จะมาจุติมาช่วยดับไฟร้อนได้ทัน อันนี้ต้องขึ้นอยู่กับกาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ อาตมาจะยกตัวอย่างซึ่งเป็นภาษิตขององค์พระสมณโคดมสั่งสอนองค์อานนท์ด้วยเนื้อใจความว่า 'อานันทราเอ็มบีซีลิกกะละกู๊ด นาจยะแฮปปี้ กาลาตะฮัมปูกู โดะตะระ บาซีกินกี่ตีงาปูซุ้มอาลัมปู้โกโดะกีกังนัมบาซี้ ปาลาแฮ็ตต้แท็มฮันต่ะ ดามาตี้แฮ่งกี่กัน มายซีกี้ แปลว่าอะไรรู้ไหม?

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อไม่พูดภาษาไทยนี่

หลวงพ่อ: นี่พูดภาษาสมัยพระพุทธเจ้า (ภาษามคธ)

หลวงพ่อ: อานนท์เอ๋ย การเป็นนักพรตที่ดีนั้นสละตนสิ้นแล้วซึ่งกิเลส เราเป็นคนประกาศตนเพื่อส่วนรวม เรารับใช้ชาวประชาราษฎร์ทั่วมคธ การช่วยคนจงอย่าให้เขาติดบุญและติดคุณ เพราะเขาจะหลง เพราะฉะนั้นพระโพธิสัตว์จึงช่วยคนอยู่เบื้องหลัง ไม่ให้เขารู้ถึงบุญคุณ เพราะอะไรเล่า? เพราะว่าเราจะตัดให้สิ้นจากกิเลสเพื่อดำรงตนอยู่อย่างสงบแล้ว การเป็นคนประกาศตนเป็นนักพรต นักพรตนั้นถือว่าสละแล้วซึ่งกายเนื้อ มีจิตและวิญญาณเพื่อคนอื่น ท่านจงทำในสิ่งที่ช่วยเขาได้ แต่อย่าให้เขารู้ว่าท่านช่วยเขา นั่นแหละเขาหลุดพ้น (กิเลส) ท่านก็หลุดพ้นในวัฏสงสาร

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อไปสอนพรหมนั้น สอนอะไรบ้างคะ?

หลวงพ่อ: เยอะแยะมากมาย ที่อาตมาสอนอยู่ที่นั่นก็เรื่องในแดนนั้น จะเอาเรื่อง

ของโลกนั้นมาคุยกันในโลกนี้ มันคุยกันไม่รู้เรื่อง เสมือนกับเด็กกำลังเรียน ก.ข.เราเอาเรื่อง อ.ฮ. ไปพูด เด็กนั้นย่อมไม่เข้าใจ ฉันใดก็ฉันนั้น ดังนั้นองค์พระสมณโคดมสมัยมีสังขารอยู่ มักจะสนทนาไต่ถามผู้ที่เข้ามาหาด้วยเรื่องปัจจุบัน พระองค์ไต่ถามว่า ท่านเข้ามาวิหารเชตวัน มีทุกข์อะไร เอาเรื่องทุกข์ของท่านมาสนทนากันดีกว่า การที่พระองค์ไม่ยอมพูดถึงเรื่องโลกวิญญาณ เพราะว่าเรื่องของโลกวิญญาณนี้เรื่องของเทพพรหมนี้ มีความละเอียดลออประณีตมาก ถ้าจะบรรยายให้ฟังเป็นคำพูด ผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติไม่เคยฝึกย่อมไม่เข้าใจ เสมือนหนึ่งเขาบอกท่านว่าน้ำตาลนั้นรสแสนหวาน ถ้าท่านยังไม่เคยชิมลิ้มรสน้ำตาลฉันใด ท่านย่อมไม่รู้รสชาติว่าหวานฉันนั้น ถ้าท่านอยากรู้อยากเห็นความเป็นอยู่ของโลกนั้นต้องฝึกจิตนั่งสมาธิชิ ไม่ลองจะรู้ได้อย่างไร ? เพราะฉะนั้นในพรหมโลกนั้นอาตมาสอนในเรื่องของพรหมโลก เรื่องของพรหมโลกกับเรื่องของมนุษย์โลกย่อมไม่เหมือนกัน ที่พรหมโลกอาตมาสอนพวกพรหมที่เตรียมตัวจะไปเป็นพรหมสุทธาวาส สอนพวกพรหมที่จะบำเพ็ญฌานขึ้นสู่ในชั้นสูง ก็จะต้องไปฝึกกัน แม้ในขณะนี้อาตมาก็ยังฝึกอยู่ ในด้านบำเพ็ญไปสู่การเป็นอะไรนั้นอาตมายังไม่บอกให้พวกเจ้ารู้

คุณหญิงระเบียบ: สุทธาวาสนี่ พวกไหนอยู่คะ ?

หลวงพ่อ: สุทธาวาสคือว่า ถ้าจะพูดไปแล้วอันนี้มันนอกตำรา แต่เราถือว่าฟังไว้ใช่ว่าสุทธาวาสคือพวกพรหมที่ บำเพ็ญสิ้น ใน เรื่อง ของ กิ เลส ชั้น หยาบชั้นละเอียด แล้วพวกพรหมพวกนี้ บางทีโลกวิญญาณส่งมาให้เป็นเจ้าลัทธิก็ได้ ดังตัวอย่างเวลานี้พระเยซูยังบำเพ็ญตนเข้าสู่สุทธาวาส พระเยซูคริสต์ในโลกมนุษย์ถือว่าเป็นพระบรมศาสดา แต่ในโลกวิญญาณถือว่าเป็นแค่พรหมองค์หนึ่ง ที่ส่งมาปราบยุคเข็ญในพื้นภาคตะวันตกในครั้งนั้น เพราะฉะนั้นผู้ที่บำเพ็ญโสดาปฏิมรรคหรือ โสดาบุคคล อริยบุคคลจะบำเพ็ญไปสู่ในแดนพรหมสุทธาวาส เพื่อที่จะได้ไม่ต้อง ยุ่งในเรื่องของโลกวิญญาณและเรื่องของโลกมนุษน์มากเกินไป

คุณหญิงระเบียบ: เสด็รพ่อเชื่อไหมคะ พระไตรปิฎก ?

หลวงพ่อ: อาตมารับรองพระไตรปิฎกแค่ ๘,๔๐๐ พระธรรมขันธ์เท่านั้น ตอนนี้กำลังจะตั้งผ้าป่าอยู่ด้วย

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อเชื่อหรือเปล่าคะ ?

หลวงพ่อ: ก็เชื่อเพียง ๘,๔๐๐

คุณหญิงระเบียบ: ไม่ได้เชื่อ ๘๔,๐๐๐ หรือคะ เพราะอะไร ?

หลวงพ่อ: เพราะว่า อรรถกถาจารย์ ฎีกาจารย์ยุคต่อมามาได้ต่อเติมให้มันฟุ้ง ให้มันยาวความจนกระทั่งอ่านแล้วทำให้เคลิ้ม

คุณหญิงระเบียบ: ตามหลักฐานเขาบอกว่า ผู้ที่ไปสู่สุทธาวาสแล้วไม่มีกลับมาอีกเลย

หลวงพ่อ: ก็นี่แหละคนรุ่นหลังต่อมาเขาเขียนแต่งกันไว้ แบบมนุษย์นี้เกิดจากอกุศลวิบากจึงเกิดมา เพื่อบำเพ็ญใช้กรรมในโลกมนุษย์ แต่อรรถกถาจารย์ฎีกาจารย์ยุคต่อมาเขาบอกว่า เราเป็นมนุษย์ประเสริฐกว่าสัตว์ ต้องเขียนว่ากุศลกรรมส่งมนุษย์ให้มาเกิด เพาะฉะนั้นผู้ที่ต่อเติมตำราในยุคต่อมาไม่เข้าถึงในด้านการปฏิบัติ เข้าถึงแต่ในด้านปริยัติเท่านั้น ได้ต่อเติมกันจนผิดความเดิม ความจริงแล้วท่านดูในสยามนี้ พวกที่ริอ่านเป็นผู้ชำระสัง-คายนาพระไตรปิฎกมีประมาณกี่คน เจ้าไปตรวจดูซิ ขณะนี้พวกนี้เป็นอย่างไร เจ้าอยู่ในโลกมนุษย์ย่อมไม่รู้ สมัยที่อาตมามีสังขารอยู่ในยุคของเจ้าจอม ร. ๔ นั้น ก็ได้จัดให้มีการสัมมนาพระไตรปิฎกขึ้น เจ้าจอม ร. ๔ มีพระราชกระแสมาเรื่อยให้สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี ต้องเข้าสัมมนาพระไตรปิฎก แต่อาตมาภาพไม่ยอมไปถึงสามครั้ง เจ้าจอม ร. ๔ เรียกอาตมาเข้าไปในวัง แล้วตรัสถามอาตมาว่า "เพราะเหตุขรัวโตจึงไม่เข้าร่วมสัมมนาในการปรับปรุงพระไตรปิฎก" อาตมาภาพบอกว่า "เจริญพรมหาบพิตร ไอ้โตนี้เกิดในยุครัตนโกสินทร์ ไอ้โตนี้ยังไม่ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ถ้าเผื่อในพระไตรปิฎกนั้นบางคำพูดเป็นขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าที่แท้จริง สันดานไอ้โตเกิดว่าไอ้นี่มันไม่ไพเราะ ไม่เพราะพริ้ง ตัดมันออกไป เติมคำหวาน ๆ ฟังแล้วน้ำลายไหลลงไป อาตมาภาพหรือจะหนีพ้น

การลงนรก การที่อาตมาภาพไม่มาก็เพราะกลัวนรกพระเจ้าค่ะ" รัชกาลที่สี่บอกว่าจริงของขรัวโต จึงเลิกสัมมนาแต่นั้นมา แล้วไม่เอาเรื่องกับอาตมา (ดร. คลุ้ม วัชโรบล และ คุณหญิงระเบียบหัวเราะ)

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อบอกว่าพระไตรปิฎกต่อเติมกันมาก แล้วทีนี้เราจะเชื่ออะไรต่อไปเจ้าคะ ถ้าไม่มีพระไตรปิฎกเป็นที่เชื่อถือแล้ว เราจะเชื่อถืออะไร ?

หลวงพ่อ: พระไตรปิฎกอ่านพอเป็นพื้นฐาน เจ้าต้องพิงให้เข้าประเด็น อาตมารับว่ามีแต่ไม่รับหมด อาตมาจะพูดให้เจ้านำไปคิด คือให้เชื่อเป็นบางส่วน เราศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อพอให้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติจิตชิ

คุณหญิงระเบียบ: แต่ทีนี้ในหลักฐานบอกว่า พวกไปสุทธาวาสแล้วไม่กลับ แม้แต่พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งว่า ตถาคตยังไม่เคยไปคือสุทธาวาสเท่านั้น ที่อื่นตถาคตไปทั้งนั้นนรกเปรต อสูรกาย เดรัจฉาน ตถาคตไปพรหมโลก เทวโลก เว้นไว้แต่สุทธาวาส เพราะเหตุว่าไปแล้วไม่ได้กลับ

หลวงพ่อ: พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างนี้หรือ ? เราเคยได้ยินท่านพูดไหม ? (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: ในตำราเขียนว่าอย่างนั้นนี่

หลวงพ่อ: ก็นั่นล่ะในตำรา ตำราพระไตรปิฎกเจ้ารู้หรือเปล่าว่ามันมากันอย่างไร ? เริ่มแรกพระไตรปิฎกมาจากภาษามคธ จากมคธมาเป็นบาลี จากบาลีมาลังกา จากลังกามาเป็นพม่า จากพม่ามาแปลเป็นไทย จากไทยมาเป็นฝรั่ง จากฝรั่งเป็นญี่ปุ่น มันเติมกันอย่างไรเจ้ารู้หรือไม่ ?

คุณหญิงระเบียบ: ก็ต้องประกอบด้วยเหตุผลเจ้าค่ะ

หลวงพ่อ: ประกอบด้วยเหตุผล เราควรถือเพียงว่าตำราเล่มนี้เขาว่าอย่างนี้ เรื่องจึงจะไม่ยุ่ง

คุณหญิงระเบียบ: เราต้องถือเหตุผลแต่ละตำราให้มันประกอบกัน ไม่ให้ขัดกัน ถ้าไปขัดกันตรงไหนแห่งใดแห่งหนึ่ง ตรงนั้นก็เป็นอันว่า ลูกนี้ไม่ยอมรับเหมือนกันนี่คะ

หลวงพ่อ: อันนี้อาตมาไม่ให้เจ้ารับว่า ฉันนี้พูดถูก เพราะว่าอาตมานี้ยังเป็นพรหมธรรมดาไม่ได้เป็นพระอรหันต์ เพราะฉะนั้น ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่สอนในโลกมนุษย์ท่านยึดของท่านถูก ก็เชิญเถิดพระเจ้าค่ะ(บรรดาสานุศิษย์หัวเราะด้วยความพออกพอใจ)

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อวิจิกิจฉาหมดหรือยังเจ้าคะ ?

หลวงพ่อ: วิจิกิจฉาไม่มีในดวงจิต

คุณหญิงระเบียบ: ไม่มีหรือคะ สมุจเฉทมีไหมคะ ?

หลวงพ่อ: สมุจเฉทแห่งการตัดขาดยังมีบ้างนิดหน่อย

คุณหญิงระเบียบ: มันก็ไม่สมุจเฉทซิคะ ยังไม่สมุจเฉท ลูกออกจะไม่ค่อยมีเรื่องอะไรที่จะกราบถาม เสด็จพ่อมีอะไรบ้างที่จะสั่งสอนลูก ?

หลวงพ่อ: ไม่มีอะไรก็คือว่า จะเป็นอาจารย์สอนคน เจ้าควรเลิกหมากเสียก่อน(บรรดาสานุศิษย์หัวเราะ)

คุณหญิงระเบียบ: ลูกเคยเลิกมาแล้วนี่คะ แล้วนี่ก็มารับประทานใหม่ มันค่อยยังชั่วขึ้น เลยลองทาน เพราะถือว่ามันไม่ใช่กิเลสสลักสำคัญอะไรหรอก มันไม่ได้พาไปอบายภูมิ กินหมากน่ะไม่ทำให้ใครเดือดร้อนด้วย

หลวงพ่อ: ถ้าเราเป็นชาวบ้านธรรมดา ยายแก่ตามา ทานไปเถิด เราจะสอนคนให้ละแต่เราเคี้ยวจ๊าบ ๆ ๆ ๆ คนที่กำลังอ่านอยู่ คนที่ฟังอยู่ มันบอกโธ่เอ๋ย แบบท่านโตนี่จะสอนให้เขาละ แต่ท่านโตยังตำบึ๋บ ๆ แล้วจะไปละอย่างไรใครเขาจะเชื่อ จ้างก็ไม่เชื่อ เพราะฉะนั้นเราคือบุคคลที่จะหันเหสังคม เราคือบุคคลที่จะจูงคนไปในทางที่ดี ถ้าหญ้าปากคอกเลิกไม่ได้ แล้วจะให้เขาเลิกอะไรแค่นี้ก็พอแล้ว

คุณหญิงระเบียบ: เสด็จพ่อว่าข้างเดียว ลูกไม่ได้แก้ตัว ลูกไม่ได้สอนให้เขาละเรื่องหมากนี่สอนให้ละความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอิจฉาริษยา นี่แหละเป็นเหตุให้สังคมเดือดร้อน แล้วตัวผู้กระทำต้องไปอบาย ลูกสอนเฉพาะที่สำคัญ ๆ เท่านั้น

หลวงพ่อ: หลักใหญ่เจ้าว่า คือ ละโลภ ละโกรธ ละหลง ว่ากันมาอยู่นั้น ทีนี้การเคี้ยวหมากนี่มันจัดอยู่ในขั้นหลง ยังหลงรสเคี้ยวหมากจ๊าบ ๆ

คุณหญิงระเบียบ: ถ้าเคี้ยวหมากแล้วมีสติสัมปชัญญะ เสด็จพ่อว่าหลงไหมคะ ?

หลวงพ่อ: สติสัมปชัญญะอย่างมีกิเลส ถ้าไม่มีสติปชัญญะพร้อมท่านย่อมไม่สามารถเคี้ยว คนตายมันเคี้ยวได้ไหม เมื่อวิญญาณมันไปแล้ว ?

คุณหญิงระเบียบ: คนตายมันไม่มีวิญญาณนี่

หลวงพ่อ: เมื่อวิญญาณออกไปแล้ว ปากก็ไม่สามารถจะเคี้ยวหมากได้

คุณหญิงระเบียบ: ลูกไม่ได้อวดว่าลูกไม่มีกิเลสนี่

หลวงพ่อ: เพราะฉะนั้นคือว่า กิเลสอย่างอื่นที่อยู่ภายนอกควรจะละให้เขาดู แล้วก็จะมีลูกศิษย์ลูกหาจะได้ทำตาม นี่เป็นคำตักเตือน

คุณหญิงระเบียบ: ลูกไม่ต้องการให้เขาดู ไม่ต้องการที่จะอวดเขา คือว่าพระพุทธเจ้ารับสั่งไว้ว่า ถ้าจะรู้ว่าใครมีศีล ให้รู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกันนาน ๆ ถ้าจะรู้ได้ว่าใครมีสมาธิจะรู้ได้ในเวลาที่มีอันตรายมาถึงตัว แล้วดูว่าเขาตกใจไหม เขาสะดุ้งไหม เขาตื่นตระหนกไหม จะรู้ละตอนนี้ ถ้าคนนั้นมีสมาธิคนนั้นจะอยู่เฉย ๆ ไม่ตื่นตระหนกตกใจ หรือว่าการมีศีลก็เหมือนกัน ต้องอยู่นาน ๆ

หลวงพ่อ: วันนี้ขอพึ่งอาจารย์อภิธรรมอธิบายหน่อย (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ)

คุณหญิงระเบียบ: หรือว่าจะรู้ได้ว่าใครมีปัญญา ต้องสนทนาร่วมกันนานๆ ไม่ใช่ไปดูเอาตาไปดูกันไปดูว่าคนนี้ทำไมแต่งตัวอย่างนี้ ทำไมแต่งตัวสวย ทำไมไม่บวชชีไม่บวชพระอย่างนี้รู้ได้เพียงแค่ศีลเท่านั้น แล้วพระพุทธเจ้ายังรับสั่งอีกว่าใครจะรู้จักตถาคตได้แค่ศีลเท่านั้น ไม่สามารถรู้จักตถาคตได้ยิ่งกว่านั้น

หลวงพ่อ: เพราะว่าศีลเป็นบันไดให้ก้าวไปสู่การเป็นสมาธิ สมาธิเป็นบันไดให้ก้าวไปสู่การเป็นปัญญา ถ้าไม่ต้องละในสิ่งนี้ องค์พระสมณโคดมทำไมต้องละจากราชบัลลังก์เข้าป่า เพื่อห่มผ้ากาสาวพัสตร์ให้คนอื่นทำตามเล่า? ถ้า

เช่นนั้นฉันเป็นพระพุทธเจ้านั่งบัลลังก์จะดีกว่า เพราะฉะนั้นศีลเป็นจุดแรกสอนปุถุชน ในขณะนี้เราสอนอยู่ในสังคมสยามยุคนั้น อาตมาบอกแล้วว่า อาตมาไม่ยอมถอยเข้าในอนุสติฌานตรวจเรื่องมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เพราะว่ามนุษย์ในสยามยุคปัจจุบันกำลังหลงในวัตถุมี กิเลส หนายิ่งกว่ากำแพงเมืองจีน เมื่อกิเลสหนายิ่งกว่ากำแพงเมืองจีน เราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงการละ ในด้านกิเลสของภายนอกให้เขาเห็นเสียก่อน นี่เป็นการปรับปรุงในด้านผู้สอน เพราะฉะนั้นจุดสำคัญคือว่า เมื่อในหลักคำว่าจะให้เขารู้ซึ้งในหลักศีล ในหลักสมาธิ ในหลักปัญญา มันต้องมีพื้นฐานในแนวธรรมะ มีพื้นฐานในแนวปริยัติ มีพื้นฐานในแนวอภิธรรม นั้นคือเข้าสู่จุดที่สอง ดังนั้นจุดแรกคนส่วนมากเขาเห็นเรายังนั่งทำอยู่อย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราต้องแก้ไขจุดนี้ จึงจะดึงให้คนละโมหะ โลภะ โทสะได้ นี่คือจุดสำคัญในการเป็นอรรถกถาจารย์ เป็นฎีกาจารย์ เป็นผู้สอนธรรม ไม่ใช่แบบสังคมทุกวันนี้ผู้นำที่สอนผู้น้อยว่า อย่างนี้อย่าทำ ควรจะทำอย่างนั้น แต่ทว่าผู้นำผู้ใหญ่กลับทำสิ่งที่ตนพูดว่าอย่าทำ อย่างนี้สังคมจะไม่ปั่นป่วนเดือดร้อนได้อย่างไร

คุณหญิงระเบียบ: แต่ว่าการดึงคนนั้นแล้วแต่บารมีของผู้นั้น ไม่ใช่ว่าเราจะไปถึงเขาได้ทั่ว ๆ ไป แม้แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดึงคนไม่ได้หมด แล้วจะเอาอะไรกับลูกซึ่งอยู่แค่ละอองพระบาทของท่านก็ไม่ได้ แล้วจะให้ไปดึงคนที่สมเด็จพ่อว่าได้อย่างไร ?

หลวงพ่อ: ไม่ใช่เราจะไปเปรียบเทียบบารมีกับท่าน เราจะเป็นผู้สอน แต่ตัวทิฐิตัวอยากยังไม่ยอมลดละ (บรรดาสานุศิษย์หัวเราะชอบใจ) จึงพยายามหาเหตุผลมากลบเกลื่อนเข้าใจไหม ? เพราะเราจะเป็นผู้สอนเขา เรากำลังประกาศธรรมเราจำเป็นจะต้องแสดงศีลภายนอก ให้เขาเห็น ถ้าไม่จำเป็นให้แสดงศีลภายนอก องค์พระสมณโคดมทำไมต้องหนีออกจากราชบัลลังก์อันแสนสุข ไปยังป่าเพื่อบำเพ็ญการเป็นนักบวชเล่าอันนี้เป็นหลักความจริง เราในยุคนี้ไม่จำเป็นต้องบวชเหมือนกันทุกคน แต่เราจะต้องละในบางสิ่งในกิเลส

ตัณหาในทางโลกที่มนุษย์เห็นด้วยตาเนื้อ ไม่ใช่ทุกคนเห็นด้วยตาใน ถ้าทุกคนเห็นด้วยตาในก็ไม่ต้องพูดกัน พระพุทธเจ้าไม่ต้องจุติลงมา เพราะทุกคนถึงธรรม อาตมาไม่ต้องมาเทศน์ สำนักปู่สวรรค์ไม่ต้องเกิดขึ้นในโลกมนุษย์ อาตมาขอทิ้งท้ายให้สาธุชนทั้งหลายว่า ถ้าแม่พิมพ์ไม่ดีแล้วลูกพิมพ์ที่ออกมาย่อมไม่ดี เพราะฉะนั้นทุกคนจึงควรละในกิเลสภายนอกบางอย่างด้วย

ดร.คลุ้ม วัชโรบล: พอแล้วนะครับคุณหญิง คุณหญิงคงจะทราบแล้วนะครับว่า ขณะนี้คุณหญิงกำลังสนทนาธรรมกับหลวงพ่อสมเด็จโต ใช่ไหมครับ ?

คุณหญิงระเบียบ: ใช่ค่ะ

ดร.คลุ้ม วัชโรบล: เพราะฉะนั้นสำหรับวันนี้เอาแค่นี้ก่อนเพื่อให้บุคคลอื่นที่สนใจได้กราบถามท่านต่อไป ถ้าไม่มีผู้ใดถาม ผมก็จะได้กราบเรียนหลวงพ่อ หลวงพ่อครับวันนี้ผมจะเรียนให้หลวงพ่อทราบถึงการไปพูดอภิปรายที่โรงพยาบาลสงฆ์คือว่าผมพูดเรื่องนรกสวรรค์ไปแล้ว แต่พูดไม่จบ โดยทางโน้นเขาอ้างว่าไม่มีเวลาพอผู้ที่ฟังส่วนมากสนใจอยากฟังคำเทศน์แต่ก็ไม่ได้ฟัง วันนี้กระผมจึงขอประทานโอกาสจากหลวงพ่อสมเด็จฯ เปิดเครื่องบันทึกเสียงให้ผู้สนใจได้ฟังวันนี้ด้วยนะครับ ?

หลวงพ่อ: ถ้าอย่างนั้น เปิดให้เขาฟัง อาตมาก็จะกลับละ

จากนั้นหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี เสด็จกลับ

ต่อไปนี้เป็นตอนหนึ่งซึ่งคุณหญิงระเบียบได้กล่าวกับ บรรดาสานุศิษย์ที่สนใจในตัวคุณหญิงระเบียบ

คุณหญิงระเบียบได้กล่าวแก่บรรดาสานุศิษย์ที่ชุมนุมฟังธรรมในวันนั้นด้วยเสียงอันหนักแน่นด้วยความปีติว่า

"ดิฉันขอรับรอง ขอยืนยันว่าหลวงพ่อสมเด็จโต มาที่นี่ ที่สำนักปู่สวรรค์จริง อย่างแน่นอน เพราะว่าถ้าท่านมาไม่จริง คงไม่สามารถตอบปัญหาที่ดิฉันถามไป แล้วการตอบปัญหาของท่านรู้สึกว่าแจ่มแจ้งแทงทะลุปรุโปร่งดี อันนี้ถ้าเป็นคนธรรมดา ปัญหานี้เขาจะตอบไม่ได้ และการตอบปัญหาของท่านรู้สึกว่าตอบได้อย่างทันควัน คือดิฉันยังถามไม่จบ ท่านก็ตอบออกมาแล้วเหมือนอย่างกับรู้จิตใจของดิฉันอย่างงั้นแหละ (คุณหญิงระเบียบหัวเราะ)

"ดิฉันจะเล่าให้ฟัง ครั้งหนึ่งดิฉันทำสมาธิอย่างเดียวทำได้เก่งมากทีเดียว แต่ด้วยสมาธิอย่างเดียวเท่านั้นไม่รู้อะไรหรอกได้แต่จิตนิ่ง เราอาจจะเห็นอะไรต่ออะไรได้ตามความสามารถ อาจไปเห็นในสิ่งตาเราไม่เคยเห็น แต่ว่าก็ได้เพียงเท่านั้นเอง อภิธรรมตอนนั้นยังไม่ได้เรียน วิปัสสนาไม่เคยทำ ยังไม่ได้ทั้งสองอย่าง ทีนี้ก็ถูกทางราชบุรีเชิญไปพูด ดิฉันตอบว่าพูดไม่ได้หรอกยังไม่รู้เรื่องอะไรเลย พระพุทธเจ้าสอนว่าอย่างไร พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไรมาอย่างไร ไม่เคยรู้เรื่อง บอกว่าพูดไม่ได้ เขาอ้อนวอนหนักเข้าเลยบอกว่าดิฉันจะเอาอาจารย์ไป อาจารย์ของดิฉันคือพระครูวินัยธร เป็นลูกศิษย์สมเด็จนี่อีกทีหนึ่ง เป็นลูกศิษย์ของท่านโดยตรง ดิฉันจึงได้นิมนต์อาจารย์ไปตอนเวลาค่ำ เขานัดให้พูดตอนเช้าวันรุ่งขึ้น

"หลังจากนัดให้มีการพูดเสร็จแล้ว ที่ราชบุรีได้ป่าวประกาศกันยกใหญ่ว่า จะมีพวกวัดระฆังมาพูดธรรมะ บังเอิญเกิดความจำเป็นพระอาจารย์ต้องกลับในตอนกลางคืน คืนนั้น ดิฉันจะกลับด้วย เขาไม่ยอม เขาบอกต้องเอาดิฉันไว้อย่างไรๆ ให้ได้ชื่อว่ามีคนวัดระฆังอยู่สักคน ไม่อย่างนั้นตามที่เขาประกาศไปนั้นจะทำให้เขาเสียชื่อแน่ ดิฉันบอกเขาว่าดิฉันพูดไม่เป็น ไม่เคยเลย ไม่รู้อะไรเลยในเรื่องภาคทฤษฎี รู้จักแต่สมาธิ ทำได้แต่สมาธิ เขาก็ไม่ยอม ดิฉันจึงจำใจอยู่

"พอดิฉันขึ้นไปบนศาลาวันนั้นมีคนประมาณ ๕๐๐ คน ดิฉันไม่ทราบจะทำอย่างไรดี คิดว่าคงหมดแน่คราวนี้ จึงจุดธูปจุดเทียนตั้งจิตขอให้สมเด็จโตช่วย เพราะถ้าท่านไม่ช่วยวันนี้ต้องแพ้เขาในเรื่องพูดธรรมะไม่ได้ จะทำให้ชื่อวัดระฆังเสียไม่รู้นะ เสียชื่อวัดระฆังดิฉันไม่รู้นะ พอพูดจบเหมือนมีพลังอะไรทำให้เกิดความรู้สึกไม่กลัวใคร มาชี่เท่าไหร่ก็ไม่กลัว ดิฉันปราดขึ้นไปบนศาลาเลย ขึ้นไปถึงพวกที่ฟังอยู่นั้นก็ช่วยกันรุมถาม แหมพวกผู้ชายประมาณ ๓๐๐ คน ล้อมกันแน่น ดิฉันพูดออกไปไม่รู้เอามาจากไหน พูดออกไปได้เป็นฉาก ๆ พูดออกไปนั้นก็ถูกต้องหมดเลยจนกระทั่งพวกถามเกี่ยงกันถามแล้ว หมดปัญหาที่จะถาม หมดความสามารถของผู้ฟัง ๓๐๐ คน แล้วไม่มีใครจะซักถามเราอีก ทุกคนยอมหมด แล้วดิฉันก็รู้ตัวว่านี่ไม่ใช่ดิฉันพูด สมเด็จเป็นผู้พูด เพราะเรายังไม่เคยได้รู้อะไรเลย แล้วจะเอาที่ไหนมาพูด นี่ครั้งแรกที่สมเด็จพูดทีเดียว"

"อีกครั้งหนึ่ง เมื่อดิฉันได้พระพุทธรูป ก็นำเอาไปไว้ในห้องนอนใส่โถไว้ที่โต๊ะเครื่องแป้งทิ้งไว้อย่างนั้นแหละ เวลาจะไปไหนมักจะเอาไปด้วย ถ้าไปพูดธรรมะก็จะต้องอาราธนาไปด้วยเคยนับถืออยู่แล้วนี่ พอกลับมาก็ปลดเอาไว้ และแล้วก็เกิดหายอันตรธานไป เมื่อหายแล้วมิทราบว่าจะไปเอากับใคร เพราะคนใช้ทำความสะอาดในห้องมีหลายคน ไม่ทราบว่าจะจับมือใครดม

หมดปัญญาที่จะหากลับคืนมาได้ ในที่สุดตัดสินใจว่าจะลองดู คล้าย ๆ กับว่าที่เล่นที่จริง จัดแจงอธิษฐานจิตบอกว่าเสด็จพ่อกลับมาอยู่กับลูกเถิด ไปอยู่กับคนอื่นเดี๋ยวเขาเอาไปใช้ทางอื่นที่ไม่ดี มาอยู่กับลูกจะได้ช่วยลูกพูดธรรมะ พออธิฐานจิตอยู่ ๗ วัน พระองค์นั้นก็กลับมาอยู่ที่เก่าอย่างปฏิหาริย์ ดิฉันนับถือเคารพบูชาสมเด็จฯอย่างฝังจิตฝังใจ ตอนเวลาจะนอน ต้องถวายกุศลให้อยู่เรื่อย ๆ

ข้าหลวงสุทิน วิวัฒนะ: วันนี้คุณหญิงได้มาฟังเสียงของท่าน วาทะในการเทศน์ บทความที่เทศน์คุณหญิงรู้สึกอย่างไรบ้าง ?

คุณหญิงระเบียบ: รู้สึกสดชื่น ชื่นอกชื่นใจ แหม ใจดิฉันเบิกบานแล้ว เพราะเราต้องการจะสนทนากับท่านมานาน เพิ่งได้โอกาสวันนี้ที่พบองค์ท่าน แสนจะชื่นอกชื่นใจจริง ๆ แสวงหาเพื่อพบท่านมาตั้งนานแล้ว ไปเที่ยวหาที่ไหน ๆ ก็ไม่จริงสักที ไปถึงเข้าก็เหลวทุกครั้ง

ข้าหลวง: ผมลูกศิษย์ของสำนักฯ นี้เหมือนกัน ขอขอบคุณและขอเรียนว่า ถ้ามีคนซักถามว่ามาสำนักปู่สวรรค์ได้พบกับวิญญาณของหลวงพ่อโตจริงหรือไม่...?

คุณหญิงระเบียบ: อ๋อ...แน่นอนทีเดียว เรื่องนี้ต้องยืนยันแน่นอน ดิฉันได้พิสูจน์แล้ว เพราะดิฉันไม่ใช่คนเชื่ออะไรง่าย ๆ เวลาดิฉันไปที่ไหนเป็นครั้งแรก ดิฉันจะปิดมิให้เขารู้ เพราะกลัวว่าเดี๋ยวพวกเขาจะไปกระซิบบอกร่างทรง แล้วร่างทรงเขาจะพูดถึงดิฉันได้ถูก

คุณชุบชีพ นกแก้ว: ถ้ากระซิบจริงก็พูดไม่ได้อย่างนี้ (ผู้ที่ฟังอยู่นั้นหัวเราะ) ครั้งแรกดิฉันไม่กล้าชวนเดี๋ยวคุณหญิงจะว่าลูกศิษย์ทำอะไรเหลวไหลอย่างนี้ล่ะ พออาจารย์พูดขึ้นมาว่า พรุ่งนี้ไปที่สำนักปู่สวรรค์กันไหม? แหม ดีใจ ดิฉันก็ตอบว่าไปซิ

คุณหญิงระเบียบ: ดิฉันไปไหน ๆ มักจะไปแบบไม่ให้ใครรู้จัก วันนี้ดิฉันถามธรรมะสูงไปหน่อยไว้วันหน้าจะถามขั้นธรรมดา ๆ เพื่อให้ผู้สนใจได้ฟังกันเข้าใจ ดิฉันรู้สึกว่าออกจะเกรงใจว่าท่านผู้ฟังอาจจะไม่ค่อยรู้เรื่องนี้ มันเรื่องในอภิธรรมในธรรมะชั้นสูง หลังจากนั้น คุณหญิงระเบียบ สุนทรลิขิต ขอตัวกลับ.

ตามรอยองค์สมณโคดม

ดวงพระวิญญาณอันบริสุทธิ์ขององค์พระโพธิสัตว์หลวงปู่ทวด (เหยียบน้ำทะเลจืด) เทศน์โปรดเหล่าสานุศิษย์ที่มาชุมนุม เนื่องในวันวิสาขบูชาที่ 23 พฤษภาคม 2510 เวลา 23.35 น. ณ สำนักปู่สวรรค์

คืนนี้ซึ่งเป็นคืน 15 ค่ำ เดือน 6 เมื่อย้อนไปอดีตกาลสองพันกว่าปีก่อนนั้น สภาวะเวลานี้ โลกมนุษย์ได้สูญสิ้นพระบรมศาสดาองค์สำคัญองค์หนึ่ง ณ ในแคว้นภารตะ แต่โลกวิญญาณได้ต้อนรับดวงวิญญาณดวงหนึ่งซึ่งส่งมาทำงานได้สำเร็จผลตามที่กำหนดไว้ เพราะฉะนั้น คืนนี้อาตมาภาพจะขอเทศน์ในหัวข้อว่า "ตามรอยองค์สมณโคดม"

สภาพการณ์ เวลานี้โลกมนุษย์ ทุกคนในโลกมนุษย์ว่า ข้านี้คือชาวพุทธ แต่หารู้ไม่ว่า การเป็นชาวพุทธนั้นเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการคำว่าศาสนาขององค์สมณโคดมในปัจจุบันนี้ เป็นวิถีการแห่งปลายกลียุคของโลกมนุษย์ จึงทำให้โลกมนุษย์อยู่ในระหว่างเข้าใจผิดต่อธรรมะขององค์สมณโคดมไปในทางที่ผิด อย่างเช่นพระภิกษุในปัจจุบันก็ดี ฆราวาสในปัจจุบันก็ดี นักบวชในปัจจุบันทั้งหลายทั้งบรรพชิตและฆราวาส โดยมากถือในหลักแห่งการหนึ่ง ติดในนิกายสอง ติดในปริมัติ บ้างติดในพระสูตร บ้างติดในพระวินัย แต่หาทราบรู้ไม่ว่ากฎเหล่านี้มันเกิดจากอะไร กฎเหล่านี้มันเกิดจากพระวินัยก็ดี ศีล 108 ก็ดี ศีล 227 ก็ดี ศีลเท่าไหร่ก็ดี เกิดจากสภาวะแห่งผู้ที่เข้ามาในศาสนาองค์สมณโคดมไม่ปฏิบัติตามหลักแนวทางขององค์สมณโคดมที่วางไว้ จึงบัญญัติวินัยเหล่านี้ขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักแห่งการพระสูตรก็ดี นั่นเป็นการสอน ในระหว่างบุคคลที่พึ่งเข้าในสูตรนั้น ๆ เพราะฉะนั้นโลกมนุษย์เวลานี้หลงอยู่ในพระไตรปิฎก ซึ่งสภาวะอันนี้แหละไม่คิดไม่นึกว่าการที่พระไตรปิฎกนั้นเกิดขึ้นมาเพราะอะไร ?

การที่พระไตรปิฎกนั้นเกิดขึ้นมาเพราะเหล่าอรรถกถาจารย์ทั้งหลาย หลังจากองค์สมณโคดม ได้ปรินิพพานไปแล้วประมาณ 3 พรรษา เหล่าเกจิอาจารย์ทั้งหลายก็ได้รวบรวมในการคำเทศน์สั่งสอนขององค์สมณโคดมรวมไว้ในทางอรรถกถา ในทางฎีกา แต่หารู้ไม่ว่าโลกในปัจจุบันนี้ทุกคนเข้าใจว่า คำเทศน์เหล่านั้นเป็นขององค์สมณโคดม สภาวะองค์สมณ

โคดมเทศน์เอาไว้ยังมากกว่า 84,000 พระธรรมขันธ์ แต่รวบรวมไว้ไม่พร้อม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคปัจจุบันนี้ กฎขององค์สมณโคดมที่วางไว้ไม่เสื่อม แต่มนุษย์มันเสื่อม คือมนุษย์ทุกวันนี้ การบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ดี ติดนิกาย ติดอาจารย์ ติดพรรคติดพวก ติดเหล่าติดคณะ เพราะอะไรเล่า? และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีแห่งการบวชนั้นมาในกรุงสยามเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่รู้ว่าเป็นหลักของใคร เพราะอะไรเล่า?

เมื่อสองพันกว่าร้อยปีก่อนนั้น ผู้ที่จะบวชเป็นบรรพชิตนั้น เพราะว่าถือว่าสละแล้วซึ่งโลกียะ เพื่อจะบำเพ็ญไปสู่ในหลักแห่งโลกุตร เพื่อหลุดพ้นแห่งวัฏสงสาร การเวียนว่ายตายเกิดนั้น แต่หารู้ไม่ปัจจุบันมีการบวชแก้บน บวชสามเดือน บวชสิบห้าวัน บวชสิบวัน สิ่งเหล่านี้แหล่ทำให้พุทธศาสนาของเราเสื่อมไป เพราะคนมองไม่เข้าใจคือกฎอันนี้ อาตมากล้าพูดว่าองค์สมณโคดมไม่เคยบัญญัติไว้เลยว่าผู้นี้จะบวชแก้บน บวชอะไร ไม่งั้นจะมีพระอรหันต์ พระอนาคา อนาคามีหรือ เพราะว่าบวชแล้วต้องบวชหมายถึงว่าเราสละแล้ว ที่นี้สภาวะนั้นเหล่าฆราวาสทั้งหลายถ้าอยากจะบวชสามเดือน บวชสิบห้าวันนั้น อาตมาอยากจะขอร้องให้ว่าอย่าไปบวชเลย เสียเข้าของเสียผ้าเหลืองเขาเปล่า ๆ ถ้าจะบวชจริง ๆ คือบวชใจไม่กีดกั้นบริเวณการบำเพ็ญของตัวถือแบบพระจริง ๆ โดยไม่ต้องไปโปรดสัตว์ ไปบิณฑบาตก็ได้ เรียกว่าบวชจริง ๆ บวชทางใจบวชแก้บน การที่บางคนไปห่มผ้าเหลือง ห่มแล้วกลับมากลับไม่ดีก็เพราะอะไรเล่า ? เพราะเวลานี้ ทุกคนในปัจจุบันล้วนแต่รู้เพียงละอองของพุทธ ไม่รู้พุทธแท้เป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหลักแห่งความจริงแล้ว ถ้าเราจะเป็นชาวพุทธที่แท้จริง อาตมาภาพอยากจะบอกว่าไม่ต้องไปศึกษาในพระไตรปิฎก ไม่ต้องไปศึกษาในอรรถกถาฎีกาใด ๆ ทั้งสิ้น ควรจะศึกษากายในกาย ควรจะศึกษาสังขารในสังขาร ควรจะศึกษาวิญญาณในวิญญาณ เพราะอะไรเล่า? นี่คือหลักแห่งแท้จริงที่องค์สมณโคดมวางไว้ ที่นี้ถ้าเราจะเป็นชาวพุทธแบบเป็นพุทธของโลกียะ คืออยากให้เขาถือว่า ฉันนี่แหละก็รู้เรื่องพุทธศาสนา เรียกว่า เอาแค่ชนะการพูด นั่นก็คือควรศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรายิ่งศึกษายิ่งยุ่ง ตำรายิ่งศึกษายิ่งไม่รู้เรื่อง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าจะศึกษาในหลักธรรมะอรรถกถาฎีกาต่าง ๆ หรือหลักของธรรมะเกจิอาจารย์คนนี้ วางเกจิอาจารย์คนนั้นวางแล้วทั้งชาติที่เกิดมาเป็นมนุษย์ก็ศึกษามันไม่จบ เพราะตำราทั้งหลายมันเกิดสะสมกันขึ้นมาเยอะแยะเขียนตัดต่อตรงนี้เอาตรงนี้ไปต่อตรงนั้น จับตรงนั้นตัดมาใส่ทางนี้ ตัดจนยุ่งแล้วก็ตั้งขึ้นมา

เพราะฉะนั้นยิ่งศึกษายิ่งฟุ้งซ่าน การเป็นชาวพุทธที่แท้จริงหรือตามรอยองค์สมณโคดมที่แท้จริง คือปฏิบัติการพิจารณากายในกาย การพิจารณาธรรมในธรรม การพิจารณาวิญญาณในวิญญาณ การพิจารณาสังขารในสังขาร นี่แหละผู้นั้นจะเดินตามรอยองค์สมณโคดมที่แท้จริง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำว่า "บวช" นั้นหมายความว่าตัดแล้วซึ่งโลกียะ ไม่ยุ่งแล้วซึ่งโลกของโลกียะ บวชตัวเพื่อที่จะบำเพ็ญให้ถึงจุดแห่งพุทธะ แล้วเอาหลักแห่งการบำเพ็ญ ถึงจุดแห่งพุทธะที่องค์สมณโคดมได้วางไว้นั้น มาเผยแพร่สอนคนต่อไป

แต่ทุกวันนี้ โลกของศาสนาพุทธรู้สึกสู่ในการแห่งการเสื่อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันกลายเป็นว่า บรรพชิตต้องอยู่ในปกครองของฆราวาส บรรพชิตจะต้องมีตั้งตำแหน่งอะไรทั้งหลาย ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ล่อลวงให้จิตฟุ้งซ่านของการเป็นบรรพชิต เพราะฉะนั้นผู้ที่จะบำเพ็ญไปตามองค์สมณโคดมไม่สมควรที่จะ ไป หลงใน ตำแหน่ง ยศฐาบรรดาศักดิ์เจ้าคุณ เจ้าอะไรที่เขาตั้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อสมัยอาตมาอยู่ ณ กรุงศรีอโยธยา ได้รับตำแหน่งเป็นพระสังฆราชในราชวงศ์ของธรรมาธิบดีที่ 2 อาตมาได้เป็นสังฆราชอยู่ 3 พรรษา อาตมาหนีสังฆราชไปสร้างวัดที่ปัตตานี เพราะอะไรเล่า? เพราะว่าทีแรก ๆ เราก็ไม่รู้ นึกว่าเป็นสังฆราช เราก็ต้องทำตามแบบองค์สมณโคดม จะไปไหนไปวัง ไปไหนเราก็เดินไป แต่เขาบอกไม่ได้ท่าน สังฆราชนี่เดินไม่ได้แล้ว ต้องเอาไว้ให้คนแบกไป นั่งเปลอะไรก็ไม่รู้ สองคนแบกกัน เราว่าฉิบหายแล้วโว้ย สังฆราชนี่กลายเป็นป่วยไปแล้วโว้ย เดินไม่ได้แล้วโว้ย ทีนี้เราก็ถ้าขืนหลงอยู่ในตำแหน่งนี้เราก็ยิ่งฟุ้งกันใหญ่ ยิ่งไม่รู้อะไร อาตมาเลยหนีไปจำพรรษาอยู่ ณ น้ำตกทรายขาว วิถีการพิจารณาของอาตมาที่บำเพ็ญอยู่ อาตมาไม่ได้มีอะไร อาตมาเริ่มด้วยการเพ่งน้ำในน้ำตก ว่าการที่น้ำนี้มันมายังไง จุดอันใดมันมายังไง ไปยังไง จึงรู้ว่ามันเป็นน้ำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องนี้เขาว่าเรื่องของธรรม ไม่งั้นองค์สมณโคดมจะไม่เทศน์เอาไว้ว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ธรรมผู้ใดปฏิบัติ ผู้นั้นรู้เอง

คือจุดอันหนึ่งที่มนุษย์มันไม่ยอมสนใจ คือไม่สนใจค้นกายในกายของตัวเอง สิ่งหนึ่งที่เรียกว่า "พุทธะนั้นอยู่ในกาย" ถ้าผู้นั้นมีจิตสามารถค้นเข้าไปถึงกายอันบริสุทธิ์ในกายในกาย เพราะว่าสิ่งหนึ่งอันนี้ถ้าทางภาษาโลกเราเรียกว่า พลังชนิดหนึ่งที่ยอดเยี่ยมอยู่ในตัวเรา แต่เราไม่รู้จักค้นออกมาใช้ เพราะอะไรเล่า? ทำไมเราจึงว่าทำไม องค์สมณโคดมสามารถระลึกชาติได้ มีบุพเพสานุสติญาณ มีอนาคตญาณ มีอะไรญาณ สิ่งเหล่านี้มันไม่ต้อง

ไปรับรู้ รู้เราไม่ต้องยุ่ง เราไม่ต้องไปคิดถึงว่าเราจะได้ฌานโน้นฌานนี้ จุดอันหนึ่งในหลักของการปฏิบัติมีอยู่ว่า เราจะยึดอะไรเป็นสรณะของการเริ่มปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน?

คำว่า "กรรมฐาน" นั้นหมายถึงกำหนดจิตเราจดจ่ออยู่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเอามารวมพลังของจิตให้อย่าฟุ้ง เมื่อรวมพลังของจิตอันนั้นไม่ฟุ้งแล้ว รวมอยู่ในจุดใดจุดหนึ่งแห่งการเป็นอยู่สุคติในจุดอันนั้น รวมจนเขาเรียกว่าได้อารมณ์แห่งการปีติ คือนิ่งเฉยแห่งจุดนั้น เมื่อนั้นให้ขึ้นวิปัสสนา "วิปัสสนา" คือให้พิจารณาในทุกสิ่งว่าทุกอย่างนั้นเป็นอนัตตาที่นี้อนัตตาการเดินทางไปสู่นิพพาน โลกแห่งนิพพาน โลกแห่งอรหันต์ โลกแห่งโพธิสัตว์ โลกแห่งอนาคี อนาคามี อนาคา โลกเหล่านี้เป็นโลกแห่งนัตตา ทำอย่างไรจึงเราจะได้พิจารณาไปสู่จุดแห่งการเป็นอนัตตา ไม่ใช่แห่งอัตตา และกฎแห่งกรรมมีอยู่ว่า มนุษย์ทุกคนจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร ไม่รู้จักภพไม่รู้จักชาติไม่มีที่สิ้นสุดแห่งการเป็นมนุษย์ เมื่อไม่มีที่สิ้นสุดแห่งการเป็นมนุษย์ มันก็เวียนอยู่นี่ วนอยู่นี่ โดยไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะหลุดออกจากคลื่นอันนี้ มันแสนจะลำบาก แสนจะเหนื่อยยาก ก็หาวิธีการปฏิบัติคือพูดง่าย ๆ ธรรมชาติเคลื่อนไปสู่การธรรมชาติ แต่เราจะบำเพ็ญไปสู่นิพพานคือสามารถทำจุดใดจุดหนึ่งให้เหนือธรรมชาติ นี่คือภาษาหลักแห่งธรรมะ ซึ่งฟังแล้วก็ไม่เข้าใจ ต้องผู้ใดปฏิบัติผู้นั้นรู้เอง และสิ่งใดที่เราแทงทะลุปรุโปร่งจุดเริ่มแรกจุดหนึ่งเขาเรียกจิตได้ฌาน เมื่อจิตได้ฌาณแล้ว สิ่งนี้เราจะทำสิ่งใดเราก็สามารถรู้โดยจิตได้ฌาน คือสภาวะแห่งธรรมชาติอันนั้นมีให้เราใช้ เพราะอะไรเล่า? หลักของมันมีว่ากฎธรรมชาติมันมีกฎของมัน แห่งการลงโทษของมัน แห่งการปลดปล่อยของมัน แห่งการอิสระของมัน ฉันใดก็ฉันนั้น วิถีการอันนี้แหละจึงให้รู้ว่า การที่จะเดินตามรอยองค์สมณโคดมที่แท้จริงนั้น ไม่ใช่อยู่ที่หนังสือ ไม่ใช่อยู่ที่ตำรา ไม่ใช่อยู่ที่เราจะเป็นนักพูด เราพูดมากแล้วเราเก่ง สิ่งเหล่านี้หาใช่ไม่ ถ้าจะเดินตามรอยองค์สมณโคดม ขั้นแรกแห่งการเป็นปุถุชนก็ต้องปฏิบัติในหลักศีล เมื่อศีลบริสุทธิ์แล้วก็ให้ปฏิบัติในหลักจิตแห่งความเป็นสมาธิ เมื่อสมาธิแล้วให้ขึ้นสู่ในการถึงจุดแห่งปัญญา คือ เอาสมาธิพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ถึงพลังแห่งการสำเร็จของมัน เพราะสิ่งนี้ถ้าพูดกันเปรียบเทียบกันทางโลกมันก็เป็นอยู่สองทาง เรียกว่าสุดยอดของนิพพาน คือละจนที่สุด สุดยอดของความรักคือเพิ่มกิเลสจนถึงที่สุด ทั้งสองทางนี้รวมกลุ่มเดินของมันแข่งกัน ไปของมันถ้าสภาวะนั้นผู้นั้นจิตอยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถึงจุดอันหนึ่งของมันมันก็เป็นการสำเร็จของมัน คือ

สำเร็จทางโลกียะ หรือโลกุตร เพราะสิ่งเหล่านี้แหล่เป็นสิ่งที่แท้จริงขององค์สมณโคดม ถ้าผู้ที่จะเดินตามรอยองค์สมณโคดม คือต้องละหลง ละโกรธ ละชอบ ละโน่นละนี่ ละเสียงกลิ่นรส ละโภชนาหารฉันทุกอย่าง เหลืออยู่แห่งการสามารถรักษาอารมณ์แห่งจิตนั้นเป็นจิตนิ่งเสีย แล้วก็ใช้จิตแห่งการมีดีนิ่งนี้ พิจารณาทั้งของการจุติของสรรพสัตว์ทางโลก นั่นแหละจะถึงจุดแห่งความสำเร็จ คือ ผู้ที่เดินตามรอยองค์สมณโคดม เพราะฉะนั้น ถ้าผู้ที่จะเป็นผู้ที่ว่าข้านี้คือชาวพุทธ ก็ควรจะปฏิบัติในกฎแห่ง

พิจารณากายในกาย
พิจารณาธรรมในธรรม
พิจารณาวิญญาณในวิญญาณ
นั่นแหละคือสานุศิษย์อันแท้จริงขององค์สมณโคดม

เจริญพร.

วัดเขาเต่า อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2515

เรียนจากใจ

เมื่อวันอาทิตย์ที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 อาตมาได้ไปที่สำนักปู่สวรรค์เป็นครั้งแรก ในวันนั้นได้ฟังพระธรรมเทศนาของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ซึ่งแสดงในวันนั้นรู้สึกจับใจมาก ต่อมาอาตมาได้ไปอีกหลายครั้ง การไปสำนักปู่สวรรค์ทำให้อาตมาได้ทราบและได้รับความสว่างในเรื่องราวต่าง ๆ ดีขึ้นทั้งในทางโลกและทางธรรม ซึ่งยังไม่เคยทราบมาก่อน

ต่อมาท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์(โต) จะจัดพิมพ์พระคาถาชินปัญชรพร้อมด้วยเบื้องหลัง จะให้อาตมาเขียนคำนำและวิจารณ์นั้น อาตมามิกล้าบังอาจจะเขียนวิจารณ์ เพราะเมื่อได้สนทนากับท่านแล้ว จึงได้ทราบถึงสำนวนและโวหารในพระคาถานี้ว่า ท่านมีการซ่อนเร้นไว้หลายตอน เช่น คำว่า "สีเล" หมายความว่าศีลที่ต้องดูแล แต่อรรถกถาจารย์รุ่นหลังเปลี่ยนเป็น "สีเส" และมีอีกบางคำเช่น "มัชฌัมหิ" หรือ "มัชฌิมหิ" ของท่านเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เป็น "มัชเฌหิ" และบางตอนท่านบอกว่ายกสำนวนจากภาษาสิงหลมาล้วน ๆ แต่เขียนเป็นภาษาสยามเท่านั้น เพราะฉะนั้นอรรถกถาจารย์ยุคต่อมาก็เข้าใจว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ แปลตรงตัวเพื่อให้ได้ความตามที่ตนเข้าใจ และโบราณกาลของเรามีหลักว่า ถ้าคาถาใดท่องบ่นแล้วแปลไม่ออกก็จะยิ่งขลัง เพราะฉะนั้นท่านเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ก็อาจจะมีอารมณ์อันนี้แฝงไว้ในพระคาถานี้ด้วยก็ได้ ซึ่งท่านอ่านพระคาถาชินปัญชรที่พิมพ์จากสำนักปู่สวรรค์แล้ว อาจจะไม่เข้าใจ เพราะสำนวนบางตอนไม่เหมือนฉบับอื่น แต่ขอให้ท่านอ่านเรื่องเบื้องหลังให้ละเอียดท่านก็อาจจะกระจ่าง

ถ้าท่านไม่กระจ่าง ก็ขอเชิญท่านไปที่สำนักปู่สวรรค์ได้ถามจากท่านเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ก็อาจจะเข้าใจได้ หวังว่าทุกคนคงจะเป็นชาวพุทธที่แท้จริง เพราะการเป็นชาวพุทธที่แท้จริง ย่อมไม่ด่วนลงความเห็นและวิจารณ์สิ่งใด ๆ โดยการคาดคะเน

จากใจจริง

พ.ราชญาณดิลก......

(พระราชญาณดิลก)

เจ้าอาวาสวัดเขาเต่า

เบื้องหลังการกำเนิดคาถาชินบัญชร

ก่อนอื่นอาตมภาพขอบรรยายถึงคาถานี้มาอย่างไร ? คือว่าเมื่ออาตมภาพสมัยมีสังขารได้เดินทางไปทางกำแพงเพชร เพื่อเยี่ยมญาติ ได้ไปวัดเก่าที่กรุแห่งหนึ่งในสมัยนั้น ได้พบคัมภีร์โบราณผูกหนึ่งฝังอยู่ในเจดีย์หัก ได้มาแล้วก็เก็บไว้ที่กุฏิ หลังจากนั้น คืนหนึ่งอาตมภาพได้คิดว่าจะสร้างพระเพื่อมอบให้เจ้าปิยะ ร. ๕ เพื่อเป็นสมบัติในการครองราชย์ และต่อมาเจ้าปิยะได้นำติดตัวไปพื้นภาคตะวันตก ได้เกิดความอัศจรรย์ให้ชาวตะวันตกเห็นเป็นสิ่งแปลกประหลาด คือ ที่กระเป๋าเสื้อมีแสงออกมา ระหว่างครุ่นคิดอยู่นั้นได้นอนหลับไป คืนนั้นราว ๆ ตีสามอาตมภาพได้นิมิต อาตมาได้ตื่นขึ้น เห็นหนุ่มรูปงามรูปหนึ่งมายืนอยู่หัวนอนของอาตมา นุ่งห่มขาวหมดทั้งชุดซึ่งอยู่ในรูปร่างหาที่ติมิได้ อาตมาก็มองขึ้นตามกำหนดของจิตว่า ผู้นี้ไม่ใช่มนุษย์แน่

อาตมาก็ถามว่า "ท่านผู้เจริญ การที่อาตมภาพนี้มีตาได้ชมบารมีท่านนั้นเป็นขวัญตาเหลือเกิน ท่านมาในสถานที่นี้มีสิ่งใดที่อาตมภาพปฏิบัติผิดพลาดในหลักของพระพุทธศาสนาเล่า ? ขอให้ท่านจงประสาทประทานการสอนให้อาตมานี้แจ่มแจ้งในพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเถิด"

องค์ท้าวมหาพรหมชินนะ ก็ได้กล่าวขึ้นว่า "ท่านโตวิธีการดำเนินงานของท่านนี้คล้ายกับองค์สมณโคดมอยู่ แต่การที่ท่านคิดจะสร้างพระให้เป็นสิ่งที่ระลึกของมนุษย์นั้น สร้างแล้วสิ่งนั้นจะต้องดี ท่านโตก็เชื่อในเรื่องวิญญาณ เพราะฉะนั้นควรจะปฏิบัติตามกฎของโลกวิญญาณ" คือวิธีการตั้งให้ถูกหลักการในการปลุกเศก

อาตมภาพก็บอกว่า "ท่านผู้เจริญ ขรัวโตนี้รับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ คน ถ้าท่านแม้นจะโปรดข้านี้ ขอได้โปรดบอกมาเถิด จะด่าว่าตักเตือนเราก็ไม่ว่า"

องค์ท้าวมหาพรหมชินนะก็ได้แนะแนววิธีการต่าง ๆ ในเรื่องทิศทางว่า ทิศไหนเป็นมงคล ทิศไหนไม่เป็นมงคล ในการวางเทียน ธูป ดอกไม้ เทียนชัย ให้ตรงตามหลักของกฎระเบียบของโลกวิญญาณ เรียกว่าเทวบัญญัติหรือพรหมบัญญัติ

ระหว่างนั้นอาตมายังคุมสติสัมปชัญญะอยู่ทุกเมื่อ ก่อนที่ท่านจะไปอาตมาก็ถามว่า "ท่านพระพรหมรูปงาม ท่านนี้มีพระนามว่าอะไรหนอ ?"

องค์ท้าวมหาพรหมชินนะ ก็ได้บอกว่า ถ้าท่านต้องการความช่วยเหลือจากหม่อมฉัน (ปรกติแล้ววิญญาณพูดกับมนุษย์ยังดีกว่ามนุษย์พูดกับวิญญาณ ท่านใช้คำว่า "หม่อมฉัน") หม่อมฉันนี้คือ ลูกศิษย์องค์พระโมคคัลลานะ หม่อมฉันสำเร็จเป็นอรหันต์เจ็ดขวบ แต่ด้วยการทิ้งสังขารก่อนอายุขัยจึงไม่ได้สู่แดนอรหันต์ จึงอยู่แดนพรหมโลก เพราะว่าหม่อมฉันไม่อยากคิดสตรี เกลียดสตรี เพราะสตรีนั้นจะทำลายพรหมจารีย์ของหม่อมฉัน เพราะฉะนั้นหม่อมฉันทิ้งสังขารก่อนอายุขัย ทางโลกวิญญาณถือว่าสิ้นก่อนอายุขัย จึงอยู่รูปพรหม ถ้าท่านโตต้องการปรึกษาจากหม่อมฉัน ก็จงระลึกถึงชินนะบัญจะระ"

ต่อมาอาตมาจะทำการงานสิ่งใด อาตมาก็ระลึกถึงท่านท้าวมหาพรหมชินนะบัญจะระทีไร ท่านก็ปรากฏร่างทันที ในการช่วยเหลืออาตมาประกอบทำพิธีต่าง ๆ จึงทำให้พระที่อาตมาสร้างนั้นศักดิ์สิทธิ์และขลังจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งทิ้งสังขารจากโลกมนุษย์แล้ว

ต่อมาอาตมาจะปลุกเศกสมเด็จรุ่นสุดท้าย แปดหมื่นสี่พันองค์ เรียกว่าสมเด็จอิทธิเจ อาตมาก็ได้ทำการแปลคาถาในหนังสือสิงหลเป็นโวหาร ได้ความบ้าง ไม่ได้ความบ้าง จับใจความได้ว่าเป็นชื่ออรหันต์แปดสิบองค์ ก็เลยตัดต่อแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อง่ายต่อการสวด จึงแปลได้ความว่า "คาถาชินบัญชร" ซึ่งตรงกับชื่อท้าวมหาพรหมชินนะ อาตมาเลยถือคาถาบทนี้เป็นการเทิดทูนท่าน ที่สมัยอาตมามีสังขาร ท่านก็ได้ช่วยเหลือตลอดมา สร้างขึ้นเป็นบทสวดในการนั่งปรกปลุกเศกพระอิทธิเจรุ่นสุดท้าย อาตมานั่งปลุกเศกอยู่สิบห้าวันในกุฏิเพียงองค์เดียว อาตมาคิดว่าเพียงสังเขปก็พอที่จะทราบ

ต่อไปนี้จะขอกล่าวประวัติท่านท้าวมหาพรหมชินนะ โดยสังเขป คือ

ประวัติ

องค์ท้าวมหาพรหมชินนะ เป็นลูกศิษย์องค์พระโมคคัลลา ท่านเป็นลูกของพราหมณ์พระนางยะถานา พ่อชื่อมะคิโตะเป็นชาวอินเดียแคว้นพาราณสี เห็นองค์โมคคัลลาไปบิณฑบาต ก็ตามไปเป็นลูกศิษย์ ศรัทธาในการเดินบิณฑบาตอย่างสงบ สำเร็จอายุ ๗ ขวบ ทิ้งสังขารเมื่ออายุ ๒๓ ปี ๖ เดือน เพราะสตรีเพศกระโดดเข้ากอดหลังด้วยการหลงใหลความงามของรูปท่าน จึงถอดกายทิพย์ออกสู่พรหมโลก

คุณสมบัติของท้าวมหาพรหมชินนะ ปัญจะระ

๑. รูปงามเสียงไพเราะ รู้พิธี

๒. เจ้าระเบียบพร้อมรอบคอบด้วยสะอาด

๓. ลักษณะรูปร่างสูง ๑๘๕ เซ็นติเมตร ผิวนั้นขาวละเอียดเหมือนหยก (ผิวสวยกว่าคนทรง ๕ เท่า) หน้านั้นแดงระรื่นเหมือนสีชมพู ไว้ผมเกล้าจุก บวชสมัยพระพุทธเจ้า-โคดม คิ้วโก่งเหมือนคันศร ตางามเหมือนเหยี่ยว จมูกโด่งแบบแขก จมูกตรงลงมาไม่มีสัน เดินเหมือนพญาราชสีห์ กายนั้นมีแสงเหมือนพระอาทิตย์ เสียงไพเราะเหมือนนกการะเวก เป็นผู้รอบรู้พิธีการต่าง ๆ ของโลกวิญญาณ ท่านสามารถสวดพระคาถาคลายเวทย์ ท่านสวดคาถานี้ในโลกมนุษย์หรือบนสวรรค์ เสียงก้องกังวานไปทั่วนรกสวรรค์สามสิบสามชั้นเทพพรหมได้ยินสะเทือนจิตออกจากสมาบัติหมด เพื่อรับทราบพิธีการที่ท่านจัดขึ้น

ท่านเกลียดสตรีเพศ เป็นผู้บริสุทธิ์ มีระเบียบที่สุด ละเอียดรอบคอบที่สุด สะอาดมากที่สุด เป็นรูปพรหมคือเป็นพรหมที่มีรูปทิพย์ ขณะนี้เป็นหัวหน้ารูปพรหม ๑๖ ชั้น หน้าที่เป็นหน้าที่ ถ้าไม่มีหน้าที่แล้ว ท่านชอบเล่นเหมือนเด็ก ชอบร้องเพลง เคยปรากฏรูปร่างให้อาตมาเห็นในสมัยมีสังขาร ในการสร้างสมเด็จอิทธิเจ จึงขอรจนาเพียงเท่านี้

เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

ขอให้ท่านจงอ่านอย่างพิจารณา.

พระคาถาชินปัญชร

ชยาสรากะตา	พุทธา, เชตวามารัง สะวาหะนัง
จะตุสัจจาสะภัง ระสัง	เย ปีวิงสุ นะราสะภา
ตัณหังกะราทะโย พุทธา	อัฏฐะวีสะตินายะกา
สัพเพ ปะติฏฐิตา มัยหัง	มัตถะเก เต มุนิสสะรา
สีเล ปะติฏฐิโต มัยหัง	พุทโธ ธัมโม ทวิโลจะเน
สังโฆ ปะติฏฐิโต มัยหัง	อุเร สัพพะคุณากะโร
หะทะเย เม อะนุรุทโธ	สารีปุตโต จะ ทักขิเณ
โกณฑัญโญ ปิฏฐิภาคัสมิง	โมคคัลลาโน จะ วามะเก
ทักขิเณ สะวะเน มัยหัง	อาสุง อานันทะราหุโล
กัสสะโป จะ มะหานาโม	อุภาสุง วามาโสตะเก
เกเสนเต ปิฏฐิภาคัสมิง	สุริโยวะ ปะภังกะโร
นิสินโน สิริสัมปันโน	โสภิโต มุนิปุงคะโว
กุมาระกัสสะโป เถโร	มะเหสี จิตตะวาทะโก
โส มัยหัง วะทะเน นิจจัง	ปะติฏฐาสิ คุณากะโร
ปุณโณ อังคุลิมาโล จะ	อุปาลี นันทะสีวะลี
เถรา ปัญจะ อิเม ชาตา	นะลาเต ติละกา มะมะ
เสสาสีติ มะหาเถรา	วิชิตา ชินะสาวะกา
เอเตสีติ มหาเถรา	ชิตะวันโต ชิโนระสา

ชะวันตา สีละเตเชนะ อังคะมังเคสุ สัณฐิตา
ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิเณ เมตตะสุตตะกัง
ธะชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง
ขันธะโมระปะริตตัญจะ อาฏานาฏิยะสุตตะกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสัณฐิตา
ชินา นานา วะระสังยุตตา สัตตัปปาการะลังกะตา
วาตะปิตตาทิสัญชาตา พาหิรัชฌัตตุปัททะวา
อะเสสา วินะยัง ยันตุ อะนันตะชินะเตชะสา
วะทะโต เม สะกิจเจนะ สะทา สัมพุทธะปัญชะเร
ชินะปัญชะระมัชเฌมหิ วิหะรันตัง มะหีตะเล
สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ เต มะหาปุริสา สะภา

อิจเจวะ มันโต สุคุตโต สุรักโข
ชินานุภาเวนะ ชิตุปัททะโว
ธัมมานุภาเวนะ ชิตาริสังโฆ
สังฆานุภาเวนะ ชิตันตะราโย
สัทธัมมานุภาวะปาลิโต
จะรามิ ชินะปัญชะเรติ

สำนวนและโวหารถูกต้อง

ลงพระนาม ....

(สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี)
องค์อำนวยการ สำนักปู่สวรรค์

อธิษฐานบารมี

ด้วยอานุภาพของพระคาถาชินบัญชร ที่ข้าได้สวดจบไปนั้น ขอให้ไปค้ำชูอุดหนุน พระมหากษัตริย์ ประเทศสยาม บิดา มารดา ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ และญาติมิตรเพื่อน สาราสัตว์น้อยใหญ่และขอให้พระภูมิเจ้าที่ เจ้ากรุงพาลี นางพระธรณี นางพระคงคา พระยา-มัจจุราช นายนิติยบาล ท้าวจัตุโลกบาลทั้งสี่ สยามเทวาธิราช วีระกษัตริย์ไทยทุก ๆ พระองค์ จงปกป้องคุ้มครองมวลมนุษย์แห่งประเทศสยามของเรา รอดพ้นจากภัยพิบัติทั้งหลาย ผลร้ายที่จะเกิดแก่ประเทศไทยจงกลายเป็นผลดี

ขอให้ข้าพเจ้าจงปราศจากโรคาพยาธิ คิดทำการสิ่งใดในทางที่ดี จงสำเร็จด้วยดี ตามเจตนาปรารถนาทุกประการ ด้วยอานุภาพของพระคาถาชินบัญชร จงดลบันดาลให้เจ้ากรรมนายเวรทั้งอดีตปัจจุบันอนาคต จงเป็นอโหสิกรรมซึ่งกันและกัน สาธุ

อย่าได้เบียดเบียนกันต่อไปเถิด สาธุ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สว่างศิลป์ 31/4-5 ซอยศาลเจ้าเจ็ด สี่พระยา ถนนเจริญกรุง กรุงเทพฯ โทร. 33546
นายวิโรจน์ ธีรภาพวงศ์ ผู้พิมพ์-โฆษณา 17